

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ (Τ.Ε.Ι.) ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: « ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ, ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ &
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. ΘΕΣΜΙΚΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ »**

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Κος ΤΣΟΥΝΤΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ: ΙΑΚΑΡΗ ΚΥΡΙΑΚΗ &
ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2000

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Θερμές ευχαριστίες προς τον υπεύθυνο καθηγητή μας κύριο Τσουντα Κωνσταντίνο για την πολύτιμη βοήθειά του, την συνεργασία του και τις πληροφορίες που μας παρείχε ώστε να ολοκληρωθεί αυτή η εργασία. Τέλος ευχαριστούμε την Ντάκουλα Ανδριάνα για την δική της συμβολή στην ολοκλήρωση της πτυχιακής μας εργασίας.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	Σελ.
ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ	i
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	vi
	vii

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

I. Η νομοθεσία του Σόλωνος	1
II. Επί Ρωμαιοκρατίας	3
III. Επί Βυζαντίου	8
IV. Επί Φραγκοκρατίας - Ενετοκρατίας	10
V. Επί Τουρκοκρατίας	12
VI. Στο Νεοελληνικό Κράτος	15
VII. Στο Άγιο Όρος	20
VIII. Ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτοδιοίκησης	23
IX. Η θέσπιση και η νόθευση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης	25

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

1.1 Αυτοδιοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση	27
1.2 Συστήματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης	30
1.2.1 Το Ελληνικό Σύστημα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	30
1.3 Περιεχόμενο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	38
1.4 Θεσμική Αυτοτέλεια	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΑ ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

2.1 Τα εκλογικά συστήματα γενικά	46
2.2 Ο καθορισμός του εκλογικού συστήματος	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΗΣ 11^{ΗΣ} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1998

3.1 Χρόνος διενέργειας των εκλογών	64
3.2 Εκλογές – Εκλόγιμοι	
3.2.1 Δικαίωμα ψήφου - Εκλογείς	68
3.2.2 Εκλόγιμοι	70
3.3 Κωλύματα εκλογιμότητας και ασυμβίβαστα Δήμαρχοι, Πρόεδροι Κοινοτήτων, Δημοτικοί και Κοινοτικοί σύμβουλοι	72
3.4 Υποψηφιότητες – Κατάρτιση Συνδυασμών	77

3.4.1	Αριθμός υποψηφιοτήτων στους συνδυασμούς	78
3.4.1.1	Σε δήμους χωρίς καμία μεταβολή	79
3.4.1.2	Σε δήμους που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α.	79
3.4.1.3	Για μέλη τοπικών συμβουλίων	80
3.4.1.4	Για μέλη συμβουλίων τοπικών διαμερισμάτων στους δήμους Αθηναίων-Θεσσαλονίκης-Πειραιώς και Πατρών	82
3.4.1.5	Για μέλη κοινοτικών συμβουλίων όλων των κοινοτήτων	82
3.4.1.6	Υποψηφιότητες παρέδρων	83
3.4.2	Κατάρτιση – Δήλωση Συνδυασμών	
3.4.2.1	Σε δήμους χωρίς καμία μεταβολή	84
3.4.2.2	Σε δήμους που προέρχονται από συνένωση και έχουν τοπικά συμβούλια	85
3.4.2.3	Σε δήμους με συμβούλια διαμερισμάτων	87
3.4.2.4	Σε δήμο με συμβούλια διαμερισμάτων και με τοπικά συμβούλια	88
3.4.2.5	Σε όλες τις κοινότητες	89
3.4.3	Μεταδημοτεύσεις υποψηφίων	91
3.4.4	Επίδοση της δήλωσης κατάρτισης των συνδυασμών	94
3.4.5	Ανακήρυξη και κοινοποίηση των συνδυασμών	95
3.4.6	Αντικατάσταση υποψηφίων που πέθαναν	96
3.4.7	Δικαιώματα συνδυασμών – Διορισμός αντιπροσώπων και πληρεξουσίων	96

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

4.1	Γενικά	98
4.2	Εφορευτικές επιτροπές – Αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής και έφοροι αυτών	99
4.3	Εκλογικά τμήματα και καταστήματα ψηφοφορίας	103
4.4	Ψηφοδέλτια	
4.4.1	Γενικά	105
4.4.2	Ψηφοδέλτια σε δήμους χωρίς καμία μεταβολή	107
4.4.3	Ψηφοδέλτια στους δήμους που εκλέγονται συμβούλια δημοτικών διαμερισμάτων	107
4.4.4	Ψηφοδέλτια στους δήμους που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α. και έχουν τοπικά συμβούλια	108
4.4.5	Ψηφοδέλτια για τις κοινότητες	109
4.4.6	Λευκά ψηφοδέλτια	111
4.4.7	Εκλογικοί φάκελλοι	112
4.4.8	Εκλογικοί σάκκοι	112
4.4.9	Κάλπες – ειδικά διαχωριστικά (παραβάν)	113

4.4.10	Εκλογικοί κατάλογοι	114
4.4.11	Βιβλία και έντυπα	115
4.4.12	Έκδοση προγράμματος της εκλογής	116

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ

5.1	Γενικά	118
5.2	Παραλαβή καταστήματος ψηφοφορίας και εκλογικών ειδών και διερθέντηση της αίθουσας ψηφοφορίας – Ορισμός γραμματέα	118
5.3	Προσέλευση και αγνώριση ψηφοφόρων	120
5.4	Άσκηση του εκλογικού δικαιώματος	125
5.4.1	Παραλαβή ψηφοδελτιών και φακέλλου από τους εκλογείς	125
5.4.2	Έκφραση προτίμησης των εκλογέων υπέρ των υποψήφιων δημοτικών ή κοινοτικών συμβούλων, των υποψήφιων συμβούλων δημοτικών διαμερισμάτων, των υποψήφιων τοπικών συμβούλων και των υποψήφιων παρέδρων	
5.4.2.1	Δήμοι χωρίς μεταβολή – Σταυροί προτίμησης	126
5.4.2.2	Συμβούλια δημοτικών διαμερισμάτων – Σταυροί προτίμησης	127
5.4.2.3	Δήμοι που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α.	127
5.4.2.4	Ψηφοδέλτια στους νέους δήμους που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α.	128
5.4.2.5	Κοινότητες γενικά	129
5.4.3	Πιστοποίηση άσκησης του εκλογικού δικαιώματος	130
5.5	Διευκολύνσεις εκλογέων	131
5.6	Απαγορεύσεις	132
5.7	Ενστάσεις κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας	132
5.8	Τήρηση της τάξης κατά τη ψηφοφορία	134
5.9	Παρακολούθηση ψηφοφορίας από τους ανταποκριτές τύπου και Μ.Μ.Ε. (Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης)	135
5.10	Παράταση της ψηφοφορίας	135
5.11	Τέλος της ψηφοφορίας – Διαλογή των ψήφων, εξαγωγή και ανακοίνωση των αποτελεσμάτων	136
5.12	Εκλογή σε περίπτωση ματαίωσης της ψηφοφορίας	142
5.13	Επανάληψη της εκλογής σε περίπτωση ακύρωσης του αποτελέσματος	142
5.14	Ψηφοδέλτια που θα χρησιμοποιηθούν, Εγκυρότητα – Ακυρότητα αυτών	143
5.15	Παράβαση Νόμου ή Πλημμέλεια εκλογής	146

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΕΞΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

6.1	Εκλογικό σύστημα	155
6.2	Εκλογή δημοτικών αρχών	

6.2.1	Εκλογή σε δήμους χωρίς καμία μεταβολή	
6.2.1.1	Εκλογικό σύστημα	158
6.2.1.2	Αναλογική κατανομή όλων των εδρών (60%)	159
6.2.1.3	Τακτικοί και αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι	159
6.2.1.4	Επαναληπτική ψηφοφορία	160
6.2.1.5	Κατανομή εδρών μετά την επαναληπτική ψηφοφορία	161
6.2.1.6	Τακτικοί και αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι	163
6.2.1.7	Δήμοι που προέρχονται από αγνώριση κοινότητας σε δήμο με τον Ν. 2539/1997	163
6.2.2	Εκλογή σε δήμους που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α.	
6.2.2.1	Εκλογικό σύστημα	163
6.2.2.2	Κατανομή εδρών στους συνδυασμούς	164
6.2.2.3	Επαναληπτική ψηφοφορία	164
6.2.2.4	Κατανομή εδρών μετά την επαναληπτική ψηφοφορία	166
6.2.2.5	Τακτικοί και αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι	168
6.3	Εκλογή τοπικών συμβούλων	
6.3.1	Εκλογικό σύστημα – Κατανομή εδρών	170
6.3.2	Τακτικοί και αναπληρωματικοί σύμβουλοι	171
6.3.3	Εκλογή προέδρου τοπικού συμβουλίου – Πρόεδροι πενταμελών και επταμελών τοπικών συμβουλίων	173
6.3.4	Πρόεδροι τριμελών τοπικών συμβουλίων	175
6.4	Εκλογή συμβουλίων των δημοτικών διαμερισμάτων	176
6.5	Εκλογή κοινοτικών αρχών και παρέδρων	
6.5.1	Εκλογικό σύστημα	177
6.5.2	Τακτικοί και αναπληρωματικοί κοινοτικοί σύμβουλοι	179
6.5.3	Εκλογή παρέδρων	179
6.6	Εξαγωγή και δημοσίευση των εκλογικών αποτελεσμάτων	180

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

7.1	Χρόνος διενέργειας εκλογών	183
7.2	Κατηγορίες Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων	183
7.3	Όργανα Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων	184
7.4	Αριθμός μελών συμβουλίων	185
7.5	Εκλογικό δικαίωμα - Εκλογείς	189

7.6	Εκλόγιμοι	190
7.7	Κωλύματα της εκλογιμότητας και ασυμβίβαστα	191
7.8	Υποψηφιότητες	194
7.9	Κατάρτιση – Δήλωση συνδυασμού	200
7.10	Δικαιολογητικά που επισυνάπτονται στη δήλωση του συνδυασμού	202
7.11	Επίδοση της δήλωσης κατάρτισης του συνδυασμού	204
7.12	Ανακήρυξη και κοινοποίηση των συνδυασμών	205
7.13	Αντικατάσταση υποψηφίων που πέθαναν	206
7.14	Δικαιώματα συνδυασμών – Διορισμός αντιπροσώπων και πληρεξούσιων	207

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ – ΕΞΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

8.1	Εκλογικό σύστημα	209
8.2	Κατανομή των εδρών των νομαρχιακών συμβουλίων	210
8.3	Κατανομή των εδρών στις ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις	214
8.4	Εκπροσώπηση νησιωτικών πρώην επαρχιών στα νομαρχιακά συμβούλια – Επάρχεια	216
8.5	Επαναληπτική ψηφοφορία	218
8.6	Κατανομή των εδρών όταν γίνεται επαναληπτική ψηφοφορία	219
8.7	Επαναληπτική ψηφοφορία στις ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις	220
8.8	Τακτικοί και αναπληρωματικοί νομαρχιακοί σύμβουλοι	224
8.9	Εξαγωγή και δημοσίευση των εκλογικών αποτελεσμάτων	225
8.10	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	228

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	230
---------------------	------------

Σ Υ Ν Τ Μ Η Σ Ε Ι Σ

- Α.Ε.Δ. : Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο
- Άρθρ. : Άρθρο
- Βλ. : Βλέπε
- Δ.Κ.Κ. : Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας
- Ε.Χ.Τ.Α. : Ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτονομίας
- Ν. : Νόμος
- Ν.Δ. : Νομοθετικό Διάταγμα
- Ν.Π.Δ.Δ. : Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
- Ο.Τ.Α. : Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- Π.Δ. : Προεδρικό Διάταγμα
- ΣχΚΔιοικΔ: Σχέδιο Συντακτικής Επιτροπής Κώδικας
Διοικητικής Δικονομίας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρουσία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον ελληνικό χώρο ήταν συνεχής σ' ολόκληρη την διαδρομή του ιστορικού βίου της χώρας, αφού έλαβε διάφορες μορφές και πέρασε από διάφορα στάδια εξέλιξης.

«Η ιστορία διδάσκει τα πάντα» και αν ασχοληθήκαμε εδώ με την ιστορία της Τ.Α. από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα, είναι γιατί πιστεύουμε ότι χωρίς τη γνώση της ιστορίας της Τ.Α. κάθε επέμβαση στο χώρο της, κάθε ρύθμιση στη λειτουργία της και κάθε εκσυγχρονισμός των θεσμών της είναι εκ των προτέρων καταδικασμένα σε αποτυχία.

Έτσι λοιπόν στην αρχή αυτής της εργασίας αναφερόμαστε στην πορεία της Τ.Α. μέσα στον χρόνο από την εποχή του Σόλωνος έως σήμερα, καθώς επίσης και στον σημαντικό ρόλο που έπαιξε αυτός ο θεσμός για την πορεία του ελληνικού έθνους.

Με τον όρο Τοπική Αυτοδιοίκηση εννοούμε τη διοικητική ανεξαρτησία, τη δυνατότητα να διοικείται ένα κοινωνικό σύνολο με τη βούληση των μελών τους, ανεξάρτητα από την εξουσία μιας δημόσιας αρχής.

Το κύριο θέμα της συγκεκριμένης εργασίας είναι η ανάδειξη των αρχών του πρώτου και δεύτερου βαθμού Τ.Α.. Γίνεται μια αναφορά στα κυριότερα εκλογικά συστήματα, που επικράτησαν έως σήμερα. Στη συνέχεια αναφερόμαστε υποδειγματικά στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές της 11^{ης} Οκτωβρίου 1998.

Αναλύουμε τη διαδικασία των εκλογών, τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι εκλόγιμοι, τα κωλύματα εκλογιμότητας και τα ασυμβίβαστα. Τις υποψηφιότητες και την κατάρτιση των συνδυασμών σε Δήμους χωρίς καμμία μεταβολή, σε Δήμους που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α., σε δήμους που προέρχονται από συνένωση και έχουν Τοπικά Συμβούλια, σε Δήμους με συμβούλια διαμερισμάτων, σε Δήμους με συμβούλια διαμερισμάτων και με Τοπικά Συμβούλια και στις Κοινότητες.

Επίσης στις μεταδημοτεύσεις υποψηφίων, στην ανακήρυξη και κοινοποίηση των συνδυασμών, στην αντικατάσταση υποψηφίων που πέθαναν και στον διορισμό αντιπροσώπων και πληρεξουσίων.

Στα αμέσως επόμενα κεφάλαια αναφερόμαστε στις προπαρασκευαστικές ενέργειες που απαιτούνται μέχρι την ημέρα των εκλογών. Στην διεξαγωγή της ψηφοφορίας και στην εξαγωγή και δημοσίευση των αποτελεσμάτων των εκλογών.

Στα δύο τελευταία κεφάλαια παραθέτουμε τα βασικά στοιχεία που είναι απαραίτητα για την διενέργεια των Νομαρχιακών εκλογών καθώς επίσης το εκλογικό σύστημα και το τρόπο εξαγωγής και δημοσίευσης των αποτελεσμάτων.

Κλείνουμε παραθέτοντας τα συμπεράσματά μας έπειτα από την έρευνα που πραγματοποιήσαμε για τις δημοτικές, κοινοτικές και νομαρχιακές εκλογές στην Ελλάδα.

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, 2000

ΙΑΚΑΡΗ ΚΥΡΙΑΚΗ
ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Η ιστορική θεμελίωση της τοπικής αυτοδιοικήσεως^{*1}

1. Η νομοθεσία του Σόλωνος

Η τοπική αυτοδιοίκηση ή διαφορετικά ο κοινοτισμός, ως πολιτειακό σύστημα, θεμελιώνεται στον νόμο περί σωματείων του Σόλωνος, του 6ου π.Χ. αιώνα στην Αθήνα^{*2}. Ο νόμος αυτός, χωρίς να διασπά τον σύνδεσμο του ατόμου με την οικογένεια (την πρώτη μορφή κοινότητας) επιτρέπει την ένταξη σε συσσωματώσεις πολιτικού, θρησκευτικού ή οικονομικού χαρακτήρα, υπό τον όρο να μην αντιβαίνει σε κανόνα δημοσίας τάξεως («εί μη απαγόρευση δημόσια γράμματα»). Από τον δεσμό του κοινού αίματος (οικογένεια) μεταβαίνουμε στον δεσμό του κοινού τόπου (δήμος) ή συμφέροντος (ναύται, σύσσιτοι, ομόταφροι, θιασώται, εις εμπορίαν οιχόμενοι).

Ο δήμος στον νόμο του Σόλωνος νοείται ως ομάδα ανθρώπων κατοικούντων σε ορισμένη περιοχή μακράν του άστεως, που δεν άνηκαν στους ευπατρίδες. Αποτελείτο από ομάδες οργανωμένες, με αρχηγούς επικεφαλής και με σαφώς προδιαγεγραμμένο πρόγραμμα, που επιδίωκαν οι πολιτικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις.

^{*1} Βλ. Σοϊλεντάκη Π. Νικολάου, Νομαρχιακές και Δημοτικές Εκλογικές Διαφορές, (Ιστορική θεμελίωση, Νομοθεσία, Νομολογία, ΣχΚΔιοικΔ)1997 σελ. 17-33

^{*2} Βλ. εκτενέστερα Ν. Πανταζοπούλου, Αι ελληνικάί κοινωνίαί, 1946, Επιστημονική Επετηρίς Αριστοτελείου Πανεπιστημίου 1986, τομ. ΙΘ', σελ. 205 επ., και σύνοψη των διαφόρων απόψεων που έχουν υποστηριχθεί στου Γ. Καββαδία, Επανάσταση και κοινωνική δυναμική, 1996, σελ. 137 επ.

Στους δήμους αυτούς παραχωρήθηκαν δικαιώματα τοπικής αυτοδιοικήσεως, δια της επεκτάσεως και σ' αυτούς των δικαιωμάτων που απελάμβαναν οι ευπατρίδες (φατρίες, γένη). Αναγνωρίσθηκε δηλαδή στα μέλη των δήμων, το δικαίωμα του πολίτη, το οποίο προηγουμένως αναγνωριζόταν μόνο στα μέλη των ευπατρίδων.

Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης των δήμων ευδοκίμησε τόσο, ώστε στη μεταρρύθμιση του Κλεισθένη οι δήμοι να παίζουν πρωτεύοντα ρόλο. Οι φυλές διατηρούνται κατά τύπους. Όπως μαρτυρεί ο Αριστοτέλης, ο Κλεισθένης «διένειμε την χώραν κατά δήμους τριάκοντα μέρη, δέκα μεν περί το άστυ, δέκα δε της παραλίας, δέκα δε της μεσογείου, και ταυτάς επονομάσας τριττύς, εκλήρωσε τρείς εις την φυλήν εκάστη, όπως εκάστη μετέχει πάντων των τόπων» (Αθην.Πολ. 21,4). Επί πλέον, η συμμετοχή του πολίτη στους δήμους δεν είναι όπως επί Σόλωνος προαιρετική, αλλά υποχρεωτική. Ο Αθηναίος πολίτης έπρεπε να ανήκει σε κάποιον δήμο. Κάθε Αθηναίος πολίτης διακρίνεται όχι δια του πατρωνύμου, αλλά και δια του ονόματος του δήμου στον οποίον υποχρεωτικώς ανήκει (π.χ. Θουκυδίδης Ολόρου Αλιμούσιος, Περικλής Ξανθίππου Χολαργεύς). Ο δεσμός με τον κοινό τόπο, προέχει του δεσμού του κοινού αίματος^{*3}.

Σημειώνεται δηλαδή, το πρώτο αποφασιστικό βήμα εξέλιξης του ατόμου σε πολίτη.

^{*3} Ν. Πα ν τ α ζ ο π ο ύ λ ο υ, ανωτ. Σελ. 243-246, του ίδιου, Ιστορική Εισαγωγή εις τας πηγάς του Ελληνικού Δικαίου, 1979, Επιστημονική Επετηρίς ΑΠΘ, 1986, τομ. ΙΘ', σελ. 75 επ.

Σε πολίτη που αισθάνεται ότι είναι μόριο της πόλεως, χωρίς να απωλέσει την προσωπικότητά του. Και ο πολίτης προτάσσει στο ατομικό συμφέρον και στο συλλογικό συμφέρον.

Ο Σόλων θεσπίζει το αντιπροσωπευτικό πολίτευμα και το βασίζει στο αιρετό, το ενιαύσιο και το υπεύθυνο της ασκήσεως της κοινοτικής εξουσίας. Τα γνωρίσματα αυτά ακολουθούν το κοινοτικό φαινόμενο σε όλη τη μεταγενέστερη πορεία του.

II. Επί Ρωμαιοκρατίας

Η αξιοθρήνητη ανεπάρκεια της πολιτικής των ελληνικών πόλεων τον 2ο π.Χ. αιώνα, οδήγησε στην σχεδόν αυτοϋποδούλωση της Ελλάδος στους Ρωμαίους.

A. Στη Μακεδονία

Οι Ρωμαίοι παρεχώρησαν ελευθερία και αυτονομία, στις κατακτηθείσες περιοχές. Το πραγματικό περιεχόμενο της ελευθερίας και της αυτονομίας φαίνεται από την ιστορία της Μακεδονίας.

Ειδικότερα, μετά τη μάχη της Πύδνας (168 π.Χ.), ο Αιμίλιος Παύλος δήλωσε, ότι οι Μακεδόνες θα διατηρούσαν ότι ήταν δικό τους και θα έπρεπε να εκλέγουν κάθε χρόνο τα πρόσωπα που θα τους διοικούσαν. Αλλά η Μακεδονία δεν θα ήταν ενιαία. Κατανεμήθηκε σε τέσσερα κρατίδια ή μέρη (*partes*), που το κάθε ένα αναγνωρίσθηκε ελεύθερο και αυτόνομο. Η ελευθερία που υποσχέθηκε ο Αιμίλιος Παύλος (*Omnium primum liberos esse jubere Macedonas*) αναιρέθηκε αμέσως. Μεταξύ των τεσσάρων μερών απαγορευόταν η πολιτιστική επικοινωνία, αφού οι πολίτες τους εστερούσαν το δικαίωμα επικοινωνίας, επιγαμίας και της εγκτήσεως γης (*extra finew*

regionis suae). Με τις συνθήκες αυτές, η ελευθερία και η αυτονομία εκφράζεται πολιτικώς δια των συνεδρίων, δηλαδή συλλογικών σωμάτων, που απαρτίζονταν από τους συνέδρους, εκλεγόμενους από τις πόλεις εκάστης μερίδας, και με αρμοδιότητα τη συγκέντρωση και την καταβολή φόρων. Οι φόροι είχαν καθορισθεί στο μισό των προηγούμενων καταβαλλομένων.

Εγκαθιδρύθηκε ρωμαϊκή διοίκηση με επικεφαλής ανθύπατο ή αντιπραίτορα, που συνεκέντρωνε την ανώτατη στρατιωτική, πολιτική και δικαστική εξουσία. Οι πόλεις της Άνω Μακεδονίας και οι πόλεις Θεσσαλονίκη, Αμφίπολις και Σκοτούσαι ανακηρύχθηκαν ελεύθερες και αυτόνομες (*civitates liberae*). Οι περισσότερες όμως κατέστησαν φόρου υποτελείς. Οι Στόβοι ήταν ισοτελής πόλη (*municipium*). Οι μακεδονικές πόλεις διατήρησαν την τυπική μόνο αυτονομία, εκλέγοντας τους πολιτάρχες, που συγκαλούσαν τη βουλή, απαρτιζομένη από επιφανείς πολίτες. Η αρμοδιότητα της βουλής, ως οργάνου τοπικής αυτοδιοικήσεως, ήταν περιορισμένη, διότι επηρεαζόταν από τον Ρωμαίο διοικητή και αργότερα από τον αυτοκράτορα^{*4}, που τροποποιούσαν ή απέρριπταν και σπανίως ενέκριναν τις αποφάσεις της. Άλλωστε, οι Ρωμαίοι ενίσχυαν τα συντηρητικά στοιχεία, που ήταν μέλη της Βουλής και ήταν φίλα προσκείμενα προς αυτούς, εν όψει ότι η εκκλησία του δήμου αποτελείτο από προοδευτικά στοιχεία.

^{*4} Βλ. Δ. Κανατσούλη, Ιστορία της Μακεδονίας μέχρι του Μεγ. Κωνσταντίνου, Θεσ/νίκη 1964, σελ. 104 επ., Λαζάρου Αχ., Βαλκάνια και Βλάχοι, σελ. 173

Εξ' άλλου, οι Ρωμαίοι εκμεταλλευόμενοι τον πόθο για ελευθερία και αυτοδιοίκηση και τις μεταξύ των πόλεων αντιθέσεις, εδραίωναν την καταπιεστική κυριαρχία τους, εμφανιζόμενοι άλλοτε μεν ως διαιτητές, άλλοτε δε ως ευεργέτες. Αλλά και το Κοινόν των Μακεδόνων, δηλαδή η Μακεδονική ομοσπονδία, που διέθετε συλλογική κρατική εξουσία, στους αυτοκρατορικούς χρόνους διατηρεί μόνο το εξωτερικό σχήμα, ενώ χάνει την πραγματική του υφή.

Όπως παρατηρείται^{*5}, το Κοινόν χρησιμοποιείται όχι ως μέσο διατήρησης της ελευθερίας των ομόσπονδων Μακεδονικών πόλεων, αλλά ως όργανο για την ενίσχυση της πολιτικής εξάρτησης της Μακεδονίας από τον κατακτητή, περιοριζόμενο σε πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Οι επαναστάσεις του Ανδρίσκου (Ψευδοφίλιππου) το 149 π.Χ. και του Αλεξάνδρου, δίνουν αφορμή στους Ρωμαίους να ενσωματώσουν την Μακεδονία ως επαρχία, ενέργεια θεωρούμενη ως επιβολή ποινής. Όπως αναφέρει ιστοριογράφος των χρόνων του Αδριανού, ο Καικίλιος Μέτελλος εν ονόματι της Ρώμης τιμώρησε την Μακεδονία με την ποινή της δουλείας (*Macedoniam servitute multavit*).

B. Στη Θράκη

Ανάλογη ήταν και η οργάνωση στη Θράκη. Το κύτταρο της συσσωμάτωσης των Ελλήνων ήταν η κώμη. Περισσότερες κώμες αποτελούσαν την κωμαρχία, με επικεφαλής των κωμάρχη.

^{*5} Ν. Πανταζοπούλου, *ανωτ.*, σελ. 195

Πολλές κωμαρχίες απάρτιζαν την φυλή, με ανώτατο άρχοντα τον φύλαρχο. Στην περιοχή της Φιλιππούπολης, αναφέρονται οκτώ φυλές χαρακτηριζόμενες από την προστάτιδά τους θεότητα ή τον συγκεκριμένο τόπο (Ασκληπιάδα, Αρτεμησιάδα, Κεδριοσπίδα, Ευμολπιάδα, Ηρακληΐδα, Ανδιανίδα, Εβρηΐδα, Ροδοπηΐδα φυλή). Στην Πέρινθο αναφέρονται αριθμητικώς (Πρώτη φυλή κ.λ.π.). Οι φυλές εξελίχθηκαν το 150 π.Χ. σε 14 στρατηγίες (στρατηγία Σαπαίων, Σερδών κ.λ.π.), υπό τον στρατηγό. Ο στρατηγός ήταν πολιτικός διοικητής, με καθήκοντα τη φύλαξη της πόλης, τη στρατολόγηση των πολιτών, είσπραξη φόρων, προσφορά θυσιών, εγκαθίδρυση αγαλμάτων. Σε ότι αφορούσε τη λήψη τελικών αποφάσεων έπρεπε να υποβάλλουν τις απόψεις τους στη συνέλευση του δήμου. Στη συνέχεια παρατηρείται η δημιουργία δήμων για να ενισχυθεί και να διαφυλαχθεί η αυτονομία των Ελλήνων. Όμως οι Ρωμαίοι θέλησαν να αποδυναμώσουν την ισχύ των δήμων, δημιουργώντας τοπική αριστοκρατία, που θα διορίζονταν στα διάφορα αξιώματα. Έτσι, μεταξύ των δοτών αξιωματούχων ήταν ο πρωτάρχων ή πρώτος της πόλης, οι επιμελητές, με επικεφαλής τον άρχοντα επόπτη της πόλης, με καθήκον τον έλεγχο των διαφόρων υπηρεσιών, και ο πολέμαρχος για την φρούρηση της πόλης.

Με την πάροδο του χρόνου, οι κώμες και οι πόλεις της Θράκης οργανώθηκαν σε ένα ομόσπονδο σύστημα συμπολιτείας, τα Κοινά. Κάθε Κοινό είχε βάση ένα θρησκευτικό κέντρο και αποτελούσε πυρήνα πολιτικής ενότητας. Επί Ρωμαϊκρατίας, ο σύνδεσμος φυλών της Θράκης, με έδρα τη Φιλιππούπολη, αντικαταστάθηκε με το

«Κοινόν των επί Θράκης Ελλήνων», που με εξαίρεση τη Μεσημβρία και Απολλωνία (που υπάγονταν στο Κοινό της Πενταπόλεως με έδρα τους Τόμους), περιελάμβανε την περιοχή νοτίως του Αΐμου. Τα γεωγραφικά όρια των κοινών μέχρι την εποχή του Διοκλητιανού καλύπτουν τα γεωγραφικά όρια της Θράκης μεταξύ Αΐμου και Αιγαίου. Από επιγραφές πιστοποιείται η ταύτιση των Κοινών με την έννοια του έθνους των Ελλήνων^{*6}.

Γ. Στην Κρήτη

Όμοια ήταν και η κατάσταση στην Κρήτη. Μετά την κατάκτηση των Κρητών από τους Ρωμαίους (67 π.Χ.), οι οποίοι δεν είχαν γνωρίσει ποτέ ως τότε ξένο κατακτητή κατά τον Δίωνα τον Κάσσιο («Δεσπότην οθνείον μηδέποτε κτησάμενοι»), εξακολούθησε να λειτουργεί το Κοινό των Κρητών με αρμοδιότητα τη διενέργεια πολιτιστικών εκδηλώσεων. Η μόνη πολιτική δραστηριότητά του ήταν η καταγγελία των αυθαιρεσιών των Ρωμαίων διοικητών σε βάρος των κατοίκων του νησιού. Πολλές φορές το Κοινό αρνήθηκε να εκφράσει δημόσιο έπαινο σε ανάξιους διοικητές^{*7}.

Στη δυτική Κρήτη, οι ελεύθερες πόλεις Λάππα και Κυδωνία, -προνόμιο που τους παραχωρήθηκε από τον Αύγουστο, ως ανταμοιβή για την ευνοϊκή στάση τους κατά τη διάρκεια εμφυλίων πολέμων- απολαμβάνουν μια ελεγχόμενη ελευθερία,

^{*6} Σ μ α ρ. Α ρ β α ν ι τ ί δ ο υ, Οι ελληνικές πόλεις στη Θράκη κατά τη ρωμαϊκή περίοδο, Θράκη, σελ. 147 επ.

^{*7} Θ ε ο χ. Δ ε τ ο ρ ά κ η, Ιστορία της Κρήτης, Ηράκλειο, 1990, σελ. 109

ως μη υπαγόμενες στην άμεση δικαιοδοσία του διοικητή της επαρχίας. Υποχρεωμένες να καταβάλλουν φόρο, διατηρούσαν το δικαίωμα κοπής δικών τους νομισμάτων, μέχρι τον 3ο μ.Χ. αιώνα⁷⁸.

III. Επί Βυζαντίου

Κατά τη διάρκεια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, η τοπική αυτοδιοίκηση επιβιώνει με την μορφή αυτοδιοικούμενων φορολογικών μονάδων, την λειτουργία των οποίων αναγκάστηκε να ανεχτεί το κράτος για φορολογικούς λόγους. Ειδικότερα, ο Λέων Στ' ο Σοφός επιχείρησε να καταργήσει τον κοινοτισμό, με τις Νεαρές 46 και 47, στις οποίες γίνεται λόγος για βουλευτές και βουλευτήρια, καθώς και για αυτεξούσια διοίκηση των πόλεων. Η προσπάθεια του Λέοντος Στ' δεν ευδοκίμησε. Όπως προκύπτει από νεαρές του 10ου αιώνα, οι κοινότητες επιβιώνουν με τα ονόματα «μητροκωμίες, κωμητουρίες», σε Νεαρά του 922, ή «ομάδες», σε Νεαρά του Κωνσταντίνου Πορφυρογέννητου το 947, ή «κοινότητες χωρίων ή αγριδίων» σε Νεαρά του Ρωμανού (959-963) και σε Νεαρά του Βασιλείου Πορφυρογέννητου το 996.

Το 13ο αιώνα ο αποκεντρωτισμός επηρεάζει την πολιτική η οποία προσπαθεί να συγκρατήσει την κρατική ενότητα, ανεχόμενη ή οργανώνοντας την τοπική αυτοδιοίκηση στα πλαίσια της κρατικής αποκέντρωσης.

⁷⁸ Δημ. Τσουγκάρακη, Ρωμαϊκή Κρήτη, Κρήτη, 1990, σελ. 37, Ι. Χρηστάκη - Γ. Πατεράκη, Η Κρήτη και η ιστορία της (έκδ. Καλέντης) 1995, σελ. 72.

Όπως παρατηρεί ο Ν. Πανταζόπουλος^{*9}, είναι η εποχή κατά την οποία οι φορείς της παραγωγικής διαδικασίας αποκτούν συνείδηση της δύναμης τους, συσσωματώνονται, για να απαλλαγούν από τους γεωκτήμονες, ώστε να αναλάβουν οι ίδιοι τον έλεγχο των ενεργειών, με τελικό στόχο να επιταχύνουν την αυτονομία τους. Η κεντρική εξουσία αναγκάζεται από τα πράγματα να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες από τις αποσχιστικές τάσεις που σοβούν στις γεωγραφικά απομονωμένες περιοχές της Αυτοκρατορίας. Αυτά προκύπτουν από χρυσόβουλα του 13ου και του 15ου αιώνα.

Πρέπει να σημειωθεί παρεκβατικά, ότι στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, υπήρχε μεγάλη έγγειος ιδιοκτησία και συνεπώς μεγάλοι γεωκτήμονες, όπως και στη Δύση οι φεουδάρχες, στους οποίους υπάγονταν οι επίμορτοι καλλιεργητές. Όμως οι φεουδάρχες στη δύση συμμετείχαν στην άσκηση της κρατικής εξουσίας, ενώ κάτι τέτοιο δεν συνέβαινε στο Βυζάντιο. Συνεπώς, δεν μπορεί να γίνει λόγος περί φεουδαρχίας στο Βυζάντιο^{*10}.

Ειδικότερα σε χρυσόβουλα του Ανδρόνικου Παλαιολόγου και των διαδόχων του, προς τα Ιωάννινα και τη Μονεμβασία, ομολογείται η προϋπαρξη ενός λανθάνοντος καθεστώτος κοινοτικής συγκροτήσεως και τοπικής αυτοδιοικήσεως, που ίσχυε «κατά την αρχαίαν αυτών συνήθειαν και με περιεχόμενο πάσαν ελευθερίαν και εξουσίαν».

^{*9} Ν. Πανταζόπουλου, Ο κοινοτισμός σήμερα καταβολές και προοπτικές, Νέα Κοινωνιολογία 1994, τευχ. 19, σελ. 14

^{*10} Βλ. εκτενέστερα Ν. Πανταζόπουλου, Ρωμαϊκόν Δίκαιον, τομ. Β', 1979, σελ. 89 επ.

Η ελευθερία και η εξουσία ήταν πολιτική ελευθερία (αναγνώριζε το υφιστάμενο κοινωνικό καθεστώς), δικαστική εξουσία (επίλυση όλων των διαφορών πλην των γαμικών, υπαγόμενων στην εκκλησία), και οικονομική ελευθερία (δικαίωμα ιδιοκτησίας και απαλλαγή από κάθε έμμεση φορολογία και άσκηση εμπορίας). Επίσης, το 1295 ο δυνάστης της Θεσσαλίας Μιχαήλ Γαβριλόπουλος αναγκάζεται και παραχωρεί, δια ορκωμοτικού γράμματος, στους κοινοτικά οργανωμένους κατοίκους του Κάστρου Φαναρίου, καθεστώς δικαστικής, διοικητικής και οικονομικής αυτονομίας και υπόσχεται ότι δεν θα χρησιμοποιήσει Φράγκους μισθοφόρους για τη φύλαξη του κάστρου και δεν θα προκαλέσει ούτε θα επιτρέψει τον εποικισμό της περιοχής από Αλβανίτες^{*11}.

IV. Επί Φραγκοκρατίας – Ενετοκρατίας

Επί Φραγκοκρατίας, με την εισαγωγή της φεουδαρχίας της Δύσεως οι Έλληνες έγιναν κυριολεκτικά αντικείμενα δικαίου, ταυτιζόμενοι με την γη. Στο Χρονικό του Μοριά γίνεται λόγος περί παραχωρήσεων των κατακτητών προς τους κατακτηθέντες. Πρόκειται περί προνομίων, που αφορούσαν στους συνθηκολογήσαντες άρχοντες της Ήλιδος, Αρκαδίας, Κορώνης, Καλαμών, Νικλίου και Λακεδαίμονος^{*12}.

Την περίοδο αυτή, οι κοινότητες επιβίωσαν, εφαρμόζοντας το αξίωμα λάθε βιώσας.

^{*11} Ν. Πανταζόπουλου, Ρωμαϊκόν Δίκαιον, τόμ. Β', 1979, σελ. 145

^{*12} Βλ. Χρονικόν του Μοριά (έκδ. Εκάτη), στιχ. 1639-1648, και Ν. Πανταζόπουλου, Ρωμαϊκόν δίκαιον, ανωτ., σελ. 39

Βασική αρχή ήταν η αλληλεγγύη, η οποία προστάτευε τα μέλη της κοινότητας ή την ίδια την κοινότητα ως σύνολο, στην περίπτωση κινδύνου. Η αλληλεγγύη εμφανιζόταν με την παρέμβαση των οικοδεσποτών, ή των κρειπτόνων ή των εγκριτών ή δεσποτάδων. Πρόκειται περί των εκπροσώπων της κοινότητας, που μάλλον ήταν αιρετοί. Η κοινοτική οργάνωση εμφανίζεται με τις ονομασίες «ελευθερικά χωρία, ή χωρία, ή επισκέψεις ή πρόνοιαι». Η δράση των κοινοτικών οργάνων εμφανίζεται κατά την απονομή της δικαιοσύνης είτε ως μάρτυρες, είτε ως διαιτητές, είτε διαπιστώνοντας την αλήθεια ώστε οι διάδικοι να παραιτούνται της αξιώσεώς τους^{*13}.

Στα Επτάνησα και ειδικά στην Κέρκυρα, οι Ενετοί εγκαθίδρυσαν εγχώριες δημοτικές αρχές, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι σύνδικοι, που θεωρούνταν αντιπρόσωποι της κοινότητας και αποτελούσαν αληθινό φραγμό στις παρανομίες των Ενετών αξιωματούχων^{*14}. Όσον αφορά στους διοριζόμενους προεστώτες στα χωριά εκτός της πόλεως της Κέρκυρας εκλέγονταν από τους κατοίκους των χωριών. Τις περισσότερες φορές οι Ενετοί καταστρατηγούσαν το δικαίωμα εκλογής, διορίζοντας απ' ευθείας πρόσωπα της αρεσκείας τους^{*15}.

^{*13} Ν. Πανταζόπουλου, ανωτ., τόμ. Β, σελ. 142 επ.

^{*14} Ανδρ. Ιδρωμένου, Συνοπτική ιστορία της Κέρκυρας, 1930, σελ. 80-81, Μεν. Τουρτόγλου, Εκλογή δικαστικών και διοικητικών αρχών εις Κέρκυρα Μελετήματα Ιστορίας Ελληνικού δικαίου, τόμ. Β', 1993, σελ. 202

^{*15} Μεν. Τουρτόγλου, ανωτ., σελ. 204

V. Επί Τουρκοκρατίας

Κατά τους δυο πρώτους αιώνες της Τουρκοκρατίας, ο κοινοτισμός ως μορφή αυτοδιάθεσης των υποδούλων, περιορίζεται στις θρησκευτικές συσσωματώσεις. Η σταδιακή αποδέσμευση των ραγιάδων από τη γη και η επίδοση στη βιοτεχνία και το εμπόριο, μετά τον 17ο αιώνα, ευνοήθηκε από τον κατακτητή, ο οποίος με σκοπό την αύξηση των φορολογικών εσόδων, διεύρυνε το δικαίωμα της διοικητικής και δικαστικής αυτονομίας^{*16}. Ειδικότερα, κάθε κοινότητα αποτελούσε ιδιαίτερη φορολογική μονάδα, οι δε κάτοικοί της ευθύνονταν αλληλεγγύως εις ολόκληρον για την καταβολή του φόρου που βάρυνε την κοινότητα. Η είσπραξη των φόρων είχε ανατεθεί στους γραμματικούς υπό την εποπτεία των προεστών. Η αποφυγή εκπλήρωσης των φορολογικών υποχρεώσεων ενός μέλους της κοινότητας τον καθιστούσε αποσυνάγωγο.

Η μεγάλη ευθύνη συνετέλεσε στη σύσφιγξη της αλληλεγγύης μεταξύ των μελών της κοινότητας και συνέβαλε στη διάπλαση αντιπροσωπευτικού συστήματος για τη ρύθμιση του συλλογικού βίου. Εξ άλλου, η αυτοπροαίρετη αύξηση των φορολογικών παροχών προς τον κατακτητή από τις κοινότητες αρχικώς, και αργότερα από τις συντεχνίες, συνετέλεσε στην αναγνώριση δια φερμανιών καθεστώτος αυτοδιοίκησης. Έτσι, σημειώθηκε η μετάβαση από την αγροτοκτηνοτροφική στην εμποροβιοτεχνική οικονομία των κοινοτήτων.

^{*16} Βλ. εκτενέστερα Ν. Παναζόπουλου, Ο κοινοτισμός σήμερα, ανωτ., σελ. 15

Συνέπεια αυτής της μεταβολής υπήρξε η συσσώρευση πλούτου, που χρησίμευσε για την πνευματική αφύπνιση και την Εθνική Παλλιγενεσία, και η άνθιση των πόλεων και των ελληνικών κοινοτήτων, που βρίσκονταν στον άξονα των εμπορικών οδών προς την Κεντρική Ευρώπη.

Η κοινοτική αυτονομία, πάλι, συσπειρώνει τα μέλη της κοινότητας και αναπτύσσει πνεύμα ομάδας. Η προσφυγή μέλους της κοινότητας στις τουρκικές αρχές θεωρούνταν προδοσία. Κάθε ζημιά προερχόμενη από συκοφαντία προς τους Τούρκους άρχοντες αντιμετωπιζόνταν με τη συμπαγή αντίδραση της κοινότητας και την επιβολή κυρώσεων (πρόστιμο, δήμευση περιουσίας, στέρηση της κοινοτικής ιθαγένειας στον αποστάτη).

Η Μοσχόπολις ακμάζει διότι η κοινοτική οργάνωση συγχέεται και ταυτίζεται με τη θρησκευτική και τις πολιτικές συσσωματώσεις. Οι συντεχνιακές συσσωματώσεις, στις οποίες βασιζόταν η οικονομική οργάνωσή της ήταν μεν αυτόνομες, αλλά συνυπήρχαν με τις άλλες συσσωματώσεις (κοινοτική, θρησκευτική και πολιτική).

Η εκλογή των κοινοτικών αρχόντων γίνεται από τη Γενική Συνέλευση όλων των ενήλικων αρρένων και βασίζεται στην αρχή της ισότητας. «Μικροί και μεγάλοι, όλος ο κοινός ραγιάς», σύμφωνα με το αντιπροσωπευτικό σύστημα, εκλέγουν για ένα έτος τους άρχοντές τους, συνεργόμενοι την άνοιξη (του Αγ. Γεωργίου). Τα μέλη της κοινότητας διατηρούν το δικαίωμα να ανακαλέσουν την εμπιστοσύνη τους κατά τη διάρκεια της θητείας των αρχόντων. Στο τέλος της θητείας τους οι άρχοντες της κοινότητας, καλούμενοι δημογέροντες, ή

προεστοί, ή επίτροποι του κοινού, ή βεκίλιδες (αντιπρόσωποι της κοινότητας στην Κωνσταντινούπολη) ή γέροντες, λογοδοτούν ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης, κατά το φθινόπωρο (του Αγίου Δημητρίου) και απαλλάσσονται της ευθύνης μόνο εφ' όσον απέδιδαν καθαρόν λογαριασμό μέχρι λεπτού, κατόπιν εξονυχιστικού ελέγχου. Και τούτο, διότι ήταν αφ' ενός μεν εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης, με δικαστικές και διοικητικές αρμοδιότητες, αφ' ετέρου και εκπρόσωποι της Τουρκικής αρχής, που αναλάμβαναν να προκαταβάλλουν τους φόρους στους Τούρκους εξ ιδίων τους. Στη συνέχεια όμως εκμεταλλεύονταν τους συμπολίτες τους, κατά την είσπραξη του μεριδίου^{*17} που βάρυνε τον καθένα.

Στην Κρήτη, η τοπική αυτοδιοίκηση ακολούθησε την ίδια πορεία, όπως και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Η ανάγκη είσπραξης του κεφαλικού φόρου δημιούργησε τον θεσμό του κετχουνά (προέδρου της επαρχίας). Οι κετχουνάδες, που πολλές φορές καταπίεζαν τους ομοεθνείς τους, εισέπρατταν τον κεφαλικό φόρο και αντιπροσώπευαν τις επαρχίες τους στις τουρκικές αρχές. Ένας άλλος θεσμός, που εφαρμόστηκε, ήταν των επαρχιακών δραγουμάνων (διερμηνέων), οι οποίοι αρχικώς ήταν αιρετοί και αργότερα διορίζονταν κατόπιν προτάσεως του πασά ή του ιεροδίκη, από την τουρκική κυβέρνηση. Ο δραγουμάνος, ή γραμματικός της Πύλης όπως αλλιώς ονομαζόταν παρεβρισκόταν ως επίσημος διερμηνέας, στις τουρκικές αρχές και τις βοηθούσε σε φορολογικά ζητήματα, καθώς και στην εξεύρεση του προσωπικού για τις αγγαρείες.

^{*17} Ν. Πανταζόπουλου, Κοινοτικός βίος εις Θεσσαλομαγνησίαν, Χαρμόσυνον Καρανίκα (ανάτυπο), σελ. 46, του ίδιου, Ρωμαϊκόν δίκαιον, τομ. Γ' 1979, σελ. 258

Πρώτος δραγουμάνος διορίστηκε ο Ανδρέας Μηλιώτης, που απαγχονίστηκε από τους Τούρκους στο χωριό του Μαργαρίτες Μυλοποτάμου, και τελευταίος ο Λαζαράκης Ιορδάνου, που κατά τη μεγάλη σφαγή του Ηρακλείου το 1821 διασώθηκε «μεταμφιεσμένος σε γυναίκα»^{*18}. Σε μερικές περιοχές της αυτοκρατορίας, η οθωμανική εξουσία δεν μπόρεσε να εδραιωθεί. Τέτοια μέρη ήταν τα χωριά των Αγράφων, στα βουνά της Πίνδου, που ονομάστηκαν έτσι, διότι δεν ήταν καταγεγραμμένα στους φορολογικούς καταλόγους.

Ο κοινοτισμός, επιγραμματικά, ως αποκεντρωτικό σύστημα, κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, μαζί με την Εκκλησία (θρησκευτική συσσωμάτωση) υπήρξε η κιβωτός που διαφύλαξε και διέδωσε το Γένος.

VI. Στο Νεοελληνικό Κράτος

Ο διαμορφωμένος κατά την Τουρκοκρατία θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αναγνωρίστηκε με διάφορες μορφές από τα Πολιτεύματα της Επανάστασης, λόγω του ότι εξέφραζε την ιστορική πραγματικότητα και ειδικότερα τη δημοκρατική και αποκεντρωτική κοσμοθεωρία των κοινοτήτων, βασιζόμενη στο αντιπροσωπευτικό σύστημα.

Βασικό κύτταρο του θεσμού ήταν η κοινότητα. Τον δεύτερο βαθμό συγκροτούσε η επαρχία και τον τρίτο ο νομός, ανεξαρτήτως της ονομασίας τους. Χρονικά ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αναγνωρίζεται:

^{*18} Ι. Χρηστάκη – Γ. Πατεράκη, Η Κρήτη και η ιστορία της (εκδ. Καλέντης)1995, σελ. 149

α) από το Στρατοπολιτικό Σύστημα της Σάμου, (Μάιος 1821), με τους δύο πρώτους βαθμούς, δηλαδή 18 χωρία (κοινότητες), επικράτεια. β) Στο Γενικό Οργανισμό Πελοποννήσου (Ιούλιος 1821), με τρεις βαθμούς (χωρία, 24 επαρχίες, νομός), γ) Στον Οργανισμό Γερουσίας Δυτικής Χέρσου Ελλάδος (Νοέμβριος 1821) με δύο βαθμούς (κοινότητες, επαρχία = ναχαγιέ), δ) Στη Νομική Διάταξη Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος (Νοέμβριος 1821) με δύο βαθμούς (κοινότητες, επαρχία), ε) Στον Οργανισμό Πελοποννησιακής Γερουσίας (Δεκέμβριος 1821) με τους τρεις βαθμούς (χωρία, 24 επαρχίες, νομός).

Η Α΄ Εθνική Συνέλευση στην Επίδαυρο με το 12 Ψήφισμά της αναγνώρισε τους τρεις βαθμούς (κοινότητα, αντεπαρχία, επαρχία). Η Β΄ Συνέλευση του Άστρους κατέλυσε τις «μερικές Διοικήσεις» στην προσπάθεια δημιουργίας ισχυρής κεντρικής εξουσίας, εν όψει ότι η κοινοτική οργάνωση είχε τοπικιστικό χαρακτήρα. Με το Ι΄ Ψήφισμα του 1828 της Γ΄ Συνέλευσης στην Τροιζήνα αναγνωρίστηκαν και οι τρεις βαθμοί Τοπικής αυτοδιοίκησης (πόλεις ή κώμαι ή χωρία, επαρχίαι, τμήματα).

Με το Ι΄ Ψήφισμα της 1.1.1830, ο Καποδίστριας αναδιοργανώνει την τοπική αυτοδιοίκηση σε χωρία, κώμες, πόλεις και την περιφερειακή διοίκηση σε επαρχίες, όπου προΐσταται διοικητής. Το Ψήφισμα, αν και δεν εφαρμόστηκε, προσπαθεί να συνδυάσει το πολυκρατικό πνεύμα των κοινοτήτων προς το συγκεντρωτικό σύστημα που εφάρμοζε ο Ι. Καποδίστριας, για να δημιουργήσει Κράτος. Αξιόλογο ήταν το Ηγεμονικό Σύνταγμα που αναγνώριζε τους τρεις βαθμούς (κοινότης, επαρχία, τμήμα), και επεδίωκε να θεμελιώσει και

στην τοπική αυτοδιοίκηση το αντιπροσωπευτικό – κοινοβουλευτικό σύστημα.

Η Αντιβασιλεία για να παγιώσει το από τις Μεγάλες Δυνάμεις επιβεβλημένο, παρά τη θέληση των Ελλήνων, μοναρχιακό πολίτευμα, αφού διαίρεσε τη Χώρα σε 10 νομούς και 42 επαρχίες, στη συνέχεια με τον νόμο περί συστάσεως των δήμων της 27.12.1833, αποδιοργάνωσε τους Δήμους και τους μετέβαλε από αυτοδιοικούμενες περιοχές σε διοικητικές περιφέρειες^{*19}. Συστάθηκαν 457 δήμοι, υπαγόμενοι σε τρεις κατηγορίες, αναλόγως τον πληθυσμό τους. ο Δήμαρχος δεν ήταν αιρετός, αλλά διοριζόταν από την Κυβέρνηση, -όπως συνέβη στις μεταγενέστερες περιόδους δικτατορικής διακυβέρνησης της Ελλάδας-, κατόπιν υποδείξεως τριών υποψηφίων από σώμα αποτελούμενο από το δημοτικό συμβούλιο και ίσο αριθμό των μάλλον φορολογούμενων δημοτών και τελούσε υπό την εποπτεία του Νομάρχη. Ήταν υπεύθυνος έναντι της Κυβερνήσεως και ανεύθυνος έναντι της κοινότητας. Ο Δήμαρχος και οι πάρεδροι ήταν υπάλληλοι του δήμου και του Βασιλιά^{*20}.

Το δημοτικό συμβούλιο ήταν αιρετό και συνεπώς μόνιμα αντίθετο προς τον Δήμαρχο. Τα μέλη του εκλέγονταν. Τα 2/3 έπρεπε να ανήκουν στους μάλλον φορολογούμενους πολίτες, με εννεαετή θητεία και ανανεώνονταν κατά το 1/3 ανά τριετία.

^{*19} Βλ. Β. Ανδρονόπουλου – Μ. Μαθιουδάκη, Νεοελληνική Διοικητική Ιστορία, 1988, σελ. 85 επ., Ευρ. Μπέσιλα – Βήκα, Το συνταγματικό πλαίσιο του θεσμού της τοπικής αυτοδιοικήσεως, 1995, σελ. 68 επ.

^{*20} Ν. Παταζόπουλου, Η προς τα ευρωπαϊκά πρότυπα ολοκληρωτική στροφή της Νεοελληνικής Νομοθεσίας Τιμ. Τομ. Η. Κυριακόπουλου, Επιστημονική Επετηρίς ΑΠΘ τόμ. ΙΘ', τ. Γ', 1986, σελ. 386

Όπως παρατηρείται^{*21}, η αποδιοργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης οφείλεται στη μανία φυγής των Ελλήνων από σύστημα που θύμιζε τη δουλεία, στη μίμηση ξένων πρότυπων, ελπίζοντας ότι θα εξευρωπαϊστούν (όπως συμβαίνει και σήμερα) και στους εκ του εξωτερικού Έλληνες (τους ετερόχθονες), που ήθελαν να συγκεντρώσουν την εξουσία στα χέρια τους από τους αυτόχθονες προκρίτους.

Η εκδίκαση του κύρους των δημοτικών εκλογών υπαγόταν σε πρώτο βαθμό στον ειρηνοδίκη και σε δεύτερο βαθμό στη διοικητική αρχή. Αργότερα, με το νόμο της 17.5.1882 η εκδίκαση υπήχθη στο Πρωτοδικείο και στο Εφετείο αντίστοιχα.

Με το Σύνταγμα του 1844 καθιερώθηκε η εκλογή των δημοτικών αρχών δι' αμέσου, καθολικής και μυστικής ψηφοφορίας δια σφαιριδίων. Αλλά στη πράξη δεν ήταν επιτυχής, διότι λόγω του περιορισμένου αριθμού των δήμων και της μεγάλης περιφέρειάς τους, ο δήμαρχος μεταβλήθηκε σε πραγματικό φεουδάρχη^{*22}. Το Σύνταγμα του 1864 περιέλαβε εγγυήσεις ορθότερης λειτουργίας της διαδικασίας εκλογής των δημοτικών οργάνων. Η προσπάθεια του Χ. Τρικούπη, το 1875, να μετερρυθμίσει τη διοίκηση του νομού και των δήμων παρέμεινε στα σχέδια.

Το 1881, η Ελλάδα αριθμούσε 70 επαρχίες, με 30.000 κατοίκους κατά μέσο όρο. Είκοσι επτά από αυτές είχαν λιγώτερους από 20.000 κατοίκους.

^{*21} Ν. Παυταζόπουλο, Εισαγωγή εις την Επιστήμην του Δικαίου, 1976, σελ. 111

^{*22} Ευρ. Μέσιλα – Βήκα, ανωτ., σελ. 73

Το 1887, ο Χαρ. Τρικούπης αντικατέστησε την Επαρχία από τη Νομαρχιακή Περιφέρεια και τα Επάρχεια από τα Νομαρχιακά Συμβούλια, με ευρεία αρμοδιότητα ελέγχου της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το μέτρο αυτό, κακομελετημένο και πρόχειρα διατυπωμένο, δεν εφαρμόστηκε στην ουσία ποτέ. Η τότε αντιπολίτευση το καταπολέμησε λυσσαλέα. Πέντε χρόνια αργότερα, επί Θ. Δηλιγιάννη, καταργήθηκε. Η μεταρρύθμιση αυτή του Χαρ. Τρικούπη απέβλεπε στην αποδυνάμωση του τοπικού κομματάρχη^{*23}.

Νέα νομοθετική μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης έγινε με το νόμο ΔΒΖ' του 1912, που ίσχυσε από το 1914 και διέκρινε την πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση σε δήμους και κοινότητες, δηλαδή σε αστικούς και αγροτικούς ΟΤΑ. Η δημιουργία περίπου 6.000 ΟΤΑ είχε αποτέλεσμα οι περισσότεροι από αυτούς να μην είναι βιώσιμοι και να μαστίζονται από οικονομική δυσπραγία, εξαρτώμενοι από την μεγαθυμία της εκάστοτε κυβέρνησης ή ακριβέστερα από τον τοπικό κυβερνητικό κομματάρχη.

Το Σύνταγμα του 1952, στα πλαίσια του αντιπροσωπευτικού συστήματος, αναγνώριζε τον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμο-κοινότητα), αλλά θεωρούσε ότι λειτουργεί κατά παραχώρηση του κράτους. Το Συνταγματικό Κείμενο της Δικτατορίας 1967-1974, μιμήθηκε την αντιβασιλεία του 1833. Έτσι, ενώ αναγνώρισε την τοπική αυτοδιοίκηση, η λειτουργία της εξαρτιώταν από το Κράτος.

^{*23} Κ. Τ σ ο υ κ α λ ά, Ιστορία Ελληνικού Έθνους (Εκδοτική Αθηνών), τόμ. ΙΔ', σελ. 44, Β. Κ α ρ ά κ ω σ τ α, Παρατηρήσεις υπό την ΔέφΘεσ. 516/1994, Δίκη 1995, σελ. 626

Η κυβέρνηση διόριζε και απέλυε τους δημοτικούς και κοινοτικούς άρχοντες και διέλυε τα συμβούλια των ΟΤΑ.

Το ισχύον Σύνταγμα του 1975/1986 αναγνωρίζει δεδομένη την ύπαρξη του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αναγνωρίζει τον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης, εντάσσει τους δήμους και τις κοινότητες στο αποκεντρωτικό σύστημα και ασκεί εποπτεία, που δεν εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερή τους δράση, ούτε επεμβαίνει στα εσωτερικά τους. Εξ άλλου, προβλέπει τον δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης (νομός).

Όμως, η διοικητική αυτοτέλεια δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς οικονομική αυτοτέλεια. Εν όψει των αναγκών και της σύγχρονης τεχνολογίας, είναι απαραίτητη η δημιουργία ισχυρών μονάδων. Η τάση δημιουργίας μεγάλων μεγεθών σε όλους τους τομείς σε τοπικό και κρατικό επίπεδο, οδήγησε τον νομοθέτη να ευνοήσει τη συννένωση κοινοτήτων και τη δημιουργία βιώσιμων δήμων.

VII. Στο Άγιο Όρος

Υπόδειγμα τοπικής αυτοδιοίκησης σε δύο βαθμούς αποτελεί η υπερχιλιόχρονη (963) μοναστική πολιτεία του Αγίου Όρους. Όπως αρμοδίως επισημαίνεται^{*24}, η ομοσπονδιακή πλουραλιστική οργάνωση του Άθω διήνυσε δύο στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο επιδιώχθηκε η συγκέντρωση αυτόνομων πνευματικών δικαιοδοσιών στο πρόσωπο του ηγούμενου, που είναι αιρετός, ισόβιος προϊστάμενος της

^{*24} Ν. Π α ν τ α ζ ό π ο υ λ ο υ, Κοινοτική δικαιοταξία στη Μακεδονία (κρατικές επεμβάσεις και νοθεύσεις). Η διαχρονική πορεία του κοινοτισμού στη Μακεδονία. (έκδ. Δήμου Θεσ/νίκης) 1991, σελ. 453

ευρύτερης μοναστικής ομάδας που συγκροτεί τη μονή. Οι μικρότερες μοναστικές ομάδες (κελλιά, σκήτες, μονύδρια) εντάχθηκαν με την πάροδο του χρόνου στις μεγάλες μονές, που προστατεύονται από τις προνομιακές ρυθμίσεις των αυτοκρατορικών χρυσοβούλλων. Το δεύτερο στάδιο διαμορφώνεται, όταν λόγω διαφόρων αιτιών (ξενικές κατακτήσεις, οικονομική δυσπραγία, εσωτερικές αντιπαραθέσεις) προκαλείται η βαθμιαία μεταβολή της συλλογικής νοοτροπίας και η ανάγκη εκσυγχρονισμού του ισχύοντος νομικού καθεστώτος.

Η πρώτη συλλογική οργάνωση της μοναστικής ζωής υπήρξε η κοινοβιακή, βασισμένη στο χριστιανικό ιδανικό της ακτημοσύνης – κοινοκτημοσύνης, που κωδικοποιήθηκε στο Τυπικό Τσιμισκή, το 971-972. Με το Τυπικό του Κωνσταντίνου Θ' του Μονομάχου, το 1048 ο Άθως ονομάστηκε Άγιο Όρος. Το αποκεντρωτικό σύστημα διαβίωσης, γνωστό ως ιδιόρυθμο, που άρχισε να αναπτύσσεται τον 14ο αιώνα, εις βάρος του κοινοβιακού, οδήγησε στον μετασχηματισμό της διοίκησης τον 17ο αιώνα σε δύο βαθμούς αυτοδιοίκησης:

Ο πρώτος βαθμός αυτοδιοίκησης βασίστηκε στις μεγάλες μονές όπου ο ηγούμενος αντικαταστάθηκε από 4 επιτρόπους.

Στον δεύτερο βαθμό αυτοδιοίκησης, την θέση του πρώτου κατέλαβαν 4 Επιστάτες. Επίτροποι και Επιστάτες είναι αιρετοί αξιωματούχοι, που ασκούν, κατ' εξουσιοδότηση της ομάδας, εξουσιαστική δικαιοδοσία στα πλαίσια των κοινοτήτων, ως δευτερογενών κέντρων εξουσίας. Το αντιπροσωπευτικό σύστημα διοίκησης παρέμεινε κύριο

χαρακτηριστικό γνώρισμα της μοναχικής ζωής στο Άγιο Όρος, παρά την επικράτηση του ιδιόρυθμου εις βάρος του κοινοβιακού συστήματος.

Ο σύνδεσμος μεταξύ των 20 μονών και τους σκήτες τους δεν διασπάται, διότι ενδυναμώνονται οι εξουσίες της Μεγάλης Μέσης (της Γενικής Συνέλευσης) που συγκροτείται από αιρετούς εκπροσώπους των 20 αυτοδιοικούμενων μονών. Από το συλλογικό αυτό σώμα πηγάζει, σε πρώτο και δεύτερο βαθμό, η εξουσία ολιγομελών συλλογικών οργάνων-επιτροπών, με τακτή χρονική δικαιοδοσία, στο οποία κατανέμεται η διοικητική, νομοθετική, δικαστική και οικονομική εξουσία. Το ομοσπονδιακό, δημοκρατικό και αντιπροσωπευτικό αυτό σύστημα το 1780 ονομάζεται Ιερά Κοινότητα. Επικεφαλής της Ιεράς Κοινότητας είναι ο Πρωτεπιστάτης (αξίωμα που ανατρέχει στις εξουσίες του Πρώτου). Ενώ παγιώθηκε η αποτύπωση του ιδιόρυθμου (αποκεντρωτικού) συστήματος, άρχισε να επανεμφανίζεται η τάση υπέρ του κοινοβιακού (συγκεντρωτικού) συστήματος.

Η Οθωμανική Αυτοκρατορία σεβάστηκε το καθεστώς του Αγίου Όρους. Ορισμένοι Σουλτάνοι ενίσχυσαν την αυτονομία του με φορολογικές απαλλαγές. Από τον 16ο αιώνα απετέλεσε φορολογικό τιμάριο της ανακτορικής φρουράς (των μποσταντζίδων). Η μακράιωνη εξέλιξη του κοινοτικού συστήματος αποκρυσταλώθηκε στον Καταστατικό Χάρτη του Αγίου Όρους, που κυρώθηκε με το Νομοθετικό Διάταγμα της 10ης Σεπτεμβρίου 1926, ως κατάληξη του Τυπικού του Τσιμισκή, όπου εναρμονίζεται το αποκεντρωτικό με το συγκεντρωτικό σύστημα.

Ειδικότερα, στα 188 άρθρα του Καταστατικού Χάρτη κατοχυρώνεται η νομοθετική, η δικαστική και η οικονομική αυτονομία, που λειτουργεί σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, δηλαδή σε πρώτο και δεύτερο βαθμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από την Ιερά Επιστασία, συλλογικό όργανο από αντιπρόσωπους των 20 μονών, οι οποίοι κατανέμονται σε πεντάδες, κάθε μία από τις οποίες ασκεί υπό την προεδρία του Πρωτεπιστάτου, ανά πενταετία επί ένα έτος την επιστασία. Κάθε μία από τις 20 μονές και τις 12 σκητές αυτοδιοικείται σύμφωνα με εσωτερικό κανονισμό. Πρόκειται για τον πρώτο βαθμό αυτοδιοίκησης.

Τον δεύτερο βαθμό εκφράζει το διαρκές σώμα που διατηρεί την ονομασία Ιερά Κοινότητα Αγίου Όρους Άθω, αποτελούμενο από αντιπροσώπους των 20 μονών. Ο δημοκρατικός χαρακτήρας της δικαιοδοσίας της κοινότητας τεκμηριώνεται από την τετραμερή σφραγίδα του Πρωτάτου της Κοινότητας του Αγίου Όρους, της οποίας τα 4 τμήματα παραδίδονται από τους παλιούς στους νέους επιστάτες.

Το Νεοελληνικό κράτος τη στιγμή που κατοχύρωσε το αγιορείτικο καθεστώς, ακολούθησε ξένα πρότυπα στην οργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης, αντί να διδαχτεί από την εναρμόνιση του αποκεντρωτικού και συγκεντρωτικού συστήματος στον Άθω, του πρώτου και δεύτερου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης, παραγνωρίζοντας τις ρίζες μας.

VIII. Ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Δια του νόμου 1850/1989, κυρώθηκε ο ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτονομίας (εφεξής ΕΧΤΑ), που αποτελεί

διεθνή σύμβαση που καταρτίστηκε το 1985, από Επιτροπή υπουργών των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Πρόδρομο του ΕΧΤΑ αποτέλεσε η υπογραφή το 1953 στις Βερσαλλίες του Ευρωπαϊκού Κατασταστικού Χάρτη των Δημοτικών Ελευθεριών.

Ο όρος αυτονομία (*autonomie locale, selfgovernment*) όπως παρατηρείται^{*25}, δεν είναι επιστημονικά ακριβής, διότι σημαίνει αρμοδιότητα αυτονομοθεσίας των ΟΤΑ. Ο ΕΧΤΑ όμως αναφέρεται στην άσκηση διοικητικής αυτοδιοίκησης. Η τοπική αυτονομία αποτελεί τη νέα μορφή την οποία προβάλλει σήμερα ο κοινοτισμός. Ως όρος η τοπική αυτονομία αποτελεί τρόπο έκφρασης της τοπικής αυτοδιοίκησης στα πλαίσια της οποίας διαμορφώθηκαν τα ανθρώπινα δικαιώματα στη Χώρα μας, πολύ πριν προβληθούν στις διακυρήξεις της Αμερικανικής και Γαλλικής επανάστασης και στα άλλα ευρωπαϊκά συντάγματα^{*26}. Κατά μία άλλη άποψη, η τοπική αυτονομία ταυτίζεται με την τοπική αυτοδιοίκηση. Κατά το Προοίμιο του ΕΧΤΑ η τοπική αυτονομία είναι συνυφασμένη με το δημοκρατικό αντιπροσωπευτικό σύστημα και περιορίζεται μόνο στους ΟΤΑ πρώτης βαθμίδας (δηλαδή Δήμοι, Κοινότητες). Όπως παρατηρείται^{*27}, ενώ στην Οικουμενική διακήρυξη του 1948 γίνεται ρητή αναφορά στους όρους *community* και *society*, στον ΕΧΤΑ δεν γίνεται αναφορά στον όρο *society*.

^{*25} Βλ. Α. Τάχου, Ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτονομίας, Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου, 3, 1991, σελ. 608

^{*26} Ν. Πανταζόπουλου, Ο κοινοτισμός σήμερα, ανωτ., σελ. 25

^{*27} Ν. Πανταζόπουλου, ανωτ., σελ. 26

Ο όρος κοινότητα αντικαθίσταται με τη φράση «πρώτος βαθμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης», ο οποίος όπως και η Κοινότητα αναγνωρίζεται ως πρωταρχικό κύτταρο του Ευρωπαϊκού Ομοσπονδιακού Υπερκράτους. Εάν είναι βάσιμη η ανωτέρω παρατήρηση, τότε ενώ σημειώνεται η συρρίκνωση της κοινότητας, το κοινοτικό ιδεώδες φαίνεται ότι διαποτίζει τον ΕΧΤΑ.

ΙΧ. Η θέσπιση και η νόθευση της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης

Με τον νόμο 2218/1994, θεσπίστηκε, ως δεύτερος βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης, η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση. Η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση διακρίνεται σε απλή (στην περίπτωση ταύτισης της περιφέρειάς της με τη διοικητική περιφέρεια του νομού) και σε ενιαία (όπου η περιφέρεια εκτείνεται σε διοικητική περιφέρεια περισσότερων νομών ή νομαρχιών με την έννοια τμημάτων της κρατικής διοικητικής περιφέρειας). Οι ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις είναι^{*28} τρεις: Η Αθηνών-Πειραιώς, η Ροδόπης-Έβρου, και η Δράμας-Καβάλας-Ξάνθης, με πρωτεύουσα αντίστοιχα την Αθήνα, Κομοτηνή και Ξάνθη.

Η περιφέρεια ορισμένων απλών νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων διαιρέθηκε σε επαρχίες, όπου ασκούν αρμοδιότητα ιδιαίτερες αποκεντρωμένες μονάδες τις οποίες ο νόμος ονομάζει: τα επάρχεια. Πρόκειται περί αδικαιολόγητου νεολογισμού, προκειμένου να αποδοθεί η έννοια της επαρχίας. Ειδικότερα, κατά τα κρατούντα, ως επαρχία νοείται κατά μεν

^{*28} Ν. 2240/1994

την αρχαιότητα, το αξίωμα του έπαρχου, ή το υπό του έπαρχου διοικούμενο μέρος της επικράτειας, κατά δε την νεώτερη εποχή η διοικητική περιφέρεια μικρότερη του νομού ή όλη η χώρα πλήν της πρωτεύουσας. Επίσης, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα νοείται και η συγκεκριμένη Αρχή. Ως επάρχειο νοείται το δημόσιο κατάστημα που χρησιμεύει ως έδρα του έπαρχου (πρβλ. Το δημαρχείο).

Αντιθέτως, ως νομαρχία νοείται από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, η διοικητική περιφέρεια που διοικείται από τον νομάρχη, το αξίωμα του νομάρχη και το νομαρχείο ως το οίκημα που εδρεύει ο νομάρχης. Η λέξη νομαρχείο αν και απαντάται κατά την νεότερη περίοδο, έχει ατονήσει από την χρήση της λέξεως νομαρχία. Οι περιφέρειες των ενιαίων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων διαιρούνται στις περιφέρειες των νομών ή των νομαρχιών που περιλαμβάνουν, με την ονομασία, νομαρχιακό διαμέρισμα.

Όργανά τους είναι, των μεν απλών νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων το νομαρχιακό συμβούλιο, οι νομαρχιακές επιτροπές και ο νομάρχης, των δε ενιαίων το συμβούλιο της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, τα νομαρχιακά συμβούλια και οι νομαρχιακές επιτροπές των νομαρχιακών διαμερισμάτων και των επαρχιών, το επαρχιακό συμβούλιο και ο έπαρχος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

1.1 ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Ο όρος «*Αυτοδιοίκηση*» περιλαμβάνει σειρά εννοιών μεταξύ των οποίων εντάσσεται και η Τοπική Αυτοδιοίκηση, νοούμενη ως διοικητικό σύστημα.

A. Εννοιολογικό περιεχόμενο της Αυτοδιοίκησης^{*1}

Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, η αυτοδιοίκηση έχει διπλή έννοια: πολιτική και νομική – τεχνική.

α) Πολιτική έννοια της αυτοδιοίκησης

Ο τρόπος ανάδειξης των αρχών των αυτοδιοικούμενων οργανισμών αποτελεί το κυρίαρχο στοιχείο της πολιτικής έννοιας της αυτοδιοίκησης, η οποία είναι αποτέλεσμα του τρόπου με τον οποίο κατανοήθηκε στην Ευρωπαϊκή ήπειρο το αγγλικό πρότυπο του **self – government**.

Την πατρότητα της έννοιας αυτής της αυτοδιοίκησης την οφείλουμε στην γερμανική νομική επιστήμη και συγκεκριμένα στον Rudolf Von Gneist. Η αυτοδιοίκηση, σύμφωνα με την άποψη αυτή, συνιστά ένα ενδιάμεσο οικοδόμημα ανάμεσα στο κράτος και την κοινωνία και σκοπεύει στην μετατροπή των δυο αυτών πραγματικοτήτων σε ενότητα.

^{*1} Βλ. Δομή & Οργάνωση ΟΤΑ σελ. 27-29

Η αυτοδιοίκηση αποτελεί το προσφορότερο μέσο για να σπάσει τον εγωισμό των κοινωνικών τάξεων και να εκπαιδεύσει το λαό στην ελευθερία.

Την πολιτική αυτή έννοια της αυτοδιοίκησης υπογραμμίζουν και ορισμένοι Έλληνες συγγραφείς. Ειδικότερα την πολιτική έννοια της αυτοδιοίκησης αποδίδει ο όρος «**αυτοκυβέρνηση**». Κατά τη συζήτηση που προηγήθηκε της ψήφησης της περί αυτοδιοίκησης διάταξης του Συντάγματος του 1975, υποστηρίχθηκε ότι ιστορικά και ουσιαστικά η τοπική αυτοδιοίκηση είναι θεμελιώδες πολιτικό δικαίωμα της κοινωνίας και ότι με την εκλογή δίνεται στους δημοτικούς άρχοντες πολιτική εντολή και όχι εντολή τεχνοκρατικής εργασίας. Η πολιτικοποίηση αυτή που οδηγεί σε διαφοροποιήσεις είναι στοιχείο πολιτικού πολιτισμού. Η ανάγκη κατοχύρωσης της πολιτικής αυτοτέλειας των οργάνων της αυτοδιοίκησης αποτέλεσε πάγιο αίτημα της αντιπολίτευσης, διότι όπως υποστήριζε, η εκλογή τους σε έναν αγώνα σαφώς πολιτικό δεν μπορεί να οδηγεί σε απαγόρευση της έκφρασης πολιτικής γνώμης και τη συμμετοχής τους στην πολιτική διαδικασία με την ιδιότητά τους αυτή. Αντίθετα η Κυβέρνηση υποστήριζε ότι είναι παράτυπη η πολιτική ενασχόληση των οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης, διότι δεν μπορούν αυτοί να απασχολούνται εκτός των αρμοδιοτήτων τους.

Η πολιτική έννοια της τοπικής αυτοδιοίκησης ενυπάρχει:

- ♦ Στα παλαιότερα ελληνικά Συντάγματα (π.χ. στο άρθρο 105 του Συντάγματος του 1911, στο άρθρο 107 του Συντάγματος του 1927, όπως και στο άρθρο 99 του Συντάγματος του

1952) προβλεπόταν η ανάδειξη των οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης με καθολική ψηφοφορία. Στο πλαίσιο αυτό ο Αλ. Σβώλος υποστήριζε ότι η κοινοβουλευτική ιδέα συμβιβάζεται απόλυτα με τον περιορισμό της «υπερτροφικότητας» του Κεντρικού αντιπροσωπευτικού Σώματος. Ο περιορισμός αυτός μπορεί να επιτευχθεί με την ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να επιδιωχθεί η αντίσταση κατά της αυτοδυναμίας των κοινοβουλευτικών πλειοψηφιών.

- ♦ Στο ισχύον Σύνταγμα του 1975, η παράγραφος 2 του οποίου προβλέπει ότι οι αρχές των Ο.Τ.Α. εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία. Το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι με την διάταξη αυτή θεσπίζεται η αρχή της μυστικότητας και της καθολικότητας της ψηφοφορίας. Η συνταγματική καθιέρωση της αρχής αυτής δεν αποκλείει την εξουσία του νομοθέτη να θεσπίζει διατάξεις, με τις οποίες προβλέπονται εγγυήσεις και κυρώσεις για την πραγμάτωση της αρχής αυτής, ούτε την εξουσία των δικαστηρίων να κρίνουν αν στη συγκεκριμένη περίπτωση παραβιάζεται η παραπάνω αρχή.

Στην Ελλάδα όπως και σε άλλες χώρες της ηπειρωτικής Ευρώπης, τόσο στην νομική σκέψη, όσο και νομοθετικά επικράτησε η νομική – τεχνική έννοια της αυτοδιοίκησης.

β) Νομική – τεχνική έννοια της αυτοδιοίκησης

Σύμφωνα με την έννοια αυτή, η αυτοδιοίκηση συνίσταται στην άσκηση διοικητικών καθηκόντων από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, υπό την επίβλεψη του Κράτους. Η αυτοδιοίκηση γίνεται δεκτή, στο πλαίσιο αυτό, μόνο ως

διοικητικό σύστημα, διακρινόμενη ειδικότερα σε εδαφική ή τοπική αυτοδιοίκηση και σε καθ' ύλη ή καθ' υπηρεσία ή ειδική αυτοδιοίκηση. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) διακρίνονται από τα λοιπά νομικά πρόσωπα που ασκούν δημόσια διοίκηση σε ορισμένα καθ' ύλην αντικείμενα σε δυο σημεία: αφ' ενός από το εδαφικό στοιχείο, την ύπαρξη δηλαδή ορισμένης διοικητικής περιφέρειας και αφ' ετέρου από το έμψυχο στοιχείο, δηλαδή τους διοικούμενους (τους δημότες). Οι Ο.Τ.Α., όπως άλλωστε μαρτυρεί και η υπό το κεφάλαιο του Συντάγματος περί οργάνωσης της Διοίκησης ένταξη των σχετικών διατάξεων, λειτουργούν ως διοικητικές μονάδες, αποτελούν μέρος του ελληνικού διοικητικού συστήματος.

1.2 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Όπως έχει υποστηριχθεί, κάθε πολιτειακό σύστημα αντιλαμβάνεται την τοπική αυτοδιοίκηση με διαφορετικό τρόπο και κατά συνέπεια, το ελληνικό σύστημα τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως και το γαλλικό, διακρίνονται από το αγγλικό σύστημα του self government, όπου οι Οργανισμοί Αυτοδιοίκησης είναι νομικά πρόσωπα του Στέμματος.

1.2.1 ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ^{*2}

Στην διάρκεια της τουρκοκρατίας, υπήρχε στην Ελλάδα σύστημα τοπικής αυτοδιοίκησης, το οποίο όμως βρισκόταν υπό

^{*2} Βλ. σημειώσεις Β. Ανδρονόπουλου – Μ. Μαθιουδάκη

την πλήρη εξάρτηση του κατακτητή, η οποία εκδηλωνόταν κυρίως με την υποχρέωση καταβολής φόρου στις τουρκικές αρχές. Η άσκηση της διοίκησης ρυθμιζόταν βασικά με έθιμα.

Κατά την εποχή της επανάστασης, το Προσωρινό Πολίτευμα της Ελλάδας, που ψηφίστηκε στην Επίδαυρο την 1^η Ιανουαρίου 1822, δεν περιείχε διάταξη για την τοπική αυτοδιοίκηση. Ακολούθησε όμως ο νόμος 12 της 30^{ης} Απριλίου 1822 για τον Οργανισμό των ελληνικών επαρχιών. Με το νόμο αυτό η χώρα διαιρέθηκε σε *Επαρχίες* και κάθε επαρχία σε *Αντεπαρχίες* α΄ και β΄ τάξης. Κάθε επαρχία διαιρέθηκε σε Κοινότητες. Τη διοίκηση της επαρχίας ασκεί ο έπαρχος και της αντεπαρχίας ο αντέπαρχος, που υπάγεται στον έλεγχο του επάρχου και εκτελεί τις διαταγές του. Και οι δυο διορίζονται και δεν εκλέγονται. Κάθε κοινότητα έχει τρεις δημογέροντες που εκλέγονται **«μεταξύ των κρισιμότερων και φρονιμότερων κατοίκων»**. Ένας από τους τρεις διορίζεται από την διοίκηση ως πρόεδρος της κοινότητας και υπάγεται, ως εκπρόσωπος της κοινότητας, στον οικείο αντέπαρχο. Ο νόμος αυτός τροποποιήθηκε από την Β΄ Εθνική Συνέλευση του Άστρους (15.4.1823), η οποία αφού ψήφισε νέο Σύνταγμα, ασχολήθηκε με την τροποποίηση ορισμένων νόμων. Με την τροποποίηση του νόμου 12 διαμορφώθηκε ο Νέος Οργανισμός των Ελληνικών Επαρχιών. Με τον οργανισμό αυτό η επικρατεία διαιρέθηκε σε επαρχίες και κάθε επαρχία σε κωμοπόλεις και χωριά. Με το διάταγμα 815 της 22.5.1826, αντικαταστάθηκαν οι επαρχίες και τα «εφορεία», τα οποία είχαν συλλογική (διμελή) διοίκηση χωρίς όμως ουσιαστικές αρμοδιότητες. Στη συνέχεια, με βάση το *«Πολιτικό Σύνταγμα*

της Ελλάδος» της Γ' Εθνοσυνέλευσης (Μάιος 1827), εκδόθηκε η «**Διάταξης Διοικήσεως της Ελληνικής Επικράτειας**», με την οποία η ελληνική επικράτεια διαιρέθηκε σε θέματα. Κάθε θέμα αποτελούσε άθροισμα επαρχιών με επικεφαλείς διοικητές που διορίζονταν από την κυβέρνηση. Η ρύθμιση αυτή δεν εφαρμόθηκε ποτέ και η διοίκηση ασκήθηκε με προσωρινά όργανα από την «**Αντικυβερνητική Επιτροπή**» η οποία ορίστηκε από την Γ' Εθνοσυνέλευση για να ασκεί προσωρινά την εξουσία αντί του κυβερνήτη, τον οποίο είχε εκλέξει η ίδια.

Στην Καποδιστριακή περίοδο, με το 1ο ψήφισμα της 12.4.1828, η χώρα διαιρέθηκε σε «**τμήματα**» και κάθε τμήμα διαιρέθηκε στην συνέχεια («**Διοικητικός Οργανισμός Πελοποννήσου**» της 16.4.1828) σε επαρχίες και κάθε επαρχία σε πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά. Το Ηγεμονικό Σύνταγμα της 15 (27).3.1832 της Ε' Εθνοσυνέλευσης του Άργους, που δεν εφαρμόστηκε ποτέ, διατήρησε τη διαίρεση της επικράτειας σε τμήματα και σε επαρχίες, τις οποίες συγκροτούσαν οι κοινότητες.

Με το διάταγμα (νόμος) της 3 (15).4.1833 «*περί διαιρέσεως του βασιλείου και της διοικήσεώς του*», η ελληνική επικράτεια διαιρέθηκε σε 10 νομούς και σε 47 επαρχίες. Επικεφαλής του νομού τέθηκε ο νομάρχης και της επαρχίας ο έπαρχος, οι οποίοι ήταν κρατικά όργανα. Ο νόμος 27.12.1833 – 8.1.1834 της αντιβασιλείας «*περί συστάσεως των δήμων*» είναι ο πρώτος νόμος του ελληνικού κράτους για την τοπική αυτοδιοίκηση α' βαθμού. Με τον νόμο αυτό η επικράτεια διαιρείται σε δήμους οι δήμοι διακρίνονται σε τρεις τάξεις (α', β', γ') ανάλογα με τον πληθυσμό τους. Κάθε δήμος διοικείται

από δημοτική αρχή, την οποία αποτελούν ο δήμαρχος, οι πάρεδροι και το δημοτικό συμβούλιο.

Το νομαρχιακό σύστημα περιφερειακής διοίκησης καταργήθηκε με το διάταγμα (νόμο) της 20.6/2.7.1836 «περί διοικητικού οργανισμού». Η επικράτεια διαιρέθηκε σε 30 διοικήσεις, οι οποίες συγκροτούνταν από επαρχίες. Επικεφαλής των διοικήσεων ήταν οι διοικητές και σε 18 επαρχίες προβλέφτηκε ο διορισμός υποδιοικητών. Με διάταγμα (νόμο) της 18/30.12.1836 προβλέφτηκε σε κάθε επαρχία, επαρχιακό συμβούλιο του οποίου τα μέλη εκλέγονται από τους δημότες. Ο αριθμός των επαρχιακών συμβούλων εξαρτάται από τον αριθμό των δήμων κάθε επαρχίας και από την τάξη κάθε δήμου, αλλά δεν μπορεί να είναι μικρότερος από 12. Το διάταγμα αυτό αποτελεί την πρώτη απόπειρα δημιουργίας β' βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης στη χώρα μας. Στην πράξη όμως η επαρχία δεν μπόρεσε ποτέ να γίνει αυτοτελές διοικητικό κέντρο με δική της ζωή και προσωπικότητα. Το 1836 συντάχθηκε επίσης σχέδιο για την σύσταση σε κάθε διοίκηση διοικητικού συμβουλίου. Οι σύμβουλοι θα διορίζονταν από το βασιλιά από διπλάσιο αριθμό υποψηφίων που θα εκλέγονταν από τους δήμους. Το σχέδιο αυτό υποδήλωνε τη θέσπιση μιας ευρύτερης μονάδας τοπικής αυτοδιοίκησης, σε σχέση με το δήμο ή την επαρχία.

Με την επικράτηση της επανάστασης της 3/15.9.1843 και το νόμο ΚΕ' της 5/17.12.1845 καταργήθηκε το σύστημα των διοικήσεων και επαναφέρθηκε το νομαρχιακό σύστημα. Το περιφερειακό διοικητικό σύστημα παρέμεινε ανέπαφο έως το 1887. Με την επαναφορά του νομαρχιακού συστήματος, έγινε

και η επεξεργασία σχεδίου νόμου για την θέσπιση νομαρχιακών συμβουλίων. Το σχέδιο αυτό προέβλεπε τη σύσταση νομαρχιακών επιτροπών: ο νομός θα αποτελούσε νομικό πρόσωπο και τη διοίκηση του θα ασκούσε η νομαρχιακή επιτροπή, σώμα αιρετό, που θα εκλεγόταν κάθε τετραετία. Το δεύτερο αυτό σχέδιο αν και κατατέθηκε στη βουλή, δεν ψηφίστηκε ποτέ. Το 1887 ψηφίστηκε ωστόσο ο νόμος ΑΦΝΣ', με τον οποίο καθιερώθηκε για πρώτη φορά η αυτοδιοίκηση β' βαθμού με αυτοδιοικούμενη περιφέρεια το νομό. Ο νομός αποτελούσε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου. Όργανα διοίκησης του νομικού προσώπου ήταν το νομαρχιακό συμβούλιο, το οποίο εκλεγόταν από τους κατοίκους του νομού κάθε τέσσερα χρόνια, ενώ επιτροπή από μέλη του νομαρχιακού συμβουλίου, η νομαρχιακή επιτροπή, θα ασκούσε την καθημερινή διοίκηση, αφού το πολυμελές νομαρχιακό συμβούλιο δεν ήταν δυνατόν να βρίσκεται διαρκώς σε σύνοδο. Τα επαρχιακά συμβούλια καταργήθηκαν, καθώς και η διοικητική διαίρεση σε επαρχίες και τα επαρχία. Το 1890 όμως καταργήθηκαν και πάλι τα νομαρχιακά συμβούλια και επαναφέρθηκε σε ισχύ το νομαρχιακό σύστημα διοικητικής αποκέντρωσης, όπως είχε διαμορφωθεί από το 1845. Επίσης το 1891 ξανασυστήθηκαν τα επαρχιακά συμβούλια για να καταργηθούν το 1900. Με το νόμο ΒΧΕ' της 6.7.1899 έγινε νέα προσπάθεια εισαγωγής β' βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης. Η διοίκηση του νομού ως Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου είχε ανατεθεί στο νομάρχη, στο νομαρχιακό συμβούλιο και στην επιτροπή του νομού. Παράλληλα ο νόμος αυτός θέσπιζε τη διπλή ιδιότητα του νομάρχη, δηλαδή ως

όργανο διοίκησης του νομικού προσώπου και ως όργανο κρατικής εξουσίας που θα ασκούσε την εποπτεία στον αυτοδιοικούμενο νομό. Σύμφωνα με το άρθρο 128 του νόμου ΒΧΕ', η ισχύς θα οριζόταν με βασιλικό διάταγμα, το οποίο όμως δεν εκδόθηκε ποτέ. Η τοπική αυτοδιοίκηση α' βαθμού εξακολούθησε σ' όλη την διάρκεια του 19ου αιώνα να διέπεται από το νόμο της αντιβασιλείας του 1834. Η μοναδική τροποποίηση που επήλθε αφορούσε στην άμεση εκλογή των οργάνων με βάση και τις διατάξεις του άρθρου 105 του Συντάγματος του 1864.

Ο δημοτικός νόμος του 1834 καταργήθηκε με το νόμο ΔΝΖ'/1912 «περί συστάσεως δήμων και κοινοτήτων». Ο νόμος αυτός προέβλεπε συνεπώς τη σύσταση δυο διακεκριμένων μονάδων τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού, του δήμου και της κοινότητας. Η διοίκηση και η εκπροσώπηση της κοινότητας ανήκει στο κοινοτικό συμβούλιο που εκλέγεται με άμεση ψηφοφορία. Του κοινοτικού συμβουλίου προΐσταται ένα από τα μέλη του (πρόεδρος), που εκλέγεται κάθε έτος από τα υπόλοιπα μέλη. Όργανα διοίκησης των δήμων (αιρετά) είναι ο δήμαρχος, οι πάρεδροι, το δημοτικό συμβούλιο και η δημαρχιακή επιτροπή. Η θητεία των κοινοτικών και δημοτικών συμβούλων, των δημάρχων και των παρέδρων είναι τετραετής. Το Μάιο του 1923 δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα της κυβερνήσεως νομοθετικό βασιλικό διάταγμα «περί διοικήσεως των νομών», το οποίο αποτελεί νέα προσπάθεια εφαρμογής αυτοδιοίκησης β' βαθμού με αυτοδιοικούμενη περιφέρεια, το νομό. Ο νομός αποτελούσε αυτοδιοικούμενο νομικό πρόσωπο. Τα όργανα διοίκησης του νομού ως αυτοδιοικούμενου νομικού

προσώπου ήταν το νομαρχιακό συμβούλιο, η νομαρχιακή επιτροπή και ο νομάρχης. Το νομαρχιακό συμβούλιο ήταν αιρετό, με αντιπροσώπευση πλειοψηφίας και μειοψηφίας. Η θητεία του ήταν τετραετής. Τη νομαρχιακή επιτροπή αποτελούσαν μέλη του νομαρχιακού συμβουλίου, τα οποία εκλέγονταν κατά την πρώτη σύνοδο του νομαρχιακού συμβουλίου για όλη την τετραετία. Ο Νομάρχης είχε την διπλή ιδιότητα του οργάνου της κρατικής διοίκησης και του εκπροσώπου του νομικού προσώπου του νομού. Ο νόμος αυτός όμως δεν εφαρμόστηκε ποτέ. Με τον νόμο 3200/1955 γενικεύτηκε ο θεσμός της νομαρχιακής αποκέντρωσης σε όλη την επικράτεια (τα νέα εδάφη ήταν οργανωμένα, σε περιφερειακό επίπεδο, με βάση το σύστημα των γενικών διοικήσεων), ο οποίος συνοδεύτηκε από το νομοθετικό διάταγμα 3620/1956, ο οποίος τροποποίησε και συμπλήρωσε το ν. 3200/1955. Οι νόμοι αυτοί δεν κατήργησαν ωστόσο τις διανομαρχιακές υπηρεσίες, οι οποίες εξακολούθησαν να λειτουργούν. Το 1970 δημιουργήθηκαν επτά (7) περιφερειακές διοικήσεις που αποτελούνταν από υπηρεσίες των υπουργίων σε κάθε περιφέρεια. Οι περιφερειακές διοικήσεις αυτές, καταργήθηκαν δυο (2) χρόνια μετά (το 1973). Ο νόμος ΔΝΖ' τροποποιήθηκε από πλήθος νόμων. Οι διατάξεις αυτές κωδικοποιήθηκαν το 1926 και 1936. Ο νέος δημοτικός και κοινοτικός κώδικας κυρώθηκε με το ν.δ. 2888/1954, ο οποίος δεν έθιξε την δομή της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης. Απλώς κατήργησε ορισμένες άχρηστες και παλαιωμένες διατάξεις.

Με το νόμο 1622/1986 προβλέφθηκε η διαίρεση της χώρας σε περιφέρειες, ενώ προβλέφθηκε η καθιέρωση β'

βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης σε επίπεδο νομού. Κάθε νομαρχιακή αυτοδιοίκηση είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, που αυτοδιοικείται κατά τόπο. Όργανα διοίκησης των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων είναι το νομαρχιακό συμβούλιο, η νομαρχιακή επιτροπή και ο πρόεδρος του νομαρχιακού συμβουλίου. Τα $\frac{3}{4}$ των μελών του νομαρχιακού συμβουλίου εκλέγονται από τους δημότες των δήμων και των κοινοτήτων που περιλαμβάνονται στην εδαφική περιοχή της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία κατά συνδιασμούς και με το σύστημα της απλής αναλογικής. Το $\frac{1}{4}$ των μελών προέρχεται από εκπροσώπους των τοπικών επαγγελματικών, επιστημονικών και πνευματικών οργανώσεων που εκλέγονται από το διοικητικό τους συμβούλιο και από εκπροσώπους της κρατικής διοίκησης που ορίζονται από το νομάρχη. Ο ν. 1622/1986 προέβλεπε ότι ο χρόνος έναρξης της λειτουργίας των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων θα καθορίζονταν με προεδρικό διάταγμα. Τελικά ο β' βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης θεσπίστηκε με το νόμο 2218/1994 και οι πρώτες εκλογές για την ανάδειξη των αιρετών της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης έγιναν τον Οκτώβριο του 1994. Ο νομός δεν αποτελεί πλέον αποκεντρωμένη μονάδα του κράτους. Σε επίπεδο νομού λειτουργεί η περιφερειακή διεύθυνση, της οποίας με βάση το ν. 2240/1994 προϊστάτο ο περιφερειακός διευθυντής. Με το άρθρο 14 Ν. 2399/1996 καταργήθηκαν οι θέσεις των περιφερειακών διευθυντών και οι αρμοδιότητές τους περιήλθαν στο γενικό γραμματέα της περιφέρειας. Έως την δημοσίευση του οργανισμού της περιφέρειας ως ενιαίας οργανικής μονάδας οι αρμοδιότητες

του περιφερειακού διευθυντή ασκούνται από τον ορισθέντα προϊστάμενο ως αναπληρωτή του περιφερειακού διευθυντή πριν από τη κατάργηση της θέσης. Στις περιπτώσεις που δεν είχε ορισθεί αναπληρωτής του περιφερειακού διευθυντή ή όταν ο ορισθείς απουσιάζει ή κωλύεται ή εκλείπει, οι αρμοδιότητες αυτές ασκούνται από προϊστάμενο υπηρεσίας της περιφερειακής διοίκησης του νομού ή της νομαρχίας, που ορίζεται από το γενικό γραμματέα της περιφέρειας.

Οι επαρχίες, στο πλαίσιο της αποκεντρωμένης νομαρχιακής διοίκησης δεν αντιστοιχούσαν σε διακεκριμένο διοικητικό επίπεδο και τα επάρχια, όσα λειτουργούσαν, δεν αποτελούσαν αυτοτελείς διοικητικές μονάδες, αλλά υπηρεσίες της νομαρχίας. Σήμερα, αποτελούν, όπου λειτουργούν υπηρεσίες της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης.

Το καθεστώς της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης (δήμοι, κοινότητες) διέπεται από το κωδικοποιημένο διάταγμα 410/1995 (ΔΚΚ).

1.3 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

A. Τα στοιχεία της έννοιας της τοπικής αυτοδιοίκησης^{*3}

Σύμφωνα με μια άποψη, η έννοια της τοπικής αυτοδιοίκησης περιέχει πέντε στοιχεία, ενώ παράλληλα διάκριση γίνεται,

➤ Αφ' ενός ως προς την τυπική της έννοια, την οποία συνθέτουν τέσσερα στοιχεία, ήτοι η ύπαρξη ενός εδαφικού νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, η σύμπραξη του

^{*3} Κ. Τ σ ο ύ ν τ α ς «Συστήματα εποπτείας επί των Ο.Τ.Α. Το ελληνικό παράδειγμα». Βλ. σελ. 10 και έπειτα

λαού, η αυτοτέλεια και η εποπτεία, και

- Αφ' ετέρου ως προς την ουσιαστική της έννοια την οποία αποτελεί το στοιχείο της άσκησης τοπικής δημόσιας εξουσίας.

Σύμφωνα με μια άλλη άποψη, τα στοιχεία της έννοιας της τοπικής αυτοδιοίκησης διακρίνονται:

- Αφ' ενός σε συστατικά, ήτοι χώρος, άνθρωποι, τοπικές υποθέσεις, ικανότητα – εξουσία διαχείρισης των εν λόγω υποθέσεων, όργανα, και
- Αφ' ετέρου σε λειτουργικά, ήτοι μέσα διαχείρισης των τοπικών υποθέσεων (προσωπικό – περιουσία), προδιαγραμμένα όρια άσκησης της εν λόγω εξουσίας διαχείρισης των τοπικών υποθέσεων (υπονοώντας την εποπτεία).

B. Η αμφισβήτηση της έννοιας της τοπικής αυτοδιοίκησης⁴⁴

Με τον όρο «αυτοδιοίκηση» δε νοείται πλέον μόνο η τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά και η καθ' ύλην αυτοδιοίκηση. Υπάρχει δηλαδή μια σειρά αυτοδιοικούμενων οργανισμών που έχουν κοινά χαρακτηριστικά, ενώ οι σκοποί που καλούνται να εξυπηρετήσουν είναι τελείως διαφορετικοί. Η διάσπαση αυτή της έννοιας της αυτοδιοίκησης έχει οδηγήσει στην αλλοίωση της έννοιας αυτής και κατ' επέκταση της έννοιας της τοπικής αυτοδιοίκησης και στην έλλειψη ενός κοινού κριτηρίου διάκρισης.

Η αμφισβήτηση της έννοιας της αυτοδιοίκησης και

⁴⁴ Κ. Τ σ ο ύ ν τ α ς «Συστήματα Εποπτείας επί των Ο.Τ.Α. Το ελληνικό παράδειγμα» 1993 βλ. σελ. 15 και έπειτα

ιδιαίτερα της τοπικής αυτοδιοίκησης, οφείλεται επίσης στην επί σειρά ετών σύνδεσή της με τη δημοκρατία. Το «ιδεολογικό» αυτό περιεχόμενο της τοπικής αυτοδιοίκησης έχει οδηγήσει σε σύγχυση, η οποία όμως, όπως έχει υποστηριχθεί, οφείλεται σε ιστορικές επινοήσεις και στον πολιτικό διάλογο. Επιπλέον, σύμφωνα με μια άποψη, η κλασσική έννοια της δημοκρατίας θα πρέπει να αναθεωρηθεί.

Περαιτέρω, η ίδια έννοια της Τ.Α. αμφισβητείται στη νομική σκέψη, η οποία ανατρέπει τα στοιχεία της έννοιάς της, υποβοηθούμενη από το νομοθέτη.

Το στοιχείο της ύπαρξης ενός εδαφικού νομικού προσώπου είναι επισφαλές, διότι, όπως έχει υποστηριχθεί, κάθε Ο.Τ.Α. περιλαμβάνει τρία στοιχεία, ήτοι, λαό, έδαφος και εξουσία, ενώ ισχύουν για την έννοια των τριών αυτών στοιχείων όσα ισχύουν και για τη θεωρία του κράτους. Η ανεύρεση όμως του κριτηρίου διάκρισης μεταξύ κράτους και λοιπών εδαφικών νομικών προσώπων αποτελεί στο σημείο αυτό, σύμφωνα με την ίδια αυτή άποψη, ένα από τα πλέον αμφισβητούμενα ζητήματα της **Γενικής Πολιτειολογίας**.

Για το στοιχείο της σύμπραξης του λαού, υποστηρίζεται ότι η εκλογή των οργάνων των τοπικών οργανισμών αποτελεί ουσιώδες εννοιολογικό στοιχείο της τοπικής αυτοδιοίκησης, όχι όμως και το κριτήριο διάκρισής της από τη διοικητική αποκέντρωση, διότι είναι δυνατόν να εκλέγονται και τα αποκεντρωμένα (περιφερειακά) όργανα του κράτους. Τον μη ουσιώδη χαρακτήρα του στοιχείου της σύμπραξης του λαού υιοθετεί, κατά ένα μέρος, και ο ισχύων **Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας**, ο οποίος προβλέπει ότι εφόσον, ύστερα

από τη διεξαγωγή εκλογών για την ανάδειξη των αιρετών τοπικών αρχόντων, δεν υπάρχουν σύμβουλοι ούτε του επιλαχόντος συνδυασμού, ή έχει δηλωθεί μόνο ένας συνδυασμός, τα καθήκοντα του δημάρχου εκτελεί ένας δημόσιος υπάλληλος που διορίζεται από τον εκπρόσωπο της περιφερειακής διοίκησης (αρ. 118 παρ. 8 Π.Δ. 410/1995). Η άποψη αυτή ενισχύεται και από τις διατάξεις του Συντάγματος του 1975, σύμφωνα με τις οποίες, μπορεί να προβλεφθεί με νόμο η συμμετοχή στη διοίκηση των δευτεροβάθμιων Ο.Τ.Α. αιρετών αντιπροσώπων τοπικών επαγγελματικών, επιστημονικών και πνευματικών οργανώσεων και της κρατικής διοίκησης μέχρι το ένα τρίτο του συνολικού αριθμού των μελών.

Για το στοιχείο της αυτοτέλειας, η πλειοψηφία των συγγραφέων επισημαίνει ότι παραμένει χωρίς περιεχόμενο, όσο τα μέσα πραγμάτωσής του δεν ουσιαστικοποιούνται.

Το στοιχείο της άσκησης τοπικής δημόσιας διοίκησης αμφισβητείται επίσης. Η διάκριση των δημοσίων (κρατικών με ευρεία έννοια) υποθέσεων σε γενικές και τοπικές, αποτελεί την αναγκαία προϋπόθεση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Δεδομένου όμως ότι καμιά διάταξη δεν καθορίζει την έννοια των τοπικών υποθέσεων ή τις απαριθμεί περιοριστικά, το θέμα του καθορισμού του κριτηρίου διάκρισης μεταξύ τοπικών και γενικών (κρατικών με τη στενή έννοια) υποθέσεων αποτελεί ένα από το δυσχερέστερα και μάλλον αμφισβητούμενα ζητήματα του **Πολιτειακού Δικαίου** και η λύση του θεωρείται αδύνατη από ορισμένους συγγραφείς.

Υπολείπεται το στοιχείο της εποπτείας, ήτοι ο έλεγχος που ασκεί η κεντρική διοίκηση επί των Ο.Τ.Α.. Υπάρχει μια εξέλιξη της έννοιας αυτής, αναφορικά με τα όργανα άσκησής της και την έκτασή της, η οποία την καθιστά εξίσου ασαφή.

1.4 ΘΕΣΜΙΚΗ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑ

A. Όργανα της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης^{*5}

α) Κοινότητα

Η κοινότητα διοικείται από το Κοινοτικό Συμβούλιο και τον Πρόεδρο. Το κοινοτικό συμβούλιο αποτελείται από επτά (7) μέλη, σε κοινότητα με πληθυσμό ως δυο χιλιάδες (2.000) κατοίκους, εννέα (9) σε κοινότητες με δυο χιλιάδες ένα (2.001) ως πέντε χιλιάδες (5.000) κατοίκους, και έντεκα (11) στις λοιπές κοινότητες. Στον αριθμό αυτό των συμβούλων περιλαμβάνεται και ο πρόεδρος^{*6}.

β) Δήμος

Οι Δήμοι διοικούνται από το Δημοτικό Συμβούλιο, την Δημαρχιακή Επιτροπή και το Δήμαρχο^{*7}. Ο αριθμός των μελών το Δημοτικού Συμβουλίου είναι:

^{*5} Βλ. Δ.Κ.Κ. σελ. 46 και 94-95

^{*6} Άρθρο 39 του Δ.Κ.Κ.

^{*7} Άρθρο 40 του Δ.Κ.Κ.

- 11 για όσα Δ.Σ. έχουν πληθυσμό μέχρι 5.000 κατοίκους
- 15 για όσα Δ.Σ. έχουν από 5.001 έως 10.000 κατοίκους
- 19 για όσα Δ.Σ. έχουν από 10.001 έως 30.000 κατοίκους
- 25 για όσα Δ.Σ. έχουν από 30.001 έως 60.000 κατοίκους
- 31 για όσα Δ.Σ. έχουν από 60.001 έως 100.000 κατοίκους
- 35 για όσα Δ.Σ. έχουν από 100.001 έως 150.000 κατοίκους
- 39 για όσα Δ.Σ. έχουν από 150.001 έως 500.000 κατοίκους
- 41 για όσα Δ.Σ. έχουν από 500.001 και πάνω

Η Δημαρχιακή Επιτροπή αποτελείται από το δήμαρχο ή τον αντιδήμαρχο που έχει ορίσει ο δήμαρχος ως πρόεδρο και από 2 (δυο) μέλη, αν το συμβούλιο έχει έως και 15 (δεκαπέντε) μέλη, 4 (τέσσερα) αν το συμβούλιο έχει ως και 31 (τριάντα ένα) μέλη και 6 (έξι) μέλη αν το συμβούλιο έχει ως και 41 (σαράντα ένα) μέλη^{*8}.

B. Όργανα της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης^{*9}

Όργανα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης είναι το Νομαρχιακό Συμβούλιο, η Νομαρχιακή Επιτροπή και ο Νομάρχης^{*10}.

Ο αριθμός των μελών κάθε Νομαρχιακού Συμβουλίου προσδιορίζεται με βάση τον πραγματικό πληθυσμό της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης όπως προκύπτει από την τελευταία απογραφή. Ο αριθμός των μελών είναι:

^{*8} Βλ. Κ.Ν.Α. σελ. 17-19

^{*9} Άρθρο 111 του Δ.Κ.Κ.

^{*10} Άρθρο 13 του Κ.Ν.Α.

- 21 για όσες Ν.Α. έχουν πληθυσμό έως 100.000 κατοίκους
- 25 για όσες Ν.Α. έχουν από 100.001 έως 150.000 κατοίκους
- 31 για όσες Ν.Α. έχουν από 150.001 έως 200.000 »
- 37 για όσες Ν.Α. έχουν από περισσότερους από 200.000 κατοίκους

Στον αριθμό αυτό δεν περιλαμβάνεται ο Νομάρχης^{*11}.

Ο αριθμός των Νομαρχιακών Επιτροπών^{*12} είναι:

- 3 για τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις που ο αριθμός των μελών του Ν.Σ. είναι 21
- 4 για τις Ν.Α. που ο αριθμός των μελών του Ν.Σ. είναι 25
- 5 » » » » » » » 31
- 6 » » » » » » » 37

Νομάρχης εκλέγεται^{*13} ο υποψήφιος νομάρχης του επιτυχόντος συνδυασμού. Η θητεία του νομάρχη είναι τετραετής.

Για την εκλογή στα αξιώματα της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης, ο Δ.Κ.Κ. θέτει ως ανώτατο όριο το 21ο έτος της ηλικίας^{*14}, ενώ για την δευτεροβάθμια ο Κ.Ν.Α. θέτει το 23ο^{*15}.

*11 Άρθρο 14 του Κ.Ν.Α.

*12 Άρθρο 15 του Κ.Ν.Α.

*13 Άρθρο 16 του Κ.Ν.Α.

*14 Άρθρο 46 του Δ.Κ.Κ.

*15 Άρθρο 20 του Κ.Ν.Α.

Η εκλογή γίνεται κατά συνδυασμούς. Επιτυχών συνδυασμός θεωρείται αυτός που συγκέντρωσε την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων και επιλαχόντες συνδυασμοί όσοι λάβουν έστω και μια έδρα^{*16}. Στις κοινότητες που έχουν λιγότερους από πέντε χιλιάδες (5.000) κατοίκους επιτυχών θεωρείται ο συνδυασμός που συγκέντρωσε έστω και την σχετική πλειοψηφία και επιτυχόντες συνδυασμοί όσοι έλαβαν έστω και μια έδρα.

Οι δυο κώδικες αναφέρονται εκτενώς στην μορφή και στο σχήμα των ψηφοδελτίων και των φακέλων, στους σταυρούς προτίμησης κ.τ.λ. Οι διατάξεις αυτές έχουν ερμηνευτεί εκτενώς από το Συμβούλιο της Επικράτειας, δεδομένου ότι η μη τήρηση των διατάξεων αυτών έχει ως συνέπεια την ακύρωση των ψηφοδελτίων.

Η επικύρωση της εκλογής γίνεται από τα πολιτικά δικαστήρια, ενώ οι ενστάσεις κατά του κύρους των εκλογών καθώς και οι εφέσεις κατά της επικύρωσης των αποτελεσμάτων των εκλογών εκδικάζονται από τα διοικητικά δικαστήρια. Η κατάθεση των ενστάσεων ή των εφέσεων γίνεται στο γραμματέα του αρμόδιου πολιτικού δικαστηρίου, ο οποίος τις διαβιβάζει στο αρμόδιο διοικητικό πρωτοδικείο.

^{*16} Άρθρο 71 του Δ.Κ.Κ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΑ ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

2.1 ΤΑ ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΓΕΝΙΚΑ

Εκλογικό σύστημα ονομάζεται η μέθοδος κατανομής των βουλευτικών εδρών στα κόμματα και στους υποψήφιους, που μετέχουν στις εκλογές, με βάση τις ψήφους που έλαβαν. Τα γνωστά εκλογικά συστήματα μπορούν να καταταχθούν σε τρεις κατηγορίες: I. Τα πλειοψηφικά, II. Τα αναλογικά και III. Τα μικτά^{*1}.

I. Τα πλειοψηφικά συστήματα^{*2}. Πλειοψηφικό σύστημα είναι το σύστημα, κατά το οποίο σε κάθε εκλογική περιφέρεια εκλέγεται ο συνδυασμός ή ο υποψήφιος που παίρνει την πλειοψηφία των ψήφων. Το σύστημα αυτό συνδυάζεται τόσο με την στενή εκλογική περιφέρεια και ιδίως εκείνη που εκλέγει ένα μόνο βουλευτή (μονοεδρική εκλογική περιφέρεια), όσο και με την ευρεία εκλογική περιφέρεια που εκλέγει περισσότερους βουλευτές (πολυεδρική εκλογική περιφέρεια). Το σύστημα διακρίνεται στο σύστημα της απόλυτης πλειοψηφίας και το σύστημα της σχετικής πλειοψηφίας. Κατά το πρώτο σύστημα οι έδρες ή η έδρα της εκλογικής περιφέρειας παραχωρούνται στο συνδυασμό ή τον υποψήφιο

^{*1} Στο σημείο αυτό γίνεται παρουσίαση των εκλογικών συστημάτων γενικώς. Επειδή τα συστήματα αυτά αφορούν τόσο τις βουλευτικές εκλογές όσο και τις εκλογές για την ανάδειξη των τοπικών αρχόντων δεν είναι δυνατή η αποκλειστική αναφορά στην Γ.Α.

^{*2} Βλ. Η. Νικολακόπουλος, «Εισαγωγή στη θεωρία και την πρακτική των εκλογικών συστημάτων», 1989

που λαμβάνει την απόλυτη πλειοψηφία των ψήφων, δηλαδή, το μισό πλέον όλων των έγκυρων ψήφων. Εάν κανένας συνδυασμός ή υποψήφιος δεν λάβει την απόλυτη πλειοψηφία κατά την πρώτη ψηφοφορία, τότε διενεργείται μετά από λίγες μέρες δεύτερη ψηφοφορία, στην οποία μετέχουν όλοι οι συνδυασμοί ή υποψήφιοι που πήραν μέρος στην πρώτη ψηφοφορία ή οι δυο συνδυασμοί ή υποψήφιοι που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους σε σύγκριση με τους άλλους. Κατά την δεύτερη ψηφοφορία εκλέγεται ο συνδυασμός ή ο υποψήφιος που λαμβάνει την σχετική πλειοψηφία.

Αντίθετα, κατά το σύστημα της σχετικής πλειοψηφίας εκλέγεται σε μια εκλογική περιφέρεια ο συνδυασμός ή υποψήφιος που λαμβάνει την σχετική πλειοψηφία, δηλαδή τις περισσότερες ψήφους σε σύγκριση με όλους τους άλλους. Για την κατανόηση των δυο αυτών μορφών του πλειοψηφικού συστήματος αναφέρεται το ακόλουθο παράδειγμα: Στην εκλογή μιας εκλογικής περιφέρειας που εκλέγει πέντε (5) βουλευτές μετέχουν οι συνδυασμοί Α, Β και Γ και λαμβάνουν αντίστοιχα 42.000, 38.000 και 20.000 ψήφους. Κατά το σύστημα της απόλυτης πλειοψηφίας δεν εκλέγεται κανένας συνδυασμός γιατί κανένας δεν έλβα την απόλυτη πλειοψηφία των ψήφων (50,001) και συνεπώς η ψηφοφορία θα επαναληφθεί. Αντίθετα, κατά το σύστημα της σχετικής πλειοψηφίας εκλέγεται λαμβάνοντας όλες τις έδρες ο συνδυασμός Α, ο οποίος πήρε τις περισσότερες ψήφους σε σύγκριση με τους δυο άλλους συνδυασμούς.

Το πλειοψηφικό σύστημα είναι το αρχαιότερο εκλογικό σύστημα και το μοναδικό που ίσχυσε στις διάφορες χώρες

μέχρι το δεύτερο μισό του περασμένου αιώνα. Το σύστημα αυτό ίσχυσε και στην Ελλάδα συνεχώς μέχρι το 1926 και εφαρμόστηκε και σε ορισμένες μεταγενέστερες εκλογές^{*3}.

Το σύστημα εφαρμόστηκε σ' εμάς με την μορφή της σχετικής πλειοψηφίας, με την εξαίρεση μόνο του εκλογικού νόμου του 1844 (άρθρο 26) που καθιέρωνε το σύστημα της απόλυτης πλειοψηφίας.

Το σύστημα της σχετικής πλειοψηφίας ισχύει ανέκαθεν στην Αγγλία, ενώ το σύστημα της απόλυτης πλειοψηφίας ισχύει τώρα στη Γαλλία.

Το πλειοψηφικό σύστημα παρουσιάζει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Το βασικό πλεονέκτημα του συστήματος συνίσταται στο ότι διευκολύνει συνήθως την δημιουργία ομοιογενών κοινοβουλευτικών πλειοψηφιών και συνεπώς στην περίπτωση ισχύος του κοινοβουλευτικού συστήματος, την ανάδειξη σταθερών Κυβερνήσεων. Το σπουδαιότερο μειονέκτημα του συστήματος είναι ότι αποκλείει την κοινοβουλευτική εκπροσώπηση των μειοψηφιών και οδηγεί ενίοτε στην κατάληψη της πλειοψηφίας των κοινοβουλευτικών εδρών από ένα κόμμα, που εκπροσωπεί την μειοψηφία των εκλογέων. Έτσι στο παράδειγμα που προαναφέρθηκε, ο συνδυασμός Α, ο οποίος έλαβε 42.000 ψήφους, λαμβάνει, κατά το σύστημα της σχετικής πλειοψηφίας, όλες τις έδρες της εκλογικής περιφέρειας, ενώ οι δυο άλλοι συνδυασμοί που παίρνουν μαζί 58.000 ψήφους, δηλαδή 16.000 ψήφους

^{*3} Εκλογές της 19/8/1928 (άρθρο 86 του Ν.Δ. της 11/7/1928), της 5/3/1933 (άρθρο 103 του Ν. 3824/1929), της 9/6/1935 (άρθρο 107 του Ν. 6396/1935) και της 16/11/1952(άρθρο 16 του Ν. 2228/1952).

περισσότερες από τις ψήφους του συνδυασμού Α, δεν λαμβάνουν καμία έδρα και επομένως δεν εκπροσωπούνται στο Κοινοβούλιο.

II. Τα αναλογικά συστήματα. Αναλογικό σύστημα λέγεται το σύστημα, κατά το οποίο οι έδρες κάθε εκλογικής περιφέρειας κατανέμονται στους συνδυασμούς και τους μεμονωμένους υποψήφιους, οι οποίοι μετέχουν στις εκλογές, ανάλογα με τις ψήφους που έλαβαν. Η ουσία του συστήματος αυτού συνίσταται στο ότι μετέχουν στην κατανομή των εδρών όλοι οι συνδυασμοί και οι μεμονωμένοι υποψήφιοι, οι οποίοι συγκέντρωσαν τον ελάχιστο αριθμό ψήφων που απαιτείται για την παραχώρηση μιας έδρας. Συνεπώς το σύστημα εξασφαλίζει την εκπροσώπηση των μειοψηφιών στο Κοινοβούλιο που αποτελεί μια μικρή «εικόνα του λαού». Το σύστημα από την φύση του συνδυάζεται μόνο με την ευρεία (πολυεδρική) εκλογική περιφέρεια και προϋποθέτει την υποβολή περισσότερων συνδυασμών.

Η κατανομή των εδρών γίνεται με βάση το λεγόμενο εκλογικό διαιρέτη ή εκλογικό μέτρο. Εκλογικός διαιρέτης ή εκλογικό μέτρο ονομάζεται ο ελάχιστος αριθμός ψήφων, που απαιτείται για την κατάληψη μιας βουλευτικής έδρας. Για την εξεύρεση του αριθμού των βουλευτικών εδρών, που δικαιούται ένας συνδυασμός, διαιρείται το σύνολο των ψήφων του με το εκλογικό μέτρο. Το πηλίκο της διαίρεσης αυτής αποτελεί τον αριθμό των εδρών που παραχωρούνται σ' αυτόν. Το εκλογικό μέτρο μπορεί να είναι είτε ενιαίο σ' όλη τη χώρα καθοριζόμενο απευθείας από τον νόμο (σύστημα του ενιαίου

εκλογικού μέτρου ή αυτόματο σύστημα) είτε διαφορετικό σε κάθε εκλογή και εκλογική περιφέρεια εξαρτώμενο από τον αριθμό των εδρών κάθε εκλογικής περιφέρειας και τον αριθμό των εκλογέων που ψηφίζουν κάθε φορά. Το σύστημα του ενιαίου εκλογικού μέτρου εφαρμόζεται στην περίπτωση που δεν καθορίζεται από το νόμο εκ των προτέρων ο συνολικός αριθμός των βουλευτικών εδρών ολόκληρης της Επικράτειας. Το εν λόγω σύστημα καθιερώθηκε στη Γερμανία υπό την ισχύ του Συντάγματος της Βαϊμάρης με το νόμο της 27ης Απριλίου 1920, κατά τον οποίο το εκλογικό μέτρο αποτελείτο από 60.000 ψήφους. Μ' αυτό διαιρείται ο αριθμός των ψήφων κάθε κόμματος και το πηλίκο της διαίρεσης αυτής αποτελούσε τον αριθμό των εδρών του κόμματος. Υπό το σύστημα αυτό ο αριθμός των εδρών κάθε εκλογικής περιφέρειας και ολόκληρης της Επικράτειας εξαρτιόταν κάθε φορά από τον αριθμό των εκλογέων που ψηφίζουν. Το σύστημα είναι απλούστερο και ανταποκρίνεται περισσότερο από κάθε αναλογικό σύστημα, που δεν προβλέπει την εξεύρεση ενιαίου εκλογικού μέτρου σ' όλη την Επικράτεια, στην αρχή της ισότητας του εκλογικού δικαιώματος.

Το σύστημα του εκλογικού μέτρου που δεν είναι καθορισμένο εκ των προτέρων εφαρμόζεται όταν ο αριθμός των βουλευτικών εδρών καθορίζεται εκ των προτέρων από το νόμο. Σχετικά με τον καθορισμό του εκλογικού μέτρου στην περίπτωση αυτή αναπτύχθηκαν και εφαρμόστηκαν στις διάφορες χώρες, κυρίως τέσσερα συστήματα (ή μέθοδοι): α) το σύστημα του Άγγλου νομικού Have, β) το σύστημα του Ελβετού μαθηματικού Hagenbach – Bischoff, γ) το σύστημα

του Βέλγου καθηγητή d' Hondt και δ) το σύστημα του Γερμανού καθηγητή Niemeyer.

α) Το σύστημα Have. Κατά το σύστημα αυτό, το εκλογικό μέτρο εξευρίσκεται με την διαίρεση του συνολικού αριθμού των ψήφων όλης της χώρας με τον συνολικό αριθμό βουλευτικών εδρών αυτής. Με το εκλογικό μέτρο που είναι ενιαίο σε όλη την Επικράτεια, διαιρείται ο συνολικός αριθμός των ψήφων κάθε κόμματος. Το πηλίκο της διαίρεσης αυτής αποτελεί τον αριθμό των εδρών κάθε κόμματος. Οι έδρες που δεν διατίθενται με τον τρόπο αυτό παραχωρούνται στα κόμματα που έχουν τα μεγαλύτερα υπόλοιπα κλάσματα (τα μεγαλύτερα υπόλοιπα ψήφων). Παράδειγμα: Σε μια χώρα στην οποία εκλέγονται (εκατό) 100 βουλευτές, ψήφισαν συνολικά 1.000.000 εκλογείς και πήραν μέρος στις εκλογές τα κόμματα Α, Β, και Γ που έλαβαν αντίστοιχα 450.000, 370.000 και 180.000 ψήφους. Το εκλογικό μέτρο είναι 10.000 ($1.000.000 : 100$). Λαμβάνουν το κόμμα Α σαράντα πέντε (45) έδρες ($450.000 : 10.000$), το κόμμα Β τριάντα επτά (37) έδρες ($370.000 : 10.000$) και το κόμμα Γ δέκα οκτώ (18) έδρες ($180.000 : 10.000$).

β) Το σύστημα Hagenbach – Bischoff. Κατά το εν λόγω σύστημα, το εκλογικό μέτρο βρίσκεται με την διαίρεση του συνολικού αριθμού των ψήφων κάθε εκλογικής περιφέρειας με τον αριθμό των εδρών αυτής, αυξημένο κατά μια μονάδα. Με το εκλογικό μέτρο διαιρείται ο αριθμός των ψήφων κάθε συνδυασμού και το πηλίκο της διαίρεσης αυτής αποτελεί τον αριθμό των εδρών του συνδυασμού. Οι έδρες που παραμένουν αδιάθετες παραχωρούνται στους συνδυασμούς που έχουν τα

μεγαλύτερα υπόλοιπα ψήφων. Για την παραχώρηση των αδιάθετων εδρών γίνεται συνήθως δεύτερη κατανομή σε ευρύτερες (μείζονες) εκλογικές περιφέρειες. Εάν και πάλι δεν διατεθούν όλες οι έδρες, τότε ενεργείται τρίτη κατανομή σ' όλη τη χώρα που αποτελεί μια εκλογική περιφέρεια. Το σύστημα καθιερώθηκε σ' εμάς με τη μορφή της **ενισχυμένης αναλογικής**. Παράδειγμα: Σε μια εκλογική περιφέρεια, η οποία εκλέγει 10 βουλευτές, ψήφησαν 100.000 εκλογείς και πήραν μέρος στις εκλογές οι συνδυασμοί Α, Β και Γ που έλαβαν αντίστοιχα 43.000, 36.000 και 21.000 ψήφους. Το εκλογικό μέτρο είναι 9090 ($100.000 : 11$). Παίρνουν ο συνδυασμός Α τέσσερες (4) έδρες και έχει υπόλοιπο ψήφων 6.640 ($43.000 : 9090$), ο συνδυασμός Β έχει τρεις (3) έδρες και υπόλοιπο ψήφων 8.730 ($36.000 : 9090$) και ο συνδυασμός Γ δυο (2) έδρες και έχει υπόλοιπο ψήφων 2.820 ($21.000 : 9090$). Παρέμεινε αδιάθετη μια έδρα, που παραχωρείται στο συνδυασμό Β που έχει το μεγαλύτερο υπόλοιπο ψήφων ή διατίθεται σε δεύτερη ή και τρίτη κατανομή.

γ) Το σύστημα d' Hondt. Κατά το σύστημα αυτό, οι ψήφοι των συνδυασμών κάθε εκλογικής περιφέρειας διαιρούνται διαδοχικά με τους αριθμούς 1, 2, 3, κ.λ.π. μέχρι την εξάντληση του αριθμού των εδρών αυτής. Οι έδρες παραχωρούνται στους συνδυασμούς που έχουν κατά σειρά τα μεγαλύτερα πηλίκια. Εάν πάρουμε ως παράδειγμα τα δεδομένα του προηγούμενου παραδείγματος (σύστημα Hagenbach – Bischoff) θα έχουμε το ακόλουθο σχήμα :

Διαιρέτης	Συνδυασμός Α	Συνδυασμός Β	Συνδυασμός Γ
1	43.000 (1)	36.000 (2)	21.000 (4)
2	21.500 (3)	18.000 (5)	10.500 (9)
3	14.333 (6)	12.000 (7)	7.000
4	10.750 (8)	9.000 (10)	5.250

Έτσι λαμβάνει ο συνδυασμός Α τέσσερες (4) έδρες, ο συνδυασμός Β τέσσερες (4) έδρες και ο συνδυασμός Γ τις υπόλοιπες δυο (2) έδρες. Το εν λόγω σύστημα είναι απλούστερο από το σύστημα Hagenbach – Bischoff, επιτυγχάνοντας τη διάθεση όλων των εδρών της εκλογικής περιφέρειας με μια κατανομή. Εντούτοις το σύστημα Hagenbach – Bischoff με την τελειοποιημένη μορφή του είναι δικαιότερο από το σύστημα d' Hondt. Αυτό καταφαίνεται στα παραπάνω παραδείγματα, στα οποία ο συνδυασμός Β λαμβάνει κατά το σύστημα d' Hondt όσες ακριβώς έδρες λαμβάνει και ο συνδυασμός Α που έχει 7.000 ψήφους περισσότερες. Αντίθετα κατά το σύστημα Hagenbach – Bischoff ο συνδυασμός Β λαμβάνει τρεις (3) έδρες και θα διατεθεί η αδιάθετη έδρα σε δεύτερη ή και τρίτη κατανομή με δίκαιο τρόπο. Το σύστημα d' Hondt ίσχυσε στη Δυτική Γερμανία μέχρι το 1985 για την εκλογή των μελών της Ομοσπονδιακής Βουλής (Bundestag) σύμφωνα με το αναλογικό σύστημα.

δ) Το σύστημα Niemeyer. Κατά το σύστημα αυτό που λέγεται σύστημα της «μαθηματικής αναλογίας», ο συνολικός αριθμός των ψήφων κάθε κόμματος πολλαπλασιάζεται με το συνολικό αριθμό των εδρών και το γινόμενο του πολλαπλασιασμού αυτού διαιρείται με το συνολικό αριθμό των ψήφων όλων των κομμάτων. Ο ακέραιος αριθμός του πηλίκου

της διαίρεσης αυτής αποτελεί τον αριθμό των εδρών κάθε κόμματος. Οι τυχόν αδιάθετες έδρες παραχωρούνται στα κόμματα κατά την σειρά των μεγαλύτερων κλασμάτων (μεγαλύτερων «υπολοίπων») που προκύπτουν από την ίδια διαίρεση. Εάν λάβουμε ως παράδειγμα τα δεδομένα του παραδείγματος του συστήματος Have η κατανομή των εδρών στα κόμματα με το σύστημα Niemeyer γίνεται ως εξής:

$$\text{Κόμμα Α} : \frac{450.000 \times 100}{1.000.000} = 45$$

$$\text{Κόμμα Β} : \frac{370.000 \times 100}{1.000.000} = 37$$

$$\text{Κόμμα Γ} : \frac{180.000 \times 100}{1.000.000} = 18$$

Έτσι τα τρία κόμματα παίρνουν αντίστοιχα 45, 37, και 18 έδρες, δηλαδή όσες ακριβώς έδρες παίρνουν και με το σύστημα Have και Niemeyer καταλήγουν πάντοτε στο ίδιο αποτέλεσμα, αποκαλούνται μαζί «σύστημα Have – Niemeyer». Το σύστημα Niemeyer ισχύει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας από το 1985 για την εκλογή των μελών της Ομοσπονδιακής Βουλής κατά το αναλογικό σύστημα.

Μετά την κατανομή των εδρών στους συνδυασμούς, τίθεται το ζήτημα ποιοί υποψήφιοι κάθε συνδυασμού πρέπει να καταλάβουν τις έδρες του. Εν προκειμένω εφαρμόζονται κυρίως δυο συστήματα: το σύστημα των ελεύθερων συνδυασμών (σύστημα του σταυρού προτίμησης) και το σύστημα των δεσμευμένων ή αυστηρών συνδυασμών (σύστημα της λίστας). Κατά το πρώτο σύστημα, οι εκλογείς μπορούν να εκφράζουν την προτίμησή τους υπέρ ενός ή περισσότερων υποψηφίων και εκλέγονται οι υποψήφιοι που πήραν τις

περισσότερες ψήφους (σταυρούς) προτίμησης. Κατά το άλλο σύστημα, εκλέγονται οι υποψήφιοι με την σειρά της αναγραφής τους στο συνδυασμό από την διοίκηση του κόμματος. Το σύστημα των ελεύθερων συνδυασμών ίσχυσε σ' εμάς μέχρι το 1982 για την εκλογή των βουλευτών των εκλογικών περιφερειών, καταργήθηκε με το Ν. 1303 του έτους αυτού και επανακαθιερώθηκε με την πρόσφατη τροποποίηση της εκλογικής νομοθεσίας. Το σύστημα των δεσμευμένων συνδυασμών ισχύει σ' εμάς για την εκλογή των βουλευτών Επικρατείας και των Ευρωβουλευτών. Καθιερώθηκε και για την εκλογή των βουλευτών των εκλογικών περιφερειών από το Ν. 1303/1982 και εφαρμόστηκε κατά τις εκλογές της 2ας Ιουνίου 1985. Το σύστημα των ελεύθερων συνδυασμών καθιερώνεται και στην Ελβετία για την εκλογή των μελών του Εθνικού Συμβουλίου (Κάτω Βουλής), ενώ το σύστημα των δεσμευμένων συνδυασμών καθιερώνεται στην Δυτική Γερμανία για την κατάληψη των Βουλευτικών εδρών που διατίθενται με το αναλογικό σύστημα. Ορθώτερο θεωρείται το σύστημα των ελεύθερων συνδυασμών. Εξάλλου μόνο το σύστημα αυτό είναι σύμφωνο με το Ελληνικό Σύνταγμα. Αντίθετα το σύστημα των δεσμευμένων συνδυασμών, που καθιερώθηκε με το Ν. 1303, δε συμβιβάζεται ιδίως με την διάταξη του άρθρου 51 παρ. 3 εδ. α' του Συντάγματος η οποία επιτάσσει την «εκλογή» των βουλευτών από τους «πολίτες» (εκλογείς) και την αρχή της αμεσότητας της ψηφοφορίας. «Εκλογή υπό την έννοια της συνταγματικής αυτής διάταξης» σημαίνει αναμφίβολα τη ρητή επιλογή ενός ή περισσοτέρων υποψηφίων από τον εκλογέα. Έτσι η διάταξη

κατοχυρώνει τουλάχιστον το δικαίωμα των εκλογέων να επιλέγουν έναν ή περισσότερους υποψηφίους από εκείνους που προτείνουν τα κόμματα. Το περιορισμένο αυτό δικαίωμα των εκλογέων κατάργησε πλήρως για πρώτη φορά ο εν λόγω νόμος, χωρίς μάλιστα να προβλέψει απευθείας οποιαδήποτε σύμπραξη των μελών των κομμάτων κατά την κατάρτιση των συνδυασμών τους. συνεπώς, ο νόμος δεν καθόριζε τον τρόπο εκλογής των βουλευτών από τους εκλογείς, αλλά καθιέρωνε το διορισμό αυτών από τα κόμματα και ακριβέστερα, εν όψει της μη δημοκρατικής οργάνωσης και λειτουργίας τους, από τους αρχηγούς τους.

Το αναλογικό εκλογικό σύστημα είναι αναμφίβολα το δικαιότερο και δημοκρατικότερο εκλογικό σύστημα. Το κύριο πλεονέκτημα αυτού είναι ότι εξασφαλίζει τη δίκαιη κοινοβουλευτική εκπροσώπηση όλων των πολιτικών τάσεων του Λαού. Εντούτοις, το σύστημα παρουσιάζει το βασικό μειονέκτημα ότι διευκολύνει την δημιουργία πολλών μικρών κομμάτων και έτσι εμποδίζει τη δημιουργία ομοιογενών κοινοβουλευτικών πλειοψηφιών και όταν ισχύει το κοινοβουλευτικό σύστημα, το σχηματισμό σταθερών Κυβερνήσεων. Το αμιγές αναλογικό σύστημα (γνωστό ως **σύστημα απλής αναλογικής**) καθιερώθηκε για πρώτη φορά στη χώρα μας με τη πρόσφατη τροποποίηση της εκλογικής νομοθεσίας (1989). Το αναλογικό σύστημα εισήχθη σ' εμάς και εφαρμόστηκε προηγουμένως μόνο υπό την μορφή της ενισχυμένης αναλογικής.

III. Τα μικτά συστήματα. Ενόψει των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων των δυο αμιγών εκλογικών συστημάτων που εκτέθηκαν, αναπτύχθηκαν και εφαρμόστηκαν σ' εμάς και σ' άλλες χώρες διάφορα μικτά συστήματα, με τα οποία επιδιώκεται κατά το δυνατό ο συνδυασμός των πλεονεκτημάτων ή το ίδιο πράγμα, ο περιορισμός των μειονεκτημάτων των δυο κλασσικών συστημάτων. Εξετάζονται εδώ τρία μικτά συστήματα: α) το σύστημα της ενισχυμένης ή βελτιωμένης αναλογικής, β) το βελτιωμένο πλειοψηφικό σύστημα και γ) το εκλογικό σύστημα της Δυτικής Γερμανίας.

α) Το σύστημα της ενισχυμένης ή βελτιωμένης αναλογικής. Ως σύστημα ενισχυμένης ή βελτιωμένης αναλογικής χαρακτηρίζεται οποιοδήποτε αναλογικό σύστημα, που απαιτεί για την συμμετοχή των κομμάτων στην δεύτερη και την τρίτη κατανομή των βουλευτικών εδρών τη συγκέντρωση ορισμένων ποσοστών ψήφων στη μείζονα εκλογική περιφέρεια ή σε όλη την Επικράτεια ή την κατάληψη μιας ή περισσοτέρων εδρών κατά την πρώτη κατανομή από αυτά. Τα ελάχιστα αυτά ποσοστά ψήφων ή εδρών, που απαιτούνται για την συμμετοχή των κομμάτων στην κατανομή εδρών, ονομάζονται στη Γερμανία «*αποκλειστικές ρήτρες*». Με το εν λόγω σύστημα επιδιώκεται ο περιορισμός του σπουδαιότερου μειονεκτήματος του αναλογικού συστήματος, δηλαδή η καταπολέμηση της δημιουργίας πολλών μικρών κομμάτων σε βάρος της σταθερής διακυβέρνησης της χώρας. Το αναλογικό σύστημα εισήχθη στη χώρα μας και εφαρμόστηκε επανειλημμένα, όπως προαναφέρθηκε, υπό την ενισχυμένη μορφή του. Πράγματι ο Ν. 3363/1926, ο οποίος

καθιέρωσε για πρώτη φορά το αναλογικό σύστημα, όρισε ότι μπορούσαν να μετέχουν στην δεύτερη κατανομή μόνο οι συνδυασμοί κομμάτων που έλαβαν τουλάχιστον το ένα δέκατο των ψήφων στη μείζονα εκλογική περιφέρεια ή μια τουλάχιστον έδρα κατά την πρώτη κατανομή, και στην τρίτη κατανομή μόνο τα κόμματα που έλαβαν τουλάχιστον το ένα δέκατο των ψήφων όλης της Επικράτειας ή το ένα δωδέκατο του συνόλου των βουλευτικών εδρών κατά τις δυο πρώτες κατανομές. Τις ρήτρες αυτές επανέλαβε στην συνέχεια ο Ν. 5493/1932. Το σύστημα της ενισχυμένης αναλογικής καθιέρωσαν και άλλοι μεταγενέστεροι νόμοι.

Η νομολογία του Εκλογοδικείου και του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου θεώρησαν τα συστήματα της ενισχυμένης αναλογικής, που ίσχυσαν υπό το Σύνταγμα του 1952 και το ισχύον Σύνταγμα, συνταγματικά και ειδικότερα σύμφωνα με την αρχή της ισότητας της ψήφου. Η συνταγματικότητα των εκλογικών αυτών συστημάτων, δηλαδή των αποκλειστικών ρητρών, δικαιολογήθηκε με την ανάγκη της αποτροπής της κατατμήσεως των πολιτικών δυνάμεων σε βάρος της σταθερής διακυβέρνησης της χώρας. Η άποψη αυτής της εκλογικής νομολογίας είναι κατ' αρχήν ορθή. Η ίδια άποψη επικράτησε και στη Δυτική Γερμανία και ιδίως στην νομολογία του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου, μολονότι ο κίνδυνος της ακυβερνησίας από την κατάτμηση των πολιτικών δυνάμεων αποτρέπεται με τα άρθρα 63 και 67 του Θεμελιώδους Νόμου της Βόννης. Η ελληνική, όμως νομολογία αναγνώρισε σιωπηρά την απόλυτη και απεριόριστη ελευθερία του νομοθέτη. Η νομολογία αυτή ήταν εσφαλμένη. Τα

συστήματα ήταν αυθαίρετα παραβιάζοντας πρόδηλα τουλάχιστον την αρχή της ισότητας της ψήφου. Πάντως η Ε' Αναθεωρητική Βουλή επικύρωσε σιωπηρά τα εν λόγω συστήματα με την απόρριψη όλων των προτάσεων, οι οποίες απέβλεπαν στην απαγόρευση ή τον περιορισμό αυτών.

β) Το βελτιωμένο πλειοψηφικό σύστημα. Κατά το σύστημα αυτό, οι περισσότερες έδρες κάθε εκλογικής περιφέρειας παραχωρούνται στο κόμμα που πλειοψήφησε σχετικά σ' αυτή, ενώ οι υπόλοιπες έδρες προσκυρώνονται στο ισχυρότερο κόμμα της μειοψηφίας, ή κατανέμονται στα κόμματα της μειοψηφίας, ανάλογα με την εκλογική τους δύναμη. Το σύστημα αποβλέπει στην αποτροπή του σπουδαιότερου μειονεκτήματος του πλειοψηφικού συστήματος δηλαδή του αποκλεισμού της κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης της μειοψηφίας. Ένα τέτοιο σύστημα καθιέρωσε σ' εμάς ο Ν. 3457/1955. Ο νόμος αυτός καθιέρωσε κατ' ουσία τρία αυτοτελή εκλογικά συστήματα και συγκεκριμένα, το σύστημα της σχετικής πλειοψηφίας χωρίς εκπροσώπηση της μειοψηφίας στις εκλογικές περιφέρειες που εξέλεξαν μέχρι τρεις βουλευτές. Το σύστημα της σχετικής πλειοψηφίας μ' εκπροσώπηση της μειοψηφίας με τα τρία δέκατα των εδρών στις εκλογικές περιφέρειες που εξέλεξαν από τέσσερις μέχρι δέκα βουλευτές, και το αναλογικό σύστημα για την κατανομή των εδρών μεταξύ του επιτυχόντος και επιλαχόντος συνδυασμού στις εκλογικές περιφέρειες που εξέλεξαν περισσότερους από δέκα βουλευτές. Το σύστημα αποκλήθηκε «πλειοψηφικόν με περιορισμένην εκπροσώπησην της μειοψηφίας» και εφαρμόστηκε κατά τις εκλογές της 19ης

Φεβρουαρίου 1956. Η νομολογία του Εκλογοδικείου θεώρησε το σύστημα συνταγματικό.

γ) Το εκλογικό σύστημα της Δυτικής Γερμανίας. Ο ισχύων Θεμελιώδης Νόμος της Δυτικής Γερμανίας κατ' αντίθεση με το Σύνταγμα της Βαϊμάρης του 1919 (άρθρο 22), δεν καθορίζει το σύστημα εκλογής των μελών της Ομοσπονδιακής Βουλής, καταλείποντας στην νομοθετική λειτουργία τη κάθε φορά θέσπισή του. Ο ισχύων ομοσπονδιακός εκλογικός νόμος καθιερώνει ένα μικτό εκλογικό σύστημα. Κατά το νόμο αυτό η Ομοσπονδιακή Βουλή αποτελείται κατ' αρχήν από 518 βουλευτές. Από αυτούς οι 496 βουλευτές εκλέγονται άμεσα από το Λαό και οι υπόλοιποι 22 βουλευτές του Δυτικού Βερολίνου εκλέγονται από την Βουλή αυτού ενόψη του ειδικού νομικού καθεστώτος του. Από τους 496 βουλευτές που εκλέγονται άμεσα από το Λαό, οι μισοί (248) εκλέγονται με το σύστημα της σχετικής πλειοψηφίας σε ισάριθμες μονοεδρικές εκλογικές περιφέρειες και οι άλλοι μισοί με το σύστημα της ενισχυμένης αναλογικής με βάση συνδυασμούς που υποβάλλονται από τα κόμματα στις επιμέρους Ομόσπονδες Χώρες. Κάθε εκλογέας έχει δυο ψήφους, δηλαδή μια ψήφο (πρώτη ψήφο) για την εκλογή του βουλευτή της εκλογικής περιφέρειας σύμφωνα με το πλειοψηφικό σύστημα και μια ψήφο (δεύτερη ψήφο) για την εκλογή των βουλευτών σύμφωνα με το αναλογικό σύστημα. Οι δυο ψήφοι μπορούν να είναι σχετικά με το περιεχόμενό τους ανεξάρτητες, δηλαδή η πρώτη να δίνεται υπέρ του υποψηφίου ενός κόμματος στην εκλογική περιφέρεια και η δεύτερη υπέρ του συνδυασμού άλλου κόμματος. Εν πρώτοις όλες οι έδρες

(496) κατανέμονται στους συνδυασμούς των κομμάτων με βάση το σύνολο των δεύτερων ψήφων που έλαβαν. Οι συνδυασμοί του ίδιου κόμματος θεωρούνται εν προκειμένω ενωμένοι, εφόσον δε δηλώνεται ότι ένας ή περισσότεροι συνδυασμοί αποκλείονται από την ένωση των συνδυασμών. Οι ενωμένοι συνδυασμοί θεωρούνται ως ένας συνδυασμός απέναντι στους άλλους συνδυασμούς. Η παραχώρηση των εδρών ενός κόμματος στους επιμέρους συνδυασμούς του που είναι ενωμένοι γίνεται με την ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων περί της κατανομής των εδρών στους συνδυασμούς διαφόρων κομμάτων. Η κατανομή των εδρών γίνεται σύμφωνα με το σύστημα Have – Niemeyer. Από τον αριθμό των εδρών που παραχωρούνται στο συνδυασμό κάθε κόμματος, αφαιρείται ο αριθμός των εδρών που κατέλαβε το ίδιο κόμμα στις εκλογικές περιφέρειες σύμφωνα με το πλειοψηφικό σύστημα. Εάν ο αριθμός των εδρών, που καταλαμβάνει ένα κόμμα με το πλειοψηφικό σύστημα, υπερβαίνει τον αριθμό των εδρών που δικαιούνται με το αναλογικό σύστημα, τότε οι πλεονάζουσες έδρες παραμένουν σ' αυτό και έτσι αυξάνεται ο συνολικός αριθμός των βουλευτών (496). Οι έδρες οι οποίες παραχωρούνται στους συνδυασμούς των κομμάτων με το αναλογικό σύστημα, καταλαμβάνονται από τους υποψηφίους, με τη σειρά, με την οποία αναγράφονται σ' αυτούς (σύστημα δεσμευμένων συνδυασμών). Στην κατανομή των εδρών κατά το αναλογικό σύστημα δε μετέχουν τα κόμματα, που δε συγκέντρωσαν τουλάχιστον 5% του συνολικού αριθμού των δεύτερων ψήφων που δόθηκαν σ' ολόκληρη την Επικράτεια ή δεν κατέλαβαν τουλάχιστον τρεις έδρες με το πλειοψηφικό

σύστημα. Ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει για τους συνδυασμούς των κομμάτων εθνικών μειονοτήτων.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο εκλογικός νόμος δεν καθορίζει έναν ορισμένο αριθμό εκλεκτέων βουλευτών κατά το αναλογικό σύστημα σε κάθε ομόσπονδη χώρα. Συνεπώς οι βουλευτές που εκλέγονται με το αναλογικό σύστημα είναι βουλευτές της Επικρατείας, κατ' αντίθεση με τους βουλευτές, που εκλέγονται με το πλειοψηφικό σύστημα και οι οποίοι είναι βουλευτές των εκλογικών περιφερειών. Υπό την επιρροή του συστήματος αυτού καθιερώθηκε προφανώς από το ισχύον Σύνταγμά μας (άρθρο 54 παρ. 2-3) η διάκριση των βουλευτών σε βουλευτές εκλογικών περιφερειών και βουλευτές της Επικράτειας. Το εν λόγω εκλογικό σύστημα διέπεται κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του εκλογικού νόμου από *«τις αρχές ενός αναλογικού συστήματος συνδυασμένου με μια προσωπική εκλογή»* ή κατά την έκφραση του Th. Maunz, ενός *«προσωποποιημένου αναλογικού συστήματος»*.

2.2 Ο ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Το Ελληνικό Σύνταγμα, κατ' αντίθεση με τα Συντάγματα άλλων κρατών, δεν καθορίζει το εκλογικό σύστημα, καταλείποντας στην νομοθετική λειτουργία τον κάθε φορά καθορισμό του. Αυτό ορίζει μόνο ότι το εκλογικό σύστημα ορίζεται με τυπικό νόμο που ψηφίζεται από την ολομέλεια της Βουλής^{*4}.

^{*4} Άρθρο 54 παρ. 1 και 3 σε συνδυασμό με τα άρθρα 43 παρ. 5 και 72 παρ. 1

Από τα προηγούμενα Συντάγματα, μόνο το Σύνταγμα του 1925^{*5} (άρθρο 35 παρ. 1) κατοχύρωσε το αναλογικό εκλογικό σύστημα. Η Συνταγματική Επιτροπή και η Ολομέλεια της Ε΄ Αναθεωρητικής Βουλής απέρριψαν τις προτάσεις περί της συνταγματικής καθιερώσεως του εκλογικού συστήματος ή περιορισμών του κοινού νομοθέτη κατά την θέσπισή του.

Η νομοθετική λειτουργία έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια κατά τον καθορισμό του εκλογικού συστήματος. Αυτή περιορίζεται όμως από τις σχετικές συνταγματικές αρχές. Τα δικαστήρια μπορούν να κρίνουν, αν ο νομοθέτης κατά τον καθορισμό του εκλογικού συστήματος κινήθηκε μέσα στα όρια της διακριτικής ευχέρειάς του, που διαγράφονται από τις αρχές αυτές και όχι αν αυτός «μέσα στο πεδίο της διακριτικής του ευχέρειας βρήκε σκόπιμες ή πολιτικά επιθυμητές λύσεις».

^{*5} Άρθρο 35 παρ. 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ
ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ
ΤΗΣ 11ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1998^{*1}

3.1 ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ (Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 41 παρ. 2, 136 παρ. 3 και 4 του Π.Δ. 410/1995 και τα άρθρα 4 παρ. 5 και 7 παρ. 2 του Ν. 0002539/1997)^{*2}.

Οι εκλογές για την ανάδειξη των δημοτικών και κοινοτικών αρχών^{*3} της δημοτικής περιόδου που άρχισε την 1η Ιανουαρίου 1999, όπως και για την ανάδειξη των μελών των τοπικών συμβουλίων και συμβουλίων των δημοτικών διαμερισμάτων και των παρέδρων Κοινοτήτων έγιναν την Κυριακή 11 Οκτωβρίου 1998. Η ψηφοφορία άρχισε την 7η πρωινή ώρα και έληξε την 19:00 ώρα της ίδιας ημέρας. Στην περίπτωση επανάληψης της ψηφοφορίας την επόμενη Κυριακή 18 Οκτωβρίου, αυτή άρχισε την 7η πρωινή ώρα και έληξε την 19:00 ώρα της ίδιας ημέρας.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ Ή ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ (Από τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 10 του Ν. 2539/1997 θεσπίζεται ο όρος «Δημοτικό Κοινοτικό Διαμέρισμα»)^{*4}.

Αυτό αποτελεί, αντίστοιχα, υποδιαίρεση της ενιαίας εδαφικής περιφέρειας κάθε Δήμου και κάθε νέας Κοινότητας

^{*1} Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης

^{*2} Βλ. Δ.Κ.Κ. Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 41 παρ. 2, 136 παρ. 3 και 4 το Π.Δ. 410/1995 και τα άρθρα 4 παρ. 5 και 7 παρ.2 του Ν. 2539/1997

^{*3} Άρθρο 44 παρ. 2, 136 παρ. 3 και 4 του Π.Δ. 410/1996 και άρθρα 4 παρ. 5 και 7 παρ. 2 του Ν. 2539/1997

^{*4} Βλ. Δ.Κ.Κ. Από τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 10 του Ν. 2539/1997 θεσπίζεται ο όρος «Δημοτικό Κοινοτικό Διαμέρισμα»

που έχει προκύψει από συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων. Το Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα αποτελείται: α) από την εδαφική περιφέρεια κάθε καταργούμενου με τη συνένωση Δήμου ή Κοινότητας και κάθε συνοικισμού που προσαρτάται στο Δήμο ή Κοινότητα, που συνιστάται από συνένωση άλλων Ο.Τ.Α. με το άρθρο 1 του ανωτέρου νόμου, και β) από τον πληθυσμό του καταργηθέντος Δήμου ή Κοινότητας ή του προσαρτηθέντος Συνοικισμού.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

α) Σε δήμους χωρίς καμία μεταβολή

Στους Δήμους χωρίς καμία μεταβολή^{*5} καθώς και στους Δήμους, που έχουν προκύψει από αναγνώριση Κοινότητας σε Δήμο ως άνω νόμου, ο αριθμός των μελών των δημοτικών συμβουλίων καθορίζεται ανάλογα με το πληθυσμό τους, σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα 3.1:

^{*5} Άρθρο 1 του Ν. 2539/1997

Πίνακας 3.1	
Καθορισμός αριθμού μελών (των δημοτικών συμβουλίων)*⁶ ανάλογα με τον πληθυσμό.	
<i>Δήμοι με πληθυσμό</i>	<i>Μέλη δημοτικών συμβουλίων</i>
έως 5.000 κατοίκους	11
από 5.001 έως 10.000 κατ.	16
από 10.001 έως 30.000 κατ.	19
από 30.001 » 60.000 »	25
από 60.001 » 100.000 »	31
από 100.001 » 150.000 »	35
από 150.001 » 500.000 »	39
από 500.001 » και άνω	41

β) Σε Δήμους που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α.

Στους δήμους που προέρχονται από συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων*⁷ ο αριθμός των μελών των δημοτικών συμβουλίων καθορίζεται:

► Από τον πληθυσμό του Δήμου*⁸

► Από τον αριθμό των δημοτικών διαμερισμάτων κάθε Δήμου, με πληθυσμό πάνω από 300 κατοίκους, στα οποία εκλέγονται Τοπικά Συμβούλια των οποίων οι προέδροι είναι και μέλη του δημοτικού συμβουλίου. Δεν υπολογίζεται το δημοτικό διαμέρισμα του οικισμού της έδρας του νέου Δήμου εφόσον αυτό έχει πληθυσμό άνω των 1.000 κατοίκων.

Ο αριθμός των μελών του δημοτικού συμβουλίου προκύπτει από τον πληθυσμό του δήμου και από τον αριθμό των διαμερισμάτων με πληθυσμό άνω των 300 κατοίκων

*⁶ Στον αριθμό αυτό των συμβούλων δεν περιλαμβάνεται ο Δήμαρχος

*⁷ Άρθρο 1 του Ν. 2539/1997

*⁸ Άρθρο 40 παρ. 2 του Π.Δ. 410/1995

λειτουργούν στο Δήμο, πλην του δημοτικού διαμερίσματος του οποίου οικισμός ορίζεται έδρα του Δήμου και έχει πληθυσμό άνω των 1.000 κατοίκων. Οι δυο αυτοί αριθμοί αθροίζονται και το άθροισμα αυτό αποτελεί το σύνολο των μελών του δημοτικού συμβουλίου.

▪ **ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ**

Σε όλες γενικά τις κοινότητες ο αριθμός των μελών των κοινοτικών συμβουλίων καθορίζεται ανάλογα με τον πληθυσμό τους. ο αριθμός των κοινοτικών συμβούλων προκύπτει^{*9} ανάλογα με τον πληθυσμό κάθε κοινότητας και έχει ως εξής:

<i>Κοινότητες με πληθυσμό</i>	<i>Μέλη κοινοτικών συμβουλίων^{*10}</i>
έως 2.000 κατ.	7
από 2.001 έως 5.000 κατ.	9

▪ **ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΕΔΡΩΝ**

Για κάθε κοινοτικό διαμέρισμα, ασχέτως πληθυσμού εκλέγεται Πάρεδρος. Στο κοινοτικό διαμέρισμα της έδρας της νέας κοινότητας δεν εκλέγεται Πάρεδρος. Διευκρινίζεται ότι, Πάρεδροι εκλέγονται μόνο στις νέες Κοινότητες, οι οποίες έχουν προκύψει από τη συνένωση άλλων κοινοτήτων ή προσάρτηση συνοικισμών, αφού σ' αυτές μόνον υπάρχουν κοινοτικά διαμερίσματα.

^{*9} Άρθρο 39 παρ. 2 του Π.Δ. 410/1995

^{*10} Στον αριθμό αυτό των συμβουλίων περιλαμβάνεται και ο Πρόεδρος της Κοινότητας

Σε κάθε μια κοινότητα που καταργήθηκε, και σε κάθε ένα συνοικισμό που προσαρτήθηκε εκτός από την έδρα της νέας κοινότητας, που αποτελούν κοινοτικά διαμερίσματα, εκλέγεται ο Πάρεδρος.

3.2 ΕΚΛΟΓΕΣ – ΕΚΛΟΓΙΜΟΙ^{*11}

3.2.1 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΨΗΦΟΥ – ΕΚΛΟΓΕΙΣ

Δικαίωμα ψήφου στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές έχουν όλοι οι δημότες του Δήμου ή Κοινότητας που έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους και είναι γραμμένοι στον εκλογικό κατάλογο του Δήμου ή της Κοινότητας και δεν έχουν στερηθεί το δικαίωμα να εκλέγουν. Οι περιπτώσεις στέρησης του δικαιώματος να εκλέγουν καθορίζονται στο άρθρο 43 παρ. 2 του Π.Δ. 410/1995 και στο άρθρο 5 του Π.Δ. 92/1994. Όλοι οι εκλογείς θα ψηφίσουν στο Δήμο ή στην Κοινότητα που είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους.

Η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος είναι υποχρεωτική

Δικαίωμα ψήφου στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές έχουν και οι κοινοτικοί εκλογείς δηλαδή οι πολίτες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που κατοικούν στην Ελλάδα και δεν είναι Έλληνες πολίτες. Ειδικότερα για τους εκλογείς σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα εξής:

^{*11} Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης

Για Δήμαρχο και δημοτικούς συμβούλους σε Δήμους χωρίς μεταβολή

Όλοι οι δημότες εκλογείς που είναι γραμμένοι στον εκλογικό κατάλογο του Δήμου έχουν δικαίωμα να ψηφίζουν για την εκλογή Δημάρχου και του Δημοτικού Συμβουλίου.

Για Δήμαρχο και Δημοτικούς συμβούλους σε Δήμους που προέρχονται από συνένωση

Όλοι οι δημότες που είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους όλης της περιφέρειας του Δήμου, όλων των Δήμων και Κοινοτήτων που καταργούνται και συνενώνονται στο νέο Δήμο και των συνοικισμών που προσαρτώνται σ' αυτόν, έχουν δικαίωμα να ψηφίζουν για την εκλογή του δημάρχου και των μελών του δημοτικού συμβουλίου.

Τα μέλη όμως του δημοτικού συμβουλίου τα οποία είναι και Πρόεδροι των τοπικών συμβουλίων, στα δημοτικά διαμερίσματα με πληθυσμό 300 κατοίκους και άνω, εκλέγονται μόνο από τους εκλογείς που είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους του οικείου διαμερίσματος, Δήμου ή Κοινότητας που καταργήθηκε με τη συνένωση ή συνοικισμού που προσαρτήθηκε, μαζί με τα λοιπά μέλη του οικείου τοπικού συμβουλίου.

Για τοπικούς συμβούλους

Ο πρόεδρος και τα μέλη του τοπικού συμβουλίου εκλέγονται κάθε τέσσερα χρόνια από το σύνολο των εκλογέων του οικείου δημοτικού διαμερίσματος. Δηλαδή από τους εκλογείς που είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους

του οικείου διαμερίσματος, Δήμου ή Κοινότητας που καταργήθηκε με τη συνένωση ή συνοικισμού που προσαρτήθηκε σε νέο Δήμο.

Για πρόεδρο κοινότητας, κοινοτικούς συμβούλους και προέδρους

Όλοι οι δημότες που είναι γραμμένοι στον εκλογικό κατάλογο της κοινότητας και προκειμένου για κοινότητες που προέρχονται από συνένωση άλλων κοινοτήτων, στους εκλογικούς καταλόγους όλων των κοινοτήτων που καταργήθηκαν με τη συνένωση, και των συνοικισμών που προσαρτήθηκαν, δηλαδή όλων των κοινοτικών διαμερισμάτων, έχουν δικαίωμα να ψηφίζουν για την εκλογή του προέδρου, των λοιπών μελών του κοινοτικού συμβουλίου και των παρέδρων.

3.2.2 ΕΚΛΟΓΙΜΟΙ

Εκλόγιμοι σε κάθε αιρετό αξίωμα στους Ο.Τ.Α. είναι οι δημότες του Δήμου ή της Κοινότητας που έχουν την ικανότητα να εκλέγουν και έχουν συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας τους κατά την ημέρα διενέργειας των εκλογών.

Δημότες του Δήμου ή της Κοινότητας είναι οι άνδρες και οι γυναίκες που είναι γραμμένοι στο γενικό μητρώο δημοτών (δημοτολόγιο). Οι δημότες των καταργούμενων, με τη συνένωση, Δήμων και Κοινοτήτων γίνονται δημότες του νέου Ο.Τ.Α., ο οποίος προκύπτει από τη συνένωση και συνεπώς μπορούν να εκλεγούν στα αιρετά αξιώματα του νέου Ο.Τ.Α.

Ως εκ τούτου δεν μπορεί να γίνει και δεν νοείται μεταδημότευση από ένα Δήμο ή Κοινότητα σε άλλο Δήμο ή Κοινότητα του ίδιου νέου Ο.Τ.Α. που έχει προκύψει από τη συνένωσή τους. Ειδικότερα για τους εκλόγιμους σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα εξής:

Εκλόγιμοι για τα αξιώματα:

Του Δημάρχου και δημοτικού συμβουλίου στους Δήμους χωρίς καμία μεταβολή.

Μπορεί να εκλεγεί Δήμαρχος και δημοτικός σύμβουλος ο δημότης του Δήμου που έχει την ικανότητα να εκλέγει και έχει συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα διενέργειας των εκλογών.

Του Δημάρχου και δημοτικού συμβούλου στους Δήμους που προέρχονται από συνένωση.

Μπορεί να εκλεγεί Δήμαρχος και δημοτικός σύμβουλος ο δημότης του νέου Δήμου, από όλα τα δημοτικά διαμερίσματα αυτού, που έχει την ικανότητα να εκλεγεί και έχει συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα διενέργειας των εκλογών.

Του προέδρου ή μέλους του Τοπικού Συμβουλίου

Μπορεί να εκλεγεί πρόεδρος ή μέλος του τοπικού συμβουλίου ο δημότης του οικείου Δήμου ή της Κοινότητας που καταργήθηκε με τη συνένωση ή του Ο.Τ.Α. του οποίου ο

συνοικισμός που προσαρτήθηκε εφόσον έχει την ικανότητα να εκλέγει και έχει συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα διενέργειας των εκλογών.

Του προέδρου κοινότητας και Κοινοτικού Συμβούλου

Μπορεί να εκλεγεί πρόεδρος και κοινοτικός σύμβουλος ο δημότης της κοινότητας ή προκειμένου για κοινότητα που προέρχεται από συνένωση άλλων κοινότητων, οι δημότες όλων των κοινοτικών διαμερισμάτων αυτής, που έχουν την ικανότητα να εκλέγουν και έχουν συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας τους κατά την ημέρα της διενέργειας των εκλογών.

Του Παρέδρου

Μπορεί να εκλεγεί Πάρεδρος ο δημότης της οικείας Κοινότητας που καταργήθηκε με τη συνένωση ή του συνοικισμού που προσαρτήθηκε, ο οποίος έχει την ικανότητα να εκλεγεί και έχει συμπληρώσει την ηλικία που απαιτείται κάθε φορά για να εκλεγεί κοινοτικός σύμβουλος.

3.3ΚΩΛΥΜΑΤΑ ΕΚΛΟΓΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΑ ΔΗΜΑΡΧΟΙ, ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 47 παρ. 1 του Π.Δ. 410/1995, δεν μπορούν να εκλεγούν ή να είναι Δήμαρχοι, Πρόεδροι Κοινοτήτων και Δημοτικοί ή Κοινοτικοί Σύμβουλοι:

- Οι δικαστικοί λειτουργοί,

- Οι αξιωματικοί των ένοπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας,
- Οι θρησκευτικοί λειτουργοί των γνωστών θρησκειών
- Οι υπάλληλοι των Ο.Τ.Α., εφόσον επιθυμούν να εκλεγούν στους Ο.Τ.Α. όπου υπηρετούν.

Ειδικότερα, κατά τη νομολογία^{*12}

1) Το κώλυμα εκλογιμότητας, με εξαίρεση τους εκπαιδευτικούς, αφορά όλους αδιακρίτως τους υπαλλήλους του Δημοσίου, που ήταν προϊστάμενοι οργανικών μονάδων και δεν παραιτήθηκαν, όπως π.χ. ο προϊστάμενος της Ειδικής Υπηρεσίας Τελωνιακών Ερευνών, που είναι ειδική αποκεντρωμένη υπηρεσία, που υπάγεται απ' ευθείας στον Υπουργό Οικονομικών

2) Δεν κωλύεται να εκλεγεί νομάρχης ή νομαρχιακός σύμβουλος ο προϊστάμενος κάθε οργανικής μονάδας, αλλά ο προϊστάμενος μονάδας η οποία κατά το νόμο έχει οργανική αυτοτέλεια και αποφασιστικές διοικητικές αρμοδιότητες. Έτσι π.χ. το γραφείο της γεωτεχνικής υπηρεσίας της Αγροτικής Τράπεζας δεν αποτελεί αυτοτελή οργανική μονάδα, αλλά εσωτερική υπηρεσία.

3) Προϊστάμενος οργανικής μονάδας δεν είναι το μέλος του συλλογικού οργάνου διοικήσεως του νομικού προσώπου, όπως π.χ. ο αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Γενικού Νοσοκομείου Νικαίας.

4) Η προσωρινή και ευκαιριακή ανάθεση καθηκόντων προϊσταμένου οργανικής μονάδας δεν αποτελεί κώλυμα

^{*12} Βλ. Σοϊλεντάκη Π. Νικολάου, Νομαρχιακές και Δημοτικές Εκλογικές Διαφορές, 1997, σελ. 76-79

εκλογιμότητας. Έτσι π.χ. η ανάθεση καθηκόντων του Προϊσταμένου του Γραφείου Γεωργικής Ανάπτυξης Βυτίνας, μέχρι τοποθέτησης νέου δεν συνιστά κώλυμα εκλογιμότητας.

5) Ως προς τον τρόπο υποβολής της παραίτησης, κατά τη νομολογία (ΑΕΔ 29/1991), ΔιΔίκ 1992, 609), η παραίτηση έχει συντελεστεί και θεωρείται έγκυρη η ανακήρυξη του τέως υπαλλήλου ως υποψήφιου με μόνη την έγγραφη υποβολή της στην υπηρεσία του, χωρίς να χρειάζεται και η αποδοχή της παραίτησης από την αρμόδια αρχή.

6) Η ιδιότητα του αξιωματικού. Οι υπηρετούντες στις ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφαλείας κατά τον Δ.Κ.Κ., πρέπει να ταυτιστούν με τους αξιωματικούς των Ένοπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας^{*13}. Και αυτό, διότι εάν περιληφθεί και το πολιτικό πρόσωπο των Ενόπλων Δυνάμεων, τότε εισάγεται αδικαιολόγητη δυσμενής διάκριση εις βάρος τους σε σχέση με τους υπόλοιπους πολιτικούς υπάλληλους του Δημοσίου.

Ως αξιωματικοί πρέπει να νοηθούν μόνο οι εν ενεργεία μόνιμοι αξιωματικοί, όπως δέχτηκε η νομολογία, προκειμένου περί βουλευτικών εκλογών (ΑΕΔ 37/1991, ΔιΔίκ 1992, 608) και οι έφεδροι εν ενεργεία. Επίσης, με βάση τη διάκριση των αξιωματικών εξαιρούνται^{*14} του κωλύματος οι μόνιμοι εξ εφεδρείας, οι έφεδροι εξ εφεδρείας, οι έφεδροι εξ απονομής, οι εν εφεδρεία μόνιμοι (απόστρατοι), οι έφεδροι εν εφεδρεία και οι εν πολεμική διαθεσιμότητα τελούντες αξιωματικοί.

^{*13} Ν. 2218/1994

^{*14} Ν.Δ. 1400/1974 (άρθρο 2)

Τέλος, στην κατά τον εκλογικό νόμο έννοια του αξιωματικού πρέπει να περιληφθούν και οι μόνιμοι ανθυπασπιστές και υπαξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων^{*15}.

7) Τα πολιτικά γραφεία των μελών της Κυβερνήσεως έχουν συσταθεί ως κρατικές υπηρεσίες, χωρίς να έχουν διοικητικές αρμοδιότητες. Συνεπώς, δεν υφίσταται κώλυμα εκλογιμότητας για τους υπηρετούντες στα γραφεία αυτά.

8) Ο νόμος^{*16} δεν θεσπίζει κώλυμα εκλογιμότητας για τα μέλη των συλλογικών οργάνων διοικήσεως ω.π.δ.δ.

9) Κώλυμα εκλογιμότητας έχουν οι ιμάμηδες, ως θρησκευτικοί λειτουργοί της μουσουλμανικής θρησκείας. Το κώλυμα αυτό, αποτελεί θεμιτό περιορισμό του δικαιώματος του εκλέγεσθαι.

10) Οι συμβάσεις που συνάπτουν ιατροί με το Δημόσιο για την περίθαλψη των ασφαλισμένων του τελευταίου, έναντι συγκεκριμένης πάγιας αμοιβής καθοριζομένης μονομερώς για όλους τους ιατρούς, δεν αποτελούν συμβάσεις με οικονομικό περιεχόμενο.

11) Το κώλυμα της υποψηφιότητας, συγχρόνως και στους δύο βαθμούς Ο.Τ.Α., συντρέχει από το χρόνο υποβολής υποψηφιότητας στον ένα από τους δύο βαθμούς Ο.Τ.Α.

Ως προς το κώλυμα των υπαλλήλων που υπηρέτησαν ως προϊστάμενοι οργανικής μονάδας, κατά τη διάρκεια του έτους διενέργειας των νομαρχιακών εκλογών, πρέπει να θεωρηθεί,

^{*15} Ν.Δ. 445/1974

^{*16} Άρθρο 6 παρ. 1 εδαφ. β' Ν. 2218/1994

όπως και για τις βουλευτικές εκλογές, ότι ο νόμος ευνοεί τους υπάλληλους που πράγματι προσέφεραν υπηρεσία στη συγκεκριμένη θέση και δεν περιλαμβάνονται οι υπάλληλοι που δεν άσκησαν τα καθήκοντά τους, διότι τελούσαν σε κατάσταση διαθεσιμότητας ή αργίας ή αναρρωτικής ή εκπαιδευτικής άδειας, όχι όμως και κανονικής ή «ειδικής» άδειας ή είχαν αποσπασθεί σε εάλλη υπηρεσία, όπως του γενικού διευθυντή πολιτικού κόμματος^{*17}.

Η συμμετοχή στις εκλογές, παρά την ύπαρξη κωλύματος, επιφέρει την ακυρότητα της εκλογής του κωλυόμενου και όχι των εκλογών στο σύνολό τους, έστω και αν η συμμετοχή του κωλυόμενου μπορούσε ενδεχομένως να ασκήσει επίδραση στους ψηφοφόρους και κατ' επέκταση στο τελικό αποτέλεσμα της εκλογής.

Επίσης δεν μπορούν να εκλεγούν ή να είναι Δήμαρχοι, Προέδροι Κοινοτήτων και δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι στο νέο Ο.Τ.Α. όπου προκύπτει από συνένωση, οι υπάλληλοι των Ο.Τ.Α. που συνενώνονται στο νέο Ο.Τ.Α.^{*18}

Τα πρόσωπα που υπάγονται στις παραπάνω κατηγορίες, εκτός από τους θρησκευτικούς λειτουργούς, μπορούν να θέσουν υποψηφιότητα στις εκλογές^{*19}, αν παραιτηθούν από την θέση τους, πριν από την ημέρα της ανακήρυξης των υποψηφίων. Οι υπάλληλοι Δήμων και Κοινοτήτων που θέτουν υποψηφιότητα σε Δήμο ή Κοινότητα όπου δεν υπηρετούν ως υπάλληλοι, δεν υποχρεούνται σε παραίτηση.

^{*17} Α.θ. Ράϊκου, Δ' ανωτ., 1993, σελ. 110

^{*18} Άρθρο 9 παρ. 18 του Ν. 2623/1998

^{*19} Άρθρο 47 παρ. 7 του Π.Δ. 410/1995

Η παραίτηση επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή στον ειρηνοδίκη ή στον πρόεδρο πρωτοδικών, ο οποίος πρέπει να την υποβάλλει αμέσως στην αρχή που είναι αρμόδια να την αποδεχτεί. Η παραίτηση θεωρείται ότι έχει γίνει δεκτή από τη στιγμή της επίδοσής της.

Οι υπάλληλοι των Ο.Τ.Α. (Δήμων και Κοινοτήτων) εφόσον θέσουν υποψηφιότητα στον Ο.Τ.Α. όπου υπηρετούν ως υπάλληλοι, θα πρέπει να υποβάλλουν την παραίτησή τους και αυτή θα πρέπει να έχει γίνει αποδεκτή **δυο μήνες** πριν τις εκλογές.

Επίσης κώλυμα εκλογιμότητας και ασυμβίβαστο υπάρχει για τα πρόσωπα που έχουν συνάψει ή θα συνάψουν σύμβαση με το Δήμο ή την Κοινότητα, όπου ενδιαφέρονται να εκλεγούν, εφόσον το αντικείμενο είναι ετήσιας αξίας (α) 500.000 δρχ. και άνω, αν πρόκειται για Δήμο ή Κοινότητα με πληθυσμό έως 2.000 κατοίκους και (β) 1.000.000 δρχ. και άνω αν πρόκειται για Δήμο ή Κοινότητα με πληθυσμό άνω των 2.000 κατοίκων. Το κώλυμα και ασυμβίβαστο αυτό ισχύει και για τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων, διαχειριστές, μετόχους και εταίρους προσωπικών εταιρειών που έχουν συμβληθεί με το Δήμο ή την Κοινότητα, καθώς και για τα κοινοπρακτούντα πρόσωπα.

3.4 ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΕΣ – ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΥΝΔΥΑΣΜΩΝ

Οι υποψήφιοι για το αξίωμα του δημάρχου, του προέδρου Κοινότητας, του δημοτικού ή κοινοτικού συμβούλου, του τοπικού συμβούλου, του συμβούλου του συμβουλίου

δημοτικού διαμερίσματος για τους μεγάλους Δήμους και του παρέδρου, **υποχρεωτικά περιλαμβάνονται** σε συνδυασμούς. Υποβολή υποψηφιοτήτων εκτός συνδυασμών δεν επιτρέπεται.

Κανένας δεν μπορεί να μετέχει σε περισσότερους από έναν συνδυασμούς^{*20}. Δηλαδή δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονα και υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος και υποψήφιο μέλος τοπικού συμβουλίου.

3.4.1 ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΥΣ

3.4.1.1 Σε δήμους χωρίς καμία μεταβολή.

Κάθε συνδυασμός περιλαμβάνει υποχρεωτικά έναν υποψήφιο Δήμαρχο και υποψήφιους δημοτικούς συμβούλους. Στον αριθμό των υποψήφιων δημοτικών συμβούλων δεν περιλαμβάνεται ο υποψήφιος Δήμαρχος. Ο αριθμός των υποψήφιων δημοτικών συμβούλων πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσος με τον αριθμό των μελών του δημοτικού συμβουλίου^{*21}, και είναι ανάλογος με τον πληθυσμό του Δήμου.

Ο αριθμός αυτός μπορεί να αυξηθεί κατά 50% το πολύ. Το κλάσμα που προκύπτει δεν λαμβάνεται υπόψη^{*22}.

^{*20} Άρθρα 54 και 137 του Π.Δ. 410/1995, άρθρο 5 παρ. 1 και 2 και άρθρο 7 παρ. 4,5 και 6 του Ν. 2539/1997

^{*21} Άρθρο 40 παρ. 2 του Π.Δ. 410/1995

^{*22} Άρθρο 54 του Π.Δ. 410/1995 και άρθρο 3 παρ. 2 του Ν. 2539/1997

3.4.1.2 Σε δήμους που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α.

Κάθε συνδυασμός περιλαμβάνει υποχρεωτικά ένα υποψήφιο Δήμαρχο και υποψήφιους δημοτικούς συμβούλους. Στον αριθμό των υποψήφιων δημοτικών συμβούλων δεν περιλαμβάνεται ο υποψήφιος Δήμαρχος. Ο αριθμός των υποψήφιων δημοτικών συμβούλων πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσος με τον αριθμό των μελών του δημοτικού συμβουλίου ο οποίος προκύπτει κατ' αναλογία του πληθυσμού του ^{*23}, ο οποίος έχει ως εξής (πίνακας 3.2):

Πίνακας 3.2	
Αριθμός δημοτικών συμβούλων	
<i>Δήμοι με πληθυσμό</i>	<i>Μέλη δημοτικών συμβούλων</i>
έως 5.000 κατοίκους	11
από 5.001 – 10.000 κατ.	15
από 10.001 – 30.000 κατ.	19
από 30.001 – 60.000 κατ.	25
από 60.001 – 100.000 κατ.	31
από 100.001 – 150.000 κατ.	35
από 150.001 – 500.000 κατ.	39
από 500.001 κατ. και άνω	41

Αυτός ο αριθμός μπορεί να αυξηθεί κατά 50% το πολύ. Το κλάσμα που προκύπτει δεν λαμβάνεται υπόψη ^{*24}. Ο ανωτέρω αριθμός των υποψηφίων δημοτικών συμβούλων είναι ανάλογος με το συνολικό πληθυσμό του νέου Δήμου (σύνολο πληθυσμού όλων των Δήμων και Κοινοτήτων που καταργήθηκαν και αποτέλεσαν με τη συνένωσή τους το νέο

^{*23} Άρθρο 40 παρ. 2 του Π.Δ. 410/1995

^{*24} Άρθρο 54 του Π.Δ. 410/1995 και άρθρο 3 παρ. 2 του Ν. 2539/1997

Δήμο και ακόμη και του πληθυσμού του συνοικισμού ή των συνοικισμών που προσαρτήθηκαν στο νέο αυτό Δήμο).

Οι ανωτέρω υποψήφιοι και ο υποψήφιος Δήμαρχος μπορεί να είναι δημότες απ' όλους τους Δήμους και τις Κοινότητες καθώς και τους συνοικισμούς που με την συνένωσή τους αποτέλεσαν το νέο Δήμο.

Από αυτούς θα καταρτισθεί το γενικό ψηφοδέλτιο (ας επιτραπεί ο όρος) του κάθε νέου Δήμου, δεδομένου ότι οι λοιποί δημοτικοί σύμβουλοι θα είναι πρόεδροι των πενταμελών και εφταμελών τοπικών συμβουλίων οι οποίοι είναι και δημοτικοί σύμβουλοι.

3.4.1.3 Για μέλη τοπικών συμβουλίων

Και η εκλογή του προέδρου και των μελών του τοπικού συμβουλίου γίνεται κατά συνδυασμούς. Υποψηφιότητες εκτός συνδυασμών αποκλείονται. Οι συνδυασμοί δεν επιτρέπεται να καταρτίζονται μόνο για το κάθε δημοτικό διαμέρισμα, δηλαδή για κάθε ένα τοπικό συμβούλιο χωριστά. Τέτοιοι συνδυασμοί δεν προβλέπονται από το νόμο και κρίνονται απαράδεκτοι.

Στο Δήμο που προέρχεται από συνένωση Ο.Τ.Α. οι υποψήφιοι για τα τοπικά συμβούλια περιλαμβάνονται στους συνδυασμούς των υποψηφίων δημάρχων και δημοτικών συμβούλων. Κάθε συνδυασμός υποψηφίου δημάρχου και δημοτικών συμβούλων περιλαμβάνει και υποψήφιους για όλα τα τοπικά συμβούλια του Δήμου.

Υποψήφιος για μέλος τοπικού συμβουλίου μπορεί να είναι ο δημότης του Δήμου ή της Κοινότητας που καταργήθηκε με τη συνένωση ή του συνοικισμού που προσαρτήθηκε,

εφόσον έχει την ικανότητα να εκλέγει και έχει συμπληρώσει την ηλικία που απαιτείται κάθε φορά, για να εκλεγεί δημοτικός σύμβουλος. Δηλαδή να έχει συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας του, κατά την ημέρα της διενέργειας των εκλογών^{*25}.

Διευκρινίζεται, ότι στην δήλωση του συνδυασμού καθώς και στο ψηφοδέλτιο δεν αναγράφεται καμία ένδειξη για υποψήφιο πρόεδρο του τοπικού συμβουλίου, όπως αναγράφεται για τον υποψήφιο Δήμαρχο, γιατί Πρόεδρος τοπικού συμβουλίου εκλέγεται κάθε υποψήφιος ανάλογα με τους σταυρούς προτίμησης που έλαβε. Ειδικότερα πρόεδρος εκλέγεται ο υποψήφιος σύμβουλος του πλειοψηφήσαντος στο δημοτικό διαμέρισμα συνδυασμού που έχει λάβει τις περισσότερες ψήφους προτίμησης εφόσον ο συνδυασμός αυτός διαθέτει ανάλογη έδρα στο δημοτικό συμβούλιο^{*26}.

Ο αριθμός των υποψηφίων τοπικών συμβούλων σε κάθε συνδυασμό για κάθε τοπικό συμβούλιο είναι ανάλογος με τον αριθμό των μελών καθενός τοπικού συμβουλίου. Έτσι :

- για τα επταμελή τοπικά συμβούλια, ο αριθμός των υποψηφίων, είναι τουλάχιστον επτά (7) και μπορεί να αυξηθεί ως εννέα (9)
- για τα πενταμελή, είναι τουλάχιστον πέντε (5) και μπορεί να αυξηθεί ως επτά (7)
- για τα τριμελή, είναι τουλάχιστον τρία (3) και μπορεί να αυξηθεί ως τέσσερα (4)

^{*25} Άρθρο 5 παρ. 2 του Ν. 2539/1997 και άρθρο 46 του Π.Δ. 410/1995

^{*26} Άρθρο 5 παρ. 16 του Ν. 2539/1997

3.4.1.4 Για μέλη συμβουλίων δημοτικών διαμερισμάτων στους δήμους Αθηναίων-Θεσσαλονίκης-Πειραιώς και Πατρών

Ο αριθμός των υποψήφιων συμβούλων δημοτικών διαμερισμάτων (για τους δήμους Αθηναίων, Θεσσαλονίκης, Πειραιώς και Πατρέων) είναι ίσος με τον αριθμό των μελών του συμβουλίου κάθε δημοτικού διαμερίσματος. Δεδομένου δε ότι το συμβούλιο κάθε διαμερίσματος αποτελείται από δεκαπέντε μέλη (15), έπεται ότι ο αριθμός των υποψηφίων συμβούλων για κάθε δημοτικό διαμέρισμα είναι τουλάχιστον δεκαπέντε (15) και μπορεί να αυξηθεί κατά 50% δηλαδή από 15 έως 22 ($15+7=22$)^{*27}.

3.4.1.5 Για μέλη κοινοτικών συμβουλίων όλων των κοινοτήτων

Κάθε συνδυασμός περιλαμβάνει υποχρεωτικά έναν υποψήφιο πρόεδρο κοινότητας και υποψήφιους κοινοτικούς συμβούλους. Στον αριθμό των υποψηφίων κοινοτικών συμβούλων συμπεριλαμβάνεται και ο υποψήφιος πρόεδρος της κοινότητας. Ο αριθμός των υποψήφιων συμβούλων πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσος με τον αριθμό των μελών του κοινοτικού συμβουλίου, ο οποίος προκύπτει κατ' αναλογία του πληθυσμού της Κοινότητας^{*28} και ο οποίος έχει ως εξής (πίνακας 3.3) :

^{*27} Άρθρο 54 παρ. 2 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 παρ. 2 του Ν. 2539/1997, άρθρο 136 παρ. 2 και 137 του Π.Δ. 410/1995

^{*28} Άρθρο 39 παρ. 2 του Π.Δ. 410/1995

Πίνακας 3.3	
Αριθμός υποψηφίων μελών	
Κοινότητες με πληθυσμό	Μέλη κοινοτικών συμβουλίων
έως 2.000 κατοίκους	7
από 2.001 – 5.000 κατ.	9

Αυτός ο αριθμός μπορεί να αυξηθεί κατά 50% το πολύ. Το κλάσμα που προκύπτει δεν λαμβάνεται υπόψη^{*29}. Ο ανωτέρω αριθμός των υποψηφίων κοινοτικών συμβούλων είναι ανάλογος με το συνολικό πληθυσμό της Κοινότητας. Στις Κοινότητες που προέρχονται από συνένωση άλλων Κοινοτήτων ή προσάρτηση συνοικισμού λαμβάνεται υπόψη ο προκύπτων νέος πληθυσμός.

Όλοι οι υποψήφιοι κοινοτικοί σύμβουλοι και ο υποψήφιος πρόεδρος της Κοινότητας, πρέπει να είναι δημότες της Κοινότητας και προκειμένου για Κοινότητα που έχει συσταθεί από συνένωση άλλων Κοινοτήτων ή προσάρτηση συνοικισμού, μπορεί να είναι δημότες από όλες τις πρώην Κοινότητες ή το συνοικισμό που προσαρτήθηκε.

3.4.1.6 Υποψηφιότητες παρέδρων

Και η εκλογή των παρέδρων γίνεται κατά συνδυασμούς. Σε κάθε συνδυασμό υποψηφίου Προέδρου Κοινότητας και κοινοτικών συμβούλων περιλαμβάνονται και οι υποψήφιοι Πάρεδροι για καθένα κοινοτικό διαμέρισμα.

Σημειώνεται ότι, υποψήφιοι Πάρεδροι εκτίθενται μόνο στις Κοινότητες που συστάθηκαν ύστερα από τη συνένωση των

^{*29} Άρθρο 54 του Π.Δ. 410/1995 και άρθρο 3 παρ. 2 του Ν. 2539/1997

Κοινοτήτων, ή προσάρτηση συνοικισμού, για τα κοινοτικά διαμερίσματα εκτός της έδρας της νέας Κοινότητας. Για κάθε ένα κοινοτικό διαμέρισμα ορίζονται μέχρι δυο (2) υποψήφιοι Πάρεδροι.

3.4.2 ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ – ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΝΔΥΑΣΜΩΝ

3.4.2.1 Σε Δήμους χωρίς καμία μεταβολή.

Ο συνδυασμός καταρτίζεται με γραπτή δήλωση που την υπογράφουν όλοι οι υποψήφιοι που τον αποτελούν^{*30}. Στη δήλωση του συνδυασμού αναγράφονται κατά σειρά :

- το όνομα και το έμβλημα του συνδυασμού (εφόσον υπάρχει)
- το επώνυμο και το όνομα του υποψήφιου Δήμαρχου, με την αντίστοιχη ένδειξη
- τα επώνυμα και τα κύρια ονόματα των υποψήφιων δημοτικών συμβούλων με αλφαβητική σειρά επωνύμων.

Στη δήλωση επισυνάπτονται τα εξής δικαιολογητικά για κάθε ένα υποψήφιο :

- α) Πιστοποιητικό εγγραφής στο γενικό μητρώο των δημοτών (δημοτολόγιο) ή στον εκλογικό κατάλογο του Δήμου που είναι υποψήφιος
- β) Υπεύθυνη δήλωση του υποψήφιου ότι δεν έχει στερηθεί κανένα πολιτικό του δικαίωμα ή ότι έληξε η πρόσκαιρη αποστέρηση των δικαιωμάτων αυτών, ή θα έχει λήξει την ημέρα της εκλογής για την οποία θέτει υποψηφιότητα

^{*30} Άρθρο 55 του Π.Δ. 410/1995

γ) Γραμμάτιο δημοσίου ταμείου, που βεβαιώνει ότι έχει καταθέσει το ποσό των 20.000 δρχ. ο υποψήφιος Δήμαρχος ή των 10.000 δρχ. οι υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι

Η δήλωση συντάσσεται ατελώς σε απλό χαρτί και πρέπει να επιδοθεί με δικαστικό επιμελητή ή να παραδοθεί με απόδειξη στον Πρόεδρο Πρωτοδικών, είκοσι ημέρες (20) πριν, από την ημέρα της ψηφοφορίας.

3.4.2.2 Σε Δήμους που προέρχονται από συνένωση και έχουν τοπικά συμβούλια

Ο συνδυασμός και στους Δήμους που προέρχονται από συνένωση άλλων Ο.Τ.Α., καταρτίζεται με γραπτή δήλωση την οποία υπογράφουν όλοι οι υποψήφιοι που το αποτελούν. Στη δήλωση του συνδυασμού αναγράφονται κατά σειρά^{*31} :

- το όνομα και το έμβλημα του συνδυασμού (εφόσον υπάρχει)
- το επώνυμο και το όνομα του υποψήφιου Δημάρχου, με την αντίστοιχη ένδειξη
- τα επώνυμα και τα κύρια ονόματα των υποψηφίων δημοτικών συμβούλων, με αλφαβητική σειρά επωνύμων
- στη συνέχεια γράφονται με αλφαβητική σειρά της ονομασίας τους όλα τα τοπικά συμβούλια του Δήμου
- κάτω από την ονομασία κάθε τοπικού συμβουλίου αναγράφονται, με αλφαβητική σειρά, τα επώνυμα και τα κύρια ονόματα των υποψηφίων μελών του κάθε τοπικού συμβουλίου.

^{*31} Άρθρο 55 του Π.Δ. 410/1995 και άρθρο 5 παρ. 4 του Ν. 2539/1997

Στη δήλωση επισυνάπτονται τα εξής δικαιολογητικά για κάθε ένα υποψήφιο :

- α) Πιστοποιητικό εγγραφής στο γενικό μητρώο των δημοτών (δημοτολόγιο) ή στον εκλογικό κατάλογο οποιουδήποτε Δήμου ή Κοινότητας που καταργήθηκε με τη συνένωση ή συνοικισμού που προσαρτήθηκε στο νέο Δήμο, καθόσον αφορά τον υποψήφιο Δήμαρχο και τους υποψήφιους δημοτικούς συμβούλους. Ενώ για τους υποψήφιους τοπικούς συμβούλους πιστοποιητικό εγγραφής στο δημοτολόγιο ή στον εκλογικό κατάλογο του Δήμου ή Κοινότητας που καταργήθηκε ή συνοικισμού που προσαρτήθηκε για το τοπικό συμβούλιο του οποίου είναι υποψήφιος ο κάθε ένας.
- β) Υπεύθυνη δήλωση του υποψήφιου ότι δεν έχει στερηθεί κανένα πολιτικό του δικαίωμα ή ότι έληξε η πρόσκαιρη αποστέρηση των δικαιωμάτων αυτών ή θα έχει λήξει την ημέρα της εκλογής για την οποία θέτει υποψηφιότητα.
- γ) Γραμμάτιο δημοσίου ταμείου, που βεβαιώνει ότι έχει καταθέσει το ποσό των 20.000 δρχ. ο υποψήφιος Δήμαρχος ή 10.000 δρχ. οι υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι.

Οι υποψήφιοι για το αξίωμα του μέλους των τοπικών συμβουλίων δεν καταθέτουν κανένα ποσό στο δημόσιο ταμείο^{*32}. Η δήλωση συντάσσεται ατελώς σε απλό χαρτί και επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή ή παραδίδεται με απόδειξη στον Πρόεδρο του Πρωτοδικείου, είκοσι (20) ημέρες πριν από την ημέρα της ψηφοφορίας.

^{*32} Άρθρο 5 παρ. 4 του Ν. 2539/1997

Η δήλωση του συνδυασμού, δεν είναι απαράδεκτη από το Πρωτοδικείο :

- α) Αν περιλαμβάνονται σ' αυτή υποψήφιοι τοπικοί σύμβουλοι, τουλάχιστον για το 30% του συνόλου των επταμελών και των πενταμελών τοπικών συμβουλίων του Δήμου αθροιστικά και για το 30% των τριμελών τοπικών συμβουλίων του Δήμου. Το κλάσμα που τυχόν προκύπτει δεν λαμβάνεται υπόψη.
- β) Αν οι υποψήφιοι τοπικοί σύμβουλοι για κάθε ένα επταμελές τοπικό συμβούλιο δεν είναι λιγότεροι από τέσσερις, και για κάθε ένα πενταμελές ή τριμελές τοπικό συμβούλιο δεν είναι λιγότεροι από τρεις^{*33}.

3.4.2.3 Σε Δήμους με συμβούλια διαμερισμάτων

Και σ' αυτούς τους Δήμους (Αθηναίων, Θεσσαλονίκης, Πειραιώς και Πατρέων) ο συνδυασμός καταρτίζεται με γραπτή δήλωση, την οποία υπογράφουν όλοι οι υποψήφιοι που τον αποτελούν. Στη δήλωση του συνδυασμού αναγράφονται κατά σειρά :

- το όνομα και το έμβλημα του συνδυασμού (εφόσον υπάρχει)
- το επώνυμο και το όνομα του υποψήφιου δημάρχου, με την αντίστοιχη ένδειξη.
- τα επώνυμα και τα κύρια ονόματα των υποψηφίων δημοτικών συμβούλων, με αλφαβητική σειρά επωνύμων

^{*33} Άρθρο 5 παρ. 5 του Ν. 2539/1997

- μετά γράφεται το όνομα του πρώτου δημοτικού διαμερίσματος και από κάτω στη συνέχεια με αλφαβητική σειρά γράφονται τα επώνυμα και τα κύρια ονόματα των υποψηφίων συμβούλων που εκθέτουν υποψηφιότητα για καθένα από αυτά^{*34}.

Στη δήλωση επισυνάπτονται για κάθε ένα υποψήφιο όλα τα δικαιολογητικά που αναγράφονται στην περίπτωση 1. Επιπλέον για κάθε υποψήφιο σύμβουλο δημοτικού διαμερίσματος επισυνάπτονται, εκτός από τα ανωτέρω δικαιολογητικά και υπεύθυνη δήλωση του υποψηφίου, ότι είναι κάτοικος της περιφέρειας του διαμερίσματος για το οποίο είναι υποψήφιος^{*35}.

3.4.2.4 Σε Δήμο με συμβούλια διαμερισμάτων και με τοπικά συμβούλια

Σ' αυτό το Δήμο, στη δήλωση του συνδυασμού γράφονται όλα τα στοιχεία που αναγράφονται στην προηγούμενη περίπτωση (3) και στη συνέχεια γράφονται :

- με αλφαβητική σειρά της ονομασίας τους όλα τα τοπικά συμβούλια του δήμου
- κάτω από την ονομασία κάθε τοπικού συμβουλίου αναγράφονται με αλφαβητική σειρά, τα επώνυμα και τα κύρια ονόματα των υποψηφίων μελών του κάθε τοπικού συμβουλίου^{*36}.

^{*34} Άρθρα 55, 137, 139 και 142 του Π.Δ. 410/1995

^{*35} Άρθρο 139 παρ. 2 του Π.Δ. 410/1995

^{*36} Άρθρα 55, 137, 139 και 142 του Π.Δ. 410/1995 και άρθρο 5 παρ. 4 του Ν. 2539/1997

Στην δήλωση επισυνάπτονται για κάθε ένα υποψήφιο όλα τα δικαιολογητικά που αναγράφονται στην προηγούμενη περίπτωση ενώ για τους υποψήφιους τοπικούς συμβούλους δεν υποβάλλεται υπεύθυνη δήλωση της κατοικίας τους, αλλά υποβάλλεται πιστοποιητικό εγγραφής στο δημοτολόγιο ή στον εκλογικό κατάλογο του Δήμου ή της Κοινότητας που καταργήθηκε ή του συνοικισμού που προσαρτήθηκε στο νέο Δήμο για το τοπικό συμβούλιο του οποίου είναι υποψήφιος ο καθένας.

Επίσης για τους υποψήφιους τοπικούς συμβούλους δεν κατατίθεται κανένα ποσό στο δημόσιο ταμείο.

3.4.2.5 Σε όλες τις Κοινότητες

Ο συνδυασμός σε όλες τις κοινότητες και σε εκείνες που παράμειναν χωρίς μεταβολή και σε εκείνες που προέκυψαν ύστερα από συνένωση άλλων Κοινοτήτων ή προσάρτηση συνοικισμού, καταρτίζεται με γραπτή δήλωση την οποία υπογράφουν όλοι οι υποψήφιοι που τον αποτελούν^{*37}. Στη δήλωση του συνδυασμού αναγράφονται κατά σειρά :

- το όνομα και το έμβλημα του συνδυασμού, εφόσον υπάρχει
- το επώνυμο και το όνομα του υποψήφιου προέδρου της Κοινότητας, με την αντίστοιχη ένδειξη
- τα επώνυμα και τα κύρια ονόματα των υποψήφιων κοινοτικών συμβούλων, με αλφαβητική σειρά επωνύμων

^{*37} Άρθρο 55 Π.Δ. 410/1995, άρθρα 7 και 5 παρ. 17 του Ν. 2539/1997

- τα επώνυμα και τα κύρια ονόματα των υποψήφιων παρέδρων για κάθε κοινοτικό διαμέρισμα με αλφαβητική σειρά και κάτω από την ονομασία του κοινοτικού διαμερίσματος, στις Κοινότητες που προέκυψαν από συνένωση
- τα ονόματα των κοινοτικών διαμερισμάτων γράφονται επίσης με αλφαβητική σειρά

Στη δήλωση επισυνάπτονται τα εξής δικαιολογητικά για κάθε ένα υποψήφιο :

α) Πιστοποιητικό εγγραφής στο γενικό μητρώο δημοτών (δημοτολόγιο) ή στον εκλογικό κατάλογο της Κοινότητας. Προκειμένου για Κοινότητα που προκύπτει από συνένωση άλλων Κοινοτήτων ή συνοικισμού πιστοποιητικό εγγραφής στο δημοτολόγιο ή στον εκλογικό κατάλογο οποιασδήποτε κοινότητας που καταργήθηκε με την συνένωση ή συνοικισμού που προσαρτήθηκε στη νέα Κοινότητα, καθόσον αφορά τον υποψήφιο Πρόεδρο της Κοινότητας και τους υποψήφιους κοινοτικούς συμβούλους.

Ενώ για τους υποψήφιους Παρέδρους, πιστοποιητικό εγγραφής στο δημοτολόγιο ή στον εκλογικό κατάλογο της Κοινότητας που καταργήθηκε με τη συνένωση ή του συνοικισμού που προσαρτήθηκε.

β) Υπεύθυνη δήλωση του υποψηφίου ότι δεν έχει στερηθεί κανένα πολιτικό του δικαίωμα ή ότι έληξε η πρόσκαιρη αποστέρηση των δικαιωμάτων αυτών ή θα έχει λήξει την ημέρα της εκλογής για την οποία θέτει υποψηφιότητα.

γ) Γραμμάτιο δημοσίου ταμείου, που βεβαιώνει ότι έχει καταθέσει το ποσό των 10.000 δρχ. ο υποψήφιος Πρόεδρος

Κοινότητας, ή των 5.000 δρχ. οι υποψήφιοι Κοινοτικοί σύμβουλοι.

Για τις Κοινότητες που έχουν μέχρι χίλιους (1.000) κατοίκους δεν γίνεται χρηματική κατάθεση. Οι υποψήφιοι για το αξίωμα του παρέδρου δεν καταθέτουν κανένα ποσό στο δημόσιο ταμείο^{*38}. Η δήλωση συντάσσεται ατελώς σε απλό χαρτί και επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή ή παραδίδεται με απόδειξη στον Ειρηνοδίκη, είκοσι (20) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημέρα της ψηφοφορίας.

Η δήλωση του συνδυασμού, δεν είναι απαράδεκτη από τον Ειρηνοδίκη, αν δεν περιλαμβάνονται σ'αυτή υποψήφιοι Πάρεδροι για όλα τα κοινοτικά Διαμερίσματα^{*39}.

3.4.3 ΜΕΤΑΔΗΜΟΤΕΥΣΕΙΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ

Η μεταδημότευση υποψηφίων επιτρέπεται^{*40}, χωρίς την συνδρομή της προϋποθέσεως της παρέλευσης διετίας^{*41} από την στιγμή της απόκτησης μόνιμης κατοικίας στον νέο Δήμο ή Κοινότητα, μόνο όταν πρόκειται για την υποβολή υποψηφιότητας σε δημοτικές και κοινοτικές εκλογές. Ειδικότερα :

Όσοι ενδιαφέρονται να θέσουν υποψηφιότητα σε Δήμους ή Κοινότητες των νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης που δεν είναι δημότες, των Δήμων και Κοινοτήτων των νομών αυτών,

^{*38} Άρθρο 7 παρ. 10 του Ν. 2539/1997

^{*39} Άρθρο 7 παρ. 9 του Ν. 2539/1997

^{*40} Άρθρο 20 του Π.Δ. 410/1995 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 11 παρ. 8 του Ν. 2503/1997 και άρθρο 2 παρ. 6 του Ν. 2539/1997

^{*41} Άρθρο 18 παρ. 8 του Π.Δ. 410/1995

οφείλουν από την 1η Αυγούστου μέχρι και την προτεραία καταθέσεως στο οικείο δικαστήριο της δηλώσεως καταρτίσεως των συνδυασμών να υποβάλουν στο Δήμο ή την κοινότητα που ενδιαφέρονται αίτηση-δήλωση, ότι θα εκθέσουν εκεί υποψηφιότητα και ότι ζητούν την εγγραφή τους στο γενικό μητρώο των δημοτών (δημοτολόγιο). Στην αίτηση-δήλωση πρέπει να επισυνάπτεται και πιστοποιητικό εγγραφής στο δημοτολόγιο του Δήμου ή της Κοινότητας από όπου μεταδημοτεύουν.

Οι Δήμαρχοι και οι Προέδροι Κοινοτήτων έχουν υποχρέωση, να κάνουν την ζητούμενη εγγραφή και να εκδίδουν αμέσως το σχετικό πιστοποιητικό. Το πιστοποιητικό εγγραφής ως δημότη, αποτελεί το απαιτούμενο^{*42}, πιστοποιητικό εγγραφής στο γενικό μητρώο δημοτών για την έκθεση υποψηφιότητας, που επισυνάπτεται στη δήλωση του συνδυασμού για τον καθένα από τους υποψήφιους.

Όσοι ενδιαφέρονται να θέσουν υποψηφιότητα σε Δήμους ή Κοινότητες των άλλων νομών του κράτους (εκτός Αττικής και Θεσ/νίκης), όπου δεν είναι δημότες, αλλά είναι γραμμένοι στα δημοτολόγια κάποιου Δήμου ή Κοινότητας που υπάγεται στο νομό, όπου ανήκει ο Δήμος ή η Κοινότητα όπου θέτει υποψηφιότητα, οφείλουν να φροντίσουν να χορηγηθεί σχετικό πιστοποιητικό από το Δήμο ή την Κοινότητα στα μητρώο αρρένων του οποίου ή της οποίας είναι γραμμένος ή πιστοποιητικό εγγραφής τους στα δημοτολόγια του Δήμου ή

^{*42} Άρθρο 55 παρ. 3 περ. α' του Δ.Κ.Κ.

της Κοινότητας, του οποίου ή της οποίας είναι ή ήταν πρίν γραμμένοι, το οποίο θα αποτελέσει το δικαιολογητικό για την εγγραφή τους στο δημοτολόγιο του Δήμου ή της Κοινότητας που θα θέσουν υποψηφιότητα.

Η απόφαση μεταδημότευσης παύει να ισχύει μετά παρέλευση τριών (3) μηνών από την ανακήρυξη των συνδυασμών, εφόσον αυτός που μεταδημότευσε δεν ανακηρυχθεί υποψήφιος^{*43}. Επειδή τα δημοτολόγια των νέων Δήμων και Κοινοτήτων που προκύπτουν από συνένωση άλλων Ο.Τ.Α. δεν είχαν καταρτισθεί μέχρι τις γενικές δημοτικές και κοινοτικές εκλογές της 11ης Οκτωβρίου 1998, δεδομένου ότι οι Δήμοι αυτοί άρχισαν να λειτουργούν από 1η Ιανουαρίου 1999, και προκειμένου για την ενέργεια των μεταδημοτεύσεων για την υποβολή υποψηφιοτήτων στους νέους Δήμους και Κοινότητες^{*44} (σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 20 του Π.Δ. 410/1995), η εγγραφή γίνεται στα δημοτολόγια του Δήμου ή της Κοινότητας που ορίζεται ως έδρα του νέου Δήμου ή Κοινότητας.

Αν η μεταδημότευση γίνεται για την υποβολή υποψηφιότητας στο αξίωμα του προέδρου ή μέλους τοπικού συμβουλίου ή του παρέδρου, η αίτηση για την μεταδημότευση περιλαμβάνει σχετική δήλωση του αιτούντος με την οποία ταυτόχρονα γνωστοποιείται και ο Ο.Τ.Α. στα δημοτολόγια ή μητρώα αρρένων του οποίου ήταν πρίν γραμμένος^{*45}.

^{*43} Άρθρο 11 παρ. 18 του Ν. 2503/1997

^{*44} Άρθρο 20 του Π.Δ. 410/1995

^{*45} Άρθρο 2 παρ. 6 του Ν. 2539/1997

3.4.4 ΕΠΙΔΟΣΗ ΤΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΥΑΣΜΩΝ

Η δήλωση του συνδυασμού συντάσσεται^{*46}, ατελώς σε απλό χαρτί και πρέπει να επιδοθεί με δικαστικό επιμελητή ή να παραδοθεί με απόδειξη στον Πρόεδρο Πρωτοδικών αν πρόκειται για τους Δήμους, ή στον Ειρηνοδίκη αν πρόκειται για Κοινότητες, είκοσι (20) ημέρες πριν από την ημέρα της ψηφοφορίας^{*47}. Σημειώνεται εδώ, ότι το οικείο πρωτοδικείο ή Ειρηνοδικείο, εξετάζει αν υπάρχουν τα οριζόμενα^{*48} τυπικά στοιχεία, το εμπρόθεσμο της κατάθεσης της δήλωσης και την ορθότητα και πληρότητα των οριζομένων^{*49} πιστοποιητικών και γραμματίων.

Επίσης, το αρμόδιο δικαστήριο οφείλει να εξετάσει αν κάθε δήλωση συνδυασμού περιλαμβάνει το προβλεπόμενο^{*50}, αριθμό υποψηφίων, δεδομένου ότι^{*51} προκύπτει ότι ο συνδυασμός δεν μπορεί να περιλαμβάνει λιγότερους υποψήφιους από το ελάχιστο όριο^{*52}. Για τους τοπικούς συμβούλους και τους παρέδρους, εφαρμογή έχουν οι διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 1, 2, 4 και 5 και του άρθρου 7 παρ. 4, 5 και 6 του Ν. 2539/1997, αντίστοιχα.

Από την ημέρα κατάθεσης της δήλωσης μέχρι τη λήξη της εικοσαήμερης προθεσμίας^{*53} δεν επιτρέπεται καμία

^{*46} Άρθρο 70 του Π.Δ. 410/1995, άρθρο 98 παρ. 4 του Π.Δ. 92/1994

^{*47} Άρθρο 55 παρ. 4 και 61 του Π.Δ. 410/1995

^{*48} Άρθρα 55 και 139 του Π.Δ. 410/1995

^{*49} Άρθρο 55 παρ. 3 και 139 του Π.Δ. 410/1995 και 5 και 7 του Ν. 2539/1997

^{*50} Άρθρα 54 και 55 του Δ.Κ.Κ.

^{*51} Άρθρα 54 και 55 παρ. 6 του Δ.Κ.Κ.

^{*52} Άρθρο 54 παρ. Οπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του Ν. 2539/1997

^{*53} Άρθρο 55 παρ. 4 του Δ.Κ.Κ. (20/9/1998)

μεταβολή στη δήλωση, παραμόνο συμπλήρωση της δήλωσης έως τον επιτρεπόμενο αριθμό των υποψηφίων συμβούλων. Μετά τη λήξη της εικοσαήμερης προθεσμίας της παρ. 4 του άρθρου 55 του Δ.Κ.Κ. καμία μεταβολή της δήλωσης δεν επιτρέπεται εκτός από την αντικατάσταση προσώπων που πέθαναν και περιλαμβάνονται σ' αυτήν^{*54}. Αυτά ισχύουν και για τους τοπικούς συμβούλους, τους συμβούλους δημοτικών διαμερισμάτων και παρέδρους^{*55}.

3.4.5 ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΔΥΑΣΜΩΝ

Η ανακήρυξη των συνδυασμών των υποψηφίων για τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές της 11ης Οκτωβρίου 1998 έγινε από το Δικαστήριο στο οποίο υποβλήθηκαν οι συνδυασμοί, τη δεκάτη πέμπτη μέρα πριν από την ψηφοφορία, δηλαδή την 26η Σεπτεμβρίου 1998^{*56}. Τα αρμόδια δικαστήρια πρέπει να κοινοποιούν αμέσως στους νομάρχες τις αποφάσεις ανακήρυξης των συνδυασμών.

Οι νομάρχες πρέπει να κυρώνουν και να στέλνουν αμέσως σε κάθε Δήμο και Κοινότητα πίνακα των συνδυασμών που έχουν ανακηρυχθεί, για να ληφθεί υπόψη κατά την έκδοση του προγράμματος της εκλογής^{*57}. Κατά της πράξεως ανακήρυξης δεν χωρεί ένδικο μέσο.

^{*54} Άρθρο 58 του Δ.Κ.Κ.

^{*55} Άρθρο 142 του Δ.Κ.Κ. και άρθρα 5 παρ. 17 και 7 παρ. 16 του Ν. 2539/1997

^{*56} Άρθρο 57 του Π.Δ. 410/1995

^{*57} Άρθρο 60 του Π.Δ. 410/1995

3.4.6 ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΟΥ ΠΕΘΑΝΑΝ

Για την αντικατάσταση υποψηφίων που πέθαναν⁵⁸. Ο νόμος δεν τάσσει ορισμένη προθεσμία για την υποβολή της δήλωσης, για την αντικατάστασή τους και επομένως τέτοια δήλωση μπορεί να υποβληθεί και να γίνει η ανακήρυξη του αντικαταστάτη από το αρμόδιο δικαστήριο μέχρι και την προηγούμενη μέρα της ψηφοφορίας.

Στην περίπτωση αυτή θα γίνει αμέσως η κοινοποίηση της μεταβολής αυτής από το αρμόδιο δικαστήριο στο νομάρχη στον αντίστοιχο Δήμο ή Κοινότητα, για την έκδοση και δημοσίευση συμπληρωματικού προγράμματος⁵⁹. Οι διατάξεις αυτές ισχύουν και για τους υποψήφιους συμβούλους δημοτικών διαμερισμάτων, τοπικούς συμβούλους καθώς και για τους υποψήφιους παρέδρους⁶⁰.

3.4.7 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΥΝΔΥΑΣΜΩΝ – ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ

Κάθε συνδυασμός έχει το δικαίωμα να διορίσει έναν αντιπρόσωπο⁶¹ και έναν αναπληρωτή του σε κάθε εκλογικό τμήμα με γραπτή δήλωση του υποψήφιου δημάρχου ή προέδρου Κοινότητας. Ορίζεται, επίσης, ποιοί δεν μπορούν να διορισθούν αντιπρόσωποι, αναπληρωτές ή πληρεξούσιοι συνδυασμών και ποιά είναι τα δικαιώματα εκείνων που διορίζονται αντιπρόσωποι και πληρεξούσιοι. Δεν μπορούν να

⁵⁸ Άρθρο 58 του Π.Δ. 410/1995

⁵⁹ Άρθρο 60 του Π.Δ. 410/1995

⁶⁰ Άρθρο 142 του Π.Δ. 410/1995, άρθρα 5 παρ. 17 και 7 παρ. 16 του Ν. 2539/1997

⁶¹ Άρθρο 59 του Π.Δ. 410/1995

διορισθούν οι : Δήμαρχος, πρόεδρος κοινότητας, δημοτικοί ή κοινοτικοί σύμβουλοι, όποιοι δεν έχουν δικαίωμα να εκλεγούν και όσοι δεν μπορούν να εκλεγούν^{*62}. Οι υποψήφιοι, οι αντιπρόσωποι των συνδυασμών και οι αναπληρωτές τους, έχουν δικαίωμα να είναι παρόντες κατά τη διάρκεια όλης της διαδικασίας της εκλογής, ώσπου να σφραγιστούν οι σάκκοι και να υποβάλουν κάθε είδους παρατηρήσεις και ενστάσεις^{*63}.

^{*62} Άρθρο 47 παρ. 1 και 2 του Π.Δ. 410/1995, άρθρο 59 παρ. 5 του Π.Δ. 410/1995

^{*63} Άρθρο 59 παρ. 4 του Π.Δ. 410/1995

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

4.1 ΓΕΝΙΚΑ

Στο μέρος αυτό περιγράφονται οι ενέργειες που πρέπει να γίνουν και τα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν από τις κρατικές υπηρεσίες, τους Ο.Τ.Α. και τους συνδυασμούς στα διάφορα στάδια προετοιμασίας των εκλογών μέχρι την προηγούμενη, της ψηφοφορίας, ημέρα. Στο στάδιο αυτό των προετοιμασιών περιλαμβάνονται :

- ◆ Η συγκρότηση των εφορευτικών επιτροπών.
- ◆ Ο ορισμός των εκλογικών τμημάτων και καταστημάτων ψηφοφορίας.
- ◆ Η κατασκευή των ψηφοδελτίων και των εκλογικών φακέλων και σάκκων, των καλπών και των ειδικών διαχωρισμάτων ψηφοφορίας, η εκτύπωση των εκλογικών καταλόγων, βιβλίων και εντύπων που θα χρησιμοποιήσουν οι εφορευτικές επιτροπές και άλλα όργανα και η προώθησή τους στα εκλογικά καταστήματα.
- ◆ Η έκδοση του προγράμματος ψηφοφορίας και
- ◆ Η παραλαβή του εκλογικού υλικού από τους αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής.

Στο σημείο αυτό, τονίζεται ότι όλες οι περιπτώσεις εκλογών (Δημοτικές και Κοινοτικές αρχές-Τοπικά συμβούλια-συμβούλια Δημοτικών Διαμερισμάτων-Παρέδροι) θα γίνουν με τις ίδιες εφορευτικές επιτροπές στα ίδια εκλογικά τμήματα και

καταστήματα ψηφοφορίας, με κοινό ψηφοδέλτιο και κοινό φάκελο, μια κάλλη και ενιαίο πρόγραμμα ψηφοφορίας^{*1}.

Κατά συνέπεια τα παρακάτω ισχύουν για όλες τις περιπτώσεις εκλογών. Όπου ισχύει κάτι διαφορετικό, γίνεται ξεχωριστή σημείωση.

4.2 ΕΦΟΡΕΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ – ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΕΦΟΡΟΙ ΑΥΤΩΝ

Η ψηφοφορία γίνεται σε κάθε εκλογικό τμήμα Δήμου ή Κοινότητας, εμπρός σε πενταμελή εφορευτική επιτροπή, που αποτελείται από τον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής, που είναι και ο πρόεδρος της επιτροπής και τέσσερα μέλη.

Τα μέλη μαζί με ισάριθμα αναπληρωματικά, κληρώνονται ανάμεσα στους εκλογείς του Δήμου ή της Κοινότητας που είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους και φέρονται σ' αυτούς ότι κατοικούν σε αυτό το Δήμο ή Κοινότητα. Από το Πρωτοδικείο για τους Δήμους και το Ειρηνοδικείο για τις Κοινότητες, στην περιφέρεια των οποίων υπάγεται ο αντίστοιχος δήμος ή Κοινότητα.

Η κλήρωση των μελών γίνεται δέκα (10) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία.

Τα μέλη των εφορευτικών επιτροπών που θα κληρωθούν, πρέπει να ειδοποιηθούν πέντε (5) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία με φροντίδα του εισαγγελέα Πρωτοδικών,

^{*1} Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης

στον οποίο διαβιβάζεται από τον Πρόεδρο Πρωτοδικών ή τον Ειρηνοδίκη, αντίγραφο της πράξης του διορισμού τους^{*2}. Δημόσιοι υπάλληλοι και δημοτικοί ή κοινοτικοί υπάλληλοι ή έμμισθοι υπάλληλοι δημοτικών ή κοινοτικών νομικών προσώπων και ιδρυμάτων και όσοι με αυτές τις ιδιότητες υπηρέτησαν την τελευταία τριετία προ της εκλογής δεν μπορούν να κληρωθούν ή διορισθούν μέλη εφορευτικών επιτροπών^{*3}.

Ο Πρόεδρος του πρωτοδικείου, που είναι και ο έφορος των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής, διορίζει σε κάθε εκλογικό τμήμα Δήμου και Κοινότητας της περιφέρειας του Πρωτοδικείου, έναν αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής, δέκα (10) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία, [δηλαδή το αργότερο μέχρι την 30η Σεπτεμβρίου 1998]^{*4}. Τα πρόσωπα που μπορούν να διορισθούν ως αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής, ορίζονται στο άρθρο 52 παρ. 2 του Π.Δ. 410/1995, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 παρ. 2 του Ν. 2623/1998.

Ο πρόεδρος κάθε Πρωτοδικείου πέρα από τον διορισμό αντιπροσώπου της δικαστικής αρχής για κάθε εκλογικό τμήμα, οφείλει^{*5}, να διορίσει^{*6}, αναπληρωτές των τακτικών αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής σε αριθμό που δεν μπορεί

^{*2} Άρθρο 51 και 70 του Π.Δ. 410/1995 και 51 παρ. 6 του Π.Δ. 92/1994 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 παρ. 1 και 5 παρ. 22 του Ν. 2623/1998

^{*3} Άρθρο 52 παρ. 1 του Π.Δ. 92/1994

^{*4} Άρθρο 52 παρ. 1 του Π.Δ. 410/1995

^{*5} Άρθρα 51 παρ. 2 του Π.Δ. 410/1995 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 παρ. 1 του Ν. 2623/1998 και 61 παρ. 7 του Π.Δ. 92/1994

^{*6} Άρθρο 52 του Π.Δ. 410/1995

να υπερβαίνει το ποσοστό δεκαπέντε τοις εκατό (15%) του συνολικού αριθμού των εκλογικών τμημάτων που υπάγονται στο Πρωτοδικείο.

Αυτοί αναπληρώνουν τους τακτικούς αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής, που για οποιοδήποτε λόγο κωλύονται ή τους βοηθούν στην εκτέλεση των καθηκόντων τους με παραγγελία, σε κάθε περίπτωση, του προέδρου του Πρωτοδικείου. Αν κωλύεται ή απουσιάζει τόσο ο τακτικός αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής, όσο και ο αναπληρωτής του, η εκλογή, ενεργείται έγκυρα εφόσον είναι παρόντα τέσσερα τουλάχιστον μέλη της εφορευτικής επιτροπής.

Αν για οποιοδήποτε λόγο κωλύεται ή απουσιάζει ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής και ο αναπληρωτής του καθώς και τρία (3) από τα άλλα μέλη της εφορευτικής επιτροπής, τότε το μοναδικό παρόν μέλος διορίζει δυο (2) και σε περίπτωση αδυναμίας ένα (1) ως μέλη της επιτροπής από τους εκλογείς του εκλογικού τμήματος τα οποία υποχρεούνται να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους^{*7}.

Στην περίπτωση που κανείς από τους συνδυασμούς^{*8}, δεν πήρε την απόλυτη πλειοψηφία των έγκυρων ψηφοδελτίων στις 11 Οκτωβρίου 1998, η ψηφοφορία επαναλήφθηκε την επόμενη Κυριακή 18 Οκτωβρίου 1998 ανάμεσα μόνο στους υποψήφιους Δημάρχους των δυο συνδυασμών που έλαβαν τους περισσότερους ψήφους, γεγονός που συνέβη σε αρκετούς Δήμους.

^{*7} Άρθρο 5 παρ. 23 του Ν. 2623/1998

^{*8} Άρθρο 76 παρ. 1 του Π.Δ. 410/1995

Για τα κωλύματα διορισμού μελών^{*9} στις εφορευτικές επιτροπές, τα καθήκοντα των εφορευτικών επιτροπών, την ψηφοφορία λαϊκών μελών των εφορευτικών επιτροπών, την ανάθεση καθηκόντων γραμματέα στις εφορευτικές επιτροπές, τους διερμηνείς της τούρκικης γλώσσας, τη σφραγίδα των εφορευτικών επιτροπών, τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής και των εφόρων αυτών, ισχύουν και εφαρμόζονται ανάλογα οι αντίστοιχες διατάξεις της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών^{*10}.

Ιδιαίτερα, επισημαίνουμε την υποχρέωση που έχουν οι αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής, να βρίσκονται^{*11}, οι μεν τακτικοί στα εκλογικά τμήματα που έχουν διορισθεί, οι δε αναπληρωματικοί στην ίδια έδρα του Πρωτοδικείου, δυο ημέρες (2) πριν από την ψηφοφορία [δηλαδή την 9η Οκτωβρίου 1998]. Τέλος, σημειώνουμε ότι οι αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής και οι έφοροι αυτών ψηφίζουν μόνο εάν είναι γραμμένοι στον εκλογικό κατάλογο^{*12} του Δήμου ή της Κοινότητας που ασκούν τα καθήκοντά τους αυτά. Το ίδιο ισχύει και για τα μέλη των εφορευτικών επιτροπών^{*13}.

^{*9} Άρθρο 70 του Π.Δ. 410/1995

^{*10} Άρθρα 52, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60 και 61 του Π.Δ. 92/1994, όπως αυτά ισχύουν με τις τροποποιήσεις του Ν. 2623/1998 σε συνδυασμό με το άρθρο 52 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 410/1995)

^{*11} Άρθρο 61 παρ. 13 του Π.Δ. 92/1994 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 παρ. 27 του Ν. 2623/1998

^{*12} Άρθρο 52 παρ. 7 του Π.Δ. 410/1995 και 62 του π.Δ. 92/1994

^{*13} Άρθρο 55 του Π.Δ. 92/1994 που σύμφωνα με το άρθρο 70 του Π.Δ. 410/1995 εφαρμόζεται και για τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές

4.3 ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ

Για τα θέματα που αφορούν τα εκλογικά τμήματα και καταστήματα ψηφοφορίας των δημοτικών και κοινοτικών εκλογών, εφαρμόζονται^{*14} οι αντίστοιχες διατάξεις της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών^{*15}.

Η εκλογή των μελών των συμβουλίων των δημοτικών διαμερισμάτων των τοπικών συμβουλίων και των παρέδρων Κοινοτήτων, γίνεται την ίδια μέρα στα ίδια εκλογικά τμήματα και καταστήματα ψηφοφορίας, στα όποια γίνεται η εκλογή για την ανάδειξη των δημοτικών και κοινοτικών αρχών.

Σε κάθε εκλογικό τμήμα ο αριθμός των εκλογέων δεν πρέπει να υπερβαίνει τους οχτακόσιους (800). Δήμοι και Κοινότητες, των οποίων οι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους εκλογείς ξεπερνούν τους 800, πρέπει να υποδιαιρεθούν σε περισσότερα τμήματα, ώστε σε κάθε εκλογικό τμήμα να μην αναλογούν περισσότεροι από 800 εκλογείς.

^{*14} Άρθρα 70 και 142 του Π.Δ. 410/1995, άρθρο 43 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 παρ. 19 του Ν. 2623/1998, άρθρα 44 και 48 του Π.Δ. 92/1994

^{*15} Άρθρα 136 παρ. 4 του Π.Δ. 410/1995 και τα άρθρα 4 παρ. 5 και 7 παρ. 2 του Ν. 2539/1997

Για καθένα εκλογικό τμήμα πρέπει να οριστεί ξεχωριστό κατάστημα ψηφοφορίας. Στο σημείο αυτό γίνεται μια παραπομπή στην εγκύκλιο 23451/6-7-1998 με την οποία ορίζεται σαν ανώτατος κατά εκλογικό τμήμα αριθμός εκλογέων (γραμμένων στον εκλογικό κατάλογο) οι τετρακόσιοι πενήντα (450) ώστε να εξασφαλίζεται όσο είναι δυνατό η ταχύτερη και ανετότερη διεξαγωγή της ψηφοφορίας και η ταχύτερη εξαγωγή των αποτελεσμάτων. Κατά συνέπεια, ο συνολικός αριθμός των εκλογικών τμημάτων και των καταστημάτων ψηφοφορίας σε κάθε Δήμο και Κοινότητα, θα υπολογισθεί με βάση τους τετρακόσιους (400) κατά ανώτατο όριο εκλογείς.

Οι εξαιρέσεις αφορούν κυρίως τους Δήμους Αθηναίων, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης και Πατρέων καθώς και για τους Δήμους που προέρχονται από συνένωση πολλών Ο.Τ.Α. στους οποίους θα εκλεγούν ταυτόχρονα και συμβούλια δημοτικών διαμερισμάτων και τοπικά συμβούλια που ο αριθμός των υποψηφίων θα είναι μεγάλος. Στους δήμους αυτούς παρέχεται η ευχέρεια στους οικείους νομάρχες να καθορίσουν μικρότερο αριθμό γραμμένων εκλογέων για κάθε εκλογικό τμήμα, όχι όμως παρακάτω από τετρακόσιους.

Τα εκλογικά τμήματα και καταστήματα ψηφοφορίας ορίζονται με απόφαση των νομαρχών που εκδίδεται δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία. Οι αποφάσεις αυτές των νομαρχών πρέπει να κοινοποιηθούν αμέσως στους προέδρους πρωτοδικών και στους ειρηνοδίκες, στην περιφέρεια των οποίων υπάγονται οι Δήμοι και οι Κοινότητες του νομού, για να γίνει έγκαιρα η κλήρωση των

λαϊκών μελών των εφορευτικών επιτροπών και ο διορισμός των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής σε κάθε εκλογικό τμήμα. Οι ίδιες αυτές αποφάσεις των νομαρχιών πρέπει να υποβληθούν αμέσως και στο υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (Διεύθυνση Εκλογών).

Οι αποφάσεις των νομαρχών μπορεί να τροποποιηθούν με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης δέκα (10) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία. Ύστερα από την οριστικοποίηση των νομαρχιακών αποφάσεων, αυτές γνωστοποιούνται με προκήρυξη των νομαρχών στους Δήμους και τις Κοινότητες του νομού πέντε (5) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία. Σε περίπτωση επαναληπτικής εκλογής, χρησιμοποιούνται τα ίδια εκλογικά τμήματα και η ψηφοφορία γίνεται ενώπιον των ίδιων εφορευτικών επιτροπών.

4.4 ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ

4.4.1 ΓΕΝΙΚΑ

Το ψηφοδέλτιο είναι κοινό^{*16} για όλες τις περιπτώσεις εκλογών και ότι ισχύει και για τα ψηφοδέλτια των εκλογών ανάδειξης των δημοτικών και κοινοτικών αρχών, ισχύει και για τα ψηφοδέλτια εκλογής των μελών των συμβουλίων των δημοτικών διαμερισμάτων, των τοπικών συμβουλίων και των παρέδρων Κοινοτήτων.

^{*14} Άρθρα 140, 142 του Π.Δ. 410/1995, άρθρα 5 παρ. 6 έως 9 και 17 και άρθρο 7 παρ. 11 έως 13 και 16 του Ν. 2539/1997 και άρθρο 9 παρ. 3 και 4 του Ν. 2623/1998

Τα ψηφοδέλτια κατασκευάζονται^{*17} από λευκό χαρτί. Έχουν σχήμα ορθογώνιο και εκτυπώνονται με φροντίδα και ευθύνη των συνδυασμών. Τα τυπογραφικά στοιχεία των ψηφοδελτίων πρέπει να είναι σε μαύρη απόχρωση. Οι διαστάσεις καθορίζονται με απόφαση του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Οι συνδυασμοί έχουν υποχρέωση να παραδώσουν στους Δημάρχους και προέδρους των Κοινοτήτων οκτώ (8) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία με απόδειξη, ψηφοφοδέλτια σε αριθμό επαρκή για τις ανάγκες των εκλογικών τμημάτων κάθε Δήμου ή Κοινότητας. Η προθεσμία αυτή είναι ενδεικτική και κατά συνέπεια παράδοση ψηφοφοδελτίων μπορεί να γίνει και κατά την ημερομηνία αυτή. Οι Δήμαρχοι και οι Πρόεδροι των κοινοτήτων οφείλουν να εφοδιάσουν τις εφορευτικές επιτροπές των εκλογικών τμημάτων του Δήμου ή της Κοινότητας με ψηφοδέλτια κάθε συνδυασμού κατά 20% τουλάχιστον περισσότερα από τον αριθμό των γραμμένων σε κάθε εκλογικό τμήμα εκλογέων.

Σε όσους Δήμους θα γίνει επαναληπτική ψηφοφορία, τα ψηφοδέλτια που θα χρησιμοποιηθούν κατά την εκλογή αυτή θα είναι τα ίδια με τα ψηφοδέλτια που χρησιμοποιήθηκαν την πρώτη Κυριακή και αυτό γιατί από τον Δ.Κ.Κ. δεν προβλέπεται^{*18} η εκτύπωση άλλων ψηφοδελτίων για την επαναληπτική εκλογή.

^{*17} Άρθρο 62 έως 65 του Π.Δ. 410/1995

^{*18} Άρθρο 76 του Π.Δ. 410/1995 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 του Ν. 2623/1998

4.4.2 ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ ΣΕ ΔΗΜΟΥΣ ΧΩΡΙΣ ΚΑΜΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ

Στους Δήμους χωρίς καμία μεταβολή τα ψηφοδέλτια^{*19} περιλαμβάνουν κατά σειρά :

- το έμβλημα και το όνομα του συνδυασμού που τυχόν έχουν δηλωθεί
- το επώνυμο και το όνομα του υποψήφιου Δημάρχου και τη σχετική ένδειξη
- τα επώνυμα και τα ονόματα των υποψηφίων δημοτικών συμβούλων, με τη σειρά που είναι γραμμένα στην απόφαση με την οποία έχει ανακηρυχθεί ο συνδυασμός ή με αλφαβητική σειρά.

4.4.3 ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΠΟΥ ΕΚΛΕΓΟΝΤΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ

Στους Δήμους με πληθυσμό πάνω από 150.000 κατοίκους, όπου θα εκλεγούν συμβούλια δημοτικών διαμερισμάτων, τα ψηφοδέλτια των συνδυασμών δεν θα περιλαμβάνουν όλα μαζί τα δημοτικά διαμερίσματα με όλους τους υποψήφιους συμβούλους των διαμερισμάτων αλλά θα υπάρχουν χωριστά ψηφοδέλτια για κάθε δημοτικό διαμέρισμα. Κάθε συνδυασμός θα φροντίσει να εκτυπώσει χωριστό ψηφοδέλτιο για κάθε δημοτικό διαμέρισμα, που εκτός από τα απαραίτητα στοιχεία του συνδυασμού για το όνομα και το

^{*19} Άρθρα 62,63 και 64 του Π.Δ. 410/1995 όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 9 παρ. 3,4 του Ν. 2623/1998

έμβλημα, του υποψήφιου Δημάρχου και τους υποψήφιους δημοτικούς συμβούλους, θα περιλαμβάνει και τον αριθμό ή το όνομα του διαμερίσματος για το οποίο προορίζεται μαζί με τους υποψήφιους συμβούλους στο διαμέρισμα αυτό.

4.4.4 ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΕΝΩΣΗ Ο.Τ.Α. ΚΑΙ ΕΧΟΥΝ ΤΟΠΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ

Στους Δήμους που προέρχονται από συνένωση άλλων Ο.Τ.Α.^{*20}, το ψηφοδέλτιο του συνδυασμού του υποψηφίου δημάρχου και των υποψήφιων δημοτικών συμβούλων είναι κοινό με το ψηφοδέλτιο για την εκλογή των μελών των τοπικών συμβουλίων.

Κάθε συνδυασμός εκτυπώνει ιδιαίτερο ψηφοδέλτιο για κάθε ένα δημοτικό διαμέρισμα δηλαδή για κάθε ένα τοπικό συμβούλιο. Το ψηφοδέλτιο περιλαμβάνει κατά σειρά :

- το έμβλημα και το όνομα του συνδυασμού που τυχόν έχουν δηλωθεί
- το επώνυμο και το όνομα του υποψήφιου δημάρχου και τη σχετική ένδειξη
- τα επώνυμα και τα ονόματα των υποψήφιων δημοτικών συμβούλων, με τη σειρά που είναι γραμμένα στην απόφαση με την οποία έχει ανακηρυχθεί ο συνδυασμός ή με αλφαβητική σειρά

^{*20} Άρθρο 62,63 και 64 του Π.Δ. 410/1995, όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 9 παρ. 3 και 4 του Ν. 2623/1998 και του άρθρου 5 παρ. 6, 7 και 8 του Ν. 2539/199

- την ονομασία του τοπικού συμβουλίου. Τα τοπικά συμβούλια γράφονται με αλφαβητική σειρά της ονομασίας τους
- τα επώνυμα και τα ονόματα των υποψηφίων μελών του τοπικού συμβουλίου, με την σειρά που είναι γραμμένα στην απόφαση, με την οποία έχει ανακυρηχθεί ο συνδυασμός ή με αλφαβητική σειρά

Σημειώνεται ότι, αν ο εκλογέας χρησιμοποιήσει ψηφοδέλτιο, άλλου τοπικού συμβουλίου, αυτό το ψηφοδέλτιο δεν λαμβάνεται υπόψη για την εκλογή των μελών του τοπικού συμβουλίου, είναι όμως έγκυρο για το συνδυασμό του υποψήφιου δημάρχου^{*21}.

4.4.5 ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Για τις κοινότητες στις οποίες δεν επέρχεται μεταβολή

Στο επάνω μέρος του ψηφοδελτίου^{*22} σημειώνονται κατά σειρά :

- το έμβλημα και το όνομα του συνδυασμού που τυχόν έχουν δηλωθεί
- κάτω από αυτά γράφεται το επώνυμο και το όνομα του υποψήφιου προέδρου της κοινότητας με την σχετική ένδειξη
- στην συνέχεια γράφονται όλα τα επώνυμα και τα κύρια

^{*21} Άρθρο 5 παρ. 9 του Ν. 2539/1997

^{*22} Άρθρα 62, 63 και 64 του Π.Δ. 410/1995 όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 9 παρ. 3,4 του Ν. 2623/1998

ονόματα των υποψήφιων κοινοτικών συμβούλων με τη σειρά που είναι γραμμένα στην απόφαση με την οποία έχει ανακηρυχθεί ο συνδυασμός ή με αλφαβητική σειρά

Για τις Κοινότητες που προέρχονται από συνένωση άλλων κοινοτήτων ή προσάρτηση συνοικισμού και έχουν παρέδρους

Το ψηφοδέλτιο του συνδυασμού^{*23} του υποψήφιου προέδρου της Κοινότητας και των υποψήφιων κοινοτικών συμβούλων είναι κοινό με το ψηφοδέλτιο για την εκλογή των παρέδρων.

Κάθε συνδυασμός εκτυπώνει ιδιαίτερο ψηφοδέλτιο για κάθε ένα κοινοτικό διαμέρισμα πλὴν του κοινοτικού διαμερίσματος της έδρας. Στο επάνω μέρος του ψηφοδελτίου σημειώνονται κατά σειρά :

- το έμβλημα και το όνομα του συνδυασμού που τυχόν έχουν δηλωθεί
- κάτω από αυτά γράφεται το επώνυμο και το κύριο όνομα του υποψήφιου προέδρου της Κοινότητας, με την σχετική ένδειξη
- στην συνέχεια γράφονται όλα τα επώνυμα και τα κύρια ονόματα των υποψηφίων κοινοτικών συμβούλων με την σειρά που είναι γραμμένα στην απόφαση με την οποία έχει ανακηρυχθεί ο συνδυασμός ή με αλφαβητική σειρά

^{*23} Άρθρα 62, 63 και 64 του Π.Δ. 410/1995 όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 9 παρ. 3, 4 του Ν. 2623/1998 και άρθρο 7 παρ. 11-13 του Ν. 2539/1997

- κάτω από τα ανωτέρω, αναγράφεται η ονομασία του κοινοτικού διαμερίσματος και από κάτω τα επώνυμα και τα κύρια ονόματα των υποψήφιων παρέδρων, για το συγκεκριμένο κοινοτικό διαμέρισμα, με τη σειρά που είναι γραμμένα στην απόφαση με την οποία έχει ανακηρυχθεί ο συνδυασμός ή με αλφαβητική σειρά

Όμοιο ψηφοδέλτιο καταρτίζεται για κάθε ένα κοινοτικό διαμέρισμα χωριστά. Σε αυτά αλλάζουν μόνο τα ονόματα των κοινοτικών διαμερισμάτων και των παρέδρων. Για την έδρα της Κοινότητας το ψηφοδέλτιο έχει όλα τα στοιχεία, του εμβλήματος, του ονόματος συνδυασμού, του υποψήφιου προέδρου Κοινότητας και των υποψήφιων κοινοτικών συμβούλων μόνο. Δεν έχει υποψήφιους παρέδρους γιατί στην έδρα δεν εκλέγονται πάρεδροι.

4.4.6 ΛΕΥΚΑ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ

Στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές μπορούν να χρησιμοποιηθούν λευκά ψηφοδέλτια^{*24}. Τα λευκά ψηφοδέλτια διατίθενται από το Υπουργείο Εσωτερικών στις νομαρχίες από τις οποίες κατανέμονται στους Ο.Τ.Α. της περιφέρειάς τους, οι οποίοι με την σειρά τους πρέπει να εφοδιάσουν τις εφορευτικές επιτροπές κάθε εκλογικού τμήματος Δήμου ή Κοινότητας.

^{*24} Άρθρο 67 του Π.Δ. 92/1994, άρθρο 63 παρ. 3 του Π.Δ. 410/1995

4.4.7 ΕΚΛΟΓΙΚΟΙ ΦΑΚΕΛΟΙ

Οι φάκελοι μέσα στους οποίους κλείνονται τα ψηφοδέλτια, διατίθενται από το κράτος και κατασκευάζονται ομοιόμορφα με φροντίδα του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης από χαρτί αδιαφανές σε λευκή απόχρωση και έχουν στην εμπρός πλευρά έντυπο γνώρισμα. Οι διαστάσεις των φακέλων και το έντυπο γνώρισμά τους καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

Οι εκλογικοί φάκελοι θα αποσταλούν από το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης στους νομάρχες, οι οποίοι πρέπει να φροντίσουν να παραδοθούν στις δημοτικές αρχές, οι οποίες με τη σειρά τους οφείλουν να εφοδιάσουν τις εφορευτικές επιτροπές κάθε εκλογικού τμήματος του Δήμου ή της Κοινότητας.

4.4.8 ΕΚΛΟΓΙΚΟΙ ΣΑΚΚΟΙ

Οι εκλογικοί σάκκοι διατίθενται από το κράτος και κατασκευάζονται ομοιόμορφα με φροντίδα του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Οι εκλογικοί σάκκοι θα αποσταλούν από το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης στους νομάρχες, οι οποίοι πρέπει να φροντίσουν να παραδοθούν στις δημοτικές και κοινοτικές αρχές, οι οποίες με τη σειρά τους οφείλουν να εφοδιάσουν τις εφορευτικές επιτροπές κάθε εκλογικού τμήματος του Δήμου ή της Κοινότητας για την τοποθέτηση σε αυτούς, μετά το πέρας της ψηφοφορίας, του

πάσης φύσεως εκλογικού υλικού προς διαβίβασή του στο οικείο δικαστήριο (Πρωτοδικείο ή Ειρηνοδικείο).

4.4.9 ΚΑΛΠΕΣ – ΕΙΔΙΚΑ ΔΙΑΧΩΡΙΣΤΙΚΑ (ΠΑΡΑΒΑΝ)

Για τις εκλογές της 11ης Οκτωβρίου 1998, χρησιμοποιήθηκαν οι κάλπες με τις οποίες έγιναν οι εκλογές της 22ας Σεπτεμβρίου 1996. Όταν υπάρξει ανάγκη για συμπληρωματικές κάλπες αυτές θα κατασκευαστούν με φροντίδα των Γενικών Γραμματέων των Περιφερειών^{*25}. Σημειώνουμε και πάλι, ότι σε κάθε εκλογικό τμήμα θα υπάρχει μια κάλπη αφού ένα (ενιαίο και κοινό) θα είναι, για κάθε μια από τις ανωτέρω περιπτώσεις εκλογών τόσο το ψηφοδέλτιο όσο και ο εκλογικός φάκελος.

Επισημαίνουμε ιδιαίτερα ότι για τις εκλογές της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης θα χρησιμοποιηθούν ιδιαίτερες κάλπες. Σχετική είναι η απόφασή μας αριθμ. 23452/6-7-1998 που έχει κοινοποιηθεί στους Νομάρχες του κράτους και στις περιφέρειες. Στην αίθουσα ψηφοφορίας τοποθετούνται ειδικά διαχωρίσματα (παραβάν) στα οποία αποσύρονται οι εκλογείς για την συμπλήρωση και τοποθέτηση στον εκλογικό φάκελο του ψηφοδελτίου της προτίμησής τους.

^{*25} Άρθρο 70 του Π.Δ. 410/1995, άρθρο 50 παρ. 3 του Π.Δ. 92/1994 και απόφαση του υπουργού Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης 23452/6-7-1998

4.4.10 ΕΚΛΟΓΙΚΟΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ

Οι εκλογικοί κατάλογοι που ισχύουν για τις βουλευτικές εκλογές ισχύουν και για τις εκλογές των δημοτικών και κοινοτικών αρχών^{*26}. Οι ίδιοι αυτοί εκλογικοί κατάλογοι θα ισχύσουν και για τις εκλογές ανάδειξης των συμβουλίων των δημοτικών διαμερισμάτων, των τοπικών συμβουλίων και των παρέδρων^{*27}.

Οι εκλογικοί κατάλογοι με τους οποίους θα διεξαχθούν οι Δημοτικές – Κοινοτικές και Νομαρχιακές εκλογές, περιλαμβάνουν όλους τους εκλογείς που γράφτηκαν σ' αυτούς με τις μέχρι σήμερα ετήσιες αναθεωρήσεις, δηλαδή όσους υπέβαλαν αίτηση και σχετικά δικαιολογητικά.

Είναι διαρθρωμένοι σε αυτοτελείς ενότητες, χωριστές για άνδρες και γυναίκες, όπου οι εκλογείς είναι ταξινομημένοι αλφαβητικά. Κάθε ενότητα αντιστοιχεί σε κάποιο Δήμο ή Κοινότητα, εφόσον το μέγεθός τους είναι μικρό ή σε κάποιο τμήμα αυτών (ενορίες για τους παλαιούς μεγάλους Δήμους ή πρώην κοινότητες –ή οικισμοί- στην περίπτωση Δήμων που προήλθαν από συνένωση). Οι εκλογικοί κατάλογοι όλης της χώρας τυπώνονται και αποστέλλονται στις αρμόδιες υπηρεσίες (Νομαρχίες, Δικαστικές Αρχές, Κόμματα) με τη φροντίδα της Διεύθυνσης Μηχανοργάνωσης και Ηλεκτρονικής Επεξεργασίας Στοιχείων του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

^{*26} Άρθρο 45 του Π.Δ. 410/1995

^{*27} Άρθρο 142 του Π.Δ. 410/1995 και άρθρο 5 παρ. 17 και 7 παρ. 16 του Ν. 2539/1997

Για την εξυπηρέτηση της εκλογικής διαδικασίας οι πιο πάνω εκλογικοί κατάλογοι, κατανέμονται με φροντίδα των αρμοδίων Νομαρχιακών Υπηρεσιών, σε μικρότερα τμήματα. Κάθε ένα από αυτά αντιστοιχεί σε ένα εκλογικό τμήμα όπως αυτά ορίζονται με απόφαση του οικείου Νομάρχη.

4.4.11 ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΑ

Τα απαραίτητα και για τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές, όπως προβλέπονται από τις σχετικές διατάξεις βιβλία και έντυπα, που θα χρησιμοποιήσουν κυρίως οι εφορευτικές επιτροπές, αλλά και άλλες αρμόδιες υπηρεσίες και όργανα, σχεδιάστηκαν από το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης με τρόπο περισσότερο λειτουργικό και ανταποκρινόμενο στις ανάγκες από τη διαφοροποιημένη σύνθεση των Δημοτικών Συμβουλίων και της λειτουργίας της ενδοδημοτικής αποκέντρωσης όπως προβλέφθηκε και από το Ν. 2539/1997 και εκτυπώθηκαν από το Εθνικό Τυπογραφείο.

Οι Νομάρχες οφείλουν να εφοδιάσουν τις εφορευτικές επιτροπές των εκλογικών τμημάτων κάθε Δήμου και Κοινότητας της περιφέρειάς τους με τα απαραίτητα βιβλία και έντυπα.

4.4.12 ΈΚΔΟΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΗΣ

Για τους Δήμους και Κοινότητες χωρίς μεταβολή

Τρεις (3) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη ψηφοφορία, οι Δήμαρχοι και οι Πρόεδροι Κοινοτήτων εκδίδουν και δημοσιεύουν με τοιχοκόλληση, σε όλες τις συνοικίες των πόλεων και σε όλους τους συνοικισμούς των Δήμων ή των κοινοτήτων, πρόγραμμα ψηφοφορίας^{*28}.

Η προθεσμία αυτή είναι ενδεικτική και όχι ανατρεπτική (αποκλειστική). Οι διατάξεις του άρθρου 60 του Π.Δ. 410/1995 ισχύουν και για τις εκλογές ανάδειξης των συμβουλίων των δημοτικών διαμερισμάτων^{*29} και τις εκλογές ανάδειξης τοπικών συμβουλίων και παρέδρων^{*30}. Το πρόγραμμα της εκλογής πρέπει να γίνει ενιαίο και για όλες τις περιπτώσεις δημοτικών και κοινοτικών εκλογών.

Για τους νέους Δήμους και Κοινότητες που προέρχονται από συνένωση

Το πρόγραμμα εκλογής για τους νέους Δήμους και Κοινότητες που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α.^{*31} θα εκδοθεί και θα δημοσιευθεί από τους Νομάρχες^{*32}.

^{*28} Άρθρο 60 του Π.Δ. 410/1995

^{*29} Άρθρο 142 του Π.Δ. 410/1995

^{*30} Άρθρα 5 παρ. 17 και 7 παρ. 16 του Ν. 2539/1997

^{*31} Άρθρο 1 του Ν. 2539/1997

^{*32} Άρθρο 60 παρ. 2 του Π.Δ. 410/1998

Παραλαβή του εκλογικού υλικού από τους αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής

Ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής οφείλει^{*31} το αργότερο την προηγούμενη ημέρα της ψηφοφορίας, να παραλάβει από τον Δήμαρχο ή τον Πρόεδρο της Κοινότητας ή το εξουσιοδοτημένο άτομο το εκλογικό υλικό και να ελέγξει την πληρότητά του και συγχρόνως να ενημερωθεί σχετικά.

^{*31} Άρθρο 70 του π.Δ. 410/1995 και 71 παρ. 1 του Π.Δ. 92/1994

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ

5.1 ΓΕΝΙΚΑ

Στο Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα δεν περιέχονται διατάξεις που να ρυθμίζουν την διαδικασία διεξαγωγής της ψηφοφορίας στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές. Οι σχετικές διατάξεις της νομοθεσίας^{*1} για την εκλογή των βουλευτών εφαρμόζονται και στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές.

Οι διατάξεις αυτές ισχύουν και για όλες τις περιπτώσεις^{*2} των δημοτικών και κοινοτικών εκλογών, εκλογές δημοτικών και κοινοτικών αρχών, τοπικών συμβουλίων, συμβουλίων δημοτικών διαμερισμάτων και παρέδρων.

5.2 ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΘΟΥΣΑΣ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ-ΟΡΙΣΜΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ

Κατά την ημέρα της ψηφοφορίας και μια ώρα πριν την έναρξη της ψηφοφορίας, τα μέλη της εφορευτικής επιτροπής υποχρεούνται να βρίσκονται στον τόπο της ψηφοφορίας για να παραλάβουν από το Δήμαρχο ή πρόεδρο Κοινότητας ή τον ορισθέν από αυτούς μέλος του δημοτικού ή κοινοτικού

^{*1} Άρθρο 70 του Π.Δ. 410/1995 και Π.Δ. 92/1994

^{*2} Άρθρο 70 και 142 του Π.Δ. 410/1995 και άρθρα 5 παρ. 17 και 7 παρ. 16 του Ν. 2539/1997

συμβουλίου ή δημοτικό ή κοινοτικό υπάλληλο, το κατάστημα ψηφοφορίας, την κάλπη, τα έπιπλα και σκεύη και τα υπόλοιπα εκλογικά είδη^{*3}.

Μετά την παραλαβή της κάλπης, των επίπλων και σκευών και των υπολοίπων εκλογικών ειδών, η επιτροπή ορίζει τον γραμματέα για την σύνταξη των πρακτικών^{*4} και προβαίνει με την παρουσία των υποψηφίων ή των αντιπροσώπων των συνδυασμών, στη διευθέτηση της αίθουσας για την διενέργεια των εκλογών^{*5}. Μεταξύ των άλλων φροντίζει να τακτοποιηθεί ο χώρος όπου θα καθίσουν τα μέλη της και οι αντιπρόσωποι των συνδυασμών, να τοποθετηθεί η κάλπη μπροστά στο τραπέζι της επιτροπής και σε ύψος τέτοιο ώστε το επίπεδο του καλύμματος της κάλπης να υπερέχει του επιπέδου του τραπεζιού, πάνω στο οποίο θα είναι τοποθετημένα κατά συνδυασμούς τα ψηφοδέλτια, να τοποθετηθεί το ειδικό διαχώρισμα ψηφοφορίας (παραβάν) μέσα στο οποίο επίσης πρέπει να βρίσκονται μολύβια διαρκείας μαύρης ή κυανής απόχρωσης, προς χρήση των εκλογέων.

Μετά από την διαδικασία αυτή, ανοίγεται η κάλπη και εξετάζεται από την Επιτροπή και τους υποψήφιους ή τους αντιπρόσωπους των συνδυασμών, αν είναι άδεια και ύστερα κλείνεται και σφραγίζεται.

Οι υποψήφιοι ή οι αντιπρόσωποι των συνδυασμών μπορούν να βάλουν πάνω στην κάλπη τις σφραγίδες τους. Για

^{*3} Άρθρο 71 παρ. 2 του Π.Δ. 92/1994, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 παρ. 30 του Ν. 2623/1998

^{*4} Άρθρο 56 του Π.Δ. 92/1994

^{*5} Άρθρο 59 παρ. 4 του Π.Δ. 410/1995 και άρθρο 71 του Π.Δ. 92/1994 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 παρ. 30 του Ν. 2623/1998

όλες τις παραπάνω ενέργειες συντάσσεται πρακτικό και υπογράφεται από την εφορευτική επιτροπή και τους υποψήφιους ή τους αντιπροσώπους των συνδυασμών. Αμέσως ύστερα αρχίζει η προσέλευση των ψηφοφόρων^{*6}.

5.3 ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΨΗΦΟΦΟΡΩΝ

Οι εκλογείς προσέρχονται στην αίθουσα ψηφοφορίας ένας – ένας ή σε μικρές ολιγάριθμες ομάδες, με την σειρά προσέλευσής τους και όπως ειδικότερα καθορίζει κάθε εφορευτική επιτροπή και παρουσιάζονται σ' αυτήν, η οποία αναγνωρίζει την ταυτότητά τους και επαληθεύει την εγγραφή τους στον εκλογικό κατάλογο.

Η αναγνώριση των εκλογέων για την άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος γίνεται με βάση το εκλογικό τους βιβλιάριο και την αστυνομική τους ταυτότητα, που προσκομίζουν στην εφορευτική επιτροπή. Αν δεν έχουν αστυνομική ταυτότητα, προσκομίζουν κάθε άλλο χρήσιμο και κατάλληλο, κατά την κρίση της εφορευτικής επιτροπής, αποδεικτικό της ταυτότητας έγγραφο στοιχείο. Όταν πρόκειται για στρατιωτικούς γενικά και για τους υπηρετούντες στα σώματα ασφαλείας, η αναγνώριση αυτών γίνεται με βάση τις στρατιωτικές τους ή άλλες υπηρεσιακές ταυτότητες.

Σε περίπτωση που δεν προσκομίζεται αστυνομική ταυτότητα, η αναγνώριση του εκλογέα για την άσκηση του εκλογικού του δικαιώματος γίνεται με βάση απλό δηλωτικό της ταυτότητάς του έγγραφο. Τέτοιο έγγραφο είναι το

^{*6} Άρθρα 72 και 73 του Π.Δ. 92/1994

διαβατήριο ή η άδεια οδηγού αυτοκινήτου ή βιβλιάριο ασφαλιστικού οργανισμού ή επαγγελματική ταυτότητα ή οποιοδήποτε άλλο κατά την κρίση της Εφορευτικής Επιτροπής έγγραφο. Σε περίπτωση που κανένα από τα προαναφερθέντα στοιχεία δεν προσκομισθεί, τότε ο εκλογέας γίνεται δεκτός για την άσκηση του εκλογικού του δικαιώματος μόνο αν υπογράψει υπεύθυνη δήλωση προς την εφορευτική επιτροπή, ότι δεν έχει αστυνομική ταυτότητα. Οι δηλώσεις αυτές τοποθετούνται με φροντίδα και ευθύνη του αντιπροσώπου της δικαστικής αρχής στον εκλογικό σάκκο, μαζί με το υπόλοιπο υλικό της ψηφοφορίας που παραδίνεται στο οικείο δικαστήριο και μέσα στον ειδικό φάκελο στον οποίο γράφεται η ένδειξη «δηλώσεις εκλογέων».

Σε κάθε μια από τις δηλώσεις αυτές σημειώνεται απαραίτητως και ο αριθμός με τον οποίο φέρεται γραμμένος ο εκλογέας στον οικείο εκλογικό κατάλογο^{*7}. Η εφορευτική επιτροπή σε κανέναν εκλογέα δεν μπορεί να επιτρέψει να ψηφίσει εάν δεν έχει εκλογικό βιβλιάριο. Κατά την αναγνώριση των εκλογέων είναι ενδεχόμενο να διαπιστωθούν για ορισμένους εκλογείς, ασυμφωνίες από λάθη ή άλλες αιτίες, στα στοιχεία τους μεταξύ του εκλογικού καταλόγου, του εκλογικού τους βιβλιαρίου και της αστυνομικής ή υπηρεσιακής ταυτότητά τους. Επισημαίνουμε τις ενδεχόμενες αυτές περιπτώσεις και προσδιορίζουμε τις προϋποθέσεις με τις οποίες είναι δυνατό να γίνουν δεκτοί να ψηφίσουν οι εκλογείς των περιπτώσεων αυτών :

^{*7} Άρθρο 75 παρ. 1, 2 και 3 του Π.Δ. 92/1994

- i. Η εγγραφή τους στους λεξικογραφημένους και ενοποιημένους εκλογικούς καταλόγους να μη συμπίπτει απόλυτα με τα στοιχεία του εκλογικού τους βιβλιαρίου ή της αστυνομικής ή υπηρεσιακής ταυτότητάς τους, από ενδεχόμενα λάθη κατά την λεξικογράφηση, ενοποίηση ή εκτύπωση των προτοτύπων εκλογικών καταλόγων.
- ii. Να έχει παραληφθεί η εγγραφή εκλογέων στους καταλόγους κατά την λεξικογράφηση και ενοποίησή τους, από τη μηχανογραφική υπηρεσία του Υπουργείου, παρά το γεγονός ότι οι εκλογείς αυτοί είναι κάτοχοι εκλογικού βιβλιαρίου και συμπεριλαμβάνονται στον κυρωμένο από το αρμόδιο πρωτοδικείο προτότυπο εκλογικό κατάλογο.
- iii. Να έχουν καταχωρηθεί εσφαλμένως τα στοιχεία εκλογέα τόσο στον κυρωμένο από το αρμόδιο πρωτοδικείο προτότυπο εκλογικό κατάλογο, όσο και στο εκλογικό του βιβλίο και να είναι κατά συνέπεια εσφαλμένη επίσης η εγγραφή των στοιχείων του στους λεξικογραφημένους και ενοποιημένους εκλογικούς καταλόγους.

Για να μπορέσουν να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα οι εκλογείς για τους οποίους γίνεται λόγος παραπάνω, πρέπει να προσκομίσουν στην εφορευτική επιτροπή στις i και ii περιπτώσεις, βεβαίωση του οικείου προέδρου πρωτοδικών για το ότι είναι γραμμένοι στον κυρωμένο προτότυπο εκλογικό κατάλογο, με τα στοιχεία της αντίστοιχης σ' αυτό εγγραφής τους. Οι βεβαιώσεις αυτές πρέπει να συντάσσονται σε δυο αντίτυπα. Το δεύτερο αντίτυπο

αποστέλλεται μετά τις εκλογές από τους*⁸ Προέδρους Πρωτοδικών της Χώρας στην Διεύθυνση Μηχανοργάνωσης και Ηλεκτρονικής Επεξεργασίας Στοιχείων του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης για να γίνουν οι απαραίτητες διορθώσεις ή συμπληρώσεις στα στοιχεία των εκλογικών καταλόγων.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις εκλογέων Δήμων και Κοινοτήτων νησιωτικών συμπλεγμάτων ή Κοινοτήτων απομακρυσμένων ορεινών περιοχών, για τις οποίες υπάρχει πραγματική αδυναμία, λόγω αποστάσεως και συγκοινωνιακών συνθηκών, για την προσκόμιση βεβαίωσης του οικείου προέδρου πρωτοδικών, η εφορευτική επιτροπή μπορεί να αναζητήσει το αντίτυπο του κυρωμένου από το αρμόδιο πρωτοδικείο εκλογικού καταλόγου που φυλάσσεται στον αντίστοιχο Δήμο ή Κοινότητα, προς διαπίστωση της εγγραφής τους ή επαλήθευση των σωστών στοιχείων της ταυτότητάς τους.

Για την περίπτωση iii, πρέπει οι εκλογείς να προσκομήσουν βεβαίωση ταυτοπροσωπίας, που εκδίδεται από τον οικείο Δήμαρχο ή πρόεδρο Κοινότητας ή την αρμόδια αστυνομική αρχή ή οποιοδήποτε άλλο έγγραφο από το οποίο να προκύπτει και να αποδεικνύεται η ταυτότητά τους. Πάντως στην περίπτωση αυτή, πέρα από τα κατωτέρω στοιχεία, στην εφορευτική επιτροπή εναπόκειται να κρίνει αν και από άλλα στοιχεία, αποδεικνύεται η ταυτότητα του εκλογέα και αφού πειστεί γι' αυτό, να του επιτρέψει να ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα.

*⁸ Άρθρο 70 του Π.Δ. 410/1995 και 71 παρ. 1 του Π.Δ. 92/1994

- iv. Γυναίκες εκλογείς να έχουν γραφτεί στον εκλογικό κατάλογο με το επώνυμο του συζύγου τους, ενώ στο δελτίο της αστυνομικής τους ταυτότητα να φέρονται με το πατρικό του επώνυμο ή και αντίστροφα.
- v. Γυναίκες εκλογείς που ήταν γραμμένες στον εκλογικό κατάλογο με το επώνυμο του συζύγου τους και αφού διαζεύχτηκαν, αντικατέστησαν το δελτίο της αστυνομικής τους ταυτότητα, αλλάζοντας το επώνυμο του συζύγου τους, με το πατρικό τους επώνυμο, χωρίς να έχει γίνει σχετική διόρθωση των στοιχείων τους στον εκλογικό κατάλογο και στο εκλογικό τους βιβλιάριο.

Στις παραπάνω δυο περιπτώσεις, είναι δυνατή η εξακρίβωση της πραγματικής ταυτότητας των εκλογέων από την αντιπαραβολή των στοιχείων του εκλογικού καταλόγου και των λοιπων στοιχείων της αστυνομικής τους ταυτότητας, ώστε να μην απαιτήται προσκόμιση οποιουδήποτε άλλου αποδεικτικού στοιχείου, εκτός βέβαια αν πρόκειται για εξαιρετική περίπτωση, για την οποία δεν είναι δυνατή η εξακρίβωση της ταυτότητας από την αντιπαραβολή των ανωτέρω στοιχείων. Στην ειδική αυτή περίπτωση, οι γυναίκες εκλογείς θα πρέπει να είναι εφοδιασμένοι με ανάλογο αποδεικτικό στοιχείο. Πάντως στην εφορευτική επιτροπή εναπόκειται να κρίνει, αν στις ανωτέρω περιπτώσεις αποδεικνύεται με οποιοδήποτε άλλο έγγραφο, κατά τρόπο αναμφισβήτητο, η ταυτότητα εκλογέων γυναικών (π.χ. μνεία του γένους στο εκλογικό βιβλιάριο ή στην αστυνομική ταυτότητα).

5.4 ΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

Μετά την αναγνώριση των εκλογέων προχωρεί η διαδικασία της ψηφοφορίας, η οποία γίνεται κατά τον ακόλουθο τρόπο:

5.4.1 ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΩΝ ΚΑΙ ΦΑΚΕΛΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΚΛΟΓΕΙΣ

Σε κάθε εκλογέα θα δοθεί ένας και μοναδικός εκλογικός φάκελος λευκού χρώματος, ο οποίος μονογράφεται κατά την στιγμή της παράδοσής του από τον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής και σφραγίζεται με την σφραγίδα της εφορευτικής επιτροπής και πλήρη σειρά εντύπων (ψηφοδέλτια) όλων των συνδυασμών της εκλογής δημοτικών ή κοινοτικών αρχών.

Ακολούθως υποδεικνύεται από την επιτροπή στον εκλογέα, ο ειδικός χώρος (παραβάν) στον οποίο πρέπει να αποσυρθεί, ώστε, χωρίς να είναι θεατός, να τοποθετήσει μυστικά στον φάκελο το ψηφοδέλτιο της εκλογής του.

Στη συνέχεια ο εκλογέας αφού κολλήσει το φάκελο επανέρχεται και τον δείχνει στην επιτροπή και τους λοιπούς παριστάμενους, ώστε να βεβαιωθούν ότι κρατά ένα μόνο φάκελο που έχει την σφραγίδα της επιτροπής και ύστερα τον ρίχνει ο ίδιος στην κάλπη.

5.4.2 ΕΚΦΡΑΣΗ ΠΡΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΕΩΝ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ Ή ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ, ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ, ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΑΡΕΔΡΩΝ

5.4.2.1 Δήμοι χωρίς μεταβολή – Σταυροί προτίμησης

Εγγραφές και διαγραφές δεν επιτρέπονται στο ψηφοδέλτιο και αν γίνουν, έχουν ως αποτέλεσμα την ακυρότητα του ψηφοδέλτιου. Στους Δήμους γενικά ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του υπέρ ενός ή υπέρ δυο υποψηφίων δημοτικών συμβούλων. Δηλαδή, μπορεί να θέσει ένα ή δυο σταυρούς προτίμησης στο κάθε ψηφοδέλτιο.

Στους Δήμους όμως, Αθηναίων, Θεσσαλονίκης και Πειραιώς ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του υπέρ ενός, υπέρ δυο ή υπέρ τριών υποψηφίων δημοτικών συμβούλων. Δηλαδή, μπορεί να θέσει έναν, δυο ή τρεις σταυρούς προτίμησης στο κάθε ψηφοδέλτιο^{*9}.

Ψηφοδέλτιο συνδυασμού με περισσότερους σταυρούς προτίμησης από αυτούς που ορίζονται ανωτέρω, είναι έγκυρο, αλλά δεν λαμβάνεται υπόψη κανένας σταυρός προτίμησης. Για τον υποψήφιο Δήμαρχο δεν χρειάζεται σταυρός προτίμησης.

^{*9} Άρθρο 64 παρ. 3 του Π.Δ. 410/1995, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 15 παρ. 6 του Ν. 2539/1997

5.4.2.2 Συμβούλια δημοτικών διαμερισμάτων – Σταυροί προτίμησης

Για τους υποψήφιους σύμβουλους δημοτικών διαμερισμάτων στους Δήμους Αθηναίων, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης, ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του υπέρ ενός, υπέρ δυο ή υπέρ τριών υποψηφίων.

Ενώ για τους υποψήφιους σύμβουλους δημοτικών διαμερισμάτων στο Δήμο Πατρέων ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του υπέρ ενός ή υπέρ δυο υποψηφίων^{*10}.

5.4.2.3 Δήμοι που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α.

Σταυροί προτίμησης υπέρ υποψηφίων δημοτικών συμβούλων

Και σε όλους τους Δήμους που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α. ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του υπέρ ενός ή υπέρ δυο υποψηφίων δημοτικών συμβούλων. Άρα μπορεί να βάλει ένα ή δυο σταυρούς προτίμησης σε υποψήφιους δημοτικούς συμβούλους. Για τον Δήμαρχο δεν χρειάζεται σταυρός προτίμησης.

Ψηφοδέλτιο συνδυασμού με περισσότερους σταυρούς προτίμησης για δημοτικούς συμβούλους από αυτούς που ορίζονται πιο πάνω, είναι έγκυρο, αλλά δεν λαμβάνεται υπόψη κανένας σταυρός προτίμησης.

^{*10} Άρθρα 142 και 64 παρ. 3 του Π.Δ. 410/1995 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 15 παρ. 6 του Ν. 2539/1997

Σταυροί προτίμησης υπέρ υποψήφιων τοπικών συμβούλων

Για τους υποψήφιους τοπικούς συμβούλους όλων των τοπικών συμβουλίων, επταμελών, πενταμελών και τριμελών, ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του μόνο προς έναν υποψήφιο τοπικό σύμβουλο. Άρα, μπορεί να βάλει μόνο ένα σταυρό προτίμησης σε υποψήφιο τοπικό σύμβουλο*¹¹.

Αν ο εκλογέας χρησιμοποιήσει ψηφοδέλτιο άλλου δημοτικού διαμερίσματος, το ψηφοδέλτιο αυτό δεν λαμβάνεται υπόψη για την εκλογή των μελών του τοπικού συμβουλίου, είναι όμως έγκυρο για το συνδυασμό του υποψήφιου δημάρχου, για το Δήμαρχο και τους δημοτικούς συμβούλους*¹².

5.4.2.4 Ψηφοδέλτια στους νέους Δήμους που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α.

Στο ψηφοδέλτιο δεν επιτρέπονται εγγραφές και διαγραφές και αν γίνουν καθιστούν το ψηφοδέλτιο άκυρο. Οι εκλογείς που θα ψηφίσουν σε εκλογικό τμήμα της πρώην Κοινότητάς τους που έχει συσταθεί τοπικό συμβούλιο, θα λάβουν από την εφορευτική επιτροπή το ψηφοδέλτιο του Δήμου, στο οποίο θα αναγράφονται στο επάνω μέρος τα ονόματα του υποψήφιου δημάρχου και των υποψήφιων δημοτικών συμβούλων και στο κάτω μέρος θα αναγράφεται το

*¹¹ Άρθρο 5 παρ. 15 του Ν. 2539/1997

*¹² Άρθρο 5 παρ. 9 του Ν. 2539/1997

όνομα του τοπικού συμβουλίου (πρώην Κοινότητάς τους) και κάτω από αυτό τα ονόματα των υποψήφιων μελών του τοπικού συμβουλίου.

Οι εκλογείς αυτοί μπορούν να λάβουν μέχρι δυο (2) σταυρούς στους υποψήφιους δημοτικούς συμβούλους και μέχρι έναν (1) σταυρό στους υποψήφιους τοπικούς συμβούλους. Οι εκλογείς που θα ψηφίσουν στα εκλογικά τμήματα του δημοτικού διαμερίσματος του οικισμού της έδρας του νέου Δήμου, στο οποίο δεν έχει συσταθεί τοπικό συμβούλιο επειδή ο πληθυσμός του είναι άνω των χιλίων (1.000) κατοίκων, θα λάβουν μόνο το βασικό – γενικό ψηφοδέλτιο κάθε συνδυασμού (χωρίς τοπικό συμβούλιο) και θα ψηφίσουν μόνο δημοτικούς συμβούλους βάζοντας μέχρι δυο (2) σταυρούς στους υποψήφιους δημοτικούς συμβούλους της προτίμησής τους.

5.4.2.5 Κοινότητες γενικά

Σταυρός προτίμησης υπέρ υποψήφιων κοινοτικών συμβούλων

Εγγραφές και διαγραφές δεν επιτρέπονται στο ψηφοδέλτιο, και αν γίνουν έχουν ως αποτέλεσμα την ακυρότητα του ψηφοδελτίου. Στις Κοινότητες ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του προς έναν υποψήφιο κοινοτικό σύμβουλο. Δηλαδή μπορεί να θέσει ένα σταυρό προτίμησης σε κάθε ψηφοδέλτιο σε ένα κοινοτικό σύμβουλο. Για τον υποψήφιο Πρόεδρο Κοινότητας δεν χρειάζεται σταυρός προτίμησης και αν σημειωθεί δεν συνεπάγεται ακυρότητα του ψηφοδελτίου.

Ψηφοδέλτιο συνδυασμού με περισσότερους από ένα σταυρούς προτίμησης, σε κοινοτικούς συμβούλους, είναι έγκυρο, αλλά δεν λαμβάνεται υπόψη κανένας σταυρός προτίμησης^{*13}.

Σταυρός προτίμησης υπέρ υποψηφίων παρέδρων στις Κοινότητες που προέρχονται από συνένωση

Ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του μόνο για έναν υποψήφιο Πρόεδρο ενός κοινοτικού διαμερίσματος. Ψηφοδέλτιο που περιέχει σταυρούς προτιμήσεως είτε για τους δυο υποψήφιους παρέδρους του κοινοτικού διαμερίσματος, είτε για υποψήφιους παρέδρους περισσότερων από ένα κοινοτικών διαμερισμάτων θεωρείται έγκυρο, αλλά δεν λαμβάνεται υπόψη κανένας σταυρός προτίμησης για τους υποψήφιους παρέδρους^{*14}.

5.4.3 ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

Μετά την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος πιστοποιείται με πράξη του προέδρου της εφορευτικής επιτροπής, ότι ο εκλογέας ψήφισε, συμπληρώνοντας την σχετική ένδειξη που υπάρχει έντυπη στο εκλογικό βιβλιάριο.

^{*13} Άρθρο 64 παρ. 3 του Π.Δ. 410/1995

^{*14} Άρθρο 7 παρ. 13 του Ν. 2539/1997

Μετά την πιστοποίηση ότι ο εκλογέας ψήφισε, επιστρέφονται σ' αυτόν το εκλογικό βιβλιάριο και η αστυνομική ή υπηρεσιακή (κατά περίπτωση) ταυτότητά του και αποχωρεί από την αίθουσα της ψηφοφορίας.

5.5 ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΕΙΣ ΕΚΛΟΓΕΩΝ

- α) Εκλογείς οι οποίοι δεν μπορούν να περιμένουν για πολλή ώρα έξω από τα εκλογικά τμήματα, όπως κυοφορούσες γυναίκες, υπερήλικες, ανάπηροι, ασθενείς κ.λ.π. ή επειδή έχουν υπηρεσία (αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων, ελληνικής αστυνομίας ή υπάλληλοι που εκτελούν υπηρεσία για τις εκλογές μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι υπάλληλοι του Ο.Τ.Ε.) πρέπει να ψηφίζουν με απόλυτη προτεραιότητα. Τέτοιες περιπτώσεις αντιμετωπίζονται μετά από συνενόηση του επικεφαλής της φρουράς με την εφορευτική επιτροπή.
- β) Εκλογείς που δεν μπορούν λόγω σωματικής αναπηρίας να κάνουν τις ενέργειες που προβλέπονται κατά τη στιγμή της ψηφοφορίας, δικαιούνται να ζητήσουν την βοήθεια του αντιπροσώπου της δικαστικής αρχής ή μέλους της εφορευτικής επιτροπής, οι οποίοι υποχρεούνται να παράσχουν την συνδρομή τους για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος των εκλογέων αυτών^{*15}.

*15 Άρθρο 76 παρ. 3 του Π.Δ. 92/1994

5.6 ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ

Κατά την διάρκεια της ψηφοφορίας απαγορεύεται η είσοδος στο κατάστημα της ψηφοφορίας οποιουδήποτε υπαλλήλου (πολιτικού, στρατιωτικού ή δημοτικού ή κοινοτικού) που δεν εκπληρώνει καθήκοντα^{*16}, ή δεν καλείται να ψηφίσει καθώς και κάθε πολίτη^{*17}.

5.7 ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ

Κάθε εκλογέας^{*18} ή υποψήφιος ή αντιπρόσωπος των συνδυασμών δικαιούται να υποβάλει στην εφορευτική επιτροπή ενστάσεις ανφερόμενες σε παραβάσεις του Νόμου που έγιναν κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας μέσα ή έξω από το εκλογικό τμήμα. Οι ενστάσεις είναι έγγραφες και καταχωρίζονται υποχρεωτικά στο βιβλίο πρακτικών της επιτροπής. Η υποβολή οποιασδήποτε ένστασης δεν διακόπτει την ψηφοφορία.

Για τις ενστάσεις που θα υποβληθούν, καθώς και για κάθε άλλο ζήτημα που θα προκύψει, αποφασίζει η εφορευτική επιτροπή αιτιολογημένα, είτε αμέσως, είτε μετά το τέλος της ψηφοφορίας.

^{*16} Π.Δ. 92/1994

^{*17} Άρθρο 80 παρ. 4 του Π.Δ. 92/1994 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 παρ. 34 του Ν. 2623/1998

^{*18} Άρθρο 78 του Π.Δ. 92/1994

Ειδικά για την εγκυρότητα των ψηφοδελτίων, μπορεί να γίνει ένσταση από κάθε μέλος της εφορευτικής επιτροπής, από τον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής και τους υποψήφιους ή τους αντιπροσώπους των συνδυασμών. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η εφορευτική επιτροπή αποφασίζει αφού ακούσει τον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής. Οι αποφάσεις της επιτροπής καταχωρούνται στα πρακτικά αυτής. Κατά το πενθήμερο διάστημα^{*19}, που τα αποτελέσματα των εκλογών εκτίθενται στο δικαστικό κατάστημα οι εκλογείς μπορούν να λάβουν γνώση των σχετικών εγγράφων και των στοιχείων της εκλογής και να ασκήσουν ενστάσεις κατά του κύρους της. Αν δεν υποβληθούν ενστάσεις, το πολυμελές πρωτοδικείο ή το ειρηνοδικείο επικυρώνει με απόφασή του το αποτέλεσμα της εκλογής και ανακηρύσσει τον επιτυχόντα και τους επιλαχόντες συνδυασμούς, τον δήμαρχο ή τον πρόεδρο της κοινότητας καθώς και τους εκλεγόμενους τακτικούς και αναπληρωματικούς συμβούλους κάθε συνδυασμού. Οι δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι κατατάσσονται με την σειρά εκλογής τους, σύμφωνα με τον αριθμό των σταυρών προτιμήσεως που έχουν λάβει, και αν δεν υπάρχουν σταυροί, με αλφαβητική σειρά. Ο πρόεδρος του πρωτοδικείου ή ο ειρηνοδίκης εκθέτει την απόφαση στο κατάστημα του δικαστηρίου επί τρεις συνεχείς ημέρες και στέλνει αντίγραφο της στον νομάρχη.

^{*19} Βλ. Σοϊλεντάκη Π. Νικολάου, Νομαρχιακές και Δημοτικές Εκλογικές Διαφορές, 1997, σελ. 89

5.8 ΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ

Η φροντίδα για την τήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας στον τόπο της ψηφοφορίας και γύρω από αυτόν, ανήκει στην εφορευτική επιτροπή με επιτηρητή τον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής. Σ' αυτήν υπάγεται και εκτελεί αμέσως τις εντολές και υποδείξεις της προς τούτο προορισμένη δύναμη της Ελληνικής Αστυνομίας. Εάν η εφορευτική επιτροπή ή μέλη της, γίνουν κατά την διάρκεια της ψηφοφορίας, ένοχοι αξιόποινης πράξης ή παράβασης του εκλογικού Νόμου, ο αρμόδιος ανακριτικός υπάλληλος και στην περίπτωση αυτή, ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής συντάσσει αμέσως έκθεση της πράξης αυτής και φροντίζει για την καταδίωξη του υπαίτιου αμέσως μόλις τελειώσει η εκλογή^{*20}.

Αν υπάρξει σοβαρή διαταραχή της ψηφοφορίας και η επιτροπή δεν μπορεί να επαναφέρει την τάξη μπορεί να ζητήσει εγγράφως τη συνδρομή ένοπλης δύναμης, η οποία μόλις αποκατασταθεί η τάξη αποχωρεί από τον τόπο της ψηφοφορίας^{*21}.

Για όλα αυτά γίνεται λόγος στα πρακτικά. Κανένας εκλογέας ή πολίτης ή αξιωματικός δεν επιτρέπεται να πλησιάσει στον τόπο της ψηφοφορίας ή στο γύρω χώρο αν έχει μαζί του όπλο ή άλλο όργανο κατάλληλο για επίθεση.

^{*20} Άρθρο 79 του Π.Δ. 92/1994, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 παρ. 33 του Ν. 2623/1998

^{*21} Άρθρο 80 του Π.Δ. 92/1994 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 παρ. 34 του Ν. 2623/1998

Σε κανέναν άλλο δεν επιτρέπεται η είσοδος στο κατάστημα της ψηφοφορίας, εκτός από εκείνους που εκτελούν καθήκοντα που προβλέπονται από την νομοθεσία για την εκλογή βουλευτών και εκείνους που καλούνται για ψηφοφορία.

5.9 ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ Μ.Μ.Ε. (Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης)

Στους ανταποκριτές του ξένου τύπου, ραδιοφώνου και τηλεόρασης, κινηματογραφιστές και φωτορεπόρτερ, καθώς και στους διερμηνείς που θα τους συνοδεύουν, πρέπει να επιτρέπεται η είσοδος στα εκλογικά τμήματα για διευκόλυνση του έργου τους. Αυτοί όμως πρέπει για τον σκοπό αυτό να είναι εφοδιασμένοι με ειδικές ταυτότητες της Γενικής Γραμματείας Τύπου του Υπουργείου Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Για τους Έλληνες δημοσιογράφους και τους εκδότες του περιοδικού τύπου, επιτρέπεται η είσοδος αφού δείξουν την ταυτότητα της Ένωσης Συντακτών ή την επαγγελματική τους ταυτότητα.

Εννοείται ότι η είσοδος στα εκλογικά τμήματα των ανωτέρω προσώπων, θα γίνεται κατά τρόπο που να μην εμποδίζεται η κανονική διεξαγωγή της ψηφοφορίας και χωρίς να προκαλούνται καθυστερήσεις.

5.10 ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΤΗΣ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ

Μετά την παρέλευση της ώρας της ψηφοφορίας που καθορίζεται από το πρόγραμμα, η εφορευτική επιτροπή μπορεί

να παρατείνει την ψηφοφορία επί δυο ώρες κατ' ανώτατο όριο, μόνο όταν διαπιστωθεί ότι υπάρχουν ακόμη εκλογείς που επιθυμούν να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα. Αν η ψηφοφορία διακοπεί για οποιοδήποτε λόγο, παρατείνεται με συμφωνία και του αντιπροσώπου της δικαστικής αρχής μέχρι να συμπληρωθεί ο χρόνος που κράτησαν οι τυχόν διακοπές^{*22}.

Σε πολύ εξαιρετικές περιπτώσεις, απόλυτα δικαιολογημένες, η εφορευτική επιτροπή μπορεί να παρατείνει την ψηφοφορία και πέρα των δυο ωρών, καθώς και πέρα του χρόνου που διάρκεσαν οι διακοπές μέχρι να εξαντληθεί ο αριθμός των εκλογέων που είναι παρόντες.

5.11 ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ – ΔΙΑΛΟΓΗ ΤΩΝ ΨΗΦΩΝ, ΕΞΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Μετά την λήξη της ψηφοφορίας ο πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής κηρύσσει το τέλος της ψηφοφορίας και κλείνονται οι πόρτες του εκλογικού καταστήματος^{*23}. Αμέσως μετά αρχίζει η διαδικασία ανοίγματος της κάλπης, αρίθμησης των φακέλων, διαλογής των ψήφων και ανακοίνωσης των αποτελεσμάτων της ψηφοφορίας στους Νομάρχες. Η διαδικασία εξαγωγής και ανακοίνωσης των αποτελεσμάτων της ψηφοφορίας περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενέργειες :

^{*22} Άρθρο 82 παρ. 1 του Π.Δ. 92/1994

^{*23} Άρθρο 82 παρ. 2 του Π.Δ. 92/1994

- Σύνταξη του πρακτικού για τους γραμμένους εκλογείς στον εκλογικό κατάλογο και τους ψηφίσαντες

Στο πρακτικό αναφέρεται ο ολικός αριθμός των γραμμένων στους εκλογικούς καταλόγους εκλογέων, ο αριθμός εκείνων που ψήφισαν, η ώρα που τυελείωσε η ψηφοφορία, καθώς και ο λόγος της τυχόν συνέχισής της πέρα από την ορισμένη ώρα. Επίσης, πιστοποιείται στο πρακτικό ότι οι σφραγίδες που είναι επάνω στην κάλπη βρέθηκαν άθικτες κατά τη στιγμή του ανοίγματος της κάλπης^{*24}.

- Άνοιγμα κάλπης – αρίθμηση φακέλων

Μετά την σύνταξη του παραπάνω πρακτικού, ο πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής ορίζει τα καθήκοντα κάθε μέλους και στη συνέχεια ανοίγεται η κάλπη παρουσία των υποψηφίων ή των αντιπροσώπων των συνδυασμών. Ακολούθως αριθμούνται πρώτα οι φακέλοι που περιέχουν τα ψηφοδέλτια χωρίς να ανοιχτούν. Το αποτέλεσμα της αρίθμησης αναγράφεται ολογράφως στο βιβλίο πρακτικών και τοποθετούνται οι φάκελοι και πάλι στην κάλπη.

- Διαλογή ψήφων – διαβίβαση αποτελεσμάτων

Μετά την αρίθμηση των φακέλων, η εφορευτική επιτροπή αρχίζει την αποσφράγιση των φακέλων και τη διαλογή των ψήφων^{*25}. Ο πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής παίρνει από την κάλπη ένα ένα φάκελο, τον αποσφραγίζει και αφού

^{*24} Άρθρο 82 παρ. 2 και 3 του Π.Δ. 92/1994

^{*25} Άρθρα 84, 85 και 86 του Π.Δ.92/1994

εξακριβώσει το έγκυρο του ψηφοδελτίου το δείχνει σε όποιον το ζητήσει από τους παρισταμένους (μέλη της εφορευτικής επιτροπής, υποψηφίους ή αντιπροσώπους των συνδυασμών) και διαβάζει το περιεχόμενο του ψηφοδελτίου με τρόπο που να ακούγεται από όλους.

Κάθε έγκυρο ψηφοδέλτιο παίρνει αριθμό σύμφωνα με τη σειρά της εξαγωγής του από την κάλπη. Ο πρόεδρος της επιτροπής μονογράφει κάθε έγκυρο ψηφοδέλτιο καθώς και σε κάθε σημείο όπου έχει τεθεί σταυρός προτίμησης.

Η εφορευτική επιτροπή τηρεί βιβλίο διαλογής των ψήφων που έχουν δοθεί στους συνδυασμούς. Στο βιβλίο αυτό και στην αντίστοιχη στήλη γράφονται κατά σειρά οι ανακηρυχθέντες συνδυασμοί του Δήμου ή της Κοινότητας. Απέναντι στο όνομα κάθε συνδυασμού και σε κάθε τετραγωνίδιο του πίνακα διαλογής, σε οριζόντια γραμμή, σημειώνονται κατά σειρά οι αριθμοί των έγκυρων ψηφοδελτίων που ανήκουν στο συνδυασμό, σύμφωνα με την αρίθμηση που έλαβαν από τον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής.

Τα άκυρα ψηφοδέλτια δεν αριθμούνται ούτε καταγράφονται στους πίνακες διαλογής, μονογράφονται όμως και αυτά από τον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής και αναγράφονται στην πράξη που συντάσσεται μετά το τέλος της διαλογής των ψήφων, για την οποία γίνεται λόγος παρακάτω.

Αμέσως μόλις τελειώσει η διαλογή ψηφοδελτίων, ο πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής υποχρεούται να τηλεγραφήσει ή να ανακοινώσει εγγράφως με οποιοδήποτε άλλο πρόσφορο μέσο στο νομάρχη, στην περιφέρεια του

οποίου υπάγεται το εκλογικό τμήμα, το αποτέλεσμα της διαλογής. Η ανακοίνωση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει :

- Τον ολικό αριθμό των γραμμένων στους εκλογικούς καταλόγους του τμήματος εκλογέων
- Τον ολικό αριθμό των εκλογέων που ψήφισαν
- Τον ολικό αριθμό έγκυρων ψηφοδελτίων
- Τον αριθμό άκυρων ψηφοδελτίων
- Τον αριθμό λευκών ψηφοδελτίων
- Τον ολικό αριθμό των άκυρων και λευκών ψηφοδελτίων και
- Τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε κάθε συνδυασμός.

Στη συνέχεια, γίνεται η διαλογή των ψήφων προτίμησης που δόθηκαν στους υποψήφιους δημοτικούς ή κοινοτικούς συμβούλους, στους υποψήφιους τοπικούς συμβούλους, στους υποψήφιους συμβούλους των δημοτικών διαμερισμάτων και στους υποψήφιους Παρέδρους κάθε συνδυασμού ως εξής :

Η εφορευτική επιτροπή τηρεί άλλο ειδικό βιβλίο διαλογής ψήφων προτίμησης υπέρ των υποψηφίων των συνδυασμών, στο οποίο γράφονται κατά σειρά οι ανακηρυχθέντες συνδυασμοί του Δήμου ή της Κοινότητας. Αμέσως δε κάτω από κάθε συνδυασμό γράφονται τα επώνυμα και ονόματα όλων των υποψηφίων δημοτικών ή κοινοτικών συμβούλων του συνδυασμού με πρώτο επώνυμο και όνομα του υποψήφιου Δήμαρχου ή Προέδρου Κοινότητας.

Για τους Δήμους που εκλέγουν Τοπικά Συμβούλια γράφεται το όνομα του δημοτικού διαμερίσματος (πρώην Δήμου ή Κοινότητας που καταργήθηκε) και κάτω από κάθε

διαμέρισμα τα επώνυμα και τα κύρια ονόματα των υποψήφιων τοπικών συμβούλων του δημοτικού αυτού διαμερίσματος.

Στην συνέχεια για τους μεγάλους Δήμους που εκλέγουν Συμβούλια Δημοτικών Διαμερισμάτων, γράφεται το όνομα του δημοτικού διαμερίσματος και κάτω από κάθε διαμέρισμα τα επώνυμα και ονόματα των υποψήφιων συμβούλων του δημοτικού αυτού διαμερίσματος. Για τις Κοινότητες που εκλέγουν Παρέδρους, γράφονται τα ονόματα των κοινοτικών διαμερισμάτων που εκλέγουν Πάρεδρο και στην συνέχεια από κάτω τα επώνυμα και ονόματα των υποψήφιων Παρέδρων.

Απέναντι στο επώνυμο και όνομα κάθε υποψήφιου (δημοτικού ή κοινοτικού συμβούλου, τοπικού συμβούλου, σύμβουλου δημοτικού διαμερίσματος και Παρέδρου) του συνδυασμού και σε κάθε τετραγωνίδιο του πίνακα σε οριζόντια γραμμή, σημειώνεται ο αριθμός του ψηφοδελτίου με το οποίο πήρε ο υποψήφιος σταυρό προτίμησης και καταμετρούνται οι σταυροί.

Το αποτέλεσμα της καταμέτρησης των σταυρών προτίμησης ανακοινώνεται κατά τον ίδιο τρόπο, όπως και το αποτέλεσμα για τους συνδυασμούς αμέσως μετά την καταμέτρηση στον αρμόδιο Νομάρχη.

Μετά το τέλος της διαλογής των ψηφοδελτίων, κατά συνδυασμούς και σταυρούς προτίμησης για κάθε εκλογή κλείνονται οι δυο πίνακες, στα αντίστοιχα βιβλία διαλογής, με πράξη που συντάσσεται σ' αυτά και υπογράφεται από τον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής, τα λοιπά μέλη αυτής και τους υποψήφιους ή τους αντιπρόσωπους των συνδυασμών. Στην πράξη που συντάσσεται στο τέλος του πίνακα των

συνδυασμών, αναφέρεται το άθροισμα των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε κάθε συνδυασμός.

Στην πράξη που συντάσσεται στο τέλος του πίνακα των υποψηφίων των συνδυασμών εκλογής, αναφέρεται το άθροισμα των σταυρών προτίμησης που έλαβε κάθε υποψήφιος που περιλαμβάνεται στον συνδυασμό. Στην συνέχεια συντάσσεται από την εφορευτική επιτροπή άλλη πράξη που καταχωρίζεται στο βιβλίο των πρακτικών της εκλογής και υπογράφεται από όλα τα παραπάνω αναφερόμενα πρόσωπα. Στη πράξη αυτή αναφέρονται :

- Η ημέρα και η ώρα του τέλους της διαλογής
- Ο ολικός αριθμός των γραμμένων στους εκλογικούς καταλόγους του τμήματος εκλογέων
- Ο ολικός αριθμός των εκλογέων που ψήφισαν
- Ο ολικός αριθμός των φακέλων που βρέθηκαν στην κάλπη
- Ο αριθμός των ψηφοδελτίων που αναγνωρίστηκαν ως έγκυρα
- Ο αριθμός των άκυρων ψηφοδελτίων
- Ο αριθμός των λευκών ψηφοδελτίων
- Ο αριθμός των ψηφοδελτίων που προσβλήθηκαν ως άκυρα αλλά κηρύχθηκαν έγκυρα
- Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων (συμπεριλαμβανομένων και αυτών που κηρύχθηκαν έγκυρα κατά την αμέσως προηγούμενη περίπτωση) που έλαβε κάθε συνδυασμός
- Ο αριθμός των ψήφων (σταυρών) προτίμησης που έλαβε κάθε υποψήφιος δημοτικός ή κοινοτικός σύμβουλος,

τοπικός σύμβουλος, σύμβουλος δημοτικού διαμερίσματος και Πρόεδρος κάθε συνδυασμού.

Η πράξη αυτή διαβάζεται δημόσια και αντίγραφό της διαβιβάζεται αμέσως στον Νομάρχη και το Δήμαρχο ή τον Πρόεδρο της κοινότητας, στην περιφέρεια, των οποίων υπάγεται το εκλογικό τμήμα^{*26}.

Τέλος οι αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής πρέπει να υποβάλλουν στον αρμόδιο έφορο (Πρόεδρο Πρωτοδικών), έγγραφη αναφορά για κάθε αξιοσημείωτο γεγονός που τυχόν έλαβε χώρα κατά την εκλογή^{*27}.

5.12 ΕΚΛΟΓΗ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΜΑΤΑΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ

Εάν σε ένα Δήμο ή σε μια κοινότητα ή σ' ένα ή περισσότερα εκλογικά τμήματά τους, όπου έχουν υποβληθεί δηλώσεις συνδυασμών υποψηφίων, δεν γίνει ψηφοφορία στην προκαθορισμένη ημερομηνία για οποιοδήποτε λόγο, η ψηφοφορία θα γίνει την επόμενη Τετάρτη^{*28}.

5.13 ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΚΥΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ

Αν ακυρωθεί η εκλογή^{*29} για παράβαση του νόμου ή για οποιαδήποτε πλημμέλεια, επαναλαμβάνεται η ψηφοφορία

^{*26} Άρθρο 86 του Π.Δ. 92/1994

^{*27} Άρθρο 59 παρ. 3 του Π.Δ. 92/1994, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 παρ. 25 του Ν. 2623/1998

^{*28} Άρθρο 69 του Π.Δ. 410/1995

^{*29} Άρθρο 87 του Π.Δ. 410/1995

ανάμεσα στους ίδιους υποψήφιους που είχαν ανακηρυχθεί νόμιμα.

Η ακύρωση είναι ενδεχόμενο να αφορά ολόκληρη την εκλογή, είτε όλα, είτε ορισμένα εκλογικά τμήματα. Επαναληπτική εκλογή θα γίνει για εκείνες τις περιπτώσεις και στην ίδια έκταση που ακυρώθηκε το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας. Στην επαναληπτική αυτή εκλογή, δεν επιτρέπεται να πάρουν μέρος νέοι συνδυασμοί, ούτε να γίνουν μεταβολές στους συνδυασμούς που αρχικά έχουν ανακηρυχθεί.

Για την επαναληπτική εκλογή, ο Νομάρχης εκδίδει και δημοσιεύει, με τοιχοκόλληση, πρόγραμμα δέκα πέντε (15) τουλάχιστον ημέρες, πριν από την ημέρα που έχει οριστεί για την ψηφοφορία.

5.14 ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ ΠΟΥ ΘΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΟΥΝ, ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ – ΑΚΥΡΩΤΗΤΑ ΑΥΤΩΝ

Από τις διατάξεις του Συντάγματος, του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα και της νομοθεσίας που αφορά την εκλογή βουλευτών, αλλά και από σχετικές αποφάσεις αρμόδιων δικαστηρίων, συνάγεται ότι στην κρίση των ενστάσεων κατά του κύρους των ψηφοδελτίων, επιβάλλεται να αποφεύγεται κάθε υπερβολή.

Συγκεκριμένα, οι διατάξεις που προβλέπουν τις ακυρώτητες κατά την ψηφοφορία, θα πρέπει να εφαρμόζονται μόνο στις περιπτώσεις εκείνες, όπου σαφώς προκύπτουν ελαττώματα που μπορούν βάσιμα να θεωρηθούν ότι οδηγούν στην παραβίαση του απόρρητου της ψηφοφορίας, είτε τούτο

οφείλεται σε πρόθεση, είτε σε μεγάλης σοβαρότητας παραβάσεως του νόμου, ο οποίος ορίζει τέτοια συνέπεια (ακυρότητα).

Μικρής σημασίας διαφορές των ψηφοδελτίων, που δεν οφείλονται ούτε αποβλέπουν σε παγίδευση ή δέσμευση των ψηφοφόρων, αλλά προέρχονται από συνήθεις τυπογραφικές αβλεψείες, καθ'ώς και ασήμαντες διαφορές στις διαστάσεις (για τις οποίες διαστάσεις πρόβλεψε η σχετική απόφαση με τη λέξη «περίπου») που είναι αναπόφευκτες άλλωστε κατά την κοπή των φύλλων του χαρτιού από τα οποία (ψηφοδέλτια) κατασκευάζονται, ή απλές παραλλαγές της απόχρωσης ή της ποιότητας του χαρτιού, ή επουσιώδη ελαττώματα στην κοπή των πλευρών, ή στίγματα, ή ξέσματα που προξενήθηκαν κατά την εκτύπωση του μεγάλου όγκου των ψηφοδελτίων, δεν είναι σωστό να αποτελούν λόγο ακύρωσης από τις εφορευτικές επιτροπές αφού, άλλωστε οι επιτροπές αυτές δεν επιλύουν οριστικά τις τυχόν αμφισβητήσεις που μπορούν να προκύψουν, για τις οποίες όπως προαναφέρθηκε, η τελική κρίση ανήκει στα αρμόδια δικαστήρια, στα οποία μπορεί να προσφύγει κάθε ένας που έχει έννομο συμφέρον.

Αν ένα ψηφοδέλτιο περιέχει περισσότερους από τους επιτρεπόμενους κατά περίπτωση, σταυρούς προτίμησης θεωρείται έγκυρο, μετράει δηλαδή αυτό το ψηφοδέλτιο υπέρ του συνδυασμού για τον οποίο δόθηκε, δεν λαμβάνεται όμως υπόψη κανένας σταυρός προτίμησης. Επίσης, έγκυρο είναι το ψηφοδέλτιο αν σ' αυτό έχει σημειωθεί σταυρός προτίμησης υπέρ του υποψήφιου δήμαρχου ή προέδρου Κοινότητας. Ο πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής μονογράφει κάθε έγκυρο

ψηφοδέλτιο, καθώς και κάθε σημείο που έχει τεθεί σταυρός προτίμησης.

Στην περίπτωση που στο ψηφοδέλτιο δεν σημειώνεται σταυρός προτίμησης, πάλι ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής θα πρέπει να αναγράφει (ουδείς σταυρός) προς αποφυγή και πάλι της δυνατότητας προσθήκης αυτού (σταυρού), εκ των υστέρων.

Επίσης κρίνουμε σκόπιμο να σημειώσουμε και ένα άλλο σχετικό θέμα με τα ψηφοδέλτια και συγκεκριμένα το θέμα της τυχόν μη έγκαιρης προώθησης αυτών στα εκλογικά τμήματα μέσω των Δημάρχων ή προέδρων Κοινοτήτων^{*30}. Αν για οποιονδήποτε λόγο, δεν καταστεί δυνατή η προώθηση στα εκλογικά τμήματα των ψηφοδελτίων μέσω των οικείων Δημάρχων ή προέδρων Κοινοτήτων, είναι επιτρεπτή η διάθεση στους εκλογείς των ψηφοδελτίων από τους συνδυασμούς δια της εφορευτικής επιτροπής, στην οποία και θα παραδώσουν τα ψηφοδέλτιά τους (αυτό έχει δεχθεί παλαιότερα το Εκλογοδικείο με την υπ' αριθμό 39 του έτους 1958 απόφασή του).

Τέλος, στην επαναληπτική^{*31} χρησιμοποιούνται τα ίδια ψηφοδέλτια που τυπώθηκαν για την αρχική ψηφοφορία της για τους λόγους που αναφέρονται στην ίδια παραπάνω παράγραφο. Εννοείται ότι στην ψηφοφορία αυτή, (την επαναληπτική), ο εκλογέας δεν θα σημειώνει σταυρό προτίμησης σε υποψήφιο

^{*30} Άρθρο 63 του Δ.Κ.Κ.

^{*31} Άρθρο 76 του Δ.Κ.Κ.

δημοτικό σύμβουλο, αφού η επαναληπτική αυτή ψηφοφορία γίνεται ανάμεσα μόνο στους υποψήφιους Δημάρχους των δυο συνδυασμών που έλαβαν τους περισσότερους ψήφους στην αρχική ψηφοφορία. Σε περίπτωση όμως που σε ψηφοδέλτια επαναληπτικής ψηφοφορίας σημειωθεί σταυρός προτίμησης, πράγμα που κυρίως μπορεί να οφείλεται σε άγνοια του εκλογέα, το γεγονός αυτό δεν συνεπάγεται ακυρότητα του ψηφοδελτίου και το ψηφοδέλτιο αυτό θα υπολογίζεται υπέρ του υποψήφιου δημάρχου^{*32}, υπέρ του οποίου δίνεται.

5.15 ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΝΟΜΟΥ Ή ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΑ ΕΚΛΟΓΗΣ

Ι. Έκταση ελέγχου των πλημμελειών της εκλογής

Η αμφισβήτηση του εκλογικού αποτελέσματος^{*33} για παράβαση του νόμου ή για πλημμέλεια της εκλογής αποτελεί εκδήλωση της γενικής αρχής του εκλογικού διακίου, κατά την οποία, στο εκλογιδικείο υπάγεται η κρίση περί το κύρος της εκλογής. Η διαφορετικά, ο νόμος αναθέτει στο εκλογιδικείο την τελευταία λέξη, για κάθε ζήτημα που αφορά στο κύρος των εκλογών^{*34}. Υπέρ αυτής της ευρύτατης έννοιας της παράβασης του νόμου ήταν πάγια η θεωρία και η νομολογία, από το 1911^{*35}.

^{*32} Άρθρο 64 παρ. 5 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 410/1995)

^{*33} Βλ. Σοϊλεντάκη Π. Νικολάου, Νομαρχιακές και Δημοτικές Εκλογικές Διαφορές, 1997, σελ. 102-106 και 11-112

^{*34} Α.Θ. Ράϊκου, Δικονομικόν Εκλογικόν Δίκαιον, 1982, σελ. 101, 114, 125, 128

^{*35} Βλ. Α.Θ. Ράϊκου, ανωτ., σελ. 88

Κατά τη νομολογία, το δικαστήριο δικαιούται να ελέγξει παρεμπιπτόντως τη νομιμότητα του διατάγματος προκηρύξεως των εκλογών, μόνον ως προς τα στοιχεία της εξωτερικής νομιμότητας. Κατά τη μειοψηφία, το διάταγμα προκηρύξεως των εκλογών είναι πράξη κυβερνητική και διαφεύγει εντελώς τον δικαστικό έλεγχο. Η άποψη αυτή επικρίνεται^{*36}, διότι ο νόμος αναθέτει στα Δικαστήρια και την κρίση των ενστάσεων, που αφορούν στο κύρος οποιασδήποτε πράξεως της εκτελεστικής εξουσίας συναφούς με την εκλογή. Συνεπώς, κατά τη γνώμη αυτή, το δικαστήριο μπορεί να κρίνει το κύρος του διατάγματος προκηρύξεως των εκλογών από κάθε άποψη. Η εξουσία των διοικητικών δικαστηρίων ως εκλογοδικείων εκτείνεται από τον παρεμπιπτόντα έλεγχο της συνταγματικότητας του εκλογικού νόμου και τον έλεγχο του κύρους των προπαρασκευαστικών πράξεων της εκλογής, μέχρι και την ανακήρυξη των επιτυχόντων και επιλαχόντων συνδυασμών, των τακτικών και αναπληρωματικών συμβούλων.

Εξ άλλου, κατά την ΑΕΔ 21/1994 (ΔιΔίκ. 6, 348), οι βουλευτικές εκλογές του Οκτωβρίου 1993 στηρίχτηκαν σε αντισυνταγματικό διάταγμα, διότι ο καθορισμός των βουλευτικών εδρών έγινε βάσει της απογραφής του 1981 και όχι βάσει της νεωτέρας απογραφής του 1991. Παρά ταύτα, κατά την κρατήσασα άποψη δεν μπορούσε το ΑΕΔ να ακυρώσει την ανακήρυξη των επιτυχόντων και να προβεί σε νέα ανακήρυξη, διότι κάτι τέτοιο θα προϋπέθετε άσκηση κανονιστικής αρμοδιότητας εκ μέρους του δικαστηρίου και

³⁶ Α. Θ. Ράϊκου, Ο έλεγχος του κύρους των βουλευτικών εκλογών και ευρωεκλογών Δ' Συμπλήρωμα, 1993, σελ. 14

κατά συνέπεια παραβίαση της αρχής της διακρίσεως των λειτουργειών.

Η παράβαση του νόμου ή η πλημμέλεια της εκλογής δεν επιφέρει αυτή και μόνη την ακύρωση της εκλογής, αλλά μόνον όταν και στο μέτρο που καθιστά αμφίβολο το αποτέλεσμα της^{*37}. Και τούτο, διότι το δίκαιο ενδιαφέρεται για τις συνέπειες της παράβασης του νόμου ή της πλημμέλειας περί την εκλογή. Το γεγονός αυτό πρέπει να το επικαλείται και να το αποδεικνύει ο ενιστάμενος.

II. Πλημμέλεια εκλογής

A. Κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο

Η εκπρόθεσμη δημοσίευση του προγράμματος ψηφοφορίας, δεν αποτελεί παράβαση της εκλογικής νομοθεσίας, άν αποδεικνύεται ότι οι εκλογείς έλαβαν γνώση κατ' άλλο τρόπο για τον χρόνο και τον τόπο της ψηφοφορίας. Επίσης, η υπέρβαση αυτή καθ' εαυτή του ορισθέντος αριθμού εκλογέων για κάθε τμήμα δεν συνεπάγεται ακυρότητα της εκλογής στο συγκεκριμένο εκλογικό τμήμα^{*38}. Η χρησιμοποίηση φωτογραφίας ως εμβλήματος συνδυασμού συνιστά παράβαση νόμου.

B. Κατά την εκλογή

1) Πρίν, αλλά και κατά την ημέρα των εκλογών, οι δημόσιοι, δημοτικοί, κοινοτικοί υπάλληλοι και δικαστικοί και

^{*37} Α θ. Ρ ά ι κ ο υ, ανωτ., (Δ' Συμπλήρωμα), σελ. 192

^{*38} Α θ. Ρ ά ι κ ο υ, Δικονομικόν Εκλογικόν Δίκαιον, 1982, σελ. 109

εκκλησιαστικοί λειτουργοί απαγορεύονται εκ προθέσεως να ενεργούν υπέρ ή κατά κάποιου υποψηφίου ή κόμματος (συνδυασμού) διαφορετικά τιμωρούνται ποινικώς. Στην περίπτωση που διαπιστώνεται παραβίαση της ανωτέρω απαγορευτικής διατάξεως, για την στοιχειοθέτηση εκλογικού αδικήματος, απαιτείται η συνδρομή αιτιώδους συνάφειας, μεταξύ της πράξης ή παράλειψης του δημοσίου οργάνου και του συνολικού εκλογικού αποτελέσματος, με την έννοια ότι το τελευταίο θα ήταν διαφορετικό, άν δεν συνέβαιναν οι παραβάσεις αυτές.

Ο ισχυρισμός, ότι συγκεκριμένος δικαστικός αντιπρόσωπος είχε μετάσχει ενεργώς στην προεκλογική εκστρατεία ενός των αντιπάλων συνδυασμών, είναι αόριστος, εάν δεν διευκρινίζεται ποιές είναι οι συγκεκριμένες ενέργειες στις οποίες προέβη, μετά τον διορισμό του και σε ποιές δημόσιες εκδηλώσεις υπέρ του συγκεκριμένου συνδυασμού συμμετείχε.

2) Η μη προσέλευση του δικαστικού αντιπροσώπου, αυτή καθ' εαυτή, δεν επάγεται ακυρότητα, αφού δεν παρεμποδίζεται η διεξαγωγή της ψηφοφορίας, από τα μέλη της εφορευτικής επιτροπής, ούτε παρακωλύεται από την μη παρουσία των υποψηφίων ή των αντιπροσώπων τους.

Ο ισχυρισμός ότι ο δικαστικός αντιπρόσωπος απουσίασε επί 1½ ώρα για να ψηφίσει απορρίφθηκε ως αόριστος και αναπόδεικτος, διότι δεν προσδιορίζεται η συγκεκριμένη ώρα απουσίας, ούτε προκύπτει από άλλο έγγραφο, ούτε διατυπώθηκε στο οικείο πρακτικό κάποια παρατήρηση ή ένσταση.

3) Ο παράνομος διορισμός γραμματέως της εφορευτικής επιτροπής δεν θεωρείται λόγος ακυρώσεως της ψηφοφορίας, ούτε η παράβαση των διατάξεων που καθορίζουν τη διάρκεια της ψηφοφορίας^{*39}.

4) Επίσης, η μη σύνταξη ή η ατελής σύνταξη ή ακόμη και η απώλεια των πράξεων της εφορευτικής επιτροπής νομολογήθηκε ότι δεν επιφέρει ακύρωση της εκλογής, εκτός εάν προτείνεται συγκεκριμένως και αποδεικνύεται ότι το υπό της επιτροπής εμφανισθέν αποτέλεσμα είναι διαφορετικό του πραγματικού^{*40}.

5) Όταν η ψηφοφορία άρχισε μετά το μεσημέρι, και για το λόγο αυτό παρακωλύθηκε η συμμετοχή όλων όσων ήλθαν πρό μεσημβρίας και επειδή πίστευσαν ότι ματαιώθηκε η εκλογή αποχώρησαν, το γεγονός αυτό αποτελεί λόγο ακυρώσεως της εκλογής, εφ' όσον η διαφορά μεταξύ του αριθμού των εγγεγραμμένων και των ψηφισάντων είναι τέτοιος που καθιστά αμφίβολη την έκβαση της εκλογής^{*41}.

6) Η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος σε άλλο εκλογικό τμήμα και όχι σε αυτό που έχει ορισθεί από τη διοικητική αρχή δεν αποτελεί λόγο ακυρότητας.

7) Η μη κατασκευή ξεχωριστού χώρου σε κάθε εκλογικό τμήμα στο οποίο αποσύρεται ο εκλογέας, κρίθηκε ότι δεν αποτελεί λόγο ακυρώσεως.

^{*39} Α θ. Ρ ά ι κ ο υ, Ο έλεγχος του κύρους των εκλογών, Β' Συμπλήρωμα, 1983. Σελ. 161, του ίδιου, Δικονομικόν Εκλογικόν Δίκαιον, 1982, σελ. 467

^{*40} Του ίδιου, Ο έλεγχος, Β' Συμπλήρωμα, σελ. 163

^{*41} Βλ. του ίδιου, ανωτ.

Κατά την ορθότερη άποψη, το ανώτερω δεν διασφαλίζει την μυστικότητα της ψηφοφορίας και δημιουργείται μαχητό τεκμήριο για τον αθέμιτο επηρεασμό των εκλογέων^{*42}.

8) Η μη χορήγηση εντύπων ψηφοδελτίων – ή σε περίπτωση έλλειψης εντύπων ψηφοδελτίων, λευκών ψηφοδελτίων –, όλων των μετεχόντων συνδυασμών επιφέρει ακύρωση της εκλογής στο οικείο εκλογικό τμήμα. Η μη χορήγηση από την εφορευτική επιτροπή λευκών ψηφοδελτίων στους ψηφοφόρους, για να εκδηλώσουν την αποδοκιμασία τους και προς τους δύο συνδυασμούς κατά τις επαναληπτικές εκλογές, δημιουργεί ακυρότητα, εφ' όσον δημιουργείται αμφιβολία για το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας και δη, ότι θα ήταν διαφορετικό στην περίπτωση που θα εδίδοντο και λευκά ψηφοδέλτια.

9) Δεν παραβιάζεται η μυστικότητα, όταν οι ψηφοφόροι, λόγω ελλείψεως λευκών ψηφοδελτίων αναγκάστηκαν να ρίξουν κενούς φακέλλους, οι οποίοι ήταν δυνατόν να διακριθούν εύκολα από τη φανερή διαφορά πάχους σε σύγκριση με τους περιέχοντας ψηφοδέλτια φακέλλους.

10) Εκτιμάται, ότι η μη τήρηση υποδείξεως (εγκυκλίου) του Υπουργείου Εσωτερικών ή της Νομαρχίας, περί της αριθμήσεως πρώτα των ψηφοδελτίων των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών και μετά την καταχώρηση των σταυρών προτιμήσεως και την ανακοίνωση του σχετικού αποτελέσματος και αντί αυτής της σειράς γίνει πρώτα καταμέτρηση των ψηφοδελτίων και των σταυρών προτιμήσεως των δημοτικών

^{*42} Του ίδιου, Δικονομικόν Εκλογικόν Δίκαιον, 1982, σελ. 487

εκλογών και μετά των νομαρχιακών ή και αντιστρόφως, δεν επιφέρει ακυρότητα της διαδικασίας.

11) Κατά τον Δ.Κ.Κ., μετά τη δημοσίευση του αποτελέσματος της εκλογής, ο πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής ή ένα μέλος της παραδίδει στον πρόεδρο πρωτοδικών ή τον ειρηνιδίκη τα πρακτικά και τα λοιπά εκλογικά έγγραφα και τα δέματα των ψηφοδελτίων, τακτοποιημένα κατά συνδυασμούς και με τη σειρά αριθμήςεως τους καθώς και τους φακέλλους. Πρόκειται για τον εκλογικό σάκκο, όπως λέγεται στην πράξη. Η παραβίαση της ανωτέρω υποχρεώσεως, μπορεί να θεωρηθεί παράβαση του νόμου ή πλημμέλεια της εκλογής και να οδηγήσει στην ακύρωσή της, εάν ο ενιστάμενος προβάλλει ότι συγκεκριμένοι φάκελλοι ψηφοφορίας που δεν παρεδόθησαν είχαν διακριτικά γνωρίσματα που παραβίαζαν κατά τρόπο προφανή το απόρρητο της ψηφοφορίας. Ο σχετικός λόγος της ενστάσεως πρέπει να προβάλλεται κατά τρόπο συγκεκριμένο και να προσδιορίζονται οι σχετικοί φάκελλοι με την αναφορά στον αριθμό του ψηφοδελτίου και του εκλογικού τμήματος (Δ'ΕφΧαν 5/1995). Κατά τη νομολογία, μόνη η μη ανεύρεση κατά την αποσφράγιση των σάκκων των ως άκυρων κριθέντων ψηφοδελτίων, δεν αποδεικνύει ότι στα αντίστοιχα εκλογικά τμήματα συντελέθηκε παράβαση του νόμου ή πλημμέλειες. Επίσης, η μη αρίθμηση των άκυρων ψηφοδελτίων και η μη αναφορά του λόγου ακυρότητας αυτών δεν αποδεικνύει ότι συντελέστηκε παράβαση νόμου ή πλημμέλεια κατά την εκλογή. Επομένως, η μη παράδοση των φακέλλων μπορεί να οδηγήσει σε ακύρωση της εκλογής, εάν ο ενιστάμενος

προβάλλει με συγκεκριμένο τρόπο, ότι οι φάκελλοι είχαν διακριτικά γνωρίσματα που παραβίαζαν το απόρρητο της ψηφοφορίας, το δε δικαστήριο πείθεται περί τούτου, ενώ ο αριθμός των άκυρων φακέλλων, σε συσχετισμό με την διαφορά των ψήφων, δημιουργεί αμφιβολίες για το ότι το συνολικό αποτέλεσμα της ψηφοφορίας θα ήταν διαφορετικό.

12) Για να προβληθεί παραδεκτώς ο ισχυρισμός ότι ο φάκελλος απετέλεσε τη βάση νοθείας ολοκλήρου της εκλογής σε συγκεκριμένο εκλογικό τμήμα, με τη μέθοδο της αλυσίδας, πρέπει να προσδιορίζεται από τον ενιστάμενο, αν ο φάκελλος χρησιμοποιήθηκε από συγκεκριμένους εκλογείς και αν ασκήθηκε πράγματι ψυχολογική βία στην προτίμηση των ψηφοφόρων με τελική συνέπεια την αλλοίωση του σχετικού εκλογικού αποτελέσματος.

13) Ο ανοικτός φάκελλος δεν επιφέρει ακυρότητα του εντός αυτού ψηφοδελτίου.

14) Η μη σφράγιση του φακέλλου δεν θεωρείται λόγος επαγόμενος ακυρότητα του ψηφοδελτίου. Επίσης, εκτιμάται, ότι η παράλειψη μονογραφής του φακέλλου, ή αντί της μονογραφής του, ή σφράγισή του με την σφραγίδα – υπογραφή του δικαστικού αντιπροσώπου δεν επάγει ακυρότητα.

B. Ο αθέμιτος επηρεασμός των εκλογέων

Ενώ ο εκλογέας επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες στη διαμόρφωση της επιλογής του, το εκλογικό δίκαιο ενδιαφέρεται μόνο για τον αθέμιτο επηρεασμό του εκλογικού φρονήματος, ο οποίος μπορεί να αποτελέσει λόγο ακυρώσεως. Όποιος με ψευδείς ειδήσεις ή συκοφαντικές διαδόσεις,

αναφερόμενες στο πρόσωπο κάποιου υποψήφιου ή με άλλο τρόπο εξαπατά τον εκλογέα, είτε για να παραλείψει την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος, είτε για να αλλάξει το εκλογικό του φρόνημα, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών προβάλλεται και σχεδόν πάντοτε απορρίπτεται ως αναπόδεικτος.

Η νομολογία έχει ερμηνεύσει στενώς τις σχετικές διατάξεις και οι ενστάσεις έχουν απορριφθεί, όταν δεν καθορίζονται κατά οποιονδήποτε τρόπο οι επηρεασθέντες^{*43}. Αθέμιτος επηρεασμός των εκλογέων είναι αυτός που πραγματοποιείται με μέσα που αντιστρατεύονται ευθέως σε ρητές διατάξεις της ισχύουσας εκλογικής νομοθεσίας, και αυτός που πραγματοποιείται με μέσα, τα οποία αποδοκιμάζει η υγιής κοινωνική συνείδηση των ανθρώπων σε δεδομένο τόπο και χρόνο και τα οποία μπορούν να έχουν αποφασιστική σημασία για το τελικό αποτέλεσμα.

Πρέπει να προσδιορίζεται η αθέμιτη συμπεριφορά του προσώπου, ή όποια υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες και τα διατάγματα της κοινής πείρας, θα μπορούσε να επηρεάσει το φρόνημα των εκλογέων και υπό την προϋπόθεση, ότι η επιρροή αυτή έγινε σε τέτοια έκταση, ώστε δημιουργούνται αμφιβολίες ως προς το εάν το συνολικό εκλογικό αποτέλεσμα θα ήταν το ίδιο χωρίς την αθέμιτη συμπεριφορά. Ο λόγος περί αθέμιτου επηρεασμού του φρονήματος των εκλογέων αφορά σε κρίση περί πραγμάτων, που εκφεύγει του αναιρετικού ελέγχου.

^{*43} Α θ. Ρ ά ι κ ο υ, Δικονομικόν Εκλογικόν Δίκαιον, 1982, σελ. 488-491

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΕΞΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

6.1 ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Με το σύστημα εκλογής των δημοτικών και κοινοτικών αρχών^{*1} επιτυγχάνεται η ευρύτερη αναλογική εκπροσώπηση και η πολυφωνία μέσα στο δημοτικό και κοινοτικό συμβούλιο και δίνεται η δυνατότητα για την έκφραση όλων των απόψεων και τάσεων που επικρατούν στον κοινωνικό σχηματισμό, πράγμα απαραίτητο για την προώθηση του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ταυτόχρονα εξασφαλίζεται δυνατότητα άσκησης διοίκησης από το συνδυασμό που θα εκλέξει το Δήμαρχο ή τον πρόεδρο της Κοινότητας. Αυτό κρίνεται απαραίτητο για να μπορέσουν οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού να ανταπεξέλθουν στις αυξημένες απαιτήσεις του θεσμού. Η εκλογή των δημάρχων, των προέδρων Κοινοτήτων και των δημοτικών και κοινοτικών συμβούλων, γίνεται άμεσα από το λαό. Ειδικότερα, όσον αφορά τους Δήμους που προέρχονται από την συνένωση άλλων Ο.Τ.Α. οι οποίοι καταργούνται, καθιερώνεται και κατοχυρώνεται η αρχή της

^{*1} Άρθρα 71-77 του Δ.Κ.Κ. (π.Δ. 410/1995) όπως αυτά έχουν τροποποιηθεί και προσαρμοστεί με τα άρθρα 2, 3, 5 και 7 του ν. 2539/1997 και το άρθρο 9 του Ν. 2623/1998

ελάχιστης, της εγγυημένης αντιπροσώπευσης των καταργούμενων και συνενούμενων σε νέο Δήμο, Δήμων και Κοινοτήτων. Προς τούτο διευρύνεται αριθμητικά το δημοτικό συμβούλιο (το οποίο είναι το κατ' εξοχήν αντιπροσωπευτικό σώμα του Δήμου) με την προσαύξηση του αριθμού των μελών κάθε δημοτικού συμβουλίου, όπως αυτός προσδιορίζεται κατ' αναλογία του πληθυσμού του κατά μια μονάδα για κάθε ένα δημοτικό διαμέρισμα με πληθυσμό τριακόσιους (300) κατοίκους και άνω εκτός από το δημοτικό διαμέρισμα του οποίου ο οικισμός ορίζεται έδρα του Δήμου, εφόσον αυτό έχει πληθυσμό άνω των χιλίων (1.000) κατοίκων. Τις επιπλέον αυτές έδρες του δημοτικού συμβουλίου καταλαμβάνουν οι πρόεδροι των τοπικών συμβουλίων που συνιστώνται στα ανωτέρω δημοτικά διαμερίσματα⁴².

Στα πλαίσια αυτά, σε όλους γενικά τους Δήμους, είτε παρέμειναν χωρίς μεταβολή, είτε προέρχονται από συνένωση άλλων Ο.Τ.Α. επιτυχών συνδυασμός θεωρείται αυτός που συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων, δηλαδή το 50% συν ένα. Οι υπόλοιποι συνδυασμοί, αν πάρουν έστω και μια έδρα, είναι επιλαχόντες και θα αποτελέσουν την μειοψηφία του δημοτικού συμβουλίου. Στις Κοινότητες με πληθυσμό μέχρι πέντε χιλιάδες (5.000) κατοίκους επιτυχών συνδυασμός θεωρείται αυτός που συγκεντρώνει τουλάχιστον την σχετική πλειοψηφία και επιλαχόντες όσοι έλαβαν έστω και μια έδρα. Δήμαρχος ή

⁴² Άρθρο 3 παρ. 1 του Ν. 2539/1997

πρόεδρος της Κοινότητας εκλέγεται ο υποψήφιος του επιτυχόντος συνδυασμού. Για την εξαγωγή και δημοσίευση των αποτελεσμάτων της εκλογής, εφαρμογή έχουν οι διατάξεις του άρθρου 75 του Π.Δ. 410/1995.

Σύμφωνα με τον αριθμό των μελών των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων^{*3} έδρες που αναλογούν στα $\frac{3}{5}$ και στα $\frac{2}{5}$ των εδρών κάθε δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου έχουν αντίστοιχα ως εξής :

Στα 7μελή συμβούλια 5 και 2
Στα 9μελή συμβούλια 6 και 3
Στα 11μελή συμβούλια 7 και 4
Στα 13μέλη συμβούλια 8 και 5
Στα 15μελή συμβούλια 9 και 6
Στα 17μελή συμβούλια 11 και 6
Στα 19μελή συμβούλια 12 και 7
Στα 21μελή συμβούλια 13 και 8
Στα 23μελή συμβούλια 14 και 9
Στα 25μελή συμβούλια 15 και 10
Στα 27μελή συμβούλια 17 και 10
Στα 29μελή συμβούλια 18 και 11
Στα 31μελή συμβούλια 19 και 12
Στα 33μελή συμβούλια 20 και 13
Στα 35μελή συμβούλια 21 και 14
Στα 37μελή συμβούλια 23 και 14
Στα 39μελή συμβούλια 24 και 15
Στα 41μελή συμβούλια 25 και 16
Στα 43μελή συμβούλια 26 και 17
Στα 45μελή συμβούλια 27 και 18

^{*3} Άρθρα 39 και 40 του Π.Δ. 410/1995 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 παρ. 3 του Ν. 2539/1997

6.2 ΕΚΛΟΓΗ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

6.2.1 ΕΚΛΟΓΗ ΣΕ ΔΗΜΟΥΣ ΧΩΡΙΣ ΚΑΜΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ

6.2.1.1 Εκλογικό σύστημα

Για την εκλογή των δημοτικών αρχών (δημάρχων και δημοτικών συμβούλων) εφαρμόζεται*⁴ το εκλογικό σύστημα που ισχύει ήδη και έχει εφαρμοσθεί και στις εκλογές της 16ης Οκτωβρίου 1994.

Σύμφωνα με αυτό, ο επιτυχών συνδυασμός παίρνει τα τρία πέμπτα ($\frac{3}{5}$) του συνόλου των εδρών του δημοτικού συμβουλίου και τα δυο πέμπτα ($\frac{2}{5}$) κατανέμονται στους επιλαχόντες συνδυασμούς αναλογικά*⁵. Επιτυχών συνδυασμός θεωρείται ο συνδυασμός που συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων, δηλαδή το 50% συν ένα. Οι υπόλοιποι συνδυασμοί, αν πάρουν έστω και μια έδρα, είναι επιλαχόντες και αποτελούν την μειοψηφία του δημοτικού συμβουλίου. Συνδυασμός που δεν συγκεντρώνει αριθμό έγκυρων ψηφοδελτίων, όσο είναι το εκλογικό μέτρο, δεν παίρνει έδρα. Η αναλογική κατανομή των δυο πέμπτων ($\frac{2}{5}$) των εδρών στους επιλαχόντες συνδυασμούς γίνεται ως εξής :

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν σε όλα τα εκλογικά τμήματα του Δήμου όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές, εκτός από τον επιτυχόντα, διαιρείται με τον αριθμό των εδρών που αντιστοιχεί στα $\frac{2}{5}$ αυξημένο κατά μια μονάδα.

*⁴ Άρθρα 71 – 76 του Π.Δ. 410/1995 και 3 του Ν. 2539/1997

*⁵ Άρθρο 72 παρ. 3 του Π.Δ. 410/1995, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 3 του Ν. 2539/1997

Το πηλίκo που προκύπτει, παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το εκλογικό μέτρο.

Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται στην συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός παίρνει τόσες έδρες όσο το ακέραιο πηλίκo αυτής της διαίρεσης*⁶.

Δήμαχος εκλέγεται άμεσα από το λαό ο υποψήφιος Δήμαρχος του επιτυχόντος συνδυασμού.

6.2.1.2 Αναλογική κατανομή όλων των εδρών (60%)

Αν ο πρώτος συνδυασμός συγκεντρώσει ποσοστό έγκυρων ψηφοδελτίων πάνω από 60% η κατανομή όλων των εδρών του δημοτικού συμβουλίου γίνεται αναλογικά, ανάμεσα σε όλους τους συνδυασμούς που συμμετέχουν στις εκλογές, εφόσον βέβαια οι υπόλοιποι συνδυασμοί λάβουν το εκλογικό μέτρο.

Στην περίπτωση αυτή, ο επιτυχών συνδυασμός μπορεί να πάρει αριθμό εδρών που να ξεπερνά τα τρία πέμπτα ($\frac{3}{5}$) του όλου αριθμού τους, ανάλογα με την εκλογική του δύναμη*⁷.

6.2.1.3 Τακτικοί και αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι

Μετά την κατανομή των εδρών στον επιτυχόντα και στους επιλαχόντες συνδυασμούς, τακτικοί δημοτικοί σύμβουλοι εκλέγονται, από τους υποψήφιους καθενός συνδυασμού, κατά σειρά αυτοί που έλαβαν τους περισσότερους ψήφους προτίμησης.

*⁶ Άρθρο 72 παρ. 4 του Π.Δ. 410/1995

*⁷ Άρθρο 72 παρ. 2 και 5 του Π.Δ. 410/1995

Οι υποψήφιοι Δήμαρχοι των επιλαχόντων συνδυασμών θεωρούνται πρώτοι επιτυχόντες σύμβουλοι των συνδυασμών τους. Οι λοιποί υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι του επιτυχόντος και των επιλαχόντων συνδυασμών είναι αναπληρωματικοί των τακτικών συμβούλων τους, με τη σειρά των ψήφων προτίμησης^{*8}.

6.2.1.4 Επαναληπτική ψηφοφορία

Αν κανένας συνδυασμός δεν συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων, δηλαδή, το 50% συν ένα κατά την πρώτη ψηφοφορία, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή, ανάμεσα μόνο στους υποψήφιους Δημάρχους των δυο συνδυασμών που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους.

Επιτυχών θεωρείται ο υποψήφιος Δήμαρχος και ο συνδυασμός του, που συγκέντρωσε στην επαναληπτική ψηφοφορία την απόλυτη ψηφοφορία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων, δηλαδή το 50% συν ένα.

Αν στην αρχική ψηφοφορία ισοψηφίσουν στην πρώτη θέση δυο ή περισσότεροι συνδυασμοί, στην επαναληπτική ψηφοφορία θα πάρουν μέρος οι υποψήφιοι Δήμαρχοι όλων των συνδυασμών που ισοψήφισαν.

Αν στην αρχική ψηφοφορία ισοψηφίσουν στην δεύτερη θέση δυο ή περισσότεροι συνδυασμοί, στην επαναληπτική ψηφοφορία θα πάρουν μέρος ο υποψήφιος του πρώτου σε αριθμό έγκυρων ψηφοδελτίων συνδυασμού και οι υποψήφιοι

^{*8} Άρθρο 73 του Π.Δ. 410/1995

Δήμαρχοι των συνδυασμών που ισοψήφισαν στην δεύτερη θέση⁹. Στην επαναληπτική ψηφοφορία δεν σημειώνεται σταυρός προτίμησης σε κανέναν αφού η εκλογή γίνεται ανάμεσα στους υποψήφιους Δημάρχους μόνο.

6.2.1.5 Κατανομή εδρών μετά την επαναληπτική ψηφοφορία

Όταν γίνεται επαναληπτική ψηφοφορία οι έδρες των δημοτικών συμβουλίων κατανέμονται στους συνδυασμούς σε δυο φάσεις που λέγονται κατανομές :

Πρώτη κατανομή

Στην πρώτη (Α) κατανομή κατανέμονται οι μισές έδρες αναλογικά σε όλους τους συνδυασμούς, που πήραν μέρος στις εκλογές, με βάση τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδέλτιων που έλαβαν το εκλογικό μέτρο της Α' κατανομής. Το κλάσμα που προκύπτει στρογγυλοποιείται στην αμέσως μεγαλύτερη μονάδα.

Δεύτερη κατανομή

Στην δεύτερη (Β) κατανομή κατανέμονται οι υπόλοιπες έδρες μόνο ανάμεσα σε δυο συνδυασμούς από αυτούς που πήραν μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία.

Έδρες Α' κατανομής

Οι έδρες της Α' κατανομής κατανέμονται αναλογικά στους συνδυασμούς που συμμετέχουν στις εκλογές ως εξής :

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν σε όλα τα εκλογικά τμήματα του Δήμου όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές στην αρχική ψηφοφορία, διαιρείται

⁹ Άρθρο 76 του Π.Δ. 410/1995 όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 9 παρ. 6 του Ν. 2623/1998

με τον αριθμό των εδρών της Α' κατανομής αυξημένο κατά μια μονάδα. Το ηλίκο που προκύπτει, παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το εκλογικό μέτρο της Α' κατανομής. Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται με το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός παίρνει τόσες έδρες όσο είναι το ακέραιο ηλίκο αυτής της διαίρεσης.

Έδρες Β' κατανομής

Οι έδρες που αναλογούν στην Β' κατανομή κατανέμονται μόνο ανάμεσα σε δυο συνδυασμούς από αυτούς που πήραν μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία, δηλαδή στον πρώτο και στο δεύτερο ως εξής :

Αρχικά υπολογίζεται πόσες από τις έδρες της Β' κατανομής πρέπει να προσκυρωθούν στον πρώτο συνδυασμό, δηλαδή στον επιτυχόντα συνδυασμό, προκειμένου αυτός να λάβει συνολικά, συνυπολογιζομένων και των εδρών που του απονεμήθηκαν από την Α' κατά τα τρία πέμπτα ($\frac{3}{5}$) του όλου αριθμού των εδρών. Οι υπόλοιπες έδρες καταχωρούνται στο δεύτερο συνδυασμό που πήρε μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία. Αν παραστεί ανάγκη μπορεί να προσκυρωθούν και όλες οι έδρες της Β' κατανομής στον πρώτο (επιτυχόντα) συνδυασμό προκειμένου αυτός να λάβει τα ($\frac{3}{5}$) του συνόλου των εδρών και δεν γίνεται καμία μεταβολή στην απονομή των εδρών της Α' κατανομής*¹⁰.

*¹⁰ Άρθρο 76 παρ. 4 του π.Δ. 410/1995

6.2.1.6 Τακτικοί και αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι

Μετά την κατανομή των εδρών στον επιτυχόντα και στους επιλαχόντες συνδυασμούς, οι τακτικοί και οι αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι εκλέγονται με βάση την πρώτη ψηφοφορία σύμφωνα με τους σταυρούς προτίμησης που έλαβε καθένας στην ψηφοφορία αυτή^{*11}.

6.2.1.7 Δήμοι που προέρχονται από αναγνώριση Κοινότητας σε Δήμο με τον Ν. 2539/1997

Όλα όσα αναγράφονται ανωτέρω, για τους Δήμους χωρίς μεταβολή, εφαρμόζονται και για τους Δήμους, οι οποίοι προήλθαν από αναγνώριση Κοινότητας σε Δήμο με το Ν. 2539/1997, δεδομένου ότι σ' αυτούς δεν έχουν γίνει συνενώσεις άλλων Ο.Τ.Α. με συνέπεια να μην λειτουργούν τοπικά συμβούλια κ.λ.π.

6.2.2 ΕΚΛΟΓΗ ΣΕ ΔΗΜΟΥΣ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΕΝΩΣΗ Ο.Τ.Α.

6.2.2.1 Εκλογικό σύστημα

Και στους Δήμους που προέρχονται από συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων εφαρμόζεται το εκλογικό σύστημα που ισχύει ήδη και το οποίο εφαρμόζεται στους Δήμους στους οποίους δεν έχει γίνει καμία μεταβολή, με τις τροποποιήσεις και τις προσθήκες που επήλθαν με το Ν. 2539/1997. Αυτές οφείλονται στην σύσταση και τη λειτουργία των τοπικών συμβουλίων στους καταργούμενους Δήμους και Κοινότητες

^{*11} Άρθρο 72 παρ. 3, 73 και 76 παρ. 9 του Π.Δ. 410/1995 και του άρθρου 3 του Ν. 2539/1997

με τη συνένωσή τους, καθώς και στους προσαρτώμενους συνοικισμούς στους νέους Δήμους, δεδομένου ότι, οι πρόεδροι αυτών που έχουν πληθυσμό τριακόσιους (300) κατοίκους και άνω είναι και δημοτικοί σύμβουλοι*¹².

6.2.2.2 Κατανομή εδρών στους συνδυασμούς

Σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις και στους Δήμους που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α., ο επιτυχών συνδυασμός παίρνει τα $\frac{3}{5}$ του συνόλου των εδρών του δημοτικού συμβουλίου και τα υπόλοιπα $\frac{2}{5}$ κατανέμονται στους επιλαχόντες συνδυασμούς αναλογικά*¹³.

Επιτυχών συνδυασμός θεωρείται ο συνδυασμός που συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων σε ολόκληρη την περιφέρεια του Δήμου, δηλαδή το 50% συν ένα.

6.2.2.3 Επαναληπτική ψηφοφορία

Και στους Δήμους που προέρχονται από συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων, αν κανένας συνδυασμός δεν συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδέλτιων, δηλαδή το 50% συν ένα, κατά την αρχική πρώτη ψηφοφορία, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή ανάμεσα μόνο στους υποψήφιους Δημάρχους των δυο συνδυασμών που έλαβαν τους περισσότερους ψήφους.

*¹² Άρθρα 71 έως 76 του Π.Δ. 410/1995, όπως έχουν τροποποιηθεί και προσαρμοσθεί με τα άρθρα 2, 3 και 5 του Ν. 2539/1997 και το άρθρο 9 του Ν. 2623/1998

*¹³ Άρθρο 72 παρ. 3 του Π.Δ. 410/1995 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του Ν. 2539/199

Διευκρινίζεται ότι δεν γίνεται επαναληπτική ψηφοφορία για την εκλογή των μελών των τοπικών συμβουλίων και των προέδρων τους. Η επαναληπτική ψηφοφορία γίνεται για την ανάδειξη του επιτυχόντος συνδυασμού και του Δημάρχου του στο Δήμο. Επιτυχών θεωρείται ο υποψήφιος Δήμαρχος και ο συνδυασμός του που συγκέντρωσε στην επαναληπτική ψηφοφορία την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων, δηλαδή το 50% συν ένα.

Αν στην αρχική ψηφοφορία ισοψηφίσουν στην πρώτη θέση δυο ή περισσότεροι συνδυασμοί, στην επαναληπτική ψηφοφορία θα πάρουν μέρος οι υποψήφιοι Δήμαρχοι όλων των συνδυασμών όλων των συνδυασμών που ισοψήφισαν. Αν κατά την αρχική ψηφοφορία ισοψηφίσουν στην δεύτερη θέση δυο ή περισσότεροι συνδυασμοί, στην επαναληπτική ψηφοφορία θα πάρουν μέρος ο υποψήφιος του πρώτου σε αριθμό έγκυρων ψηφοδέλτιων συνδυασμού και οι υποψήφιοι Δήμαρχοι των συνδυασμών που ισοψήφισαν στην δεύτερη θέση^{*14}

Κατά την επαναληπτική ψηφοφορία χρησιμοποιούνται τα ίδια ψηφοδέλτια των συνδυασμών που χρησιμοποιήθηκαν κατά την αρχική (την πρώτη) ψηφοφορία, χωρίς την αναγραφή σε αυτά των υποψηφίων για τα τοπικά συμβούλια του Δήμου. Δηλαδή αναγράφονται σ' αυτά μόνο τα στοιχεία του γενικού ψηφοδέλτιου κάθε συνδυασμού. Στην επαναληπτική ψηφοφορία, δεν σημειώνεται σταυρός προτίμησης σε κανέναν γιατί η εκλογή γίνεται ανάμεσα μόνο στους υποψήφιους Δημάρχους.

^{*14} Άρθρο 76 του Π.Δ. 410/1995

6.2.2.4 Κατανομή εδρών μετά την επαναληπτική ψηφοφορία

Και στους Δήμους που προέρχονται από συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων όταν γίνεται επαναληπτική ψηφοφορία, οι έδρες των δημοτικών συμβουλίων κατανέμονται σε δυο φάσεις, δυο κατανομές.

Οι ανωτέρω κατανομές αφορούν το συνολικό αριθμό των εδρών που παίρνει ο κάθε ένας συνδυασμός από το σύνολο των εδρών του δημοτικού συμβουλίου και δεν αφορούν πρόσωπα των εκλεγομένων δημοτικών συμβούλων, ούτε την ιδιότητά τους δηλαδή, αν είναι πρόεδροι τοπικών συμβουλίωνάνω των τριακοσίων (300) κατοίκων, οι οποίοι είναι και δημοτικοί σύμβουλοι ή προέρχονται από το γενικό ψηφοδέλτιο των δημοτικών συμβούλων.

Πρωτή κατανομή

Στην πρώτη κατανομή (Α΄) κατανέμονται οι μισές έδρες του δημοτικού συμβουλίου. Το κλάσμα που προκύπτει στρογγυλοποιείται στην αμέσως μεγαλύτερη μονάδα. Η κατανομή γίνεται αναλογικά σε όλους τους συνδυασμούς που πήραν μέρος στις εκλογές, ανάλογα με τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε καθένας στην πρώτη ψηφοφορία, εφόσον βεβαίως έλαβαν το εκλογικό μέτρο της Α΄ κατανομής.

Δεύτερη κατανομή

Στη δεύτερη (Β΄) κατανομή, κατανέμονται οι υπόλοιπες έδρες μόνο ανάμεσα σε δυο συνδυασμούς από αυτούς που πήραν μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία, στον επιτυχόντα

συνδυασμό και τον επόμενο^{*15}.

Έδρες Α' κατανομής

Οι έδρες της Α' κατανομής διανέμονται αναλογικά στους συνδυασμούς που συμμετάχουν στις εκλογές ως εξής:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν σε όλα τα εκλογικά τμήματα του νέου Δήμου όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές στην αρχική ψηφοφορία, διαιρείται με τον αριθμό των εδρών αυξημένο κατά μια μονάδα. Το πηλίκο που προκύπτει, παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το εκλογικό μέτρο της Α' κατανομής. Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται με το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός παίρνει τόσες έδρες όσο είναι το ακέραιο πηλίκο αυτής της διαίρεσης.

Έδρες Β' κατανομής

Οι έδρες που αναλογούν στην Β' κατανομή κατανέμονται μόνο ανάμεσα σε δυο συνδυασμούς, από αυτούς που πήραν μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία, δηλαδή, στον πρώτο σε αριθμό έγκυρων ψηφοδελτίων, στον επιτυχόντα, και στο δεύτερο συνδυασμό ως εξής:

Αρχικά υπολογίζεται πόσες από τις έδρες Β' κατανομής πρέπει να προσκυρωθούν στον πρώτο συνδυασμό, δηλαδή στον επιτυχόντα, έτσι ώστε να λάβει συνολικά, μαζί με τις έδρες που του απονεμήθηκαν από την Α' κατανομή, τα $\frac{3}{5}$ του όλου αριθμού των εδρών. Όσες έδρες απομείνουν από την Β' κατανομή παραχωρούνται στον δεύτερο συνδυασμό που πήρε μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία^{*16}.

^{*15} Άρθρο 76 παρ. 2 του Π.Δ. 410/1995 όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 3 του Ν. 2539/1997

^{*16} Άρθρο 76 παρ. 4 του Π.Δ. 410/1995

Με βάση τον αριθμό των συμβουλίων οι έδρες που αναλογούν σε κάθε μια από τις δυο αυτές κατανομές έχουν ως εξής (πίνακας 6.1):

Πίνακας 6.1 ^{*17}		
Αριθμός μελών των Συμβουλίων	Κατανομή εδρών	
	Α' κατανομή	Β' κατανομή
Για τα 11μελή	6	5
Για τα 13μελή	7	6
Για τα 15μελή	8	7
Για τα 17μελή	9	8
Για τα 19μελή	10	9
Για τα 21μελή	11	10
Για τα 23μελή	12	11
Για τα 25μελή	13	12
Για τα 27μελή	14	13
Για τα 29μελή	15	14
Για τα 31μελή	16	15
Για τα 33μελή	17	16
Για τα 35μελή	18	17
Για τα 37μελή	19	18
Για τα 39μελή	20	19
Για τα 41μελή	21	20
Για τα 43μελή	22	21
Για τα 45μελή	23	22

6.2.2.5 Τακτικοί και αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι

Μετά την κατανομή των εδρών στον επιτυχόντα και στους επιλαχόντες συνδυασμούς, οι τακτικοί και οι αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι εκλέγονται με βάση την πρώτη ψηφοφορία και σύμφωνα με τους σταυρούς προτίμησης που έλαβε καθένας στην ψηφοφορία αυτή^{*18}.

^{*17} Άρθρο 76 παρ. 2 του Π.Δ. 410/1995 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 παρ. 5 του Ν. 2539/1997

^{*18} Άρθρο 72 παρ. 3, 73 και 76 παρ. 9 του Π.Δ. 410/1995 και του άρθρου 3 του Ν. 2539/1997

εφόσον κατά την επαναληπτική ψηφοφορία δεν σημειώνονται σταυροί προτίμησης γιατί η ψηφοφορία γίνεται μόνο μεταξύ των υποψηφίων Δημάρχων.

Όμως, μετά την κατανομή του συνολικού αριθμού των εδρών σε κάθε συνδυασμό, επιτυχόντα και επιλαχόντες και πριν ανακηρυχθούν οι τακτικοί και οι αναπληρωματικοί σύμβουλοι από το γενικό ψηφοδέλτιο κάθε συνδυασμού, κάθε συνδυασμός παίρνει πρώτα τόσες έδρες όσοι είναι οι πρόεδροι των τοπικών συμβουλίων [άνω των τριακοσίων (300) κατοίκων] τους οποίους εκλέγει^{*19}.

Οι υπόλοιπες έδρες που πρέπει να λάβει ο κάθε συνδυασμός για να συμπληρώσει τον αριθμό των εδρών που δικαιούται, παραχωρούνται σ' αυτόν από τον κατάλογο των εκλεγομένων του γενικού ψηφοδελτίου κάθε συνδυασμού (το οποίο ψηφίζεται από τους εκλογείς όλων των δημοτικών διαμερισμάτων του Δήμου άσχετα αν σ' αυτά έχουν συσταθεί ή όχι τοπικά συμβούλια) και κατά την σειρά της επιτυχίας τους.

Από το γενικό ψηφοδέλτιο εκλέγονται οι τακτικοί και οι αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι κάθε συνδυασμού, εκτός από τους προέδρους των πενταμελών και των επταμελών τοπικών συμβουλίων οι οποίοι είναι και μέλη του δημοτικού συμβουλίου, με τη σειρά της επιτυχίας τους, ανάλογα με τους σταυρούς προτίμησης που έλαβε κάθε ένας σε όλη την περιφέρεια του Δήμου.

^{*19} Άρθρο 5 του Ν. 2539/1997

6.3 ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

6.3.1 ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ – ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΔΡΩΝ

Στις εκλογές των τοπικών συμβουλίων, σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα η κατανομή των εδρών γίνεται αναλογικά μεταξύ όλων των συνδυασμών που συμμετέχουν στις εκλογές και έχουν υποψήφιους για το τοπικό συμβούλιο του δημοτικού διαμερίσματος άσχετα αν στην εκλογική περιφέρεια του Δήμου ανήκουν στον επιτυχόντα ή στους επιλαχόντες συνδυασμούς.

Η κατανομή των εδρών για το τοπικό συμβούλιο σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα δεν γίνεται με το ίδιο σύστημα που γίνεται η κατανομή των εδρών στους συνδυασμούς σε όλη την εκλογική περιφέρεια του Δήμου και κατά την οποία ο επιτυχών συνδυασμός παίρνει τα τρία πέμπτα ($\frac{3}{5}$) του συνόλου των εδρών του δημοτικού συμβουλίου και τα δυο πέμπτα ($\frac{2}{5}$) αυτών κατανέμονται στους επιλαχόντες συνδυασμούς αναλογικά, δηλαδή ανάλογα με τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε καθένας από αυτούς.

Η αναλογική κατανομή των εδρών του τοπικού συμβουλίου σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα γίνεται ως εξής:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν σε όλο το δημοτικό διαμέρισμα, όλοι μαζί οι συνδυασμοί, που συμμετέχουν στις εκλογές και έχουν υποψήφιους για το τοπικό συμβούλιο του δημοτικού διαμερίσματος διαιρείται με τον αριθμό των εδρών του τοπικού συμβουλίου, αυξημένο κατά μια μονάδα. Το πηλίκο που προκύπτει αποτελεί το εκλογικό μέτρο. Το κλάσμα που τυχόν προκύπτει παραλείπεται.

Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδέλτιων που έλαβε κάθε συνδυασμός στο δημοτικό διαμέρισμα διαιρείται στη συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός παίρνει τόσες έδρες όσο είναι το ακέραιο πηλίκο αυτής της διαίρεσης. Συνδυασμός που δεν συγκεντρώνει το εκλογικό μέτρο, δεν παίρνει έδρα.

Αν οι έδρες που παίρνουν οι συνδυασμοί με την προηγούμενη διαδικασία είναι λιγότερες από τις προς διάθεση, οι έδρες που απομένουν διανέμονται ανά μία μεταξύ όλων αυτών των συνδυασμών ανάλογα με τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα που έχουν.

Αν οι συνδυασμοί αυτοί ή μερικοί από αυτούς έχουν ίσο αριθμό αχρησιμοποίητων υπολοίπων γίνεται κλήρωση. Αν και μετά την διανομή των εδρών με βάση τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα παραμένουν αδιάθετες έδρες, αυτές κατανέμονται ανά μία, ανάλογα με τον συνολικό αριθμό των έγκυρων ψηφοδέλτιων που έλαβε κάθε συνδυασμός.

6.3.2 ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Τακτικοί σύμβουλοι του τοπικού συμβουλίου εκλέγονται από τους υποψήφιους κάθε συνδυασμού κατά σειρά, αυτοί που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους προτίμησης. Οι υποψήφιοι των συνδυασμών είναι αναπληρωματικοί των τακτικών συμβούλων του τοπικού συμβουλίου, με τη σειρά των ψήφων προτίμησης. Αν οι υποψήφιοι του ίδιου συνδυασμού ισοψηφίσουν το πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση.

Αν έχουν ανακηρυχθεί δυο μόνο συνδυασμοί για το τοπικό συμβούλιο του δημοτικού διαμερίσματος και

ισοψηφίσουν, το πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του πλειοψηφούντος συνδυασμού. Οι έδρες των συμβούλων στην περίπτωση αυτή κατανέμονται στον πλειοψηφούντα και τον επιλαχόντα συνδυασμό ως εξής: Στα επταμελή τοπικά συμβούλια 4 και 3, στα πενταμελή 3 και 2 και στα τριμελή τοπικά συμβούλια 2 και 1.

Αν ισοψηφίσουν περισσότεροι από δυο συνδυασμοί το πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση. Ο πρώτος συνδυασμός, στα επταμελή τοπικά συμβούλια, εκλέγει τον πρόεδρο του τοπικού συμβουλίου^{*20} και δυο ακόμη τοπικούς συμβούλους, ο δεύτερος συνδυασμός εκλέγει δυο τοπικούς σύμβουλους και ο τρίτος συνδυασμός εκλέγει δυο τοπικούς σύμβουλους.

Στα πενταμελή τοπικά συμβούλια εκλέγουν, αντιστοίχα, ο πρώτος συνδυασμός τον πρόεδρο, και έναν τοπικό σύμβουλο, ο δεύτερος δυο τοπικούς συμβούλους και ο τρίτος συνδυασμός έναν τοπικό σύμβουλο.

Στα τριμελή τοπικά συμβούλια ο πρώτος συνδυασμός εκλέγει τον πρόεδρο και οι άλλοι δυο συνδυασμοί από ένα τοπικό σύμβουλο^{*21}.

^{*20} Άρθρο 5 παρ. 16 του Ν. 2539/1997

^{*21} Άρθρο 5 παρ. 12, 13 και 14 του Ν. 2539/1997

6.3.3 ΕΚΛΟΓΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ – ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΠΕΝΤΑΜΕΛΩΝ ΚΑΙ ΕΠΤΑΜΕΛΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

Πρόεδρος του τοπικού συμβουλίου του δημοτικού διαμερίσματος, στα επταμελή και πενταμελή τοπικά συμβούλια, είναι ο υποψήφιος σύμβουλος του πλειοψηφήσαντος συνδυασμού στο δημοτικό διαμέρισμα, ο οποίος έχει λάβει τις περισσότερες ψήφους προτίμησης και σε περίπτωση ισοψηφίας, αυτός που είναι πρώτος στην απόφαση της ανακήρυξης, εφόσον ο συνδυασμός αυτός διαθέτει ανάλογη έδρα στο δημοτικό συμβούλιο.

Συνεπώς, για την εκλογή του προέδρου του τοπικού συμβουλίου, για τα επταμελή και πενταμελή τοπικά συμβούλια, δεν αρκεί μόνο το ότι ο συνδυασμός του έχει πλειοψηφήσει στο δημοτικό διαμέρισμα, αλλά συγχρόνως είναι απαραίτητο ο συνδυασμός να έχει δικαίωμα και δυνατότητα να καταλάβει την αντίστοιχη έδρα στο δημοτικό συμβούλιο^{*22}, δεδομένου ότι ο πρόεδρος στα επταμελή και πενταμελή τοπικά συμβούλια είναι συγχρόνως και δημοτικός σύμβουλος.

Αν ένας συνδυασμός πλειοψηφήσει σε επταμελές ή πενταμελές τοπικό συμβούλιο και ο ίδιος συνδυασμός εκλέξει μόνο μια έδρα στο δημοτικό συμβούλιο, σ' αυτό το συνδυασμό δεν προσκυρώνεται η έδρα του προέδρου του τοπικού συμβουλίου και αν έχει πλειοψηφήσει στο τοπικό συμβούλιο, γιατί ο συνδυασμός αυτός δεν διαθέτει ανάλογη έδρα στο δημοτικό συμβούλιο, εφόσον την μοναδική έδρα του

^{*22} Άρθρο 76 του Π.Δ. 410/1995 και άρθρο 3 παρ. 6 του Ν. 2539/1997

συνδυασμού στο δημοτικό συμβούλιο την παίρνει ο υποψήφιος Δήμαρχος του συνδυασμού κατά ρητή επιταγή του Νόμου^{*23}.

Αν ένας συνδυασμός δεν διαθέτει ανάλογη έδρα στο δημοτικό συμβούλιο, τότε δεν μπορεί να εκλέξει πρόεδρο σε τοπικό συμβούλιο πενταμελές ή επταμελές, αφού οι πρόεδροι αυτοί είναι και μέλη του δημοτικού συμβουλίου. Αν και ο δεύτερος σε εκλογική δύναμη στο δημοτικό διαμέρισμα συνδυασμός δεν διαθέτει την ανάλογη έδρα στο δημοτικό συμβούλιο, πρόεδρος του τοπικού συμβουλίου είναι ο υποψήφιος σύμβουλος του τρίτου σε εκλογική δύναμη συνδυασμού στο δημοτικό διαμέρισμα, με την προϋπόθεση ότι ο συνδυασμός αυτός διαθέτει ανάλογη έδρα στο δημοτικό συμβούλιο και ούτω καθ' εξής:

Αν ένας συνδυασμός πλειοψηφήσει σε αριθμό δημοτικών διαμερισμάτων μεγαλύτερο από τον αριθμό των εδρών που δικαιούται στο δημοτικό συμβούλιο, μη υπολογιζομένης της έδρας που καταλαμβάνει ο υποψήφιος Δήμαρχος, ο συνδυασμός αυτός εκλέγει προέδρους τοπικών συμβουλίων, κατά σειρά σε εκείνα τα δημοτικά διαμερίσματα, στα οποία έχει λάβει το μεγαλύτερο ποσοστό ψήφων, εφόσον δεν έχει εκλεγεί πρόεδρος από άλλο συνδυασμό. Η κατανομή των εδρών γίνεται ανά συνδυασμό. Προηγείται ο συνδυασμός που έχει λάβει τις περισσότερες έδρες και σε περίπτωση που δυο συνδυασμοί λαμβάνουν ίσο αριθμό εδρών, προηγείται ο συνδυασμός που έχει λάβει στο δημοτικό διαμέρισμα το μεγαλύτερο αριθμό έγκυρων ψηφοδέλτιων και σε περίπτωση ισοψηφίας ενεργείται κλήρωση.

^{*23} Άρθρο 73 παρ. 1 του Π.Δ. 410/1995 και άρθρο 5 παρ. 16 του Ν. 2539/1997

Σύμφωνα με τις ανωτέρω, αν ένας συνδυασμός έχει π.χ. την πλειοψηφία σε δυο δημοτικά διαμερίσματα θα εκλέξει και στα δυο τοπικά συμβούλια πρόεδρο μόνο εφόσον διαθέτει και στο δημοτικό συμβούλιο ανάλογες έδρες. Και γι' αυτό απαιτείται να έχει πάρει στο δημοτικό συμβούλιο τρεις (3) έδρες, από τις οποίες θα καταλάβει την μια ο υποψήφιος Δήμαρχος και τις άλλες δυο θα καταλάβουν οι πρόεδροι των τοπικών συμβουλίων, στα οποία έχει πλειοψηφήσει ο συνδυασμός αυτός.

Αν ο ίδιος συνδυασμός, που έχει την πλειοψηφία σε δυο δημοτικά διαμερίσματα διαθέτει στο δημοτικό συμβούλιο μόνο δυο (2) έδρες, τότε, τη μια έδρα στο δημοτικό συμβούλιο παίρνει ο υποψήφιος Δήμαρχος του συνδυασμού και την άλλη έδρα παίρνει ένας πρόεδρος τοπικού συμβουλίου από τα δυο δημοτικά διαμερίσματα, στα οποία έχει πλειοψηφήσει ο συνδυασμός. Συγκεκριμένα, ο πλειοψηφήσας στο δημοτικό διαμέρισμα εκείνο στο οποίο ο συνδυασμός έχει λάβει το μεγαλύτερο ποσοστό ψήφων θα εκλεγεί πρόεδρος του τοπικού συμβουλίου.

6.3.4 ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΤΡΙΜΕΛΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

Ενώ η εκλογή του προέδρου στα επταμελή και στα πενταμελή τοπικά συμβούλια είναι συνηφασμένη με τις έδρες που λαμβάνει κάθε συνδυασμός στο δημοτικό συμβούλιο και εξαρτάται από το αν ο συνδυασμός που πλειοψηφεί στο δημοτικό διαμέρισμα έχει διαθέσιμες ανάλογες έδρες στο δημοτικό συμβούλιο, η εκλογή του προέδρου στα τριμελή τοπικά συμβούλια δεν συσχετίζεται καθόλου με το εκλογικό

σύστημα που ισχυρεί για την εκλογή των μελών του δημοτικού συμβουλίου και δεν απαιτείται καμία προϋπόθεση για την εκλογή του προέδρου στα τριμελή τοπικά συμβούλια.

Έτσι, ο πρόεδρος^{*24} του τοπικού συμβουλίου του δημοτικού διαμερίσματος στα τριμελή τοπικά συμβούλια (μέχρι και 299 κατοίκους), είναι ο υποψήφιος σύμβουλος του πλειοψηφήσαντος συνδυασμού στο δημοτικό διαμέρισμα, που έχει λάβει τις περισσότερες ψήφους προτίμησης (σταυρούς) και σε περίπτωση ισοψηφίας αυτός που είναι πρώτος στην απόφαση ανακήρυξης.

Οι πρόεδροι των πενταμελών και επταμελών τοπικών συμβουλίων είναι και δημοτικοί σύμβουλοι, ενώ οι πρόεδροι των τριμελών τοπικών συμβουλίων είναι και δημαρχιακοί Πάρεδροι. Αυτοί εκπροσωπούν τα τοπικά συμβούλια.

6.4 ΕΚΛΟΓΗ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ

Βάση για την εκλογή των συμβούλων των δημοτικών διαμερισμάτων^{*25}, θα αποτελέσει το αποτέλεσμα των εκλογών των δημοτικών αρχών (δημάρχου και δημοτικών συμβούλων) στους αντίστοιχους Δήμους.

Δηλαδή, ο συνδυασμός του επιτυχόντος δημάρχου στις δημοτικές εκλογές θα εκλέξει τα $\frac{3}{5}$ των συμβούλων σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα του αντίστοιχου Δήμου. Τα υπόλοιπα $\frac{2}{5}$ των συμβούλων σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα θα εκλεγούν ανάμεσα στους επιλαχόντες, σύμφωνα πάλι με την εκλογική

^{*24} Άρθρο 5 παρ. 16 του Ν. 2539/1997

^{*25} Άρθρο 141 του Π.Δ. 410/1995, άρθρο 71, 72 του Π.Δ. 410/1995

τους δύναμη στις εκλογές των δημοτικών αρχών στο σύνολο των εκλογικών τμημάτων του Δήμου.

Ο αριθμός των εδρών συμβούλων δημοτικών διαμερισμάτων, είναι ο ίδιος σε όλα τα διαμερίσματα του Δήμου.

Σύμβουλοι των δημοτικών διαμερισμάτων θα εκλεγούν εκείνοι οι υποψήφιοι καθενός από τους συνδυασμούς των υποψηφίων δημάρχων που θα λάβουν, κατά σειρά, τους περισσότερους ψήφους προτίμησης, μέχρι να συμπληρωθεί ο αριθμός των συμβούλων δημοτικών διαμερισμάτων που αναλογεί, σύμφωνα με τα παραπάνω, σε κάθε συνδυασμό. Οι υπόλοιποι είναι αναπληρωματικοί.

6.5 ΕΚΛΟΓΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΕΔΡΩΝ

6.5.1 ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Για την εκλογή των αρχών των κοινοτήτων (προέδρων και κοινοτικών συμβούλων)^{*26} στις Κοινότητες, που έχουν πληθυσμό 5.000 κατοίκους και κάτω, θεωρείται επιτυχών ο συνδυασμός που συγκέντρωσε τη σχετική πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδέλτιων, δηλαδή ο συνδυασμός που έλαβε τα περισσότερα έγκυρα ψηφοδέλτια από κάθε άλλον και επιλαχόντες όσοι έλαβαν έστω και μια έδρα.

Στην εφαρμογή των ανωτέρω δεν ασκεί καμία επίδραση το ότι ορισμένες Κοινότητες προέρχονται από συνένωση άλλων Κοινοτήτων ή προσάρτηση συνοικισμών, δεδομένου ότι

^{*26} Άρθρα 71 – 77 του Π.Δ. 410/1995 όπως έχουν τροποποιηθεί και προσαρμοσθεί με τα άρθρα 2, 3 και 7 του Ν. 2539/1997

για την εφαρμογή του εκλογικού συστήματος για όλες τις Κοινότητες λαμβάνεται υπόψη μόνον ο συνολικός πληθυσμός κάθε μιας.

Σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, ο επιτυχών συνδυασμός παίρνει τα τρία πέμπτα ($\frac{3}{5}$) του συνόλου των εδρών του κοινοτικού συμβουλίου και τα δυο πέμπτα ($\frac{2}{5}$) κατανέμονται στους επιλαχόντες συνδυασμούς αναλογικά^{*27}.

Η αναλογική κατανομή των δυο πέμπτων ($\frac{2}{5}$) των εδρών στους επιλαχόντες συνδυασμούς γίνεται ως εξής :

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν σε όλα τα εκλογικά τμήματα της Κοινότητας όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές, εκτός από τον επιτυχόντα, διαιρείται με τον αριθμό των εδρών που αντιστοιχεί στα $\frac{2}{5}$ αυξημένο κατά μια μονάδα. Το πηλίκο που προκύπτει, παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το εκλογικό μέτρο.

Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδέλτιων κάθε συνδυασμού διαιρείται στη συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός παίρνει τόσες έδρες όσο το ακέραιο πηλίκο αυτής της διαίρεσης^{*28}.

Πρόεδρος Κοινότητας εκλέγεται άμεσα από το λαό ο υποψήφιος πρόεδρος του επιτυχόντος συνδυασμού.

^{*27} Άρθρο 72 παρ. 3 και 4 του Π.Δ. 410/1995

^{*28} Άρθρο 72 παρ. 4 του Π.Δ. 410/1995

6.5.2 ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Μετά την κατανομή των εδρών στον επιτυχόντα και στους επιλαχόντες συνδυασμούς, τακτικοί κοινοτικοί σύμβουλοι εκλέγονται, από τους υποψήφιους καθενός συνδυασμού, κατά σειρά αυτοί που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους προτίμησης. Οι υποψήφιοι πρόεδροι των επιλαχόντων συνδυασμών θεωρούνται πρώτοι επιλαχόντες σύμβουλοι των συνδυασμών τους.

Οι λοιποί υποψήφιοι κοινοτικοί σύμβουλοι του επιτυχόντος και των επιλαχόντων συνδυασμών είναι αναπληρωματικοί των τακτικών συμβούλων τους, με τη σειρά των ψήφων προτίμησης^{*29}.

6.5.3 ΕΚΛΟΓΗ ΠΑΡΕΔΡΩΝ

Στα κοινοτικά διαμερίσματα εκλέγονται Πάρεδροι οι υποψήφιοι του επιτυχόντος συνδυασμού υποψήφιου προέδρου Κοινότητας και κοινοτικών συμβούλων που συμμετείχε στις κοινοτικές εκλογές.

Αν ο επιτυχών συνδυασμός δεν έχει υποψήφιο Πάρεδρο σε κάποιο κοινοτικό διαμέρισμα, Πάρεδρος εκλέγεται ο υποψήφιος Πάρεδρος που πλειοψήφησε έναντι του αμέσως επόμενου, από άποψη εκλογικής δύναμης, συνδυασμού.

Από τους υποψήφιους του επιτυχόντος συνδυασμού Πάρεδρος εκλέγεται σε κάθε κοινοτικό διαμέρισμα εκείνος που έλαβε τις περισσότερες ψήφους προτίμησης^{*30}.

^{*29} Άρθρο 73 του Π.Δ. 410/1995

^{*30} Άρθρο 7 παρ. 14, 15 του Ν. 2539/199

6.6 ΕΞΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Τα θέματα αυτά ρυθμίζονται από το άρθρο 75 του Π.Δ. 410/1995, ως εξής:

- α) Σε Δήμους και σε Κοινότητες όπου υπάρχει μόνο ένα εκλογικό τμήμα, η εφορευτική επιτροπή βγάζει το αποτέλεσμα της εκλογής και το δημοσιεύει αμέσως, με τοιχοκόλληση, στο δημοτικό ή κοινοτικό κατάστημα.
- β) Σε Δήμους και Κοινότητες όπου υπάρχουν περισσότερα από ένα, αλλά όχι περισσότερα από πέντε, εκλογικά τμήματα, οι εφορευτικές επιτροπές συνεδριάζουν μετά το τέλος της διολογής στην έδρα του Δήμου ή της Κοινότητας και σύμφωνα με τα πρακτικά της ψηφοφορίας των τμημάτων, βγάζουν το γενικό αποτέλεσμα που δημοσιεύεται αμέσως, με τοιχοκόλληση, στο δημοτικό ή κοινοτικό κατάστημα.

Στις παραπάνω δυο περιπτώσεις, οι εφορευτικές επιτροπές θα αναφέρουν σε ειδικό πρακτικό ποιός είναι επιτυχών συνδυασμός και ποιός ή ποιοί είναι οι επιλαχόντες συνδυασμοί, θα κάνουν την κατανομή των εδρών του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου ανάμεσα στους συνδυασμούς αυτούς, θα αναφέρουν το επώνυμο και το όνομα του Δημάρχου ή Προέδρου της κοινότητας που εκλέγεται, καθώς και τα επώνυμα και ονόματα των τακτικών και αναπληρωματικών συμβούλων που εκλέγονται από κάθε συνδυασμό, κατά σειρά, σύμφωνα με τους σταυρούς προτίμησης που πήρε ο καθένας. Επίσης θα αναφέρουν τα επώνυμα και τα ονόματα των τοπικών συμβούλων και

παρέδρων που εκλέγονται (τακτικών και αναπληρωματικών) σε κάθε δημοτικό ή κοινοτικό διαμέρισμα.

Για την διευκόλυνση του έργου των εφορευτικών επιτροπών, έχουν τυπωθεί σχέδια – υποδείγματα πρακτικών εξαγωγής των αποτελεσμάτων της εκλογής, με τα οποία θα εφοδιαστούν οι εφορευτικές επιτροπές από τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις.

γ) Στους Δήμους και στις Κοινότητες όπου υπάρχουν περισσότερα από πέντε εκλογικά τμήματα. Οι αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής στέλνουν με ασφαλή τρόπο τα εκλογικά στοιχεία στον πρόεδρο του Πρωτοδικείου, αν πρόκειται για Δήμο ή στον Ειρηνοδίκη αν πρόκειται για Κοινότητα. Μετά την συγκέντρωση των στοιχείων όλων των εκλογικών τμημάτων του Δήμου ή της Κοινότητας, ο πρόεδρος Πρωτοδικών ή ο Ειρηνοδίκης, καταρτίζει πίνακα των αποτελεσμάτων της ψηφοφορίας και βγάζει το γενικό αποτέλεσμα για τον επιτυχόντα και τους επιλαχόντες συνδυασμούς, για το πως κατανέμονται οι έδρες, για το Δήμαρχο ή Πρόεδρο της Κοινότητας που εκλέγεται, για τους δημοτικούς και κοινοτικούς συμβούλους (τακτικούς και αναπληρωματικούς) τους συμβούλους των δημοτικών διαμερισμάτων (στους δήμους Αθηναίων, Θεσσαλονίκης, Πειραιώς και Πατρών) και τους Παρέδρους των κοινοτικών διαμερισμάτων (τακτικούς και αναπληρωματικούς) καθώς και τους τοπικούς συμβούλους (τακτικούς και αναπληρωματικούς) που εκλέγονται και το δημοσιεύει αμέσως με τοιχοκόλληση στο Δημοτικό Κατάστημα της Έδρας του Δικαστηρίου.

Είναι ευνόητο ότι, η κατά τα παραπάνω εξαγωγή των αποτελεσμάτων των εκλογών για τη πρώτη ψηφοφορία προϋποθέτει οριστική εκλογή^{*31}. Σε αντίθετη περίπτωση που η εκλογή θα επαναληφθεί την επόμενη Κυριακή στα αποτελέσματα της πρώτης ψηφοφορίας δεν θα γίνεται λόγος για επιτυχόντα και επιλαχόντες συνδυασμούς για την ολική κατανομή των εδρών και για τους εκλεγόμενους δημοτικούς ή κοινοτικούς Συμβούλους, Σύμβουλους κοινοτικών διαμερισμάτων, τοπικούς Συμβούλους και Παρέδρους. Θα αναφέρονται στα πρακτικά των εφορευτικών επιτροπών και των αρμόδιων Δικαστικών Αρχών οι έδρες των δημοτικών ή κοινοτικών Συμβούλων που αναλογούν από την Α΄ κατανομή στους συνδυασμούς που συμμετείχαν στην αρχική αυτή ψηφοφορία σύμφωνα με την εκλογική τους δύναμη στην ψηφοφορία αυτή. Οι εφορευτικές επιτροπές ή ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου ή ο Ειρηνοδίκης πρέπει να γνωστοποιήσουν αμέσως το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας στο Νομάρχη.

Τέλος οι εφορευτικές επιτροπές σε Δήμους και Κοινότητες που έχουν από δύο (2) μέχρι πέντε (5) εκλογικά τμήματα μόλις δημοσιευθεί το αποτέλεσμα της εκλογής^{*32}, γνωστοποιούν με διακήρυξη τους που δημοσιεύεται στο Δημοτικό ή Κοινοτικό Κατάστημα και στα δημοσιότερα μέρη του δήμου ή της Κοινότητας, ότι τα πρακτικά της εκλογής μαζί με τον πίνακα των αποτελεσμάτων της με τα λοιπά στοιχεία ακόμη θα εκτεθούν^{*33} στο Κατάστημα του οικείου Δικαστηρίου.

^{*34} Άρθρο 71 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 410/1995)

^{*35} Άρθρο 75 παρ. 1 και 2

^{*36} Άρθρο 78 παρ. 2 του Π.Δ. 410/1995

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

7.1 ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΕΚΛΟΓΩΝ

Οι εκλογές^{*1} για την ανάδειξη των αιρετικών αρχών των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων^{*2} για την νομαρχιακή περίοδο 1999-2002 που άρχισε την 1η Ιανουαρίου 1999, έγιναν ταυτόχρονα με τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές για την δημοτική και κοινοτική περίοδο 1999-2002, την Κυριακή 11 Οκτώβρη 1998.

Οι εκλογές αυτές γίνονται κάθε τέσσερα χρόνια, αυτοδίκαια και συνεπώς δεν απαιτείται ιδιαίτερη πράξη για την προκήρυξή τους. Η ψηφοφορία θα άρχισε την 07:00 πρωινή ώρα και θα έληξε την 19:00 ώρα της ίδιας ημέρας.

Σε περίπτωση επανάληψης της ψηφοφορίας, αυτή θα γίνει την επόμενη Κυριακή, που θα αρχίσει την 07:00 πρωινή ώρα και θα λήξει την 19:00 ώρα της ίδιας ημέρας^{*3}.

7.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ

Από τον νόμο προβλέπονται οι κάτωθι κατηγορίες Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων:

- α) Οι απλές Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, που η κάθε μία έχει περιφέρεια την εδαφική περιφέρεια ενός νομού ή μιας νομαρχίας για την Αττική^{*4}.

^{*1} Βλ. Κ.Ν.Α.

^{*2} Άρθρο 18 του Π.Δ. 30/1996 «Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης» και του άρθρου 41 του Π.Δ. 410/1995 «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας»

^{*3} Άρθρο 18 του Π.Δ. 30/1996 και άρθρο 67 του Π.Δ. 410/1995 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 9 παρ. 5 του Ν. 2623/1998

^{*4} Άρθρο 4 του Π.Δ. 30/1996

β) Οι ενιαίες ή διευρυμένες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, που η κάθε μία έχει περιφέρεια τη εδαφική περιφέρεια περισσότερων του ενός νομών ή της μιας νομαρχιών για την Αττική^{*5}.

γ) τα Νομαρχιακά Διαμερίσματα, στις ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις που το κάθε ένα έχει περιφέρεια την εδαφική περιφέρεια ενός νομού ή μιας νομαρχίας για την Αττική^{*6}.

- Οι απλές νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις είναι 47
- Οι ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις είναι 3
- Τα νομαρχιακά διαμερίσματα είναι 7 (στις ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις).

7.3 ΟΡΓΑΝΑ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ

Τα αιρετά όργανα των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων που εκλέγονται απευθείας από το λαό με άμεση, μυστική και καθολική ψηφοφορία, κάθε τέσσερα χρόνια, είναι:

α) Των απλών νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων:

- Ο νομάρχης
- Το νομαρχιακό συμβούλιο

β) Των ενιαίων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων:

- Ο πρόεδρος της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης
- Το συμβούλιο της νομαρχιακής αυτής αυτοδιοίκησης

γ) Των νομαρχιακών διαμερισμάτων:

- Ο νομάρχης
- Το νομαρχιακό συμβούλιο

^{*5} Άρθρο 5 του Π.Δ. 30/1996

^{*6} Άρθρο 116 του Π.Δ. 30/1996

7.4 ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

Ο αριθμός των μελών κάθε νομαρχιακού συμβουλίου των (απλών) νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και των νομαρχιακών διαμερισμάτων προσδιορίζεται με βάση τον πραγματικό πληθυσμό κάθε νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και κάθε νομαρχιακού διαμερίσματος, όπως αυτός προκύπτει από την τελευταία απογραφή του πληθυσμού της Χώρας της 17ης Μαρτίου 1991 και έχει δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως τεύχος δεύτερο αριθμός φύλλου 882/6-12-1993.

Κατ' εξαίρεση ο αριθμός των μελών των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων Δωδεκανήσου και Κυκλάδων είναι 41 και 43 αντίστοιχα^{*7}. Ο συνολικός αριθμός των μελών του συμβουλίου της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης είναι ίσος με το άθροισμα του αριθμού των μελών των νομαρχιακών συμβουλίων των νομαρχιακών διαμερισμάτων και αποτελείται από όλους τους νομαρχιακούς συμβούλους των νομαρχιακών διαμερισμάτων αυτής. Στον αριθμό των νομαρχιακών συμβούλων δεν περιλαμβάνεται ο πρόεδρος της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και ο νομάρχης.

Κατά τις διατάξεις των άρθρων 14 και 116 του Π.Δ. 30/1996 στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και στα νομαρχιακά διαμερίσματα με πληθυσμό:

- έως 100.000 κατοίκους, ο αριθμός των μελών του νομαρχιακού συμβουλίου είναι 21 μέλη.
- από 101.000 έως 150.000 κατοίκους είναι 25 μέλη
- από 150.001 έως 200.000 κατοίκους είναι 31 μέλη

^{*7} Άρθρο 14 του Π.Δ. 30/1996

- από 200.001 και πάνω κατοίκους είναι 37

Συνεπώς σύμφωνα με τα ανωτέρω και τα αποτελέσματα της τελευταίας απογραφής του πληθυσμού της 17ης Μαρτίου 1991 έχουμε αριθμό μελών νομαρχιακών συμβουλίων και συμβουλίων ενιαίων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων ως εξής:

Α*. Ενιαίες ή Διευρημένες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις

1. Αθηνών – Πειραιώς:

-αριθμός μελών συμβουλίου νομαρχιακής αυτοδιοίκησης:74

α) Νομαρχιακό Διαμέρισμα Αθηνών:

-αριθμός μελών νομαρχιακού συμβουλίου: 37

β) Νομαρχιακό Διαμέρισμα Πειραιώς:

-αριθμός μελών νομαρχιακού συμβουλίου: 37

2. Έβρου – Ροδόπης:

-αριθμός μελών συμβουλίου νομαρχιακής αυτοδιοίκησης: 50

α) Νομαρχιακό Διαμέρισμα Έβρου:

-αριθμός μελών νομαρχιακού συμβουλίου: 25

β) Νομαρχιακό Διαμέρισμα Ροδόπης:

-αριθμός μελών νομαρχιακού συμβουλίου: 25

3. Δράμας – Καβάλας – Ξάνθης:

-αριθμός μελών συμβουλίου νομαρχιακής αυτοδιοίκησης: 67

α) Νομαρχιακό Διαμέρισμα Δράμας:

-αριθμός μελών νομαρχιακού συμβουλίου: 21

β) Νομαρχιακό Διαμέρισμα Καβάλας:

-αριθμός μελών νομαρχιακού συμβουλίου: 25

γ) Νομαρχιακό Διαμέρισμα Ξάνθης:

-αριθμός μελών νομαρχιακού συμβουλίου: 21

Β'. Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις μέχρι 100.000 κατοίκους με αριθμό μελών νομαρχιακού συμβουλίου: 21

1. Κιλκίς
2. Χαλκιδικής
3. Γρεβενών
4. Καστοριάς
5. Φλώρινας
6. Άρτας
7. Θεσπρωτίας
8. Πρέβεζας
9. Ζακύνθου
10. Κεφαλληνίας
11. Λευκάδας
12. Ευρυτανίας
13. Φωκίδας
14. Αργολίδας
15. Λακωνίας
16. Σάμου
17. Χίου
18. Λασιθίου
19. Ρεθύμνης

Γ'. Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις με πληθυσμό 100.001 μέχρι 150.000 κατοίκους. με αριθμό μελών νομαρχιακού συμβουλίου: 25

1. Ημαθίας
2. Πέλλας
3. Πιερίας
4. Καρδίτσας

5. Τρικάλων
6. Κερκύρας
7. Βοιωτίας
8. Αρκαδίας
9. Κορινθίας
10. Χανίων
11. Δυτικής Αττικής

Δ'. Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις με πληθυσμό 150.001 μέχρι 200.000 κατοίκους, με αριθμό μελών νομαρχιακού συμβουλίου: 31

1. Σερρών
2. Κοζάνης
3. Ιωαννίνων
4. Μαγνησίας
5. Ηλείας
6. Φθιώτιδας
7. Μεσσηνίας

Ε'. Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις με πληθυσμό 200.001 και πάνω κατοίκους με αριθμό μελών νομαρχιακού συμβουλίου: 37

1. Θεσσαλονίκης
2. Λάρισας
3. Αιτωλοακαρνανίας
4. Αχαΐας
5. Ευβείας
6. Ηρακλείου
7. Ανατολικής Αττικής

ΣΤ'. Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, με αριθμό μελών νομαρχιακού συμβουλίου κατ' εξαίρεση:

1. Κυκλάδων με αριθμό μελών νομαρχιακού συμβουλίου: 43
2. Δωδεκανήσου με αριθμό μελών νομαρχιακού συμβουλίου: 43

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι με τις εκλογές της 11ης οκτωβρίου 1998 εκλέχθηκαν:

- οι πρόεδροι τριών (3) ενιαίων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων
- οι νομάρχες των 47 (απλών) νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και των επτά (7) νομαρχιακών διαμερισμάτων και
- οι νομαρχιακοί σύμβουλοι των νομαρχιακών συμβουλίων των 47 (απλών) νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και των επτά (7) νομαρχιακών διαμερισμάτων.

7.5 ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ – ΕΚΛΟΓΕΙΣ

Εκλογικό δικαίωμα στις εκλογές για την ανάδειξη των αιρετών αρχών των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και νομαρχιακών διαμερισμάτων έχουν οι δημότες εκλογείς των δήμων και των κοινοτήτων που περιλαμβάνονται στην περιφέρεια της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης ή νομαρχιακού διαμερίσματος, οι οποίοι έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους, δηλαδή όσοι έχουν γεννηθεί μέχρι και το έτος 1980 και είναι γραμμένοι στον εκλογικό κατάλογο δήμου ή νομαρχιακού διαμερίσματος και δεν έχουν στερηθεί το δικαίωμα του εκλέγειν^{*8}.

^{*8} Άρθρο 20 του Π.Δ. 30/1996 και άρθρο 5 του Π.Δ. 92/1994

Οι διατάξεις με τις οποίες επιτρέπεται^{*9} στους δημόσιους υπαλλήλους και στρατιωτικούς να ψηφίζουν στις βουλευτικές εκλογές με ειδικούς εκλογικούς καταλόγους στον τόπο που υπηρετούν αντί στον τόπο που είναι γραμμένοι στους κανονικούς εκλογικούς καταλόγους, δεν ισχύουν για τις νομαρχιακές εκλογές.

Κατά συνέπεια όλοι οι εκλογείς θα ψηφίσουν στον δήμο ή στην κοινότητα που είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους. Η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος είναι υποχρεωτική^{*10}.

7.6 ΕΚΛΟΓΙΜΟΙ

Μπορούν να εκλεγούν στα αξιώματα του προέδρου της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, του νομάρχη και του νομαρχιακού συμβούλου οι δημότες δήμου ή κοινότητας της περιφέρειας της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης ή νομαρχιακού διαμερίσματος, οι οποίοι έχουν συμπληρώσει το 23ο έτος της ηλικίας τους κατά την ημέρα διενέργειας των εκλογών^{*11}.

Δημότες δήμου ή κοινότητας της περιφέρειας της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης ή νομαρχιακού διαμερίσματος είναι οι άνδρες και οι γυναίκες που είναι γραμμένοι στο γενικό μητρώο δημοτών (δημοτολόγιο) αυτών.

Για την υποβολή υποψηφιότητας στις νομαρχιακές εκλογές επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση^{*12}, η μεταδημότευση σε

^{*9} Άρθρο 27 παρ. 1 του Π.Δ. 92/1994

^{*10} Άρθρο 20 παρ. 1 του Π.Δ. 30/1996 και άρθρο 6 παρ. 2 του Π.Δ. 92/1994

^{*11} Άρθρο 20 παρ. 3 του Π.Δ. 30/1996 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 παρ. 29 του Ν. 2623/1998

^{*12} Άρθρο 20 παρ. 4 του Π.Δ. 30/1996

δήμο ή κοινότητα της περιφέρειας της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης στις οποίες τους εκλογικούς καταλόγους είναι γραμμένος ο υποψήφιος, χωρίς την συνδρομή της προϋπόθεσης της διετούς κατοικίας.

Αυτό το δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί μέχρι την προηγούμενη ημέρα της λήξης της προθεσμίας υποβολής υποψηφιοτήτων.

7.7 ΚΩΛΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΑ

α) Δικαστικοί λειτουργοί, αξιωματικοί ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας και θρησκευτικοί λειτουργοί των γνωστών θρησκειών δεν μπορούν να εκλεγούν^{*13} ή να είναι πρόεδροι νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, νομάρχες και νομαρχιακοί σύμβουλοι.

β) Επίσης, δεν μπορούν να εκλεγούν ή να είναι πρόεδροι νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, νομάρχες ή νομαρχιακοί σύμβουλοι στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση ή στο νομαρχιακό διαμέρισμα στην περιφέρεια της οποίας υπηρέτησαν ως προϊστάμενοι οργανικής μονάδας σε επίπεδο διεύθυνσης και γενικής διεύθυνσης κατά την διάρκεια του έτους διενέργειας των νομαρχιακών εκλογών, οι δημόσιοι υπάλληλοι, με εξαίρεση τους εκπαιδευτικούς, οι υπάλληλοι νομικών προσώπων του δημοσίου τομέα^{*14}, καθώς και οι υπάλληλοι της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης.

^{*13} Άρθρο 21 παρ. 1 του Π.Δ. 30/1996

^{*14} Όπως αυτό προσδιορίζεται στο άρθρο 1 του Ν. 1256/1982 (Φ.Ε.Κ. Α' 65/1982)

γ) Δεν μπορούν να εκλεγούν ή να είναι Πρόεδροι νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, νομάρχες ή νομαρχιακοί σύμβουλοι όσοι συνδέονται με την νομαρχιακή αυτοδιοίκηση ή νομαρχιακό διαμέρισμα με οποιαδήποτε σύμβαση που έχει οικονομικό περιεχόμενο. Το κώλυμα αυτό υπάρχει και για τα μέλη της διοίκησης ή συμβούλους εμπορικών εταιρειών ή επιχειρήσεων που συνδέονται με την νομαρχιακή αυτοδιοίκηση ή νομαρχιακό διαμέρισμα με οποιαδήποτε σύμβαση. Το κώλυμα εκλογιμότητας ή το ασυμβίβαστο της παραγράφου αυτής δεν ισχυεί για τους αντιπροσώπους της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης σε επιχειρήσεις στις οποίες αυτή μετέχει με οποιοδήποτε τρόπο^{*15}.

δ) Υποψηφιότητες και στους δυο βαθμούς τοπικής αυτοδιοίκησης δεν επιτρέπονται. Σύμπτωση στο ίδιο πρόσωπο της ιδιότητας του αιρετού οργάνου στον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης και στην νομαρχιακή αυτοδιοίκηση αποκλείεται. Επανεκλογή του ίδιου προσώπου στο αξίωμα του νομάρχη επιτρέπεται μία φορά μόνο^{*16}.

ε) Το κώλυμα που προβλέπεται στα εδάφια α', β', γ' και δ' αυτής της παραγράφου παύει να υπάρχει αν τα πρόσωπα στα οποία συντρέχει παραιτηθούν από τη θέση τους πριν από την ημέρα της ανακηρύξεως των υποψηφίων, δηλαδή την 25/9/1998, ή πριν από την 1η Ιανουαρίου του έτους διενέργειας των εκλογών, αν πρόκειται για υπαλλήλους προϊστάμενους οργανικών μονάδων. Η παραίτηση επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή στον πρόεδρο πρωτοδικών, ο οποίος

^{*15} Άρθρο 21 παρ. 2 του Π.Δ. 30/1996

^{*16} Άρθρο 21 παρ. 1 του Π.Δ. 30/1996

την αποστέλλει αμέσως στην αρχή ή το όργανο που είναι αρμόδιο να την αποδεχθεί.

Η παραίτηση θεωρείται ότι έγινε δεκτή από την στιγμή της επίδοσής της. Ειδικές διατάξεις νόμων^{*17} απαγορεύουν την υποβολή ή την αποδοχή της παραίτησεως των προσώπων που προβλέπονται στα εδάφια α' και β' ή περιορίζουν το δικαίωμά τους να παραιτηθούν ή την αρμοδιότητα της αρχής να αποδεχθεί την παραίτησή τους. Οι θρησκευτικοί λειτουργοί δεν μπορούν να παραιτηθούν από την θέση τους.

στ) Πρόεδρος νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, νομάρχης ή νομαρχιακός σύμβουλος που γίνεται δημότης σε δήμο ή κοινότητα άλλης νομαρχιακής αυτοδιοίκησης εκπίπτει αυτοδικαίως από το αξίωμά του. Η διαπίστωση της ύπαρξης του ασυμβίβαστου και η έκπτωση γίνεται με πράξη του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας^{*18}.

ζ) Το αξίωμα του Νομάρχη δεν είναι ασυμβίβαστο με την ιδιότητα του δικηγόρου. Οποιαδήποτε επαγγελματική δραστηριότητα του νομάρχη αναστέλλεται κατά την διάρκεια άσκησης των καθηκόντων του^{*19}.

^{*17} Άρθρο 21 παρ. 1 και 4 του Π.Δ. 30/1996

^{*18} Άρθρο 21 παρ. 5 του Π.Δ. 30/1996

^{*19} Άρθρο 21 παρ. 3 του Π.Δ. 30/1996

7.8 ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΕΣ

α) Κατάργηση Επαρχιών

Με το άρθρο 19 παρ. 1 του Ν. 2539/1997 καταργούνται οι Επαρχίες ως μονάδες διοικητικής διαίρεσης της χώρας. Με το ίδιο άρθρο:

α) Καταργήθηκαν οι διατάξεις που προέβλεπαν ορισμένο αριθμό υποψηφίων νομαρχιακών συμβούλων από κάθε Επαρχία, ο οποίος οριζόταν με απόφαση του υπουργείου Εσωτερικών, ανάλογα με τον πραγματικό πληθυσμό κάθε Επαρχίας. Στο εξής δεν θα εκδίδεται τέτοια απόφαση του Υπουργού^{*20}.

β) Απαλήφθηκε η διάταξη που καθόριζε τους υποψήφιους για κάθε Επαρχία στο ψηφοδέλτιο κάθε συνδυασμού^{*21}.

γ) Αντικαταστάθηκε το άρθρο 34 του Π.Δ. 30/1996 και καταργήθηκαν οι διατάξεις που προέβλεπαν την εκπροσώπηση των Επαρχιών στο νομαρχιακό συμβούλιο.

Συνέπεια των ανωτέρω είναι ότι για τους υποψήφιους νομαρχιακούς συμβούλους δεν τίθεται περιορισμός καθόσον αφορά τις Επαρχίες και την προέλευσή τους. Εξαιρέση από τα ανωτέρω είναι ότι:

- Κάθε συνδυασμός περιλαμβάνει έναν (1) τουλάχιστον υποψήφιο από κάθε νησιωτική πρώην Επαρχία^{*22} για τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και τα νομαρχιακά διαμερίσματα όπου υπάρχουν αυτές.

^{*20} Με την παρ. 1 του άρθρου 19 του Ν. 2539/1997 αντικαταστάθηκε η παρ. 1 του άρθρου 23 του Π.Δ. 30/1996

^{*21} Άρθρο 19 παρ. 3 του Ν. 2539/1997

^{*22} Άρθρο 19 παρ. 2 του Ν. 2539/1997

- Κάθε συνδυασμός περιλαμβάνει υποψήφιους για τα επαρχιακά συμβούλια των Επαρχιών στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και τα νομαρχιακά διαμερίσματα που λειτουργούν αυτά.

Συμπέρασμα των ανωτέρω είναι ότι εκτός από τους υποψήφιους για τις νησιωτικές πρώην Επαρχίες και τα επαρχιακά συμβούλια, όλοι οι λοιποί υποψήφιοι νομαρχιακοί σύμβουλοι μπορεί να είναι δημότες οποιουδήποτε δήμου ή κοινότητας της περιφέρειας της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης ή νομαρχιακού διαμερίσματος.

β) Γενικά

Οι υποψήφιοι για το αξίωμα του προέδρου της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, του νομάρχη και του νομαρχιακού συμβούλου υποχρεωτικά περιλαμβάνονται σε συνδυασμούς. Υποψηφιότητες εκτός συνδυασμών αποκλείονται. Κανένας δεν μπορεί να μετέχει σε περισσότερους από έναν συνδυασμούς^{*23}.

Υποψηφιότητα και στις νομαρχιακές και στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές, δηλαδή στους δυο βαθμούς αυτοδιοίκησης, δεν επιτρέπεται^{*24}. Κάθε συνδυασμός περιλαμβάνει έναν υποψήφιο νομάρχη και υποψήφιους νομαρχιακούς συμβούλους.

Ο υποψήφιος νομάρχης και οι υποψήφιοι νομαρχιακοί σύμβουλοι πρέπει να είναι δημότες δήμου ή κοινότητας της περιφέρειας της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης ή του νομαρχιακού διαμερίσματος^{*25}. Στον αριθμό των νομαρχιακών

^{*23} Άρθρο 22 του Π.Δ. 30/1996

^{*24} Άρθρο 211 παρ. 1 του 30/1996

^{*25} Άρθρο 20 παρ. 3 του Π.Δ. 30/1996 και άρθρο 5 παρ. 29 του Ν. 2623/1998

συμβούλων δεν περιλαμβάνεται ο νομάρχης^{*26}.

γ) Αριθμός υποψηφίων

Ο αριθμός των υποψήφιων νομαρχιακών συμβούλων υποχρεωτικά πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσος με τον αριθμό των μελών του νομαρχιακού συμβουλίου. Ο αριθμός αυτός μπορεί να αυξηθεί μέχρι τριάντα τοις εκατό (30%) το πολύ (προαιρετικά). Το κλάσμα που προκύπτει στρογγυλοποιείται στην αμέσως μεγαλύτερη μονάδα^{*27}.

Παράδειγμα: Σε νομαρχιακή αυτοδιοίκηση της οποίας το νομαρχιακό συμβούλιο αποτελείται από 37 μέλη, ο συνδυασμός των υποψηφίων περιλαμβάνει υποχρεωτικά τον υποψήφιο νομάρχη και τριάντα επτά (37) υποψήφιους συμβούλους. Προαιρετικά περιλαμβάνει άλλους δώδεκα (12) το πολύ. Δηλαδή συνολικά ο συνδυασμός μπορεί να περιλαμβάνει $(37 + 12 = 49)$ μέχρι σαράντα εννέα υποψήφιους συμβούλους και έναν υποψήφιο νομάρχη ο οποίος δεν περιλαμβάνεται στον αριθμό των μελών του νομαρχιακού συμβουλίου.

δ) Ενιαίες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις

Στις ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις κάθε συνδυασμός περιλαμβάνει:

- i. Έναν υποψήφιο πρόεδρο νομαρχιακής αυτοδιοίκησης.
- ii. Ισάριθμους με τα νομαρχιακά διαμερίσματα υποψήφιους νομάρχες.

^{*26} Άρθρο 14 του Π.Δ. 30/1996

^{*27} Άρθρο 23 παρ. 1 του π.Δ. 30/1996 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 19 παρ. 2 του Ν. 2539/1997

iii. Υποψήφιους για μέλη του συμβουλίου της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και των νομαρχιακών συμβουλίων των νομαρχιακών διαμερισμάτων.

Ο αριθμός των υποψηφίων συμβούλων του νομαρχιακού συμβουλίου κάθε νομαρχιακού διαμερίσματος είναι τουλάχιστον ίσος με τον αριθμό των μελών του νομαρχιακού συμβουλίου και μπορεί να αυξηθεί κατά τριάντα τοις εκατό (30%) το πολύ. Το κλάσμα που προκύπτει στρογγυλοποιείται στην αμέσως μεγαλύτερη μονάδα^{*28}. Στον αριθμό των νομαρχιακών συμβούλων δεν περιλαμβάνονται ο υποψήφιος πρόεδρος νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και οι υποψήφιοι νομάρχες^{*29}. Σημειώνεται ότι ο συνολικός αριθμός των μελών του συμβουλίου της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης είναι ίσος με το άθροισμα του αριθμού των μελών των νομαρχιακών συμβουλίων των νομαρχιακών διαμερισμάτων αυτής. Ο υποψήφιος πρόεδρος της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης πρέπει να είναι δημότης δήμου ή κοινότητας της περιφέρειας οποιουδήποτε νομαρχιακού διαμερίσματος αυτής.

Οι υποψήφιοι νομάρχες και νομαρχιακοί σύμβουλοι κάθε νομαρχιακού διαμερίσματος πρέπει να είναι δημότες δήμου ή κοινότητας της περιφέρειας του νομαρχιακού διαμερίσματος, για το οποίο είναι υποψήφιοι^{*30}.

ε) Εκπροσώπηση Νησιωτικών πρώην Επαρχιών

Στον υποχρεωτικό αριθμό υποψηφίων κάθε συνδυασμού για τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και τα νομαρχιακά

^{*28} Άρθρο 23 παρ. 1 και 116 παρ. 3 και 4 του Π.Δ. 30/1996 και άρθρο 19 παρ. 2 του Ν. 2539/1996

^{*29} Άρθρο 116 παρ. 4 του Π.Δ. 30/1996

^{*30} Άρθρο 20 παρ. 3 και 116 παρ. 1-4 του Π.Δ. 30/1996 και άρθρο 5 παρ. 29 του Ν. 2623/1998

διαμερίσματα περιλαμβάνεται ένας (1) τουλάχιστον υποψήφιος από κάθε νησιωτική πρώην επαρχία^{*31}.

Νησιώτικη πρώην επαρχία, είναι η πρώην επαρχία που η εδαφική περιφέρειά της αποτελείται από ένα ή περισσότερα νησιά ενός νομού^{*32}. Νησιωτικές πρώην επαρχίες με την ανωτέρω έννοια είναι 21. Όμως στις 14 από αυτές λειτουργούν Επαρχεία και όπως είναι επόμενο θα λειτουργήσουν σε αυτές επαρχιακά συμβούλια και κατά συνέπεια αυτές θα εκπροσωπούνται στα οικεία νομαρχιακά συμβούλια και δεν εκπίπτουν στην παρούσα ρύθμιση.

Νησιωτικές πρώην επαρχίες στις οποίες δεν λειτουργούν επαρχεία και για τις οποίες θα εφαρμοστεί η διάταξη του άρθρου 19 παρ. 2 του ν. 2539/1997 για την εκπροσώπησή τους στα οικεία νομαρχιακά συμβούλια είναι επτά (7), οι ακόλουθες:

1. Στο Νομαρχιακό Διαμέρισμα Πειραιώς:

- Αιγίνης
- Σαλαμίνας
- Ύδρας

2. Στο Νομαρχιακό Διαμέρισμα Έβρου:

- Σαμοθράκης

3. Στο Νομαρχιακό Διαμέρισμα Καβάλας:

- Θάσου

4. Στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κερκύρας:

- Παξών

5. Στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας:

^{*31} Άρθρο 23 παρ. 1 του Π.Δ. 30/1996 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 19 παρ. 2 του Ν. 2539/1997

^{*32} Άρθρο 19 παρ. 2 του Ν. 2539/1997

- Σκόπελου

Ο υποψήφιος κάθε νησιωτικής πρώην Επαρχίας πρέπει να είναι δημότης δήμου ή κοινότητας της περιφέρειας της νησιωτικής αυτής πρώην Επαρχίας^{*33}.

στ) Εκπροσώπηση Επαρχειών στους Συνδυασμούς

Σε όσες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και νομαρχιακά διαμερίσματα λειτουργούν επαρχεία, οι συνδυασμοί περιλαμβάνουν για κάθε επαρχείο υποχρεωτικά αριθμό υποψηφίων ως εξής:

- Τρεις (3) υποψήφιους συμβούλους για όσα επαρχεία έχουν πληθυσμό μέχρι 5.000 κατοίκους
- Πέντε (5) υποψήφιους συμβούλους για όσα επαρχεία έχουν πληθυσμό από 5.001 μέχρι 20.000 κατοίκους
- Επτά (7) υποψήφιους συμβούλους για όσα επαρχεία έχουν πληθυσμό 20.001 κατοίκους και πάνω.

Λειτουργούν συνολικά δεκαεννέα (19) επαρχεία σε ένδεκα (11) νομούς και στις αντίστοιχες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και νομαρχιακά διαμερίσματα, τα οποία είναι (πίνακας 7.1):

^{*33} Άρθρο 19 παρ. 2 του Ν. 2539/1997 και άρθρο 5 παρ. 29 του Ν. 2623/1998

Πίνακας 7.1				
Τα δεκαεννέα (19) Επαρχεία				
A/A	Νομοί	Επαρχεία	Πληθυσμός	Έδρες
1.	Δράμας	Νευροκοπίου	8.394	5
2.	Δωδεκανήσου	Καλύμνου	28.409	7
3.	Δωδεκανήσου	Καρπάθου	6.411	5
4.	Δωδεκανήσου	Κω	27.308	7
5.	Έβρου	Βορ. Έβρου	73.043	7
6.	Ευβοίας	Σκύρου	2.901	3
7.	Θεσσαλονίκης	Λαγκαδά	63.018	7
8.	Κεφαλληνίας	Ιθάκης	3.082	3
9.	Κυκλάδων	Άνδρου	8.781	5
10.	Κυκλάδων	Θήρας	12.333	5
11.	Κυκλάδων	Κέας	3.417	3
12.	Κυκλάδων	Μήλου	8.173	5
13.	Κυκλάδων	Νάξου	17.093	5
14.	Κυκλάδων	Πάρου	10.410	5
15.	Κυκλάδων	Τήνου	7.747	5
16.	Λάρισας	Ελασσόνας	42.999	7
17.	Λέσβου	Αήμνου	17.931	5
18.	Σάμου	Ικαρίας	8.926	5
19.	Πειραιώς	Κυθήρων	3.091	3

Οι υποψήφιοι για κάθε επαρχείο νομαρχιακοί σύμβουλοι πρέπει να είναι δημότες δήμου ή κοινότητας της περιφέρειας του Επαρχείου της οικείας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης ή του νομαρχιακού διαμερίσματος.

7.9 ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ - ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΝΔΥΑΣΜΩΝ

α) Στις απλές νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις:

Ο συνδυασμός καταρτίζεται με γραπτή δήλωση, την οποία υπογράφουν όλοι οι υποψήφιοι που τον αποτελούν^{*34}.

^{*34} Άρθρο 23 παρ. 3 του Π.Δ. 30/1996

Πρώτος γράφεται ο υποψήφιος νομάρχης και ακολουθούν με αλφαβητική σειρά επωνύμου, οι λοιποί υποψήφιοι του συνδυασμού. Πρώτο γράφεται το επώνυμο και ακολουθεί το όνομα και το πατρώνυμο του υποψηφίου και η νησιωτική πρώην επαρχία ή το επαρχείο για την οποία ή το οποίο είναι υποψήφιος. Δίπλα ή κάτω από το ονοματεπώνυμο του υποψηφίου νομάρχη γράφεται σχετική ένδειξη. Αν δεν αναγραφεί ένδειξη ο πρώτος υποψήφιος του συνδυασμού θεωρείται υποψήφιος νομάρχης.

Εκτός από τα ανωτέρω στοιχεία, στην δήλωση του συνδυασμού μπορεί να ορίζεται όνομα και έμβλημα του συνδυασμού. Το όνομα και το έμβλημα δεν είναι υποχρεωτικό. Αν γίνουν περισσότερες δηλώσεις με το ίδιο όνομα ή έμβλημα, δικαίωμα χρήσεως αυτών έχει όποιος το έχει δηλώσει πρώτος.

β) Στις ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις

Ο συνδυασμός καταρτίζεται με γραπτή δήλωση την οποία υπογράφουν όλοι οι υποψήφιοι που τον αποτελούν.

Πρώτος γράφεται ο υποψήφιος πρόεδρος της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης με την σχετική ένδειξη. Ακολουθούν οι υποψήφιοι νομάρχες με την σχετική ένδειξη και αλφαβητική σειρά επωνύμου και την ένδειξη νομαρχιακού διαμερίσματος, για το οποίο είναι υποψήφιοι. Στην συνέχεια γράφονται οι υποψήφιοι νομαρχιακοί σύμβουλοι με αλφαβητικοί σειρά επωνύμου και ένδειξη του νομαρχιακού διαμερίσματος, για το οποίο είναι υποψήφιοι, καθώς και η πρώην νησιωτική επαρχία ή το επαρχείο, για την οποία ή το

οποίο είναι υποψήφιοι^{*35}.

Όσο γράφονται στην ανωτέρω περίπτωση α' της παραγράφου 9 για το όνομα και το έμβλημα του συνδυασμού ισχύουν και για τις ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις.

7.10 ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΠΟΥ ΕΠΙΣΥΝΑΠΤΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΥ

α) Στις απλές νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις

Για διευκόλυνση των ενδιαφερομένων παραθέτουμε κατωτέρω δικαιολογητικά που επισυνάπτονται στη δήλωση του συνδυασμού για κάθε ένα υποψήφιο:

- α) Πιστοποιητικό εγγραφής στο γενικό μητρώο των δημοτών (δημοτολόγιο) δήμου ή κοινότητας της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης στην οποία είναι υποψήφιος^{*36}. Διευκρινίζεται ότι οι υποψήφιοι νησιωτικής πρώην επαρχίας πρέπει να είναι εγεγραμμένοι στο μητρώο δημοτών (δημοτολόγιο) δήμου ή κοινότητας της νησιωτικής πρώην επαρχίας την οποία εκπροσωπούν και οι υποψήφιοι επαρχειών πρέπει να είναι εγεγραμμένοι στο δημοτολόγιο δήμου ή κοινότητας της περιφέρειας του επαρχείου το οποίο εκπροσωπούν.
- β) Υπεύθυνη δήλωση του υποψήφιου ότι, δεν έχει στερηθεί τα πολιτικά του δικαιώματα ή ότι έληξε η πρόσκαιρη αποστέρηση των δικαιωμάτων αυτών ή θα έχει λήξει την ημέρα της εκλογής.

^{*35} Άρθρα 23 και 116 του Π.Δ. 30/1996

^{*36} Άρθρο 23 παρ. 3α του Π.Δ. 30/1996 και άρθρο 5 παρ. 29 του Ν. 2623/1998

γ) Έντυπο παράβολο ή διπλότυπο είσπραξης της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. που να αποδεικνύει κατάθεση χρηματικού ποσού τριάντα πέντε χιλιάδων δραχμών (35.000)^{*37}.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι, ειδικά για την υποβολή υποψηφιότητας στις νομαρχιακές εκλογές, επιτρέπεται η μεταδημότευση σε δήμο ή κοινότητα της περιφέρειας της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, στις οποίες τους εκλογικούς καταλόγους είναι γραμμένος, χωρίς τη συνδρομή της προϋπόθεσης της διετούς κατοικίας. Αυτό το δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί μέχρι την προηγούμενη ημέρα της λήξης της προθεσμίας υποβολής υποψηφιοτήτων^{*38}.

β) Στις ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και στα νομαρχιακά διαμερίσματα

Ο υποψήφιος πρόεδρος της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης μπορεί να είναι γραμμένος στο δημοτολόγιο του δήμου ή της κοινότητας οποιουδήποτε νομαρχιακού διαμερίσματος της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης^{*39}.

Οι υποψήφιοι νομάρχες και νομαρχιακοί σύμβουλοι θα επισυνάψουν στη δήλωση του συνδυασμού, πιστοποιητικό εγγραφής στο δημοτολόγιο δήμου ή κοινότητας της περιφέρειας του νομαρχιακού διαμερίσματος για την οποία είναι υποψήφιοι. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται και στα νομαρχιακά διαμερίσματα όσα αναγράφονται ανωτέρω στην περίπτωση της παρούσης με αριθμό 10 παραγράφου, για τις απλές νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις.

^{*37} Άρθρο 23 παρ. 3 του Π.Δ. 30/1996 και αριθ. 11693/12-5-1998 κοινής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών Φ.Ε.Κ. Β 530/1-6-1998

^{*38} Άρθρο 20 παρ. 4 του Π.Δ. 30/1996

^{*39} Άρθρο 116 παρ. 4α και β και παρ. 7στ. του Π.Δ. 30/1996

7.11 ΕΠΙΔΩΣΗ ΤΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΥ

α) Για τις απλές νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις

Η δήλωση του συνδυασμού συντάσσεται ατελώς σε απλό χαρτί^{*40}. Η δήλωση επιδίδεται από τον υποψήφιο νομάρχη ή με δικαστικό επιμελητή, ύστερα από παραγγελία των προσώπων που την υποβάλλουν ή του υποψηφίου νομάρχη, στο γραμματέα του αρμόδιου Πρωτοδικείου, είκοσι τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημέρα της ψηφοφορίας^{*41}. Αρμόδιο Πρωτοδικείο είναι^{*42} το μοναδικό Πολυμελές Πολιτικό Πρωτοδικείο της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης ή το Πολυμελές Πρωτοδικείο της έδρας της.

Το Πρωτοδικείο Αθηνών είναι αρμόδιο και για τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις Ανατολικής και Δυτικής Αττικής.

β) Για τις ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και τα νομαρχιακά διαμερίσματα

Η δήλωση επιδίδεται από τον υποψήφιο πρόεδρο της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης ή με δικαστικό επιμελητή, ύστερα από παραγγελία των προσώπων που την υποβάλλουν ή του υποψηφίου προέδρου της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, στο γραμματέα του αρμόδιου Πρωτοδικείου, είκοσι (20) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημέρα της ψηφοφορίας.

Αρμόδιο Πρωτοδικείο είναι το μοναδικό Πολυμελές Πολιτικό Πρωτοδικείο της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης ή το Πολυμελές Πρωτοδικείο της έδρας της.

^{*40} Άρθρο 31 παρ. 1 του Π.Δ. 92/1994

^{*41} Άρθρα 23 παρ. 4 και 26 του Π.Δ. 30/1996

^{*42} Άρθρο 23 παρ. 4 του Π.Δ. 30/1996

Στην περίπτωση των ενιαίων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων η δήλωση θα επιδοθεί στο Πολιτικό Πρωτοδικείο της έδρας κάθε νομαρχιακής αυτοδιοίκησης δηλαδή για την νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Αθηνών – Πειραιώς στο Πρωτοδικείο Αθηνών, για τη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Έβρου – Ροδόπης στο Πρωτοδικείο Κομοτηνής και για τη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Δράμας – Καβάλας – Ξάνθης^{*45} στο Πρωτοδικείο Ξάνθης. Και αυτή η δήλωση του συνδυασμού συντάσσεται ατελώς σε απλό χαρτί^{*44}.

7.12 ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΔΥΑΣΜΩΝ

Το αρμόδιο δικαστήριο (Πολυμελές Πολιτικό Πρωτοδικείο), στο οποίο έχουν υποβληθεί οι δηλώσεις των συνδυασμών, ανακηρύσσει σε δημόσια συνεδρίαση τους συνδυασμούς που έχουν δηλωθεί νόμιμα και έγκαιρα τη δεκάτη πέμπτη (15η) ημέρα πριν την ψηφοφορία, δηλαδή την 26η Σεπτεμβρίου 1998^{*45}.

Το αρμόδιο δικαστήριο προκειμένου να προβεί στην ανακήρυξη των συνδυασμών που έχουν δηλωθεί εξετάζει αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις^{*46} που αναφέρονται στις υποψηφιότητες, στον καταρτισμό της έγγραφης δήλωσης του συνδυασμού, το εμπρόθεσμο της κατάθεσης, τον ελάχιστο αριθμό υποψηφίων και λοιπές προϋποθέσεις.

^{*43} Άρθρα 5, 23 παρ. 4, 26 και 116 του Π.Δ. 30/1996

^{*44} Άρθρο 31 παρ. 1 του Π.Δ. 30/1996 και 98 παρ. 4 του Π.Δ. 92/1994

^{*45} Άρθρο 24 του Π.Δ. 30/1996

^{*46} Άρθρα 22, 23 και 116 του Π.Δ. 30/1996

Το Πρωτοδικείο κοινοποιεί αμέσως τις σχετικές αποφάσεις στον νομάρχη, ο οποίος στέλνει αμέσως σε κάθε δήμο ή κοινότητα πίνακα των συνδυασμών που έχουν ανακηρυχθεί.

7.13 ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΟΥ ΠΕΘΑΝΑΝ

Για την αντικατάσταση των υποψηφίων που πέθαναν^{*47} οι μεταβολές στους συνδυασμούς γίνονται αμέσως από το αρμόδιο δικαστήριο, έστω και αν έχει περάσει η προθεσμία^{*48} των είκοσι (20) τουλάχιστον ημερών πριν από την ψηφοφορία (20-9-1998).

Αν πεθάνει υποψήφιος πρόεδρος ή νομάρχης, την θέση του στον συνδυασμό καταλαμβάνει είτε νέος υποψήφιος, είτε ένας από τους υποψήφιους συμβούλους του συνδυασμού, ύστερα από δήλωση της πλειοψηφίας των υποψηφίων. Αν δεν αντικατασταθεί ο υποψήφιος νομάρχης που πέθανε, την θέση του καταλαμβάνει όποιος σύμβουλος του συνδυασμού λάβει τις περισσότερες ψήφους προτίμησης.

Αν δεν αντικατασταθεί ο υποψήφιος πρόεδρος που πέθανε, την θέση του καταλαμβάνει ο νομάρχης του νομαρχιακού διαμερίσματος της έδρας της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και την θέση του νομάρχη καταλαμβάνει όποιος σύμβουλος του συνδυασμού του νομαρχιακού αυτού διαμερίσματος λάβει τις περισσότερες ψήφους προτίμησης.

Ο υποψήφιος σύμβουλος που πέθανε αντικαθίσταται, με

^{*47} Άρθρα 25 και 116 παρ. 3 του Π.Δ. 30/1996

^{*48} Άρθρο 23 παρ. 4 του Π.Δ. 30/1996

δήλωση του υποψήφιου προέδρου ή νομάρχη, ακόμη και αν έχει περάσει η προθεσμία επιδόσεως της δήλωσης του συνδυασμού, είκοσι (20) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία (20-09-1998). Στη δήλωση επισυνάπτεται^{*49} κη γραπτή αποδοχή του προσώπου που προτείνεται. Το δικαστήριο ανακηρύσσει αμέσως τον αντικαταστάτη υποψήφιο, έστω και την προηγούμενη ημέρα της ψηφοφορίας. Στην περίπτωση αυτή γίνεται αμέσως η κοινοποίηση της μεταβολής στο νομάρχη, ο οποίος ενημερώνει αμέσως τους δήμους και κοινότητες της περιφέρειας.

Σημειώνεται εδώ ότι, ο συνδυασμός που περιέχει αριθμό υποψηφίων συμβούλων μικρότερο από το ελάχιστο όριο, εξαιτίας θανάτου υποψηφίων του, μετέχει στην εκλογή^{*50}.

7.14 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΥΝΔΥΑΣΜΩΝ – ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ

Στον κάθε συνδυασμό δίνεται το δικαίωμα^{*51}:

- α) Να ορίσει έναν αντιπρόσωπο και έναν αναπληρωτή του σε κάθε εκλογικό τμήμα. Ο ορισμός γίνεται με γραπτή δήλωση του υποψήφιου προέδρου ή νομάρχη. Αν ο υποψήφιος πρόεδρος ή νομάρχης πεθάνει και δεν αντικατασταθεί, ο διορισμός των αντιπροσώπων γίνεται με δήλωση της πλειοψηφίας των υποψηφίων του συνδυασμού. Οι υποψήφιοι αντιπρόσωποι των συνδυασμών και οι αναπληρωτές τους έχουν το δικαίωμα να είναι παρόντες

^{*49} Άρθρο 23 παρ. 3 του Π.Δ. 30/1996

^{*50} Άρθρο 25 παρ. 3 του Π.Δ. 30/1996

^{*51} Άρθρο 27 του Π.Δ. 30/1996

κατά τη διάρκεια όλης της διαδικασίας της εκλογής μέχρι να σφραγισθούν οι σάκκοι και να υποβάλουν κάθε είδους παρατηρήσεις και ενστάσεις.

β) Να ορίζει πληρεξούσιο, ο οποίος ενεργεί για λογαριασμό του συνδυασμού οτιδήποτε μπορεί, σύμφωνα με τον νόμο, να ενεργήσει ο υποψήφιος πρόεδρος ή νομάρχης κατά την διεξαγωγή της εκλογής. Ο διορισμός του πληρεξουσίου γίνεται με συμβολαιογραφική δήλωση του υποψήφιου προέδρου ή νομάρχη. Αν τυχόν ο υποψήφιος πρόεδρος ή νομάρχης πεθάνει και δεν αντικατασταθεί, ο διορισμός του πληρεξουσίου γίνεται με συμβολαιογραφική δήλωση της πλειοψηφίας των υποψήφιων του συνδυασμού.

Δεν μπορούν να διορισθούν ως αντιπρόσωποι ή πληρεξούσιοι συνδυασμών, νομάρχες, δήμαρχοι, πρόεδροι κοινοτήτων, μέλη νομαρχιακού συμβουλίου, δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι, όποιοι δεν έχουν το δικαίωμα να εκλεγούν και όλοι όσοι δεν μπορούν να εκλεγούν^{*52}, εκτός αν παραιτηθούν^{*53} από την θέση τους πριν από την ημέρα ανακηρύξεως των συνδυασμών.

^{*52} Άρθρο 21 παρ. 1 και 2 και άρθρο 27 παρ. 2 του Π.Δ. 30/1996

^{*53} Άρθρο 21 παρ. 4 του Π.Δ. 30/1996

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ
ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ – ΕΞΑΓΩΓΗ ΚΑΙ
ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

Για τις προπαρασκευαστικές ενέργειες μέχρι την ημέρα των εκλογών, καθώς και για την διεξαγωγή της ψηφοφορίας ισχύει ότι έχουμε αναφέρει και για τις εκλογές στον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης

8.1 ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το σύστημα εκλογής^{*1} των αρχών της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης είναι το ίδιο που εφαρμόζεται και στον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης. Εξασφαλίζει την εκπροσώπηση όλων των τάσεων του εκλογικού σώματος και ταυτόχρονα επιτρέπει τον σχηματισμό πλειοψηφίας, ικανής για την άσκηση διοίκησης από τον συνδυασμό που θα εκλέξει τον πρόεδρο της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης ή το νομάρχη για τις λοιπές νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και για την επιτυχή αντιμετώπιση των θεμάτων της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης.

Το εκλογικό αυτό σύστημα διευκολύνει την ταυτόχρονη διεξαγωγή των εκλογών και στις δύο βαθμίδες της τοπικής αυτοδιοίκησης. Με το σύστημα αυτό επιτυχόν συνδυασμός θεωρείται αυτός που συγκέντρωσε την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων δηλαδή το πενήντα τοις εκατό (50%) συν ένα.

^{*1} Άρθρα 32 έως 47, άρθρο 116 παρ. 1 – 4, 7α και 7στ του Π.Δ. 30/1996 όπως αυτά έχουν τροποποιηθεί και προσαρμοστεί με το άρθρο 19 του Ν. 2539/1997 και το άρθρο 15 παρ. 4 του Ν. 2503/1997

Επιλαχόντες συνδυασμοί είναι οι υπόλοιποι συνδυασμοί, οι οποίοι έλαβαν έστω και μία έδρα, σύμφωνα με όσα αναγράφονται παρακάτω, και οι οποίοι θα αποτελέσουν την μειοψηφία του νομαρχιακού συμβουλίου και κατ' επέκταση του συμβουλίου της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης.

Πρόεδρος της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης ή νομάρχης εκλέγεται άμεσα από το λαό ο υποψήφιος του επιτυχόντος συνδυασμού.

8.2 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΔΡΩΝ ΤΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

α) Εκλογικό Σύστημα

Από το σύνολο των εδρών της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, τα τρία πέμπτα ($\frac{3}{5}$) ανήκουν στον επιτυχόντα συνδυασμό και τα δύο πέμπτα ($\frac{2}{5}$) στους επιλαχόντες συνδυασμούς, ανάλογα με τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που θα λάβει καθένας από αυτούς σε ολόκληρη την περιφέρεια της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, με την προϋπόθεση όμως ότι οι επιλαχόντες θα λάβουν το εκλογικό μέτρο^{*2}. Η αναλογική κατανομή των εδρών σ' αυτήν την περίπτωση γίνεται ως εξής στους επιλαχόντες συνδυασμούς:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν σε όλα τα εκλογικά τμήματα όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετέχουν στις εκλογές, εκτός από τον επιτυχόντα, διαιρείται με τον αριθμό των εδρών που αντιστοιχεί στα δύο πέμπτα ($\frac{2}{5}$) αυξημένο κατά μία μονάδα. Το πηλίκο που προκύπτει παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το

^{*2} Άρθρα 32 και 33 παρ. 1 του Π.Δ. 30/1996

εκλογικό μέτρο.

Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται στην συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός καταλαμβάνει τόσες έδρες όσο το ακέραιο πηλίκο αυτής της διαιρέσεως. Αν οι έδρες που καταλαμβάνουν οι επιλαχόντες συνδυασμοί είναι λιγότερες από τις προς διάθεση έδρες, οι έδρες που απομένουν διανέμονται ανά μία μεταξύ των επιλαχόντων συνδυασμών που έχουν καταλάβει τουλάχιστον μία έδρα κατά σειρά, ανάλογα με τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα που έχουν. Στην περίπτωση ίσου αριθμού αχρησιμοποίητων υπολοίπων γίνεται κλήρωση^{*3}.

β) Κατανομή εδρών στους συνδυασμούς

Αν κατά τον υπολογισμό των $\frac{3}{5}$ και των $\frac{2}{5}$ του αριθμού των εδρών προκύπτει κλάσμα μικρότερο της μονάδας, στην περίπτωση των $\frac{3}{5}$ στρογγυλοποιείται στην αμέσως μεγαλύτερη μονάδα και στην περίπτωση των $\frac{2}{5}$ το κλάσμα δεν υπολογίζεται.

Με βάση αυτά, οι έδρες που αναλογούν στα $\frac{3}{5}$ και στα $\frac{2}{5}$ έχουν ως εξής αντιστοίχως:

Στα νομαρχιακά συμβούλια με 21 μέλη 13 και 8, με 25 μέλη 15 και 10, με 31 μέλη 19 και 12, με 37 μέλη 23 και 14, στο νομαρχιακό συμβούλιο με 41 μέλη 25 και 16 και στο νομαρχιακό συμβούλιο με 43 μέλη 26 και 17^{*4}.

^{*3} Άρθρο 33 παρ. 4 του Π.Δ. 30/1996

^{*4} Άρθρο 33 παρ. 3 του Π.Δ. 30/1996

γ) Αναλογική κατανομή όλων των εδρών (60%)

Στην περίπτωση που ο επιτυχόν συνδυασμός συγκεντρώνει ποσοστό έγκυρων ψηφοδελτίων πάνω από εξήντα τοις εκατό(60%) τότε η κατανομή όλων των εδρών γίνεται αναλογικά μεταξύ όλων των συνδυασμών που συμμετέχουν στις εκλογές, με την προϋπόθεση βέβαια ότι οι υπόλοιποι συνδυασμοί επιτυγχάνουν το εκλογικό μέτρο.

Σ' αυτή τη περίπτωση ο επιτυχόν συνδυασμός μπορεί να λάβει αριθμό εδρών που ξεπερνά το ποσοστό των $\frac{3}{5}$, ανάλογα με την εκλογική του δύναμη⁵. Η αναλογική κατανομή των εδρών στην ανωτέρω περίπτωση γίνεται ως εξής σε όλους τους συνδυασμούς:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδέλτιων, που έλαβαν σε όλα τα εκλογικά τμήματα της περιφέρειας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές, διαιρείται με τον αριθμό των εδρών αυξημένο κατά μια μονάδα. Το πηλίκο της διαίρεσης παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το εκλογικό μέτρο. Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδέλτιων κάθε συνδυασμού διαιρείται στη συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός καταλαμβάνει τόσες έδρες όσο και το ακέραιο πηλίκο αυτής της διαιρέσεως. Στην περίπτωση αυτή ο επιτυχόν συνδυασμός μπορεί να λάβει αριθμό εδρών που ξεπερνά το ποσοστό των $\frac{3}{5}$ ανάλογα με την εκλογική του δύναμη.

⁵ Άρθρο 33 παρ. 2 του Π.Δ. 30/1996

Συνδυασμός που δεν συγκεντρώνει το εκλογικό μέτρο δεν παίρνει έδρα.

Αν από την κατανομή αυτή απομένουν αδιάθετες έδρες, αυτές κατανέμονται ανά μία μεταξύ όλων αυτών των συνδυασμών, ανάλογα με τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα που έχουν*⁶.

δ) Ανακήρυξη ενός μόνο συνδυασμού

Σε περίπτωση που έχει ανακηρυχθεί μόνο ένας συνδυασμός υποψηφίων, ο νομάρχης και οι νομαρχιακοί σύμβουλοι εκλέγονται από το μοναδικό αυτό συνδυασμό. Οι πρώτοι κατά σειρά, με ψήφους προτιμήσεως, μέχρι να συμπληρωθεί ο αριθμός των εδρών του νομαρχιακού συμβουλίου, εκλέγονται τακτικοί σύμβουλοι και οι υπόλοιποι αναπληρωματικοί*⁷.

ε) Ανακήρυξη δύο συνδυασμών μόνον – ισοψηφία

Αν έχουν ανακηρυχθεί δύο μόνον συνδυασμοί και ισοψηφίσουν, το αρμόδιο πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του επιτυχόντος συνδυασμού. Οι έδρες των συμβούλων στην περίπτωση αυτή κατανέμονται κατά τα $\frac{3}{5}$ στον επιτυχόντα συνδυασμό και κατά τα $\frac{2}{5}$ στον επιλαχόντα συνδυασμό*⁸.

*⁶ Άρθρο 33 παρ. 5 του Π.Δ. 30/1996

*⁷ Άρθρο 33 παρ. 6 του Π.Δ. 30/1996

*⁸ Άρθρο 33 παρ. 7 του Π.Δ. 30/1996

8.3 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΔΡΩΝ ΣΤΙΣ ΕΝΙΑΙΕΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΕΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ

Από το σύνολο των εδρών της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, τα τρία πέμπτα ($\frac{3}{5}$) ανήκουν στον επιτυχόντα συνδυασμό και τα δύο πέμπτα ($\frac{2}{5}$) στους επιλαχόντες συνδυασμούς, ανάλογα με τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που θα πάρει καθένας από αυτούς σε ολόκληρη την περιφέρεια της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, με την προϋπόθεση ότι οι επιλαχόντες συνδυασμοί θα λάβουν το εκλογικό μέτρο.

Ο υπολογισμός των $\frac{3}{5}$ και των $\frac{2}{5}$ των εδρών της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, που ανήκουν στον επιτυχόντα συνδυασμό και στους επιλαχόντες συνδυασμούς, αντίστοιχα, γίνεται χωριστά για κάθε νομαρχιακό διαμέρισμα, ανάλογα με τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε κάθε συνδυασμός σε ολόκληρη την περιφέρεια της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης^{*9}. Η αναλογική κατανομή των εδρών σ' αυτήν την περίπτωση γίνεται ως εξής στους επιλαχόντες συνδυασμούς:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν σε όλα τα εκλογικά τμήματα ολόκληρης της περιφέρειας της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετέχουν στις εκλογές, εκτός από τον επιτυχόντα, διαιρείται με τον αριθμό των εδρών που αντιστοιχεί στα $\frac{2}{5}$ των εδρών κάθε νομαρχιακού διαμερίσματος χωριστά αυξημένο κατά μία μονάδα.

^{*9} Άρθρο 116 παρ. 4δ του Π.Δ. 30/1996

Το πηλίκο που προκύπτει, παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το εκλογικό μέτρο.

Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται στην συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός καταλαμβάνει τόσες έδρες σε κάθε νομαρχιακό διαμέρισμα όσο το ακέραιο πηλίκο αυτής της διαίρεσης.

Αν οι έδρες που καταλαμβάνουν οι επιλαχόντες συνδυασμοί είναι λιγότερες από τις προς διάθεση έδρες, οι έδρες που απομένουν διανέμονται ανά μία μεταξύ των επιλαχόντων συνδυασμών που έχουν καταλάβει τουλάχιστον μία έδρα, κατά σειρά, ανάλογα με τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα που έχουν.

Στην περίπτωση ίσου αριθμού αχρησιμοποίητων υπολοίπων γίνεται κλήρωση^{*10}. Η αναλογική κατανομή των εδρών στις περιπτώσεις του άρθρου 33 παρ. 4 και 5, γίνεται χωριστά σε κάθε νομαρχιακό διαμέρισμα με βάση όμως τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδέλτιων που έλαβε κάθε συνδυασμός σε ολόκληρη την περιφέρεια της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης^{*11}.

Πρόεδρος της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και νομάρχες των νομαρχιακών διαμερισμάτων εκλέγονται οι υποψήφιοι του επιτυχόντος συνδυασμού^{*12}. Με βάση τα παραπάνω, εφαρμόζονται αναλόγως και στις ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και στα νομαρχιακά διαμερίσματα οι περιπτώσεις β, γ, δ και ε της προηγούμενης παραγράφου 2^{*13}.

^{*10} Άρθρο 33 παρ. 4, άρθρο 116 παρ. 4δ και ε του Π.Δ. 30/1996

^{*11} Άρθρο 116 παρ. 4ε του Π.Δ. 30/1996

^{*12} Άρθρο 116 παρ. 7α του Π.Δ. 30/1996

^{*13} Άρθρο 116 του Π.Δ. 30/1996

8.4 ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΝΗΣΙΩΤΙΚΩΝ ΠΡΩΗΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΣΤΑ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ – ΕΠΑΡΧΕΙΑ

α. Δεν εκπροσωπούνται οι επαρχίες στα νομαρχιακά συμβούλια

Μετά την κατάργηση των επαρχιών, ως μονάδων διοικητικής διαίρεσης της χώρας και την κατάργηση των διατάξεων^{*14} από τις οποίες προβλέπονταν οι διαδικασίες ορισμού υποψηφίων νομαρχιακών συμβούλων από κάθε επαρχία και εκπροσώπηση των επαρχιών στα νομαρχιακά συμβούλια^{*15}, δεν τίθεται θέμα εκπροσώπησης των επαρχιών στα νομαρχιακά συμβούλια.

β. Εκπροσώπηση νησιωτικών πρώην επαρχιών στα νομαρχιακά συμβούλια

Θεσπίζεται^{*16} η εκπροσώπηση νησιωτικών πρώην επαρχιών στα νομαρχιακά συμβούλια των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και των νομαρχιακών διαμερισμάτων με έναν τουλάχιστον σύμβουλο.

Σε περίπτωση που σύμφωνα με την κατανομή των εδρών η οποία γίνεται όπως αναγράφεται στις ανωτέρω παραγράφους 2 και 3 αναγράφεται ορισμένες νησιωτικές πρώην επαρχίες δεν εκπροσωπούνται στο νομαρχιακό συμβούλιο, εκλέγεται ο πρώτος σε σταυρούς προτίμησης υποψήφιος της νησιωτικής πρώην επαρχίας αυτής από τον επιτυχόντα συνδυασμό και αναπληρωματικός ο αμέσως επόμενος.

^{*14} Άρθρο 23 παρ. 1, άρθρο 29 παρ. 1, άρθρο 34 του Π.Δ. 30/1996

^{*15} Άρθρο 19 του Ν. 2539/1997

^{*16} Άρθρο 19 παρ. 2, 3 και 4 του Ν. 2539/1997

Δεν εκλέγεται ο τελευταίος σε σταυρούς προτίμησης υποψήφιος του ίδιου συνδυασμού που δεν είναι υποψήφιος νησιωτικής πρώην επαρχίας. Η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται διαδοχικά μέχρι τη συμπλήρωση ενός τουλάχιστον εκλεγόμενου συμβούλου για κάθε νησιωτική πρώην επαρχία^{*17}.

Οι νησιωτικές πρώην επαρχίες, στις οποίες δε λειτουργούν επαρχεία και οι οποίες εκπροσωπούνται σύμφωνα με τα παραπάνω στα νομαρχιακά συμβούλια είναι επτά (7), όπως αναγράφονται στην παρ. 7.8ε.

γ. Επαρχεία

Τα επαρχεία εκπροσωπούνται στα νομαρχιακά συμβούλια των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και των νομαρχιακών διαμερισμάτων, ανάλογα με τον πληθυσμό τους,

Δηλαδή:

- Επαρχεία με πληθυσμό μέχρι 5.000 κατοίκους εκπροσωπούνται στα νομαρχιακά συμβούλια με τρεις (3) νομαρχιακούς συμβούλους.
- Επαρχεία με πληθυσμό από 5.001 μέχρι 20.000 κατοίκους εκπροσωπούνται με πέντε (5) νομαρχιακούς συμβούλους.
- Επαρχεία με πληθυσμό από 20.001 κατοίκους και άνω εκπροσωπούνται με έπτα (7) νομαρχιακούς συμβούλους.

Οι εκπροσώποι των επαρχείων στα νομαρχιακά συμβούλια, 3, 5 ή 7 αναλόγως είναι νομαρχιακοί σύμβουλοι και συγχρόνως συγκροτούν και τα επαρχιακά συμβούλια^{*18}.

^{*17} Άρθρο 34 του Π.Δ. 30/1996 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 19 παρ. 3 του Ν. 2539/1997

^{*18} Άρθρο 59 του Π.Δ. 30/1996

Αυτοί είναι και επαρχιακοί σύμβουλοι.

Από το σύνολο των εδρών του επαρχείου τα $\frac{3}{5}$ των εδρών ανήκουν στον επιτυχόντα συνδυασμό και τα $\frac{2}{5}$ στους επιλαχόντες^{*19}. Έτσι στα 7μελή επαρχιακά συμβούλια τα $\frac{3}{5}$ είναι 5 και τα $\frac{2}{5}$ είναι 2.

♦ Στα 5μελή είναι 3 και 2 και

♦ Στα 3μελή είναι 2 και 1^{*20}.

Σε ποιούς νομούς λειτουργούν Επαρχεία και πόσες έδρες έχει κάθε ένα αναγράφονται στην παράγραφο 7.8στ' στον πίνακα 7.1.

8.5 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΗ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ

α) Αν κανένας συνδυασμός δεν συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων, δηλαδή το 50% συν ένα, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή 18 Οκτωβρίου 1998 ανάμεσα **μόνο** στους υποψήφιους νομάρχες των δυο συνδυασμών που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους.

Επιτυχόν θεωρείται ο υποψήφιος νομάρχης και ο συνδυασμός του που συγκέντρωσε στην επαναληπτική ψηφοφορία την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων. Αν στην επαναληπτική ψηφοφορία οι δυο αυτοί συνδυασμοί ισοψηφίσουν, το αρμόδιο Πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του επιτυχόντος συνδυασμού^{*21}.

^{*19} Άρθρο 33 παρ. 3 του Π.Δ. 30/1996

^{*20} Άρθρο 35 του Π.Δ. 30/1996

^{*21} Άρθρο 36 παρ. 1 του Π.Δ. 30/1996

- β) Αν κατά την αρχική ψηφοφορία ισοψηφίσουν στην πρώτη θέση δύο ή περισσότεροι συνδυασμοί, στην επαναληπτική ψηφοφορία μετέχουν οι υποψήφιοι νομάρχες όλων των συνδυασμών που ισοψήφισαν^{*22}.
- γ) Αν κατά την αρχική ψηφοφορία ισοψηφίσουν στη δεύτερη θέση δύο ή περισσότεροι συνδυασμοί, στην επαναληπτική ψηφοφορία μετέχουν ο υποψήφιος νομάρχης του πρώτου σε αριθμό έγκυρων ψηφοδελτίων συνδυασμού και οι υποψήφιοι νομάρχες των συνδυασμών που ισοψήφισαν στη δεύτερη θέση.
- δ) Στις ως άνω περιπτώσεις β' και γ' επιτυχών θεωρείται ο υποψήφιος νομάρχης και ο συνδυασμός του που έλαβε στην επαναληπτική ψηφοφορία τη σχετική πλειοψηφία. Αν στην ψηφοφορία αυτή ισοψηφίσουν δύο υποψήφιοι νομάρχες, το αρμόδιο Πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του επιτυχόντος νομάρχη και του συνδυασμού του. Αν ισοψηφίσουν περισσότεροι από δύο υποψήφιοι νομάρχες, το Πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του επιτυχόντος νομάρχη και του συνδυασμού του και εκείνου που θα συμμετάσχει στη δεύτερη κατανομή^{*23}.

8.6 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΔΡΩΝ ΟΤΑΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΗ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ

- α) Όταν γίνεται επαναληπτική ψηφοφορία οι έδρες των νομαρχιακών συμβουλίων κατανέμονται σε δύο φάσεις:

^{*22} Άρθρο 36 παρ. 5 του Π.Δ. 30/1996

^{*23} Άρθρο 36 παρ. 6 του Π.Δ. 30/1996

Στην πρώτη φάση (Α' κατανομή), οι μισές έδρες κατανέμονται αναλογικά σε όλους τους συνδυασμούς που συμμετέχουν στις εκλογές, με βάση τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν στην αρχική ψηφοφορία, εφόσον έχουν λάβει το εκλογικό μέτρο της Α' κατανομής.

Στην δεύτερη φάση (Β' κατανομή) κατανέμονται οι άλλες μισές έδρες μόνο ανάμεσα στους δύο συνδυασμούς απ' αυτούς που πήραν μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία, δηλαδή στον πρώτο και στον δεύτερο.

Ο συνδυασμός που θα έρθει πρώτος θα πάρει τόσες έδρες όσες χρειάζεται ώστε μαζί μ' αυτές που πήρε από την Α' κατανομή να φθάσει τα $\frac{3}{5}$ των εδρών και οι υπόλοιπες δίνονται στον δεύτερο συνδυασμό^{*24}.

β) Με βάση τον αριθμό των εδρών των νομαρχιακών συμβουλίων, οι έδρες που αναλογούν σε κάθε μία από τις δύο κατανομές έχουν ως εξής:

Για τα 21μελή συμβούλια οι έδρες της Α' κατανομής είναι 11 και της Β' 10, για τα 25μελή 13 και 12, για τα 31μελή 16 και 15, για τα 37μελή 19 και 18, για τα 41μελή 21 και 20 αντίστοιχα και για τα 43μελή 22 και 21 αντίστοιχα.

8.7 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΗ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ ΣΤΙΣ ΕΝΙΑΙΕΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΕΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ

Α) Και στις ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις αν κανένας συνδυασμός δεν συγκεντρώσει σε ολόκληρη την περιφέρεια της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης την απόλυτη πλειοψηφία

^{*24} Άρθρο 36 παρ. 2, 3 και 4 του Π.Δ. 30/1996

ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων, δηλαδή το 50% συν ένα, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή, ανάμεσα μόνο στους υποψήφιους προέδρους των δύο συνδυασμών που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους.

Επιτυχών θεωρείται ο υποψήφιος Πρόεδρος της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και ο συνδυασμός του, που συγκέντρωσε στην επαναληπτική ψηφοφορία σε ολόκληρη την περιφέρεια της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων.

Αν στην επαναληπτική ψηφοφορία οι δύο αυτοί συνδυασμοί ισοψηφίσουν το αρμόδιο Πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του επιτυχόντος συνδυασμού.

Β) Αν κατά την αρχική ψηφοφορία ισοψηφίσουν στην πρώτη θέση δύο ή περισσότεροι συνδυασμοί στην επαναληπτική ψηφοφορία μετέχουν οι υποψήφιοι πρόεδροι των ενιαίων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων όλων των συνδυασμών που ισοψήφησαν.

Γ) Αν κατά την αρχική ψηφοφορία ισοψηφίσουν στη δεύτερη θέση δύο ή περισσότεροι συνδυασμοί, στην επαναληπτική ψηφοφορία μετέχουν ο υποψήφιος πρόεδρος του πρώτου σε αριθμό έγκυρων ψηφοδελτίων συνδυασμού και οι υποψήφιοι πρόεδροι των συνδυασμών που ισοψήφισαν στη δεύτερη θέση.

Δ) Στις ανωτέρω περιπτώσεις Β' και Γ' επιτυχών θεωρείται ο υποψήφιος πρόεδρος της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και ο συνδυασμός του που έλαβε στην

επαναληπτική ψηφοφορία την σχετική πλειοψηφία. Αν στην ψηφοφορία αυτή ισοψηφίσουν, δύο υποψήφιοι πρόεδροι, το αρμόδιο Πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του επιτυχόντος προέδρου και του συνδυασμού του. Αν ισοψηφίσουν περισσότεροι από δυο υποψήφιοι πρόεδροι, το Πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του επιτυχόντος προέδρου και του συνδυασμού του και εκείνου που θα συμμετάσχει στην δεύτερη κατανομή^{*25}.

Ε) Κατανομή εδρών μετά την επαναληπτική ψηφοφορία.

Στην περίπτωση της επαναληπτικής ψηφοφορίας οι έδρες των ενιαίων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων κατανέμονται σε δύο φάσεις (δύο κατανομές)^{*26}. Κατά τις διατάξεις αυτές:

- 1) Ο υπολογισμός των $\frac{3}{5}$ και $\frac{2}{5}$ των εδρών της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης που ανήκουν στον επιτυχόντα συνδυασμό και στους επιλαχόντες συνδυασμούς, αντίστοιχα, γίνεται χωριστά για κάθε νομαρχιακό διαμέρισμα, ανάλογα με τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε κάθε συνδυασμός σε ολόκληρη την περιφέρεια της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης
- 2) Η κατανομή των εδρών στις περιπτώσεις των παραγράφων 2, 3 και 4 του άρθρου 36 του Π.Δ. 30/1996, των δύο κατανομών γίνεται χωριστά για κάθε νομαρχιακό διαμέρισμα με βάση όμως τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε κάθε συνδυασμός σε ολόκληρη την περιφέρεια της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης.

^{*25} Άρθρο 36 παρ. 4 του Π.Δ. 30/1996

^{*26} Άρθρο 36 παρ. 2, 3 και 4 σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 116 παρ. 45 και ε' και παρ. 7α' και στ' του Π.Δ. 30/1996

Με βάση τον αριθμό των εδρών των νομαρχιακών συμβουλίων των νομαρχιακών διαμερισμάτων, οι έδρες που αναλογούν σε κάθε μία κατανομή, έχουν ως εξής:

Για τα 21μελή συμβούλια οι έδρες της Α' κατανομής είναι 11 και της Β' είναι 10

Για τα 25μελή είναι 13 και 12, αντίστοιχα

Για τα 31μελή είναι 16 και 15, αντίστοιχα

Για τα 37μελή είναι 19 και 18, αντίστοιχα.

Κατά συνέπεια, στην πρώτη (Α' κατανομή) οι μισές έδρες κατανέμονται αναλογικά σε όλους τους συνδυασμούς που συμμετέχουν στις εκλογές ως εξής:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν σε όλα τα εκλογικά τμήματα ολόκληρης της περιφέρειας της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές στην αρχική ψηφοφορία διαιρείται με τον αριθμό των εδρών της α' κατανομής που αντιστοιχεί σε κάθε νομαρχιακό διαμέρισμα χωριστά αυξημένο κατά μία μονάδα.

Το πηλίκο που προκύπτει, παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το εκλογικό μέτρο της Α' κατανομής. Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται στην συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός καταλαμβάνει τόσες έδρες όσο το ακέραιο πηλίκο αυτής της διαίρεσης.

Η ανωτέρω διαδικασία ακολουθείται για κάθε νομαρχιακό διαμέρισμα της ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και έτσι προκύπτουν οι έδρες που

καταλαμβάνει κάθε συνδυασμός σε καθένα νομαρχιακό διαμέρισμα από την Α' κατανομή^{*27}.

Για την διανομή των εδρών της Β' κατανομής υπολογίζονται κατ' αρχήν πόσες από τις έδρες αυτές, για κάθε ένα νομαρχιακό διαμέρισμα χωριστά, πρέπει να προσκυρωθούν στον επιτυχόντα συνδυασμό, έτσι ώστε να συγκεντρώσει συνολικά, συνυπολογιζομένων και των εδρών που του απονεμήθηκαν από την Α' κατανομή, τα $\frac{3}{5}$ του όλου αριθμού των εδρών για καθένα νομαρχιακό διαμέρισμα.

Οι έδρες της Β' κατανομής που θα απομείνουν προς διάθεση, μετά την παραχώρηση των εδρών στον επιτυχόντα συνδυασμό, παραχωρούνται στο δεύτερο συνδυασμό που πήρε μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία^{*28}.

8.8 ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΙ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Ως τακτικοί νομαρχιακοί σύμβουλοι στα νομαρχιακά συμβούλια των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και των νομαρχιακών διαμερισμάτων, εκλέγονται από τους υποψήφιους καθενός από τους συνδυασμούς κατά σειρά αυτοί που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους προτίμησης.

Αν οι υποψήφιοι του ίδιου συνδυασμού ισοψηφίσουν, το αρμόδιο Πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση^{*29}. Στην περίπτωση που γίνεται επαναληπτική ψηφοφορία την επόμενη Κυριακή, οι τακτικοί και αναπληρωματικοί σύμβουλοι εκλέγονται με

^{*27} Άρθρο 36 παρ. 3 του Π.Δ. 30/1996

^{*28} Άρθρο 36 παρ. 4 του Π.Δ. 30/1996

^{*29} Άρθρο 33 παρ. 8 του Π.Δ. 30/1996

βάση την πρώτη ψηφοφορία και σύμφωνα με τους σταυρούς προτίμησης που έλαβε καθένας στην ψηφοφορία αυτή^{*30}.

Πρόεδρος της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και νομάρχες εκλέγονται οι υποψήφιοι του επιτυχόντος συνδυασμού^{*31}. Ο υποψήφιος πρόεδρος ενιαίας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης επιλαχόντος συνδυασμού θεωρείται πρώτος επιτυχών σύμβουλος του συνδυασμού του στο νομαρχιακό διαμέρισμα στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται ο Δήμος ή η Κοινότητα που είναι δημότης^{*32}.

Νομάρχης εκλέγεται ο υποψήφιος του επιτυχόντος συνδυασμού^{*33}. Οι υποψήφιοι νομάρχες των επιλαχόντων συνδυασμών θεωρούνται πρώτοι επιτυχόντες σύμβουλοι των συνδυασμών τους^{*34}.

8.9 ΕΞΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Η εφορευτική επιτροπή και ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής είναι υποχρεωμένοι, αμέσως μετά τον τερματισμό της διαλογής, να κλείσουν ασφαλώς μέσα σε σάκκο το πρωτόκολλο της ψηφοφορίας, το βιβλίο πρακτικών, τους πίνακες διαλογής και όσα άλλα εκλογικά έγγραφα υπάρχουν καθώς και τα δέματα των ψηφοδελτίων τακτοποιημένα κατά συνδυασμούς με τη σειρά που αριθμήθηκαν και να σφραγίσουν το σάκκο.

^{*30} Άρθρο 36 παρ. 9 του Π.Δ. 30/1996

^{*31} Άρθρο 116 παρ. 7α' του Π.Δ. 30/1996

^{*32} Άρθρο 116 παρ. 7στ' του Π.Δ. 30/1996

^{*33} Άρθρο 16 του Π.Δ. 30/1996

^{*34} Άρθρο 33 παρ. 8 του Π.Δ. 30/1996

Το σάκκο παραλαμβάνει ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής, τον μεταφέρει ο ίδιος και τον παραδίνει στον πρόεδρο του αρμόδιου Πρωτοδικείου^{*35}. Ο πρόεδρος πρωτοδικών, μόλις συγκεντρωθούν τα αποτελέσματα όλων των εφορευτικών επιτροπών της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης καταρτίζει πίνακα των αποτελεσμάτων της ψηφοφορίας και εξάγει το γενικό αποτέλεσμα, το οποίο δημοσιεύει αμέσως με τοιχοκόλληση στο κατάστημα της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης^{*36}.

Είναι προφανές ότι η εξαγωγή των ανωτέρω αποτελεσμάτων των νομαρχιακών εκλογών για την πρώτη ψηφοφορία προϋποθέτει οριστική εκλογή^{*37}. Στην αντίθετη περίπτωση που η εκλογή θα επαναληφθεί την επόμενη Κυριακή στα αποτελέσματα της πρώτης ψηφοφορίας δεν θα γίνεται λόγος για επιτυχόντα και επιλαχόντες συνδυασμούς για την ολική κατανομή των εδρών ούτε για τους εκλεγόμενους νομαρχιακούς συμβούλους.

Ο πρόεδρος του Πρωτοδικείου στέλνει αμέσως επικυρωμένο αντίγραφο του πιο πάνω πίνακα στο Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας και στο Νομάρχη^{*38}. Μετά το κείμενο αυτής της εγκυκλίου παρατίθεται πίνακας των διατάξεων που διέπουν αυτές τις εκλογές και των Υπουργικών Αποφάσεων που μνημονεύονται και στην συνέχεια παρατίθενται τα κείμενά τους.

^{*35} Άρθρο 37 παρ. 1 του Π.Δ. 30/1996

^{*36} Άρθρο 37 παρ. 2 του Π.Δ. 30/1996

^{*37} Άρθρο 33 του Π.Δ. 30/1996

^{*38} Άρθρο 37 παρ. 3 του π.Δ. 30/1996

Η αποστολή αυτής της εγκυκλίου στους Δήμους και στις Κοινότητες και στις εφορευτικές επιτροπές όλων των εκλογικών τμημάτων θα γίνει με φροντίδα των Γενικών Γραμματέων των Περιφερειών και των Νομαρχών.

8.10 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το σύστημα εκλογής για την ανάδειξη αρχών του α΄ και του β΄ βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης είναι το ίδιο. Εξασφαλίζει την εκπροσώπηση όλων των τάσεων του εκλογικού σώματος και ταυτόχρονα επιτρέπει τον σχηματισμό πλειοψηφίας, ικανής για την άσκηση διοίκησης από τον συνδυασμό που θα εκλέξει τις αρχές των Ο.Τ.Α. για την επιτυχή αντιμετώπιση των θεμάτων τους.

Το εκλογικό αυτό σύστημα διευκολύνει την ταυτόχρονη διεξαγωγή των εκλογών και στις δύο βαθμίδες της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Με το σύστημα εκλογής των δημοτικών και κοινοτικών αρχών επιτυγχάνεται η ευρύτερη αναλογική εκπροσώπηση και η πολυφωνία μέσα στο δημοτικό και κοινοτικό συμβούλιο και δίνεται η δυνατότητα για την έκφραση όλων των απόψεων και τάσεων που επικρατούν στον κοινοτικό σχηματισμό, πράγμα απαραίτητο για την προώθηση του θεσμού της Τ.Α.

Εξασφαλίζεται η ελάχιστη εγγυημένη αντιπροσώπευση των καταργούμενων και συνενοούμενων σε νέο Δήμο Κοινοτήτων άνω των 300 κατοίκων με την εκπροσώπησή τους από τους τοπικούς συμβούλους στο Δημοτικό Συμβούλιο.

Πιστεύουμε ότι έχει αναπτυχθεί ένα νομικό και θεσμικό πλαίσιο που εξασφαλίζει την έγκυρη διεξαγωγή των εκλογών και προστατεύει τους υποψήφιους εκλόγιμους καθώς και το εκλογικό σώμα, από την θεμιτή ή αθέμιτη παραπλάνησή τους.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μετεξελίσσεται σταδιακά από αποκεντρωμένο στατικό οργανισμό σε δυναμικό παράγοντα

προόδου γεγονός που επιτυγχάνεται με τη παραχώρηση αρμοδιοτήτων από την δημόσια διοίκηση, δίχως συνεχόμενους κρατικούς παρεμβατισμούς, έτσι ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί στο ρόλο της.

Τέλος θα πρέπει να γίνει συνείδηση στους Έλληνες πολίτες ότι οι Δημοτικές, Κοινοτικές και Νομαρχιακές εκλογές δεν θα πρέπει να έχουν σχέση με το χαρακτήρα των εθνικών εκλογών. Οι υποψήφιοι συνδυασμοί δεν θα πρέπει να είναι απλά φερέφωνα των πολιτικών κομμάτων αλλά να έχουν ως κύριο σκοπό και μέλημά τους την προαγωγή των συμφερόντων της τοπικής κοινωνίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Β. ΑΝΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ – Μ. ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗ
«Νεοελληνική Διοικητική Ιστορία»
1988
- 2) ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Η.
«Εισαγωγή στην θεωρία και την πρακτική των εκλογικών
συστημάτων»
1989
- 3) ΡΑΪΚΟΥ Α.
«Δικονομικόν Εκλογικόν Δίκαιον»
1982
- 4) ΡΑΪΚΟΥ Α.
«Ο έλεγχος του κύρους των εκλογών», Συμπλήρωμα Β΄
1983
- 5) ΣΟΪΛΕΝΤΑΚΗ Π. ΝΙΚΟΛΑΟΥ
«Νομαρχιακές και Δημοτικές Εκλογικές Διαφορές»,
(Ιστορική θεμελίωση, Νομοθεσία, Νομολογία, ΣχΚΔιοικΔ)
Εκδόσεις ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ
1997
- 6) ΤΣΟΥΝΤΑΣ Κ.
«Δομή και Οργάνωση Ο.Τ.Α.», Διδακτικές Σημειώσεις
Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ 1997

7) Τ Σ Ο Υ Ν Τ Α Σ Κ.

«Συστήματα εποπτείας επί των Ο.Τ.Α. Το ελληνικό παράδειγμα»

1993

8) Χ Ρ Η Σ Τ Α Κ Η Σ Ι. – Π Α Τ Ε Ρ Α Κ Η Σ Γ.

«Η Κρήτη και η ιστορία της»

Εκδόσεις Καλέντης

1995

9) Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας

1995

10) Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης

1996